

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ:
ΧΑΟΣ ΑΝΤΙΦΑΣΕΩΝ

ΔΑΥΛΟΣ

Κωδ.
ΕΛ.ΤΑ.:
3187

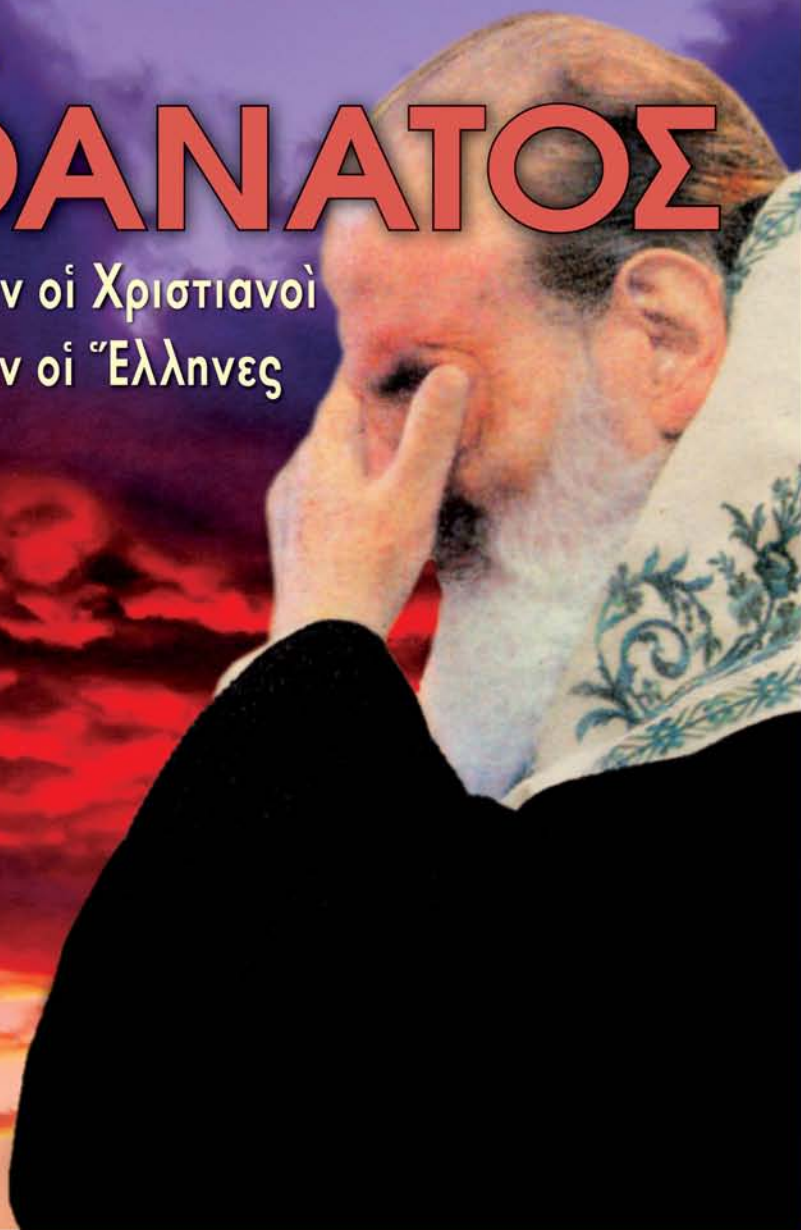
€6

ΕΤΟΣ 26° ♦ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2007 ♦ ΑΡ. 308

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

- Πώς τόν βλέπουν οί Χριστιανοί
- Πώς τόν έβλεπαν οί Έλληνες

ISSN 1105-9486

9 771105 948009

**ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΡΙΣ ΚΙΝΕΖΑ
ΠΟΙΗΤΡΙΑ ΜΙΛΑ ΣΤΟΝ «Δ»**

Ίδρυτής - ιδιοκτήτης,
εκδότης - διευθυντής
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 2103223957,
2103314986, 2109841655
Τηλομοιότυπος: 2103314997

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ:
<http://www.davlos.gr>
Ηλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@davlos.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9:30-14:30
καθημερινά (καί Σάββατο).

Διευθυντής Συντάξεως
ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΗΣ
Τεχνική Έπιμέλεια
ΝΑΣΟΣ ΧΑΤΖΗΑΓΓΥΡΗΣ
Γλωσσική Έπιμέλεια
ΑΡΤΕΜΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

- Τιμή αντιτύπου: €6.
- 12μηνη συνδρομή: €53.
- Όργανισμών κ.λπ.: €80.
 - Φοιτητών: €43.
 - Εξωτερικού: €80.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται αυτομάτως
μετά τη λήξη του 12μήνου.
Διακοπή της συνδρομής γίνεται μόνον
κατόπιν τηλεφωνήματος
του ενδιαφερομένου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.
Για εξοικονόμηση χώρου το Περιοδικό
διατηρεί το δικαίωμα σύμπτυξης ή δημοσί-
ευσης σέ συνέχειες των προσφερομένων
συνεργασιών.

- Παραγγελίες μέσω Διαδικτύου
βιβλίων, τόμων, παλαιών τευχών «Δ»
και έγγραφες συνδρομητών:
στην ιστοσελίδα μας www.davlos.gr
- Επίσης έγγραφες συνδρομητών με
ένα απλό τηλεφώνημα στα
τηλέφωνα του «Δ».

Απαγορεύεται ή εν όλω ή εν μέρει
ανάδημοσίευση ή άναμετάδοση καθ'
οιονδήποτε τρόπον δημοσιευμάτων
του «Δαυλού» χωρίς τη γραπτή άδεια
του εκδότη.

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό Πρωτοποριακής Έρευνας

Έτος 26°, Δεκέμβριος 2007, Άριθ. 308

ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ό φόβος του θανάτου 21518

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ό φόβος του θανάτου και ό Αρχιεπίσκοπος 21521

ΕΡΕΥΝΕΣ

Οί Έλληνες βασιλείς της Ίνδίας 21526

Τό παραμύθι «Χριστούγεννα» 21532

Τα κτίσματα των δημοσίων
«λειτουργιών» της «πόλεως» 21588

Ό Φ.Σίλλερ, οί Έλληνες και τό ώραίο 21609

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Οί μεταθανάτιες αιταπάτες
δέν άνακουφίζουν από τον φόβο 21546

Ό «θεός» και ό θάνατος 21554

2.000 χρόνια κυριαρχίας
άνατολίτικης «μεταφυσικής» 21555

Ή φυσική έννοια
του θανάτου στους Έλληνες
και ή θεοκρατική της διαστρέβλωση 21562

Ήλιος: ό θεός, που «δημιουργεί»
μέ τους νόμους της Φύσεως 21572

Ή φυσικοχημική έρμηνεία
ζωής και θανάτου 21581

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ 21535

Ή κριτική ματιά μιάς Κινέζας φιλέλληνας
στό έλληνικό μεγαλειό, αλλά και δράμα 21538

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ 21601

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ 21618

Άρχαιολατρία ή άρχαιοπληξία; 21618

ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Τό «πάπλωμα» των ίερών καυγάδων 21603

Παπās αγιάζει αυτοκίνητα 21616

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Μιχάλης Κορδώσης 21527

Τζουνγιάν Χί 21538

Ό «Δ» έχει την εύθύνη των κειμένων που δημοσιεύει στις
σελίδες του. Για τις δραστηριότητες, δημοσιεύσεις, διατυ-
πώσεις θέσεων κ.λπ. έκτός «Δαυλού», από πρόσωπα που
γράφουν ή έγραψαν στό Περιοδικό, ό «Δ» δέν εύθύνεται.

Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

πόλυτης και καθολικής ισχύος φυσικός νόμος είναι η αέναη ροή, ή αχρονική αλλαγή, ή ατέρμονη μεταβολή, που υλοποιείται μέσα από το σχήμα αυτοσυγκρότηση-αυτοδιάλυση. Δεν υπάρχει τίποτε στατικό και τα «**καλότυχα βουνά, που ποτέ τους δεν γερνᾶνε**», φθείρονται κάθε στιγμή, ὥσπου να γίνουν σκόνη, για να ὑψωθοῦν πάλι ἀνασυγκροτούμενα μέσα από τη σκόνη τους κ.ο.κ., ὅπως ἀποδεικνύει ἡ γεωλογική ἐξέλιξη. Τὰ πάντα ρεῖ λοιπόν, μετὰ τὴν ἐννοία ὅτι τὰ πάντα «ἄπτονται μέτρα» (=παίρνουν μορφή, αὐτοσχηματίζονται, αὐτογεννῶνται) καὶ «ἀποσβέννυνται μέτρα» (=διαλύουν τὴ μορφή τους, αὐτοαποδομοῦνται καὶ αὐτοκαταστρέφονται), συμμετέχοντας ἔτσι, συνδημιουργώντας καὶ ἐγγυώμενα τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ Φυσικοῦ Νόμου, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μόνος ἀείζων, μετὰ τὴν ἐννοία ὅτι εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ατέρμονη μεταβολή, αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ ἀχρονο σχῆμα αὐτογέννηση-αὐτοθάνατος.

Αὐτὴ ἡ ὀλοφάνερη, πρόδηλη, προφανὴς καὶ «πανταχοῦ παρούσα» ἀλήθεια-πραγματικότητα εἶναι ταυτόχρονα καὶ ἀφανής, αὐτὴ ἡ ξυνή = κοινὴ = καθολικὴ θεὰ εἶναι ταυτόχρονα ἀόρατη, δὲν τὴν ἀκοῦνε καὶ δὲν τὴν βλέπουν οἱ «**κακοὶ μάρτυρες**, (δηλ.) **τὰ ὄτα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπων βαρβάρους ψυχὰς ἐχόντων**», οἱ βάρβαρες (=ἄλογες) ψυχὲς δὲν ἐπικοινωνοῦν μετὰ τὸν «**ξυνὸν Λόγον**», διότι «**ἀεὶ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι**».

* * *

Ὁ ἐμπόδιο δηλαδὴ ποὺ καθιστᾷ ἀνίκανα τὰ μάτια καὶ τὰ αὐτιά νὰ δοῦνε τὰ ὀλοφάνερα, βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Λόγου, εἶναι τὸ σκοτεινὸ μέρος τῶν «**βαρβάρων ψυχῶν**», ποὺ συγκρούεται μετωπικὰ μετὰ τὸ ἔλλογο μέρος. Πηγὴ τῆς σύγκρουσης αὐτῆς εἶναι ὁ Φόβος, ὁ ὁποῖος, ὅπως δηλώνουν καὶ τὰ δύο στρογγυλὰ «μηδενικά» φωνήεντα τῆς ἐκρηκτικῆς αὐτῆς ἐλληνικῆς λέξης, εἶναι ἓνας διπλοπεριφραγμένος οἶκος, εἶναι τὸ ὑποκειμενικὸ «**Εγώ**», ἡ «**ιδιόκτητη**» ζωὴ τοῦ καθενός, ποὺ ὅμως δὲν εἶναι καθόλου ιδιόκτητη, ἀλλὰ εἶναι κοινὴ, εἶναι καὶ αὐτὴ ἔκφραση τοῦ καθολικῆς ισχύος Νόμου τοῦ Σύμπαντος· καὶ δὲν εἶναι οὔτε διπλοπεριτειχισμένη μετὰ τὰ δύο ὅμικρον, ἀλλὰ ὀλάνοιχτη στὸ Ἄπειρο, τὸ ω-ὦ μέγα-ω-ω, γιὰ νὰ ἐπικαλεσθοῦμε καὶ πάλι τὴν ἄγνωστη σοφία τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας-Γραφῆς. Ὁ Φόβος λοιπόν, ἡ ὀμίχλη αὐτὴ ποὺ μεσολα-

βεῖ ἀνάμεσα στὰ μάτια καὶ τὴν Φύση, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἄρνηση τῆς Φύσης· εἶναι ἡ αὐταπάτη καὶ ἡ ἐθελοτυφλία μπροστὰ στὸ ὀλοφάνερο, ὁ στρουθοκαμηλισμὸς ὁ ἀπαράλλακτα ἴδιος μὲ ἐκεῖνον τοῦ πουλιοῦ τῆς ἀφρικανικῆς ἐρήμου, ποὺ χώνει τὸ κεφάλι του στὴν ἄμμο, γιὰ νὰ μὴν βλέπη τὴν ἀλήθεια (τὸν κυνηγό).

* * *

Μὲν τέτοια ἄρνηση τῆς Φύσης, ἓνα τέτοιο «σαλτάρισμα» πρὸς τὴν ἀ-λογία, τὴν τρέλλα, δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀφεθῇ ἀπὸ τὸ ἀτομικὸ Ἐγὼ μόνῃ της, μὴ πειστικὴ καὶ «μετέωρη», ἔπρεπε νὰ γενικευθῇ, γιὰ νὰ τὴν ἀποδεχώμαστε πιὸ εὐκόλα, ἔπρεπε νὰ «δικαιολογηθῇ», γιὰ νὰ μᾶς «βολεύῃ» πιὸ ἄνετα. Ἔτσι περάσαμε στὴν ὁμαδικὴ φαντασίωση τοῦ ὑπερφυσικοῦ, τοῦ μεταφυσικοῦ, τοῦ ἐξωφυσικοῦ, τοῦ Ὑπερέραν. Αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν αὐταπάτη, ὅτι ὑπάρχουν καὶ πράγματα ποὺ προϋπῆρξαν τῆς Φύσης, ὑπάρχει «ἀνώτερη (τοῦ Φυσικοῦ Νόμου) δύναμη», ποὺ ὄχι μόνο ἀποτελεῖ μίαν «ἄλλη» κατάσταση, μίαν «ἄλλη» ζωὴ, ἀλλὰ «δημιουργεῖ» καὶ ἐλέγχει τὴν ἐντὸς τῆς Φύσης κατάσταση, τὴν ἐντὸς τῆς Φύσης ζωὴ καὶ ἐπιβάλλει «ἄλλους», «δικούς» τῆς νόμους, ποὺ ἀνατρέπουν τὸν Φυσικὸ Νόμο. Τὸ «σαλτάρισμα» αὐτὸ πρὸς τὸ παρά-λογο δὲν εἶχε ἄλλο δρόμο γιὰ νὰ «νομιμοποιηθῇ» ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς ἱεροποίησης, τῆς ἀνάδειξής του δηλαδὴ σ' ἓνα εἶδος «φετίχ», ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ πιστεύω ὄλων τῶν «ἐχόντων βαρβάρους ψυχάς». Ἔτσι γεννήθηκε τὸ θ-αῦμα (ἄρνηση τοῦ Φυσικοῦ Νόμου)· καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ἔτσι δημιουργήσαν οἱ ἄνθρωποι τὸν «θ-εό». (Δὲν ὑπάρχει κανένας θεός, ποὺ νὰ μὴν δημιουργήθηκε ἀπὸ ἀνθρώπους.) Κι ἔτσι λύθηκαν τὰ χέρια τοῦ Παραλογισμοῦ, γιὰ νὰ προχωρήσῃ σὲ εἰδικώτερες ἐφαρμογὲς τῆς ἄρνησης τοῦ Φυσικοῦ Νόμου, ὅπως εἶναι ἡ ἄρνηση τοῦ θ-ανάτου μέσῳ τῶν φαντασιώσεων τῆς «μετὰ θάνατον ζωῆς», τῆς «ἀναστάσεως ἐκ νεκρῶν», τῆς «δευτέρας παρουσίας», τοῦ «παραδείσου», τῆς «κολάσεως» κ.λπ. Καί, γιὰ νὰ ἐδραιωθῇ χωρὶς κραδασμοὺς τὸ Ἄλογο, συμπίπτουν ὅλες οἱ ἀντιφυσικὲς ἀντιλήψεις τῆς πραγματικότητος στὸ νὰ καταπολεμοῦν τὴν Λογικὴ, ἄρα τὴν Ἐπιστήμη, ἄρα τὴν Γνώση καὶ ἔτσι ἀναθεματίστηκε ὡς «προπατορικὸ ἀμάρτημα» ἡ γέυση τοῦ καρποῦ τοῦ Δένδρου τῆς Γνώσης. Αὕτῃ εἶναι ἡ μήτρα γενέσεως πάσης θεοκρατίας: Ὁ Φόβος τοῦ Θανάτου. Ἀν μπορούσαμε

νὰ φαντασθοῦμε μιὰ ἀνθρωπότητα, ποὺ νὰ εἶναι ἐναρμονισμένη μὲ τὴν Φύση καὶ νὰ τὴν βλέπη ἄφοβα ὡς κομμάτι της, αὐτόματα θὰ ἐξαφανίζονταν κάθε θρησκεία· καὶ αὐτόματα θὰ εἴχαμε ἓνα ἐξελικτικὸ ἄλμα τοῦ εἶδους μας ἀπὸ τὴν κατάσταση τοῦ Ἀνθρώπου Ἐμφόβου στὴν κατάσταση Ἀνθρώπου Ἀθρήσκου.

* * *

ς τελειώσουμε τὸ μικρὸ αὐτὸ σημείωμα γιὰ ἓνα τεράστιο ὁμῶς θέμα, ὅπως εἶναι οἱ ἀντιλήψεις, ποὺ ἔχουμε γιὰ τὸν θάνατο, μὲ ἓνα σχόλιο πάνω στὸ ἐπιχείρημα, ποὺ συχνὰ χρησιμοποιοῦν οἱ θεοκράτες, γιὰ νὰ «καθιερώσουν» ἰδεολογικὰ τὸν Παραλογισμό: Ὅτι ἡ Πίστη (= ὁ στρουθοκαμηλισμὸς μπροστὰ στὴν Φύση) βοηθᾷ τὸν ἄνθρωπο νὰ καταπραῦνη τὸν Φόβο. Πρόκειται γιὰ ἰσχυρισμό, ποὺ στηρίζεται ὀλόκληρος πάνω στὴ «λογικὴ» τῆς αὐταπ-άτης, ποὺ ἀπὸ τοὺς μὲν θεοκράτες χρησιμοποιεῖται ὡς ἀπ-άτη εἰς βάρος τῶν ποιμνίων, στὰ δὲ πιστὰ πρόβατα καταντᾷ Ἄτη (ἡ ἀρχαιοελληνικὴ αὐτὴ προσωποποίηση τῆς γενικῆς διαταραχῆς καὶ νόσησης ὅλων τῶν ψυχοπνευματικῶν ἰσορροπιῶν τοῦ ἀνθρώπου). Πόση ἀξία ἔχει αὐτὴ ἡ «λογικὴ» ἀποδεικνύουν καὶ τὰ πρακτικὰ της ἀποτελέσματα: Οἱ θεοκράτες, οἱ κηρύττοντες τὴν ἀπ-άτη ὅτι «ἀρχὴ σοφίας φόβος Θεοῦ», εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνοι ποὺ τρέμουν τὸ θάνατο περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη κατηγορία ἀνθρώπων, καταντώντας ἐν ὄψει τοῦ φυσικοῦ τους τέλους ψυχοπνευματικὰ διαταραγμένοι θλιβεροὶ φορεῖς τῆς Ἄτης.

Υ.Γ.: Ἡ εἵδηση ἔρχεται ἀπὸ τὸ Χὸνγκ Κόνγκ, ὅπου πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες ἄνοιξε μίᾳ ἔκθεσιν μὲ τίτλο «Ἐμπειρία τοῦ Θανάτου μέσῳ τῆς Τέχνης». Σκοπὸς τῆς ἔκθεσης εἶναι «**νὰ ἀπελευθερώσῃ τοὺς Κινέζους ἀπὸ τὸν φόβο**», ὅπως δήλωσε ὁ διευθυντὴς τοῦ Μουσείου ποὺ τὴν στεγάζει κ. Κραϊγκ Γιάνγκ. «**Γιὰ τὰ κινέζικα “πιστεύω” ὁ θάνατος εἶναι ἀκόμα κάτι τὸ ἀφύσικο**», πρόσθεσε ὁ κ. Γιάνγκ, ἀλλὰ παρατήρησε, ὅτι «**ἡ νοοτροπία αὐτὴ τοῦ κόσμου ἔχει ἀλλάξει τὰ τελευταῖα 10-20 χρόνια**».

Ἀλλὰ μόνο τὰ κινέζικα «πιστεύω» θεωροῦν τὸν θάνατο «κάτι τὸ ἀφύσικο»; Μήπως ἡ ἔκθεσις τοῦ Χὸνγκ Κόνγκ, ποὺ μεγαλοφυῶς ἀντιτάσσει τὴν τεράστια ἐλευθερωτικὴ δύναμις τῆς Τέχνης στὸν καλλιεργούμενο ἀπὸ τὸν Διεθνῆ Ἐξουσιασμὸ «μεταφυσικὸ φόβο», πρέπει νὰ κἀνῃ τὸν γῦρο τοῦ Κόσμου, γιὰ νὰ συμβάλῃ στὴν ἐνθάρρυνση τοῦ καταπτομένου ἀπὸ τὴν παγκόσμια μεταφυσικὴ τρομοκρατία σημερινοῦ ἀνθρώπου ὅπου Γῆς;

Α.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ὁ Φίνλεϋ γιὰ τὸ Βυζάντιο καὶ τὸ Φανάρι

Ὁ ἱστορικὸς τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ Τζῶρτζ Φίνλεϋ ὑπῆρξε ἓνας ἀπὸ τοὺς διαπρεπέστερους μελετητὲς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Ἑλληνισμὸς τελοῦσε ὑπὸ ξένη κυριαρχία. Ἐξαιρετικὰ προικισμένος καὶ καλλιεργημένος, ὁ Φίνλεϋ ἦρθε στὴν Ἑλλάδα τὸ 1823, διακόπτοντας τὶς σπουδὲς του, γιὰ νὰ λάβῃ μέρος στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, δίνοντας πολὺτιμες συμβουλὲς στὰ ἡγετικὰ καὶ στρατιωτικὰ στελέχη τοῦ Ἀγῶνα. Μελετοῦσε μὲ προσοχὴ τὰ τεκταινόμενα καὶ μετὰ ἀπὸ κριτικὴ ἀνάλυση ἐξήγγε τα προσωπικά του συμπεράσματα. Ἀξιоσημείωτα εἶναι τὰ ἀκόλουθα σχόλια τοῦ ἰδίου: «Ἡ καταστροφὴ τῆς βυζαντινῆς ἀριστοκρατίας δὲν ἦταν ἀπώλεια γιὰ τὸ γένος, γιατί ποτὲ δὲν ὑπῆρξε τάξη ἀνθρώπων περισσό-

τερο στερημένη ἀπὸ ἀρχὲς ὅσο αὐτή, ὅπως βλέπουμε νὰ τὴν περιγράφῃ ὁ Καντακουζηνὸς στὰ ζωντανὰ σκίτσα, ποὺ μᾶς δίνει γιὰ τοὺς ἄρχοντες τοῦ Μοριᾶ, ἐκτὸς βέβαια ἀντὶ τὴν συγκρίνουμε μὲ τὴν ὑπαλληλικὴ ἀριστοκρατία, ποὺ δημιουργήσε ἡ ὀθωμανικὴ διοίκηση τῶν Φαναριωτῶν, ὅπως ὠνομάστηκαν ἀπὸ τὴν βρώμικη συνοικία τοῦ Φαναρίου στὴν Κωνσταντινούπολη, ὅπου κατοικοῦσαν καὶ ἔκαναν τὶς μηχανορραφίες τους.» (Γεωργίου Φίνλεϋ, «Ἱστορία τῆς Τουρκοκρατίας καὶ τῆς Ἑνετοκρατίας στὴν Ἑλλάδα» - Μετάφραση: Μίλτος Γαρίδης, ἔκδ. Τολίδης, Ἀθήνα χ.χ., σσ. 165.)

Μὲ τιμὴ
Πάνος Νεστορίδης
Καβάλα

Ὁ «Θεός» ὡς ἀπλὴ πηγὴ εἰσοδήματος

Κύριε διευθυντά,
Ἡ ἐπιστολή μου αὐτὴ ἀφορᾷ στὸ ἄρθρο «Ἐκκλησία: ὁ γιγάντιος οἰκονομικὸς κολοσός», ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ τεύχος Φεβρουαρίου 2007 τοῦ περιοδικοῦ, ποὺ ἔφτασε στὰ

χέρια μου στὸ Τορόντο τοῦ Καναδᾶ, χιλιάδες μίλια μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Στὸ ἄρθρο αὐτὸ ὁ κ. Μαυρομιάτης περιγράφει μὲ λεπτομέρειες τὸν τεράστιο πλοῦτο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας σὲ γῆ, κεφάλαια καὶ μετοχές.

Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΙ Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Ἡ παρούσα κατάσταση τῆς ὑγείας τοῦ κ. Χριστόδουλου μοῦ δημιουργεῖ τὴν ἠθικὴ ὑποχρέωση νὰ θέσω κατὰ μέρος τοὺς ὁποιοιοδήποτε συναισθηματισμοὺς καὶ νὰ υπογραμμίσω τὴν ἀσυνέπεια καὶ τὴν ὑποκρισία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διακατέχεται τὸ παρὸν νοσηρὸ ἐκκλησιαστικὸ μας σύστημα. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν πρόκειται νὰ ἐκφράσω προσωπικὲς μου γνώμες, ἀλλὰ θὰ ἀναφερθῶ ἀποκλειστικὰ σὲ αὐτὰ ποὺ ἀναφέρει ἡ ἐπίσημη ἐκκλησιολογία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Γιὰ νὰ γίνῃ κάποιος ἐπίσκοπος στὴν Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησία, πρέπει νὰ εἶναι ἤδη μοναχός. Ὁ κ. Χριστόδουλος εἶναι λοιπὸν μοναχός. Ποιὰ εἶναι ἡ κατάσταση τοῦ μοναχοῦ μπροστὰ στὴ ζωὴ καὶ στὸν θάνατο; Ἄς ἀφήσουμε νὰ ἀπαντήσῃ ὁ ἀπ. Παῦ-

Ἄφοῦ διάβασα τὸ ἄρθρο, συνειδητοποίησα, ὅτι ἓνα μέρος αὐτοῦ τοῦ πλοῦτου θὰ μποροῦσε νὰ δίδεται γιὰ τὴν βοήθεια ὠρισμένων ἀνθρώπων σὰν κι ἐμᾶς, ποὺ ἀναγκασθήκαμε νὰ ἀποδημήσουμε στὴν ἄλλη ἄκρῃ τοῦ κόσμου, προκειμένου νὰ ζήσουμε. Μᾶς συμπεριφέρθηκαν σὰν ἀπομεινάκια, ἀκόμα κι ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἔτσι τραβήξαμε γιὰ τὸ ἄγνωστο. Χάρη σὲ αὐτὴ τὴ χώρα μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ τὰ καταφέρουμε, νὰ φτιάξουμε ἓνα σπίτι καὶ νὰ σταθοῦμε στὰ πόδια μας.

Μοῦ εἶναι δύσκολο νὰ ἀντιληφθῶ τὸ σκοπὸ τοῦ ἄκαρδου αὐτοῦ θρησκευτικοῦ ἰνστιτούτου, ἀλλὰ καὶ γιὰ πόσο ἀκόμα θὰ τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ διαιωνίζει τὴν θεοκρατικὴ του

ὑποκρισία, προκειμένου νὰ συγκεντρώνει πλοῦτο. Ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία πάντα χρησιμοποιεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ στὸ μὴνυμὰ της γιὰ πίστη, ἀναρωτιέμαι, ἂν αὐτό, μὲ τὸν τρόπο ποὺ λειτουργεῖ, δοξάζει τὸ Θεὸ ἢ ἐξευτελίζει τὸν ὀρισμὸ τοῦ θείου καὶ προσβάλλει τὴν πίστη καὶ τὴν ἀξιοπρέπειά μας.

Θὰ ἤθελα νὰ συγχαρῶ τὸν κ. Μαυρομιάτη γιὰ τὸ ἐξαιρετικὸ του ἄρθρο κι ἐπίσης νὰ εὐχαριστήσω τὸ «Δαυλὸ» γιὰ τὴ δημοσίευσή του.

Μὲ ἐκτίμηση
Τζιμ Παπουτσῆς
Τορόντο, Ὀντάριο

Οἱ 700 Θεσπιεῖς στὴ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Στὸ ὑπ' ἀριθμ. 305 τεῦχος τοῦ ἐγκρίτου «Δαυλοῦ» διάβασα μὲ πολλὴ προσοχὴ τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Γιώργου Ε. Ἀντωνίου, καθηγητοῦ Πληροφορικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Μοντκλαίρ Ν. Υερσῆς, μὲ τίτλο «Οἱ 700 Θεσπιεῖς στὴ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν». Ἐπὶ ὅσων διαλαμβάνονται σὲ αὐτό, σὰς παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ κάνω κάποιες σχετικὲς παρατηρήσεις ἢ ὑπενημιώσεις, ποὺ θεωρῶ ὅτι

εἶναι χρήσιμες καὶ ἀναγκαῖες ὄχι μόνο γιὰ τοὺς ἱστορικοὺς καὶ γιὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ» ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνες.

Τὴν ἱστορία τῆς μάχης τῶν Θερμοπυλῶν δὲν τὴν ἔγραψαν Σπαρτιάτες ἢ Θεσπιεῖς ἱστορικοί, ἀλλὰ ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Διόδωρος Σικελιώτης, ὁ Πλούταρχος, ὁ Ἐφορος κ.λπ. καὶ ἔχουν τὸ τεκμήριο τῆς ἀντικειμενικότητος ὡς ἀναφερομένων σὲ γεγονότα ἐγγύτερον τῶν

λος: «Εγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι, ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός, ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκὶ ἐν πίστει ζῶ» (Γαλ., β' 19-20), «Εμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ ὁ κόσμος ἐσταύρωται καὶ ἐγὼ τῷ κόσμῳ» (αὐτ., ζ' 14). Ἀπὸ τὴν ἡμέρα λοιπὸν ποὺ ὁ κ. Χριστόδουλος ἐκάρη μοναχός, εἶναι ἤδη οὐσιαστικὰ νεκρὸς γι' αὐτὸν τὸν κόσμο. Τώρα πότε θὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ὁ βιολογικὸς θάνατος, αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀπασχολῇ. Ἐκεῖνο ποὺ πρέπει νὰ τὸν ἀπασχολῇ εἶναι, μήπως, ὅσο βιολογικὰ βρίσκεται ἀκόμη «ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι», κάμῃ κάτι ἢ διαπράξῃ μιὰν ἀμαρτία, μὲ τὴν ὁποία θὰ λυπήσῃ τὸν Θεὸ (τὸ «λυπήσῃ» ἐδῶ εἶναι μὲ ἀνθρωπομορφικὴ ἔννοια).

Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ πολλοὶ μοναχοὶ καὶ μοναχὲς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀποφεύγουν, ὅσο τὸ δυνατόν, νὰ πηγαίνουν στοὺς γιατρούς καὶ τὸ κάνουν περισσότερο, γιὰτὶ δὲν ἀντέχουν τοὺς σωματικοὺς πόνους, παρὰ γιὰ νὰ παρατείνουν τὴν ζωὴ τους. Ὅσάκις μποροῦν, ὅταν ἀσθενοῦν, ἡσυχάζουν στὰ κελιά τους, βάζουν ἀπάνω τους λίγο λάδι ἀπὸ τὸ καντήλι τῆς Παναγίας καὶ προσεύχονται νὰ γίνη τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ γνωστὸν «οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ ὡς Σὺ»!

χρόνων πού ἐξῆσαν, ἐν σχέσει μὲ νεώτερους ἱστορικούς, πού ἐξ αὐτῶν ἀντλήσαν στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀναφορά τους στὴ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν. Ὑπάρχουν βέβαια διαφορὲς μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν, πλὴν ὅλες οἱ ἱστορικὲς πηγές, πού ἔχω ὑπ' ὄψη μου, ἀναφέρονται στὸν ἀδιάσπαστο ἥρωισμὸ τῶν Θερμοπυλομάχων Σπαρτιατῶν καὶ Θεσπιέων, καὶ οὐδεὶς βεβαίως ἐκ τούτων θὰ διανοήτο νὰ ἀποσιωπήσῃ ἢ νὰ παραποιήσῃ τὸ μέγα αὐτὸ ἱστορικὸ γεγονός ἀμφοτέρων ἢ τοῦ ἐνὸς τούτων.

Ἔτσι ὁ Διόδωρος, «Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη», ἐκδ. «Γεωργιάδης», βιβλίον ΙΑ', παράγραφος 8, ἀναφέρει, ὅτι ὁ Λεωνίδας κράτησε μόνον τοὺς Θεσπιεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες (Τεγεᾶτες, Μαντινεῖς, Ἀρκάδες, Κορίνθιους, Φλεισίους, Μυκηναῖους, Θηβαῖους, Φωκεῖς, Ὀπουντίους Λοκρούς) καὶ στὴν παράγραφο 11,6, ὅτι μόνον αὐτοὶ ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνες, πού ἐξῆσαν πρὶν ἀπ' αὐτούς, πέρασαν στὴν ἀθανασία γιὰ τὴν ὑπερβολικὴ τους γενναϊότητα. Καὶ ὁ Σιμωνίδης συνέθεσε ἓνα ἐγκώμιο ἀντάξιο τῆς ἀρετῆς τους, στὸ ὁποῖο λέει: «Οἱ πεσόντες στὶς Θερμοπύλες εἶχαν μὴν ἔνδοξη τύχη καὶ μία μοῖρα λαμπρῇ. Βωμὸς ὁ τάφος τους καὶ θύμηση παντοτινὴ ἀντὶ γιὰ θρήνους καὶ ἔπαινος τὸ πεπρωμένον τους. Ἐνα τέτοιο ἐντάφιο οὔτε ἡ σκουριὰ οὔτε ὁ πανδαμάτωρ χρόνος θὰ σβήσῃ. Σ'

αὐτὸ τὸ μνημεῖον τῶν γενναίων ἀνδρῶν ἡ λαμπρότατη δόξα τῆς Ἑλλάδος κατοικεῖ. Μάρτυς κι ὁ Λεωνίδας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, πού ἄφησε τὸν μέγα στέφανο τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν ἀθάνατη δόξα.»

«Τοιοτοτρόπως ἔπесαν οἱ ἥρωικοὶ τῶν Θερμοπυλῶν πρόμαχοι, Σπαρτιάται καὶ Θεσπιεῖς, ἅπαντες ἀναδειχθέντες ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί, καὶ ὅμως ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει τινὰς ὡς ἐξαιρέτως διαπρέψαντας, ὡς τῶν ἀρίστων ἀρίστους, τοὺς Σπαρτιάτας Διηνέκην, Ἀλφεόν, Μάρωνα, καὶ τὸν Θεσπιέα Διθύραμβον.» (Κ. Παπαρηγόπουλος, «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους», τόμος Α', σελ. 416.)

«Ὁ Λεωνίδας ἀπέπεμψε ὅλους τοὺς συμμάχους. Ἀλλὰ οἱ Θεσπιεῖς ἦσαν ἀνένδοτοι. Συναγωνιζόμενοι εἰς ἡρωισμόν τοὺς Σπαρτιάτας ἀποφάσισαν νὰ παραμείνουν καὶ νὰ ἀποθάνουν ὑπὸ τὸν ἰσάξιο τοῦ Λεωνίδου ἀρχηγόν των Δημόφιλον τοῦ Διαδρόμου.» (Νεώτερον Λεξικὸν Ἠλίου, Ἑλλὰς Α, σελ. 273.)

Μεῖ ἰδιαίτερη ἐκτίμηση
Γεώργιος Παν. Λουριδάς

Ταξίαρχος Ἀστυνομίας ἐ.ἀ.

Μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ
Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀττικῇ Λακεδαιμονίων

Ἔνεκα λοιπὸν ὅλων αὐτῶν τῶν θέσεων τῆς Ὁρθόδοξης Παράδοσης καὶ Πνευματικότητος δὲν βλέπουμε, πῶς συνάδει ὅλος αὐτὸς ὁ δημιουργηθεὶς διεθνὴς θόρυβος, τὰ ἀεροπορικὰ ταξίδια, τὰ τεράστια ἔξοδα, οἱ μεταμοσχεύσεις, οἱ ἐγχειρήσεις, τὰ ἱατρικὰ συμβούλια, οἱ ἐμφανίσεις στὶς Τηλεοράσεις, οἱ ἐκκλησιαστικὲς ζυμώσεις καὶ διαδοχολογίες, ὅλο αὐτὸ τὸ ἄγχος καὶ ἡ ἀγωνία, γιὰ νὰ παραταθῇ πάσῃ θυσία ἢ βιολογικὴ ζωὴ κάποιου, πού ἐκ τῆς θέσεώς του λείει πάλι μὲ τὸν Παῦλο: «ἐπιθυμίαν ἔχω εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῶ γὰρ μᾶλλον κρείσσον» (Φιλιπ. α' 23).

Βέβαια οἱ φίλα προσκείμενοι πρὸς τὸν κ. Χριστόδουλο θὰ μᾶς ποῦν: «Μὰ ἔχει ἀκόμη πολὺ ἔργο νὰ ἐπιτελέσῃ.» Αὐτὰ εἶναι ἀνοησίες, προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις καὶ ἀντίθετες μὲ τὴν Ὁρθόδοξη διδασχὴ. Καλὰ, ὁ Θεός, πού, ὅπως εἶδαμε παραπάνω, εἶναι τὸ Ἀφεντικὸ καὶ πού τὸν ἡξίωσε «τοῖς ἰδίους ἀδελφοῖς δουλεύειν», δὲν ξέρει, ἂν τὸ ἔργο πού μένει, πρέπει νὰ τὸ ἐπιτελέσῃ προσωπικὰ ὁ κ. Χριστόδουλος ἢ κάποιος ἄλλος; Ἄν θέλῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ ἴδιος ὁ κ. Χριστόδουλος αὐτοπροσώπως κάποιον ἔργο, δὲν εἶναι ἱκανὸς ὁ Θεὸς νὰ ἀναγεννήσῃ τὸ συνκῶπι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου του καὶ νὰ διαλύσῃ τοὺς κακοήθεις ὄγκους;

Ὁ ὄρκος τῶν βουλευτῶν ὕβρις γιὰ τοὺς Ἕλληνες

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Ἡ νέα ὀρκωμοσία τῶν βουλευτῶν μας (26-9-07) μὲ ἔκανε πάλι νὰ ντραπῶ γιὰ τὴν κατάντια μας. Ἀγανάκτησα, ὅταν εἶδα σὰν τὰ πρόβατα αὐτοὺς, ποὺ ὅλοι ἐμεῖς ἐκλέξαμε, μὲ τόσους κόπους καὶ μόχθους καὶ μὲ ξόδεμα τῶν δικῶν μας χρημάτων, νὰ σηκώνουν τὰ χέρια καὶ νὰ λένε: «Ὀρκίζομαι στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίας καὶ Ἀδιαίρετης Τριάδας νὰ εἶμαι πιστὸς στὴν Πατρίδα καὶ τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα, νὰ ὑπακούω στὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους καὶ νὰ ἐκπληρώω ἐὺσυνείδητα τὰ καθήκοντά μου».

Ἀνευθυρίαστα τὸ βροντοφώναζαν μὲ καμάρι, ὅτι δὲ θὰ κυβερνήσουν στὸ ὄνομα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ τοὺς ψήφισε, παρὰ στὸ ὄνομα «μιᾶς ἐβραϊκῆς αἵρεσης», ποὺ μισεῖ θανάσιμα τὸν Ἕλληνισμό.

Καὶ ἀναρωτιοῦνται οἱ Ἕλληνες (Γραικοὺς μᾶς ἀποκαλοῦν οἱ ξένοι), γιατί δὲν πάει τίποτα καλὰ σὲ τοῦτο τὸν τόπο. Πῶς νὰ πάη, ὅταν οἱ Τοῦρκοι ἀρνοῦνται τὸν θρησκευτικὸ ὄρκο γιὰ τοὺς βουλευτὲς τους, ἐνῶ ἐμεῖς φέραμε τοὺς μουφτηδες στὴν Βουλὴ, γιὰ νὰ ...ὀρκίσουν τοὺς μουσουλμάνους βουλευτὲς τῆς Δ. Θράκης.

Συγχαίρω τὸν Ἀλαβάνο καὶ τὴν ὁμάδα του, ποὺ ἀρνεῖται νὰ ὑποκύψῃ στὴν ἑλληνική(;) θεοκρατία καθὼς καὶ τὸν Σιφουνάκη μὲ τὴ Δαμανάκη καὶ λυποῦμαι γιὰ τὴ στάση τοῦ ΠΑΣΟΚ.

Φιλικά
Δημήτρης Παπαγεωργίου
Δημοσιογράφος-ἐκδότης
Μελβούρνη

Πολιτιστικὰ κέντρα ἀντὶ ἐκκλησιῶν στὴν Αὐστραλία

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Θὰ ἤθελα νὰ ρίξω λίγω φῶς στὸ ἐκκλησιαστικὸ πρόβλημα, ποὺ ἀνέφερε σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν «Δαυλὸ» ἀναγνώστης ἀπὸ τὴν Ἀδελαΐδα, ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ τεῦχος 305 τοῦ περιοδικοῦ μας.

Δὲν γνωρίζω, ποιοὶ εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἐκκλησιαστικὸ πρόβλημα, ποὺ ἔχουν οἱ συμπαρόικοί μας στὴν Ἀδελαΐδα, ἀλλὰ πιστεύω, πῶς πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἴδιο, ποὺ καὶ οἱ διοικοῦντες τὴν κοινότητα τοῦ Σύδνεϋ προβάλλουν κάθε λίγο καὶ λιγάκι. Δηλαδή, ἐπειδὴ εἶναι

Τὸ πρόβλημα εἶναι, κατὰ πόσον πιστεύουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ὅτι ὄντως ὑπάρχει Θεός, ὅτι ὑπάρχει ζωὴ μετὰ θάνατον, ὅτι ὑπάρχει κρίσις κ.λπ., ἢ ἀπλᾶ τὰ λέμε ὅλα αὐτὰ χρησιμοποιοῦντας τα, γιὰ νὰ κρατήσουμε τοὺς ἀνθρώπους κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροή μας καὶ νὰ τοὺς ἐκμεταλλενώμαστε, ὅπως πάλι εἶναι γεγραμμένο: «οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων» (Ρωμ., ις' 18) «ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες» (Φιλιπ., γ' 19).

Τὸ κέντρο τῆς Ὁρθόδοξης πνευματικότητος ἐστιάζεται στὸν φόβο τοῦ θανάτου. Ἀγαπητοὶ φίλοι, ὅσοι θρησκεύετε, ἀσφαλῶς καὶ γνωρίζετε, ὅτι ὅλοι ἔχουμε ἡμερομηνία λήξεως. Ἐὰν ὄντως πιστεύετε στὸν Θεό, ἀσφαλῶς γνωρίζετε, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ τὸ ἔργο του δὲν ἐξαρθῶνται ἀπὸ τὴν μακροζωία κανενός. Ὅσοι ἐπιθυμεῖτε νὰ ἐξακολουθήσετε νὰ ἀνήκετε σ' αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίᾳ καὶ νὰ ἐπέλθῃ κάποια διόρθωση, πρέπει πρὶν ἀπ' ὅλα νὰ κρατήσετε τὸν ἐαυτὸ σας μακριὰ ἀπὸ τὴ διαφθορά, καὶ ἓνα πρῶτο βῆμα πρὸς κάποια διόρθωση εἶναι καὶ ὁ χωρισμὸς Ἐκκλησίας καὶ

ιδιοκτήτες κτηρίων, πού αρχικά λειτούργησαν καί ὡς ἕναν βαθμὸ λειτουργοῦν ἀκόμα σὰν ἐκκλησίες, πού δὲν ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ, ζητοῦν (ἐκλιπαροῦν) τὴν ἀναγνώριση καὶ ἐπ'ἀνδρωσὴ τους ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ (Ἀρχιεπισκοπὴ).

Ἐκεῖνο πού θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν οἱ διοικοῦντες τὶς ἐλληνικὲς κοινότητες τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἡ διαφώτιση τῆς ἐλληνικῆς παροικίας ὡς πρὸς τὸν ἐπιβληθέντα στοὺς Ἕλληνες (διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου) Χριστιανισμό οὕτως, ὥστε νὰ ξεκολλήσουν οἱ συμπαροικοί μας ἀπὸ αὐτὸ τὸ τόσο ἀηδιαστικὸ Ἑλληνο-ορθόδοξο ἀγκάλιασμα, πού μᾶς κάνει νὰ φαινώμαστε ὅτι ζοῦμε στὸν Μεσαίωνα, καὶ

νὰ μετατρέψουν τὰ κτήρια τῶν ἐκκλησιῶν τους σὲ πολιτιστικὰ κέντρα.

Στὴν Αὐστραλία δὲν χρειάζεται νὰ ἀκολουθῇ κάποιο δόγμα, γιὰ νὰ εἶσαι νόμιμος, καὶ νὰ ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τὴν Πολιτεία πολιτικὲς ἐκδηλώσεις, ὅπως βάπτισμα, γάμος, κ.λπ. Καὶ νομίζω, πὼς πρέπει νὰ τὸ πάρουν ἀπόφαση οἱ διοικοῦντες τὶς ἐλληνικὲς κοινότητες, πὼς οἱ συμπατριῶτες μας εἶναι πανέτοιμοι νὰ δεχτοῦν μία τέτοια ἀλλαγὴ.

Μὲ φιλικοὺς χαιρετισμοὺς
Νίκος Παπανικολάου
Σύδνεϋ

«Ὁ διωγμὸς τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἀποθέωση τῆς κλίμας»

Κύριε διευθυντά,

Τὸ ἄρθρο «Ὁ διωγμὸς τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἀποθέωση τῆς κλίμας» τοῦ Θ. Λαμπρόπουλου (τεῦχος 305) ἐκφράζει ὅ,τι μὲ πνίγει καὶ δὲν μπορῶ νὰ ἐντοπίσω, ὅ,τι πιὸ ἀληθινὸ σὲ σχέση με αὐτὰ πού μὲ ἐνοχλοῦν καὶ δὲν μπορῶ νὰ ἐξηγήσω. Νοιώθω βαθυτάτα τὴν ἀνάγκη νὰ ἀναφωνήσω: Σὲ ἐμένα αὐτὴ τὴ στιγμή ἀνάψατε ἕνα σπῖρτο καὶ εἶδα μία εἰκόνα στὸ σκοτάδι. Ὅχι πὼς δὲν τὴν εἶχα «μυριστη»,

ὅχι πὼς δὲν τὴν εἶχα «αἰσθανθῇ», ὅχι πὼς δὲν τὴν ἤξερα. Εἶναι ὅμως μερικὲς λέξεις, πού ἀποδίδουν τὸ πραγματικὸ νόημα τῶν πραγμάτων, καὶ μέσα στὸ λόγο τοῦ ἄρθρου ὑπάρχουν πολλὲς ἀπὸ αὐτές.

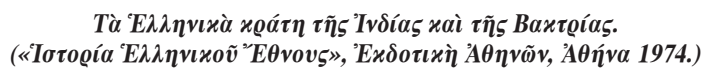
Καὶ πάλι συγχαρητήρια.

Βασίλης Καραδήμας
Ἅγιος Κωνσταντῖνος
Καμμένα Βοῦρλα

Κράτους. Ὅσο περισσότερο τὸ ἱερατεῖο ἀπολαμβάνει τὰ προνόμια, πού τοῦ ἐξασφαλίζει ἡ ὑπαγωγή του καὶ συνεργασία του μετὰ τὸ Κράτος, τόσο καὶ θὰ βυθίζεται μέσα στὴ χλιδή, καὶ ἡ σήψη θὰ προχωρῇ περισσότερο σὲ βάθος. Μήπως καὶ τὸ ἴδιο τὸ Εὐαγγέλιο δὲν λέει: «τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ»; Μήπως ἡ Ἱστορία δὲν μᾶς διδάσκει γιὰ τὰ τόσα καὶ τόσα στυγερά ἐγκλήματα, πού διεπράχθησαν ἢ συγκαλύφθησαν ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πολυθρύλητης «συναλληλίας» Κράτους καὶ Ἐκκλησίας;

Εἶναι καθήκον ὅλων τῶν Ἑλλήνων, θρησκευομένων καὶ μὴ, νὰ ἐγκύψουμε στὸ ὄντως σοβαρὸ τοῦτο θέμα, πού ἔχει συνέπειες γιὰ ὅλο τὸ ἔθνος μας. Εἶναι ἕνα πρῶτο βῆμα, γιὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ὁ ἀμοιβαῖος σεβασμός, ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ ἰσοτιμία ὅλων τῶν συμπολιτῶν μας χωρὶς ἐξάιρεση. Ἡ πολυθρύλητη «συναλληλία» εἶναι θεσμὸς παρωχημένος καὶ ἀρρωστημένος, πού δὲν συγχωρεῖται πλέον γιὰ τὸν Νεοέλληνα καὶ τὴν νοημοσύνη του, πού δὲν ἀνέχεται κανενὸς εἶδους Ἀγιοτολαχισμό καὶ θρησκοκόληπτη σκοταδιστικὴ χειραγωγία.

Μὲ φιλικοὺς χαιρετισμοὺς
Ἀκομινᾶτος Χωνιάτης

Τὰ Ἑλληνικὰ κράτη τῆς Ἰνδίας καὶ τῆς Βακτρίας.
(«Ἱστορία Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 1974.)

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΗΣ ΙΝΔΙΑΣ

Μια άγνωστη πτυχή της Έλληνικής Ιστορίας

δραστηριότητα που ανέπτυξαν οι Έλληνες στην Ίνδία μετά το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου άφησε ανεξίτηλα ίχνη στην περιοχή. Μέσα από τα «Γεωγραφικά» του Στράβωνα οι πληροφορίες, που άντλούνται για την εξάπλωση του κράτους της Βακτρίας, έχουν βασιστή στο μεγαλύτερο μέρος τους σε όσα έχει γράψει ο Απολλόδωρος, παρ' όλη την αυστηρή κριτική, που του ασκεί ο Στράβων. Ο Απολλόδωρος, που καταγόταν από την Άρτεμίτα, είχε συγγράψει το ιστορικό έργο «Παρθικά», για το οποίο ο Αθήναιος αναφέρει, ότι άπετελείτο από τέσσερα ή περισσότερα βιβλία. Ο Στράβων δανείζεται τις γεωγραφικές ειδήσεις από τα «Παρθικά», για να έστιάση στην πορεία που χάραξαν οι Έλληνες στη μετά Μέγαν Αλέξανδρο εποχή στην Ίνδία.

Ο καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Μιχάλης Κορδώσης έχει ασχοληθί έντατικά επί σειρά έτών με την έλληνιστική παρουσία στην Ίνδία μετά τον ξαφνικό θάνατο του Μακεδόνα στρατηλάτη. Τα συμπεράσματα της μακρόχρονης έρευνάς του είναι έντυπωσιακά ως προς τις φιλοδοξίες που είχαν και υλοποίησαν στο μεγαλύτερο μέρος τους οι Έλληνες βασιλείς. Μπορεί ο Στράβων, όπως αναφέραμε και παραπάνω, να άσκησε αυστηρή κριτική στον Απολλόδωρο, όμως παρ' όλα αυτά υπολογίζει τα στοιχεία που συμπεριλαμβάνει στα «Παρθικά» για την εξάπλωση του κράτους της Βακτρίας. Από τα χωρία των «Γεωγραφικών» και με βάση την έρευνα του κ. Μιχάλη Κορδώση γίνονται αντιληπτά τα έξης:

Α Υπήρχαν στρατιωτικά τμήματα του Μ. Αλεξάνδρου, που προχώρησαν πέρα από τις περιοχές που βρίσκονταν ανατολικά του Ύφασι, πιδ πέρα δηλαδή από το σημείο που έφθασε ο Μέγας Αλέξανδρος.

Β Αυτά τα τμήματα συμμετείχαν στην έκστρατεία, που έφερε τους Έλληνες της Βακτρίας ως την πρωτεύουσα Παλίμβοθρα, που βρίσκεται ανατολικότερα από το σημείο, όπου έφθασε ο Αλέξανδρος. Η φράση «μετ' εκείνον <δηλαδή τον Αλέξανδρο> προελθόντες» δείχνει συμμετοχή σε έκστρατευτικό σώμα.

Χρυσὸ νόμισμα ποὺ ἀπεικονίζει τὸν Διόδωτο.

Γ Ἡ στρατιωτικὴ συμμετοχὴ φαίνεται σὲ προηγούμενη παράγραφο τῶν «Γεωγραφικῶν, ὅπου ἀναφέρεται, ὅτι κάποιοι ἐκ «τῶν ἡμετέρων» εἶδαν τὴν Ἰνδία «ἐν παρόδῳ στρατιωτικῇ καὶ δρόμῳ κατέμαθον» –δηλαδή κατὰ τὶς στιγμὲς τῆς συμμετοχῆς τους σὲ ἐκστρατεία. Εἶναι ἐμφανές, ὅτι πρόκειται γιὰ αὐτοὺς ποὺ συμμετείχαν σὲ ἐκστρατείες στὰ βάθη τῆς Ἰνδίας, ἀφοῦ τοὺς ξεχωρίζει ἀπὸ ἐκείνους ποὺ συμμετείχαν στὴν πορεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, γιὰ τοὺς ὁποίους μάλιστα ἀναφέρει ὅτι κυρίεψαν τὴν Ἀσία καὶ ὄχι τὴν Ἰνδία. Ὅπως χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει ὁ καθηγητὴς Κορδῶσης, οὐσιαστικὰ πρόκειται γιὰ ἔμμεση ὑπόμνηση, ὅτι δὲν ἦταν οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ποὺ ἔφθασαν στὰ βάθη τῆς Ἰνδίας, ἀλλὰ ἀργότερα Ἕλληνες τῆς Βακτρίας. Ὑστερα ἀπὸ τὸ «ἀνοιγμα» τοῦ γεωγραφικοῦ ὁρίζοντα, ποὺ ἔγινε μετὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρο, κυρίως μὲ τὴ σύναψη σχέσεων τῶν ἐλληνιστικῶν κρατῶν μὲ τὸ μεγάλο ἰνδικὸ κράτος τῆς Μάγκαντα, οἱ Ἕλληνες συνειδητοποίησαν, ὅτι ἡ περιοχὴ τοῦ Ἰνδοῦ ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς Ἰνδίας. Μὲ δεδομένο ὅτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς Σελευκίδες δὲν ἔφθασε πρὸς πέρα ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο, εἶναι σαφές, ὅτι δὲν ἀναφέρεται σὲ Σελευκιδικὸ Στρατό, ἐπισημαίνει ὁ κ. Κορδῶσης, ἐπομένως πρέπει νὰ δεχτοῦμε, ὅτι πρόκειται γιὰ ἐκστρατεία τῶν Ἑλλήνων τῆς Βακτρίας καὶ μάλιστα ἐκείνη ποὺ τοὺς ὠδήγησε στὴν Παταλιπούτρα.

Οἱ Ἕλληνες βασιλεῖς τῆς Βακτρίας καὶ Ἰνδίας

ὰ νομίσματα ποὺ ἐντοπίστηκαν στὰ ἐδάφη τῶν σημερινῶν Πακιστάν, Ἀφγανιστάν καὶ Ἰνδίας ἀποτελοῦν τὴν ἀποκλειστικὴ πηγὴ πληροφοριῶν γιὰ τοὺς Ἕλληνες βασιλεῖς μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀφοῦ ἀπὸ τὸ χρονικὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ ἔπειτα κανένας Δυτικὸς συγγραφέας δὲν ἔχει κάνει σχετικὴ ἀναφορά. Στὸ πλαίσιο γεωγραφικῆς μελέτης, μὲ βάση τὶς ὑπάρχουσες ἀφηγηματικὲς πηγὲς καὶ τὰ νομίσματα, οἱ ἐκτιμήσεις τοῦ καθηγητῆ Μιχάλη Κορδῶση ἀναφέρουν, ὅτι γύρω στὸ 250 π.Χ. δημιουργήθηκε μία νέα πολιτικὴ κατάσταση, τῆς ὁποίας οἱ συνέπειες ἐπρόκειτο νὰ ἔχουν τεράστια σημασία γιὰ τὸ μέλλον τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Θὰ πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε, ὅτι τὰ γεγονότα

Νόμισμα ποὺ ἀπεικονίζει τὸν Εὐθύδημο.

ποὺ ἀκολούθησαν δὲν εἶναι ἰδιαίτερα γνωστά, ἀφοῦ, ὅπως ἤδη προαναφέραμε, οἱ πηγές εἶναι ἐλάχιστες.

Ὁ διοικητὴς τῆς Βακτρίας καὶ Σογδιανῆς Διόδotos, στηριγμένος στὸ ἑλληνικὸ καὶ τὸ ντόπιο στοιχεῖο, ἀπέσπασε τὴν ἐπαρχία του ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ κράτους τῶν Σελευκιδῶν, κόβοντας δικὰ του νομίσματα.

Ὁ Εὐθύδημος, ποὺ ἀνέβηκε στὸ θρόνο σκοτώνοντας τὸ γνιὸ τοῦ Διοδότου, ἀποδείχτηκε στὴ συνέχεια ἱκανότατος βασιλιάς. Κατῶρθωσε νὰ αὐξήσῃ τὰ ἐδάφη τοῦ κράτους του καὶ συγχρόνως νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τῶν σελευκιδικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα ἔφθασαν στὶς ἄνω σατραπείες, γιὰ νὰ τὶς ἐπαναφέρουν ὑπὸ τὴν ἐξουσία τῶν Σελευκιδῶν.

Ὁ Εὐθύδημος ἦταν ὁ βασιλιάς, ποὺ κατῶρθωσε νὰ κρατήσῃ ἰσορροπία ἀνάμεσα στὶς διάφορες τάσεις ποὺ δημιούργησε στὴν Βακτρία ὁ σφετερισμὸς τῆς ἐξουσίας ἐκ μέρους του καὶ προετοίμασε τὴ μεγάλη ἐξόρμησι πρὸς τὴν Ἰνδία. Σύμφωνα μὲ τὸν κ. Κορδῶση μέχρι αὐτὸ τὸ σημεῖο οἱ κλασικὲς πηγές τοῦ Πολύβιου δίνουν μίαν πιὸ σαφὴ εἰκόνα γιὰ τὰ γεγονότα, στὴ συνέχεια ὅμως οἱ πληροφορίες ἀντλοῦνται ἀπὸ τὰ περιληπτικὰ ἀποσπάσματα τοῦ Ἀπολλοδώρου τοῦ Ἀρτεμιτινοῦ καὶ τοῦ Πομπηίου καὶ κυρίως ἀπὸ τὰ νομισματικὰ δεδομένα.

Ἐξαιρετικὸ εἶναι τὸ χωρίο τοῦ Ἀπολλοδώρου, ποὺ παρουσιάζει τοὺς Ἕλληνες τῆς Βακτρίας νὰ κάνουν περισσότερες κατακτήσεις ἀπὸ ὅσες ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Ὅση ὑπερβολὴ καὶ νὰ περιέχεται στὸ ἀπόσπασμα, πρέπει νὰ θεωρηθῇ βέβαιον, ὅτι οἱ Ἕλληνες βασιλεῖς τῆς Βακτρίας ἔφθασαν ὡς τὴν καρδιὰ τῆς Ἰνδίας, τὴν πρωτεύουσά της Μάγκαντα Παλίβοθρα, καθὼς καὶ νότια τῶν Βαρυγάζων, πιθανῶς κοντὰ στὴ σημερινὴ Βομβάη.

Ὁ Ἀπολλόδωρος μνημονεύει ὡς κατακτητὲς τῶν παραπάνω περιοχῶν τὸν Μένανδρο καὶ τὸν Δημήτριον, γνιὸ τοῦ Εὐθυδήμου. Καὶ οἱ δύο συνέβαλαν στὴν κατάκτηση τῆς Ἰνδίας, κυριεύοντας ξέχωρα ὠρισμένες περιοχές, ὁ καθένας σὲ διαφορετικὲς περιόδους.

Ἀπὸ τὰ νομισματικὰ δεδομένα γνωρίζουμε καὶ ἄλλα ὀνόματα Ἑλλήνων βασιλέων τῆς Βακτρίας καὶ τῆς Ἰνδίας· γνωστότερα εἶναι: Εὐθύδημος Β΄, Ἀντίμαχος Θεός, Δημήτριος Β΄, Ἀγαθοκλῆς, Πανταλέων καὶ Ἀπολλόδοτος. Μάλιστα οἱ τρεῖς τελευταῖοι ἔκοψαν καὶ δίγλωσσα νομίσματα, μὲ ἑλληνικὴ καὶ ἰνδικὴ γραφὴ καὶ σύμβολα.

Ὁ Δημήτριος εἶναι ὁ πρῶτος μεγάλος κατακτητὴς τῆς Ἰνδίας μετὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρο. Προφανῶς πέρασε τὸν Ἰνδικὸ Καύκασο στὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ πατέρα του ἢ στὶς ἀρχὲς τῆς δικῆς του βασιλείας καὶ κυρίευσε τὴν Πενταποταμία, ἀρχίζοντας τὴ μεγάλη ἐξόρμηση στὴν Ἰνδία. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἀγγλο ἱστορικὸ Τάρον ὁ Δημήτριος ἦταν ὁ κύριος αἴτιος τῆς κατάληψης τῆς Ἰνδίας πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις, ἔχοντας ὑπὸ τὶς διαταγὲς του τὸν στρατηγὸ τότε Μένανδρο καὶ τὸν Ἀπολλόδοτο.

Ὁ Ναρέιν ἐνισχύει σημαντικὰ τὸ ρόλο ὠρισμένων ἀπὸ τοὺς ἄλλους βασιλεῖς καὶ συγκεκριμένα τῶν Ἀντιμάχου Θεοῦ καὶ τοῦ Δημητρίου Β΄, ποὺ τοὺς θεωρεῖ βάσει νομισματικῶν δεδομένων προσκείμενους περισσότερο στὸν Διόδοτο παρὰ στοὺς Εὐθύδημο καὶ Δημήτριο.

Ὁ Μέγας Δημήτριος Α΄ τῆς Ἰνδίας

Δημήτριος ὁ Α΄ εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους βασιλεῖς ποὺ τὸ ὄνομά του μνημονεύεται ἐπανελημμένα σὲ Δυτικὲς πηγὲς (Πολύβιο, Ἀπολλόδωρο, Τρόγο), ἀφοῦ ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο μεγαλύτερους κατακτητὲς τῆς Ἰνδίας. Εἶναι ὁ βασιλεὺς μετὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρο, ποὺ ὠδήγησε τὰ νικηφόρα στρατεύματα τῶν Ἑλλήνων τῆς Βακτρίας στὶς περιοχὲς δυτικὰ καὶ ἀνατολικὰ τοῦ Ἰνδοῦ, ὡς τὴν περιφέρεια ποὺ βρίσκεται νότια τοῦ σημερινοῦ κόλπου τοῦ Cambay, προετοιμάζοντας ἔτσι τὸ ἔδαφος γιὰ τὸν Μένανδρο. Ἀπόηχος τῆς μεγάλης του φήμης εἶναι ὁ χαρακτηρισμὸς του σὲ μεσαιωνικὴ πηγὴ τῆς Δύσης (Chaucer) ὡς «μεγάλου» («Μέγας Δημήτριος, βασιλεὺς τῆς Ἰνδίας»).

Ὁ Εὐκρατίδης κατῴρθωσε νὰ καταλάβῃ τὴν Βακτρία γύρω στὸ 171 π.Χ. καὶ νὰ περιορίσῃ τὸ Δημήτριο σὲ καθαρὰ ἰνδικὸ ἔδαφος, νότια τοῦ Ἰνδικοῦ Καυκάσου. Ὁ Δημήτριος στὴ συνέχεια μπόρεσε νὰ νικήσῃ, ἀλλὰ ὄχι νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸν ἀντίπαλό του. Ἔτσι ὁ Εὐκρατίδης ἀνέκτησε καὶ πάλι τὰ ἐδάφη του, καταλαμβάνοντας ἀκόμη ἓνα μέρος τῆς Ἰνδίας. Οἱ ἐπιτυχίες τοῦ Εὐκρατίδη εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ περιορισθοῦν οἱ διάδοχοι τοῦ Δημητρίου σὲ καθαρὰ ἰνδικὸ ἔδαφος, ἡ κατάσταση ὅμως ἄλλαξε, ὅταν βασιλεὺς στὴν Ἰνδία ἔγινε ὁ Μένανδρος. Ὁ Ἀπολλόδωρος τὸν χαρακτηρίζει μαζὶ μὲ τὸν Δημήτριο ὡς κατακτητὴ τῆς Ἰνδίας καὶ τὸν τοποθετεῖ σὲ πρώτη μοῖρα, συνδέοντάς τον μὲ τὴν προώθηση τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἀνατολικὰ τοῦ Ὑφασι. Ὁ Μένανδρος ἀπὸ τὴν πρωτεύουσά του, τὰ Σάγαλα τῆς Πενταποταμίας, φαίνεται ὅτι ἐπεξέτεινε τὰ ὅρια τοῦ κράτους του καὶ πάλι ὡς τὸ Γάγγη καὶ τὶς περιοχὲς νότια τῶν Βαρυγάζων. Πρὸς βορρᾶ ἐπίσης περιώρισε τοὺς διαδόχους τοῦ Εὐκρατίδη στὰ ἐδάφη τῆς κυρίως Βακτρίας, ἐπιβάλλοντας τὴν εἰρήνην στὴν εὐρύτερη περιοχὴ, ποὺ κράτησε, ὅπως φαίνεται, ὡς τὸ θάνατό του.

«Δ»: *Κύριε Κορδῶση, πόσο ἔντονη ἦταν ἡ ἑλληνιστικὴ παρουσία στὴν Ἰνδία;*

Έπάνω: Χαρτονόμισμα του Άφγανιστάν με ήμερομηνία εκδόσεως 1939. Στο μέσον του έπάνω μέρους του εικονίζεται ως έμβλημα τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ νόμισμα τοῦ Εὐκρατίδου, ἀναγράφεται δέ: «ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΥΚΡΑΤΙΔΟΥ» (Ἀριστερὰ μεγέθυνση).

Μ.Κ.: Ὅταν ἔγινε ἡ ἐπανάσταση στὴν Βακτρία, οἱ Ἕλληνες ἀνεξαρτητοποιήθηκαν ἀπὸ τοὺς Σελευκίδες καὶ μετὰ ἀπὸ μερικὲς δεκαετίες κατέλαβαν μεγάλο μέρος τῆς Ἰνδίας. Ἔτσι ἔχουμε τὸ Βασίλειο τῆς Βακτρίας καὶ Ἰνδίας, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὶς πιὸ ἐνδοξες περιόδους στὴν Ἱστορία μας, σχεδὸν ἴση μὲ αὐτὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἰδιαίτερα ὅταν βασιλιάς στὴν Ἰνδία γίνεται ὁ Μένανδρος, ποὺ κατορθώνει νὰ κἀνῃ ὅ,τι δὲν μπόρεσε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, συνδυάζοντας τὴν ἑλληνικὴ κουλτούρα μὲ τὴν ἰνδική.

«Δ»: Σήμερα ποῖς εἶναι ὁ ἀπόηχος;

Μ.Κ.: Ὑπάρχουν ἐπιδράσεις καὶ ἐπιρροὲς σὲ ὅλους σχεδὸν τοὺς τομεῖς στὴν Ἰνδία. Γνωρίζουμε βέβαια, ὅτι ἐκεῖ ζοῦν οἱ λεγόμενοι Καλλὰς. Γενικώτερα, νομίζω, ὅτι στὴν Ἰνδία ἀντιμετωπίζουν θετικὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐπιχείρησαν νὰ μειώσουν τὴ σημασία του, ὅπως ὁ Ναρέιν. Εἶναι σαφές, ὅτι ὁ Ἰνδικὸς Πολιτισμὸς ἐπηρέασθη ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ, κράτησε ἑλληνικὰ στοιχεῖα, ποὺ τὰ πρόσθεσε στὴ γλῶσσα καὶ τὴ θρησκεία του, παρ' ὅλο ποὺ σταδιακὰ ἀλλοιώθηκαν.

Ταξιαρχούλα Λαδᾶ

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ «ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ»

**Ὑπῆρχε ἡ Ναζαρέτ;
Ὑπῆρξε ὁ Χριστός;**

«Υπάρχει ἓνα ἱστορικὸ παράδοξο: Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν Ἱστορία!» Καὶ ταυτόχρονα ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι παρὼν στὴν Ἱστορία...»
(Μητροπολίτης Ἀττικῆς Νικόδημος Γκατζιρούλης, σὺν 9-3-1969, στὴν «Ράδιο-Τηλεόραση» σελ. 3.)

«Πῶς μπορούσε νὰ σταθῇ μπροστὰ στοὺς πανένδοξους καὶ πασίγνωστους ὁ ἄσημος καὶ ὁ ἄγνωστος; Τί ἦταν ὁ Ἰησοῦς ἱστορικά; Τίποτα! Ὁ Ἰησοῦς νίκηθηκε! Πέθανε, χωρὶς κανέναν λαὸς νὰ προσέξῃ τὸν θάνατό του...» (Παναγιώτης Κανελλόπουλος).

Πότε ἰδρύθηκε ἡ Ναζαρέτ;

Ναζαρετ δὲν ἀναφέρεται οὔτε στὴν Π. Διαθήκη οὔτε στὸν Ἰουδαῖο ἱστορικὸ Ἰώσηπο οὔτε στὸ Ταλμουδ, δηλαδὴ ἡ πόλις τοῦ Μεσσία εἶναι ἀνύπαρκτη. Ἡ Ναζαρετ ἀρχίζει νὰ ἀναφέρεται μόνον κατ' ὄνομα τὸν 4ον αἰῶνα μ.Χ. στὰ εὐαγγέλια, ἀλλὰ ἡ σημερινὴ πόλις ἐμφανίσθηκε τὸν 8ον αἰῶνα μ.Χ. καὶ εἶναι πόλις χωρὶς βουνά, ἐντελῶς ἀντίθετη ἐδαφολογικὰ ἀπὸ αὐτὴν ποὺ περιγράφουν οἱ εὐαγγελιστές: «καὶ ἐμπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὄφρους τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο, εἰς τὸ κατακρημνίσαι αὐτόν, αὐτὸς δὲ διελθὼν (ἀόρατος) διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο...» (Λουκᾶς Δ' 28-30).

Ὅποιος ἐπισκεφθῇ τὴν Ναζαρετ καὶ ἀνακαλύψῃ αὐτὸ τὸ βουνό, θὰ λάβῃ καὶ βραβεῖο ἀπὸ τοὺς ραββίνους... Διότι ἡ Ναζαρετ εἶναι χτισμένη μέσα σ' ἓνα κοίλωμα, μὴ γούβα, δὲν ἔχει οὔτε βάραθρα οὔτε βουνά καὶ οὐδέποτε πῆγαν τὸν Ἰησοῦ στὸ «φρυδι τοῦ βουνοῦ, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο», οἱ δύο τελευταῖες φράσεις εἶναι πολὺ σημαντικές, διότι ἡ Ναζαρετ ἰδρύθηκε, γιὰ νὰ ἀποφέρῃ τεράστια κέρδη στὴν Ἰουδαία, καὶ οἱ προσκυνητὲς τοῦ «Σωτῆρα», ποὺ συνήθως εἶναι ἡλικιωμένοι, δὲν πρέπει νὰ κουράζονται μὲ ἀναβάσεις, βάραθρα καὶ βουνά, ἀλλὰ νὰ βρίσκουν μίαν πόλιν εὐκόλη καὶ εὐθεΐα. Ἐὰν ὑπάρξουν ζόριχοι πελάτες, θὰ τοὺς δείξουν ἓνα βουνό, ποὺ δὲν εἶναι κολλητὰ στὴν πόλιν, «ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο», ἀλλὰ

Free Inquiry, Vol. 25, No 1

Από τις σχετικές με τη σύλληψη αντιφάσεις των Εὐαγγελίων:

- «Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, **πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου.**» («Κατὰ Ματθαῖον», α' 18.)
- «Περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅστις **ἐγεννήθη ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα.**» («Ἐπιστολὴ Παύλου πρὸς Ρωμαίους», α' 3.)

τουλάχιστον μία ὥρα μακρὰ μετὰ τὰ πόδια, γιατί ὁ Ἰησοῦς δὲν διέθετε ποῦλμαν... Δηλαδή ἐπὶ μία ὥρα τὸν κυνηγοῦσαν μέχρι τὸ φρῦδι τοῦ βουνοῦ, καὶ ὕστερα ἀπὸ μία ὥρα ὁ Ἰησοῦς θυμήθηκε νὰ γίνη «ἀόρατος» καὶ νὰ τρέχη γιὰ ἄλλη μία ὥρα γκαζωτὸς ἀπὸ τὸ «φρῦδι τοῦ βουνοῦ» μέχρι τὴ Ναζαρέτ, γιὰ νὰ σωθῇ. Οὔτε γιὰ παραμῦθι δὲν περνάει αὐτό, γιατί δὲν ἔγινε «ἀόρατος» νωρίτερα ἀφοῦ ἤξερε τὰ κόλπα; (βλ. «Ἐν φάτνῃ τῶν ἀ-λόγων...», «Δ», τ. 286.)

Τὰ ῥάθη γιὰ τὸν Ἰωσήφ

σον ἀφορᾷ στὸν πατέρα τοῦ Ἰησοῦ, τὸν Ἰωσήφ, ὁ Ματθαῖος μᾶς λέει, ὅτι ὁ Ματτῆαν ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ καὶ ὁ Ἰακώβ τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα τῆς Μαρίας (Ματθαῖος, Α' 16). Ὁ Λουκᾶς ὁμῶς διαφωνεῖ: «Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς, ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος, ὢν, ὡς ἐνομίζετο, υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ Ἠλίου...» (Λουκᾶς Γ, 23).

Ὁ Εὐσέβιος τῆς Καισαρείας ἀναλαμβάνει νὰ «μπαλώσῃ» τὴν γκάφα, γράφοντας ὅτι ὁ Ἥλῃ καὶ ὁ Ἰακώβ ἦταν ἑτεροθαλεῖς ἀδελφοί, ἀλλὰ ὁ Ἥλῃ πέθανε χωρὶς ἀπογόνους, καὶ ἔτσι ὁ Ἰακώβ ἀπέκτησε μὲ τὴν χήρα γυναῖκα τοῦ Ἥλῃ τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα τῆς Μαρίας. Δηλαδή ὁ Ἰωσήφ ἔχει δύο πατέρες... (Εὐσέβιος τῆς Καισαρείας, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» I,Z 16.) Ἐπὶ πλέον ὁ Ἰωσήφ εἶχε, λένε, ἄλλα 5-6 παιδιὰ ἀπὸ ἄλλη γυναῖκα ποὺ πέθανε, ἀλλὰ μὲ τὴν Μαρίαν πῆγε στὸν Ναό, γιὰ νὰ προσφέρει τὴν θυσία τῶν πρωτότοκων, κάτι ποὺ σημαίνει ὅτι δὲν εἶχε παιδιὰ προηγουμένως, ἀλλὰ τὰ ἀπέκτησε μὲ τὴν Μαρίαν. (βλ. «Τὸ γενεαλογικὸ δένδρον τοῦ Ἰησοῦ. Ἀσυμφωνία στὰ Εὐαγγέλια», «Δ», τ. 275.)

Τὸ «στιγμιαῖον» ἁμάρτημα τῆς Παρθένου-Μαρίας

ἀείμνηστη Λιλὴ Ζωγράφου στὸ σημαντικὸ της βιβλίον «Ἄντι-Γνώση», (σελ. 289, 16ῃ ἔκδοσιν) μᾶς ἀποκαλύπτει, ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος παραδέχθηκε ὅτι ἡ Μαρία, ἡ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, ΔΕΝ ἦτο παρθένα. Τὴν λύση τὴν ἔδωσε ἓνας Φραγκισκανὸς ἱερέας, ὁ Jean Scot Etigène, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ Παναγία, ναί, ὑπέπεσε καὶ αὐτὴ στὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα, ἀλλὰ μόνον γιὰ ἓνα λεπτό! Τὸ μοναδικὸ λεπτό, ποὺ ἁμάρτησε λοιπὸν ἡ Μαρία καὶ κυοφόρησε τὸν Ἰησοῦ, ἔγινε ἀποδεκτὸ μὲ ἐνθουσιασμὸ ἀπὸ τὴν Σύνοδο σὰν πολὺ λογικὸ «στιγμιαῖον» («Ἄντι-Γνώση», σελ. 289, 16ῃ ἔκδοσιν).

Τὰ λιγώτερο γνωστὰ (καὶ σκοπῶν ἀποσιωπηθέντα) κείμενα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας εἶναι αὐτὰ τοῦ Οἰκουμένιου (Ἑλληνικὴ Πατρολογία CXV III,217) καὶ τοῦ Θεοφύλακτου (Ἑλληνικὴ Πατρολογία CXX II, 239), ποὺ τὸ ἔτος 1078 λένε συγκεκριμένα: «Ὁ Ἰάκωβος, ποὺ ὁ Σωτήρας τὸν εἶχε προκαθορίσει σὰν ἐπίσκοπο τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἦταν γυιὸς τοῦ Ἰωσήφ τοῦ μαραγκοῦ, τοῦ κατὰ σάρκα πατέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ...»

Καὶ ὁ Παῦλος ὅμως εἶναι διαφωτιστικὸς: «Περὶ τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ὅστις ἐγεννήθη ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα καὶ ἀπεδείχθη Υἱὸς Θεοῦ κατὰ δύναμιν» (Παύλου πρὸς Ῥωμαίους Α' 3).

Ὁ Συμεὼν δὲν «προφητεύει» τὴν Ἀνάστασιν

ατὰ τὴν προσαγωγὴν τοῦ Ἰησοῦ στὸν Ναὸ γιὰ τὴν περιτομὴ (ὥστε δὲν εἶχαν φύγει γιὰ τὴν Αἴγυπτον λοιπόν;) ὁ Ἀρχιερέας δὲν ἀναγνωρίζει τὴν Μαριάμ, ποὺ πρὶν 5-6 μῆνες εἶχε συλλάβει «διὰ Πνεύματος Ἁγίου» τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν ναὸ του. Χωρὶς νὰ συγκλονισθῇ ἀπὸ τὸν Θεό, ποὺ βρίσκεται μπροστὰ του, πετσοκόβει τὸν «λυτρωτὴ» τοῦ Ἰσραὴλ, ἀδιαφορῶντας ἐντελῶς γιὰ τὸν ἴδιο καὶ γιὰ τὴν ἄσπιλη μητέρα του. Ἀκόμη καὶ ὁ τυφλὸς «προφήτης» Συμεὼν, ἀντιλαμβανόμενος τὸ Θεῖον βρέφος δίπλα του, λέει ὅτι βρῆκε ἀμέσως τὸ φῶς του, ἀλλὰ ὄχι μόνον δὲν εἰδοποιεῖ τὸν Ἀρχιερέα γιὰ τὸ «θαῦμα», οὔτε γιὰ τὴν πολυπόθητη ἄφιξη τοῦ μικροῦ Θεοῦ, ἀλλὰ οὔτε καὶ συνοδεύει τὴν «Ἁγία» Οἰκογένεια ὁ ἴδιος, ὁ εὐεργετηθεὶς.

Ἀγγελικὴ Ρέτουλα

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Άλλαξοαρχιεπισκοπεῖς

Τὸ θέαμα τῶν ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ποὺ μάχονται μὲ θεμιτὰ καὶ ἀθέμιτα μέσα γιὰ τὴ διαδοχὴ τοῦ ζωντανοῦ ἀκόμη ἀρχιεπισκόπου, προκαλεσε τὴν ὀργὴν τῶν πιστῶν, τῶν δημοσιογράφων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν τροφίμων τοῦ πλοῦτου τῆς Ἐκκλησίας πάσης εἰδικότητος, διαμάχη ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται γενικῶς ὡς ξένη πρὸς τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἱερότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ ἡ Ἱστορία λέει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο, ὅτι σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς περιπτώσεις ἀλλαγῆς προκαθήμενου, πατριάρχῃ, πάπα, ἀρχιεπισκόπου κ.τ.λ. τὰ ἱερὰ μαχαίρια πάντοτε ἀκονίζονταν, καὶ σκληρὴ ἀπείρου χριστιανικοῦ κάλλους διαδραματίζονταν πάνω στὰ πτώματα ἢ καὶ στὰ ζωντανὰ σώματα τῶν ἀπερχομένων ἢ ἀποβαλλομένων ἀρχηγῶν Ἐκκλησιῶν. (Κάποιες ἀπὸ αὐτὲς τὶς σκληρὲς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ εὐσέβειας παρουσιάστηκαν στὸ τεῦχος Σεπτεμβρίου τοῦ «Δ», τοῦ ὁποῖου τὸ κύριο θέμα, ὅπως θὰ θυμούνται οἱ ἀναγνώστες μας, ἦταν: «Ἀλλαξοπατριαρχίες» - Κλίκες ἱεραρχῶν ξωπετοῦσαν πατριαρχεῖς ἐν ὥρᾳ λειτουργίας».)

Ἡ χριστιανικώτατη αὐτὴ συνήθεια ἄρχισε ἀπὸ τὴν πρώτη σύνοδο τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐγένετο στὰ Ἱεροσόλυμα μὲ συμμετοχὴ τῶν δώδεκα ἀποστόλων καὶ τῶν παρατρεχαμένων τους, στὴν ὁποία ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος «ἐβγαλαν μαχαίρια» ὁ ἓνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου καὶ ἐγιναν οἱ πρῶτοι διδᾶξαντες, γιὰ νὰ συνεχισθῇ τὸ φαινόμενο αὐτὸ καθ' ὅλη τὴ διάρκειά τῆς παρουσίας χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση μέχρι τὸ 1996, ὁπότε θνήσκοντος τοῦ τότε ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ στὸ Λαϊκὸ Νοσοκομεῖο οἱ παρασυναγωγεῖς ἐπαίρναν τὸ χαρακτηριστὴ ἀγριότητος καὶ πατροπαράδοτου θεολογικοῦ μίσους (τοῦ περιφρημῶν *odium theologicum*).

Ἡ ἀναφορὰ λοιπὸν τῶν εὐσεβῶν δημοσιογράφων καὶ λοιπῶν πιστῶν στὸ ἀσυμβίβαστο τῆς ἱερότητας μὲ τὴν ἀγριότητα τῶν ποιμένων μας ἀπλῶς δείχνει, ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀνιστόρητοι, ὅτι δὲν καταλαβαίνουν τίποτε, γιὰ τὸ τί σημαίνει χριστιανικὸ πνεῦμα ἢ, τὸ πιθανώτερο, ὅτι ὅλοι ἐτοιμάζουν τὰ πηροῦνιά τους γιὰ τὰ πλούσια ἐλέη, ποὺ προσδοκοῦν, ὅτι θὰ ἀποκομίσουν ἀπὸ τὸ ἱερὸ θησαυροφυλάκιο τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀν βοηθήσουν καὶ πετύχουν τὴν ἐκλογὴ κάποιου ἀπὸ τὶς ἱερὲς κλίκες.

Γ.Σ.Π.

Ἡ... κοστολόγηση τοῦ Φειδία...

Φειδίας, Καλλικράτης, Ἰκτίνος δὲν τιμήθηκαν κατὰ τὴν φεῖστα τῆς μεταφορᾶς. Ἄντ' αὐτῶν γερανοὶ τῆς μετεώρεως καὶ τοῦ τοιμέντου διωχέτευσαν, παρ' ὅλο τὸ ὕψος, τὸ ἀπαύγασμα τῆς ὁμορφιάς καὶ τοῦ πνεύματος γιὰ ὅλους τοὺς αἰῶνες τῆς ἀνθρωπότητος· «διωχέτευσαν», ἂν πάρουμε τὸν ὀρετὸ ποὺ σερνόταν, καταπατώντας τὰ ἱερὰ ἐδάφη. Ὅ,τι συσώρευσε ἐδῶ καὶ 2.000 χρόνια ὁ Γιαχβέ. Στημένες σκοπίμα ἐκκλησίαις (λίγη ντροπὴ ἂν εἶχαν οἱ Ἀλάριχοι, θὰ ἔπρεπε τοῦλάχιστον νὰ μὴν τὶς χτίσουν στὸ χωρὸ αὐτό) στρεβλῶνουν μὲ τὴν ἀνατολίτικη αἰσθητικὴ τὰ μάρμαρα καὶ τὴν ἀσύλληπτη ἔκφραση τῶν Καρυάτιδων, τὴν κορυφαία ἔκφραση ποὺ χορήγησε ἡ Φύσις στὸν ἄνθρωπο, αἰσθητικὰ μετουσιωμένη, μαζὶ μὲ τόσες ἄλλες. Παρὸν τὸ κράτος τῆς Ρωμοσύνης, αὐτὸ ποὺ διαβάξει ἀναθεματισμοὺς ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος στὶς ἐκκλησίαις. Ἐφιαλτικοὶ οἱ βραχιόνες τῶν γερανῶν, τέρατα τῆς μεταφυσικῆς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ χρήματος τοῦ Γιαχβέ, ποὺ σαρκαστικὰ παρίστατο διὰ τῶν πάσης μορφῆς ἐπίγειων ἐξουσιῶν, ποὺ ἐκάλυπταν διεθνῶς τὴν παρὰ τὴν... δόξα τῆς παγκοσμιοποίησης: Οἱ ὕαινες τῆς Ρωμοσύνης καὶ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου τῶν Ἑλγινίων μαρμάρων κάτω ἀπὸ τοὺς γερανούς τσακώνονταν γιὰ τὴν μοιρασίαν τοῦ σκυλευμένου πτώματος τοῦ ἀθάνατου Παρθενῶνα, ἔτσι ποὺ τὸν

κατάντησαν –απόλυτα υπεύθυνοι.

Τί τραγικό (πάνω από το αρχαίο θέατρο του Διονύσου) χειρίστρια του ένδους από τους γερανοὺς ἦταν μία Οὐκρανέζα. Πιστεύω, ὅτι ἡ ἄγνοιά της γιὰ τὸ τί μετέφερε θὰ τῆς ἔδινε σταθερὸ χέρι στὸ χειρισμό. Τὸ μόνο ποὺ θὰ λογάριαζε ἦταν ἡ... ἀσφάλιση τῶν 300.000.000 εὐρώ σὲ περίπτωση ἀτυχήματος. Δηλαδή ποιὸν θὰ πλήρωναν οἱ ἀσφαλιστικὲς ἐταιρεῖες σὲ περίπτωση ἀτυχήματος; Μπᾶς καὶ σκαρώσουν καὶ κανένα... Ἔλα Φειδία, νὰ ἰδῇς τὴν... κοστολόγησή σου, ποὺ ἔγινες εὐρώ... ἀπὸ τὸν παγκόσμιον οἰκονομισμό.

Π.Γ.

...καὶ οἱ «κληρονόμοι» τοῦ Μουσείου

Στὴ συνέντευξή μὲ τὸν ἀρχιτέκτονα ἢ δημοσιογράφος ἔπαιρνε πάντα θέση «ιδιοκτή-
των» ὅσον ἀφορᾷ στὰ συζητούμενα γύρω ἀπὸ τὸ Μουσεῖο Ἀκροπόλεως, στὴν Ἱστορία,
στὰ ἐκθέματα. Εἶναι καθημερινὸ φαινόμενο, ὅτι στὶς τηλεοράσεις ὅλοι αὐτοὶ οἱ «ιδιο-
κτήτες» φανερὰ ἀποφεύγουν ἢ κατηγοροῦν τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα, τοῖς λόμπυ ρή-
μασι πειθόμενοι... Εὐγενῶς λοιπὸν ὁ ἀρχιτέκτων τῆς ἐπεσήμανε ὅτι μετέχει τῆς Ἑλληνι-
κῆς Παιδείας σὰν ἀρχιτέκτων καὶ σὰν Δυτικὸς ἄνθρωπος, ὑποψιαζόμενος ὅτι ἓνα 5-10%
γνωρίζει κάπως τὴν Ἀρχαιότητα. Ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία δήλωσε ὅτι ἔχει 3,5 ἑκατομμύρια
ὑπογραφές, βγάλε τοὺς ἀναλφάβητους πιστοὺς, τοὺς ἀδιάφορους, καὶ τόσες ἄσχετες ἄλ-
λες κατηγορίες, ὁπότε κάπου ἐκεῖ εἶναι τὸ ποσοστό. Δὲν ξέρω μήπως καλέσουν κάποιον
ἱερωμένο νὰ κάνουν καί... ἁγιασμὸ στὰ ἐγκαίνια.

Σημ.: Μὲ ἐπίγνωσιν ὁ ἐν λόγῳ ἀρχιτέκτων, ὅταν ἡ... τηλεπαρουσιάστρια τὸν ρώτησε, ἂν
νοιώθῃ περήφανος μὲ τὸνς Ἰκτίνο, Καλλικράτη, ἀπάντησε: «Εγὼ μπροστὰ τοὺς εἶμαι ἓνα
τίποτα, ἀπλῶς φτειάχῳ, ὅσο μπορῶ, κάποιον στέγαστρο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ παραβληθῇ
μὲ τὸν Παρθενῶνα.»

Π.Γ.

Οἱ πρῶτοι διδάξαντες

Λυπούμεθα γιὰ τὸ θλιβερὸ φαινόμενο καταστροφῆς βιβλιοπωλείων ἢ περιπτέρων, ὅπως
ἔγινε τὸ βράδυ τῆς 29ης Σεπτεμβρίου 2007, ὅταν ἄγνωστοι ἐπιτέθηκαν μὲ καδρόνια σὲ πε-
ρίπτερο τῆς ἔκθεσης βιβλίου στὴν Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, τὸ ὁποῖο κατέστρεψαν. Στὴ
διαμαρτυρία, ποὺ ἐξέδωσε ἡ νεολαία τοῦ ΛΑ.Ο.Σ., ἀναφέρθηκε σὲ «ἓνα νέο ὀλοκληρω-
τισμὸ, ὁ ὁποῖος δὲν διστάζει νὰ χτυπήσῃ ἀνθρώπους καὶ νὰ κάψῃ βιβλία, ἀφοῦ δὲν μπο-
ρεῖ νὰ στείλῃ στὴν πυρὰ τοὺς συγγραφεῖς». Αὐτοὶ ὅμως, ποὺ βγαίνουν καὶ κατηγοροῦν
τὶς πυρὲς σήμερα, ἀποτελοῦν ταυτόχρονα τὴν πολιτικὴ ἔκφραση τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ
πρῶτου διδάξαντος αὐτῇ τῇ σκοταδιστικῇ πράξιν τῆς καταστροφῆς βιβλίων, τῆς πυρπόλη-
σης ζωντανῶν συγγραφέων καὶ τῆς ἀπαγόρευσης τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψης. Ἡ συμβολὴ
τοὺς στὴν πρόσφατη πολυτοποίηση τοῦ βιβλίου Ἱστορίας δείχνει, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος σκοτα-
δισμὸς συνεχίζεται στὴ χώρα τῆς τελευταίας Θεοκρατίας τῆς Εὐρώπης.

Δὲν χρειάζονται σχόλια.

Γ.Σ.Π.

Ἀθήεια κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη

Τοῦλάχιστον οἱ τῆς ἡμετέρας παιδείας μετέχοντες ἢ ἔχοντες ἐνημέρωση γενικῶς, ἐπι-
σκεπτόμενοι τὴν ἔκθεση στὴν περιοχὴ Γκάζι (Πειραιῶς καὶ Ἑρμοῦ) θὰ νοιώσουν πνευμα-
τικὴ ναυτία. Δὲν ὑπάρχει καλύτερο παράδειγμα τῆς πνευματικῆς κατάντιας τοῦ Πλανή-
τη ἀπὸ τὸ τραγικὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ διεθνὴς τέχνη ἔχει γίνῃ ἀπολογητὴς τοῦ Συστήματος.
Καὶ τὰ μέσα ἐνημερώσεως ὑμνοῦν τὴν... πολιτισμικὴ αὐτὴ ἀθήεια κάτω ἀπ' τὴν Ἀκρόπο-
λη, ὅπου ἡ κορυφὴ τοῦ πνεύματος. Εἶχαν καὶ ἔχουν ἐνεργοποιηθῇ ὅλοι οἱ ἐπίσημοι κε-
κράχτες τῆς τέχνης στὴν Τηλεόραση, ἀλλὰ ἓνα ἀπορημένο πλῆθος τελείωνε τὴν ἐπίσκε-

ψη τῆς Ἑκθεσης χωρὶς καμμία μέθεξι. Τὸ παιδαριῶδες, ἡ ἀνεντιμότης, ἡ καλλιτεχνικὴ καὶ τὸ χρῆμα (ἐλέω Γιαχβέ) πρεσσοῦν τοὺς ἀνύποπτους καὶ ἀνενημέρωτους νὰ περάσουν ὑποχρεωτικὰ ἐμπρὸς ἀπ' ὅλα τὰ ἐκθέματα (δὲν μπορεῖς νὰ γυρίσης πίσω). Καημένη ἀνθρώπινη ψυχούλα, πολύπαθη, ἀπ' τὴν αὐλὴ τῆς Ἑκθεσης, ἔτσι καὶ κοιτάξης, θὰ ἰδῇς τὴν Ἀκρόπολη.

Π.Γ.

Τὸ μεσαιωνικὸ πολιτικοθησκευτικὸ κονφὸρμ τῆς ρωμοσύνης

Ἴδον μίαν εἰκόνα τῆς πολιτικοθησκευτικῆς κυρίαρχης κάστας, ποὺ ἄγει καὶ φέρει τὸ ρωμαϊκὸ κρατίδιο, αὐτὴν τὴν τελευταία Θεοκρατία τῆς Εὐρώπης, ὅπως συνεχῶς καταγγέλλει ὁ «Δαυλὸς»: Δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδας «Τὰ Νέα» φέρει τὸν κ. Ρουσσόπουλο νὰ διατηρῇ καλὰς σχέσεις μὲ τὸ μητροπολίτη Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς Νικόλαο, ἐνῶ ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα στελέχη τῆς κυβέρνησης ὁ ὑπουργὸς Παιδείας Ε. Στυλιανίδης φέρεται νὰ ἔχῃ καλὰς σχέσεις μὲ τὸ περιβάλλον τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ἂν καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν κοντὰ στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μητρόπολη Μαρωνείας καὶ Κορώνης. Ἐπίσης ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς Γ. Σούρλας φέρεται νὰ ἔχῃ καλὰς σχέσεις μὲ τὸ μητροπολίτη Δημητριάδος Ἰγνάτιο. Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ΠΑ.ΣΟ.Κ., ἀναφέρει τὸ δημοσίευμα, ὅτι στελέχη τοῦ κόμματος, ποὺ στὸ παρελθὸν εἶχαν καλὰς σχέσεις μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (Ε. Βενιζέλος, Π. Εὐθυμίου, Α. Λοβέρδος, Χ. Καστανίδης κ.ἄ.) ἀναμένεται μετὰ τὸ τέλος τῶν διαδικασιῶν ἐκλογῆς νέου προέδρου νὰ ἀναλάβουν πρωτοβουλίες γιὰ ἀναθέριμανση τῶν σχέσεων τῶν δύο πλευρῶν.

Καὶ ὅμως μερικοὶ ἐλπίζουν ἀκόμη, ὅτι θὰ γίνῃ σύντομα διαχωρισμὸς τοῦ Κράτους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν...

Γ.Σ.Π.

Θρησκευτικὴ ἱατρικὴ

Ἐνα μικρὸ δωμάτιο μὲ τοιχογραφία τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμά καὶ Δαμιανοῦ, ποὺ ἀποκαλύφθηκε στὴν Ἀρχαία Ἀγορὰ τῆς Θεσσαλονίκης, φαίνεται πὼς λειτουργοῦσε ὡς πρόχειρο θανατοουργικὸ «ἱατρεῖο» τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες. Οἱ ἰάσεις γίνονταν «θανυμασίως» κατὰ τὴ διάρκεια τῆς νύκτας ἀπὸ τὸν ἐμφανιζόμενον σὲ ὁράματα Ἅγιον Δημήτριον. Ἦταν τότε, ποὺ ἡ πολιτικοθησκευτικὴ βυζαντινὴ ἐξουσία εἶχε θέσει ὑπὸ διωγμὸν τὴν ἐλληνικὴ ἱατρικὴ ἐπιστήμη, ἀντικαθιστώντας τὴν μὲ προσευχὰς καὶ εὐχέλαια. Ἄλλα εὐρήματα τοῦ χώρου: φυλαχτὰ καὶ μίαν περγαμινὴ μὲ λόγια καὶ ὀνόματα στὰ Ἑβραϊκά.

Γ.Α.

Θεοφιλόλογος καὶ θεοπιλότοι

Στὴν καταιγίδα τῶν τηλεοπτικῶν μελῶ, ποὺ συνώδενε τοὺς ἐμπροσθοὺς τοῦ περασμένου καλοκαιριοῦ, ἔμεινε ἀσχολίαστη ἡ δῆλωση κάποιου φιλόλογου, ποὺ μετὰ λόγον γνώσεως μάλιστα μᾶς εἶπε, ὅτι:

- «Ὁ θεὸς μᾶς τιμωρεῖ, ἐπειδὴ κάνουμε πολλές... ἐκτρώσεις!»
- «Ὁ θεὸς μᾶς τιμωρεῖ, γιατί τρώμε πολύ, ἐνῶ ὑπάρχουν πεινασμένοι...»

Καὶ τὸ καλύτερο: Ἀπόστρατος τῆς Ἀεροπορίας δήλωσε στὸν τηλεπαρουσιαστή, ἀπὸ στρατὸ ἀξιωματικὸ τῆς Ἀεροπορίας Στρατοῦ (ποὺ ἔχει τὶς εὐθύνες τῆς γιὰ τὴν μὴ συμμετοχὴ τῆς στὴν πρόσβηση), ὅτι: «Γιὰ νὰ σταματήσουν οἱ φωτιές, πρέπει νὰ πᾶμε ὅλοι μαζί στὴν Ὀλυμπία, νὰ γονατίσουμε ὅλοι μαζί, νὰ σηκώσουμε τὰ χέρια μας ψηλὰ καὶ νὰ προσευχηθοῦμε στὸν Θεό, γιὰ νὰ σβῆσιν τὶς φωτιές.» Καὶ ὁ τηλεπαρουσιαστής, χωρὶς νὰ χάσῃ χρόνον, ἀπαντᾷ: «Ναὶ κύριε, ἔχετε δίκιο. Αὐτὸ πρέπει νὰ κάνουμε ὅλοι μαζί. Εἶναι τὸ μόνο ποὺ πρέπει νὰ κάνουμε!»

Α.Ρ.

«ΟΣΟ ΜΕΛΕΤΩ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΟΣΟ ΜΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ ΝΑ ΚΛΑΙΩ»

Ἡ κριτικὴ ματιὰ μιᾶς Κινέζας φιλέλληνης
στὸ ἐλληνικὸ μεγαλεῖο ἀλλὰ καὶ δράμα

克里特的使者
带来了文明的火种
西拉的高山上
筑起巍峨的殿宇和宫墙
纯洁的百合花
盛开满山遍野
是时光女神妩媚的心思
在点化
红艳似火
美好祥和
瑞兽在期间徜徉
牧童嬉戏搏击于山上
渔夫在山下
海上而歌唱

Ἡ Κινέζα ποιήτρια καὶ λάτρης τοῦ
Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ Τζουνγιάν Χί.
Μὲ τοὺς κινέζικους χαρακτῆρες
ἀποτυπώνεται τὸ ποίημά της: «Τὰ κρί-
να τῆς Σαντορίνης».

κ. Τζουνγκιαν Χι είναι Κινέζα νομικός, που ολοκληρώνει τὸ διδακτορικό της στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Λουβέν στὸ Βέλγιο στὶς σχέσεις κινεζικοῦ κι εὐρωπαϊκοῦ νομικοῦ συστήματος καὶ στὴν ἐπίδραση τῶν πολιτισμῶν καὶ τῶν θρησκειῶν στὰ νομικὰ συστήματα τῶν χωρῶν παγκοσμίως. Τὸ ταξίδι της στὴν Ἑλλάδα τὸ καλοκαίρι τοῦ 2003 τὴν ἄλλαξε ὀλοκληρωτικά. Ἐδῶ «δέχτηκε μὲ χαρὰ τὶς συχνὲς ἐπισκέψεις τῶν Μουσῶν», ἐνῶ μέρα μὲ τὴ μέρα σχεδὸν «ρούφηξε τὴν Κασταλία», ὅπως ἡ ἴδια περιγράφει. Τὸ ἐπακόλουθο ἦταν νὰ ξαναβρῇ τὸν ἑαυτό της, ὡς μιὰ ἀληθινὴ ποιήτρια, ποὺ δὲν κάνει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ ἐξυμνῇ τὸν ἔρωτα, τὸ κάλλος, τὴν κατὰ φύση ζωή. Τί κι ἂν εἶναι τὰ νομικὰ τὸ ἀντικείμενό της ἡ ποίηση εἶναι ἡ κλίση της, ἡ ἐσώτερη ἀκατάλυτη φλόγα τῆς ψυχῆς της. «Ἡ Μεγάλῃ Σύζευξι μεταξὺ Ἑλλάδας κι Ἑμένα: Τὰ Κρίνα τῆς Σαντορίνης» εἶναι ἡ πρώτη της ποιητικὴ ἀνθολογία μὲ θέμα τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό.

Στὴ συζήτηση, ποὺ εἶχαμε μὲ τὴν κ. Τζουνγκιαν Χι, μᾶς ἐντυπωσίασαν οἱ γνώσεις της γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία, ἀλλὰ καὶ ἡ ὀξυδερκὴς ματιὰ μὲ τὴν ὁποία βλέπει τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. Παρὰ τὸ ὅτι εἶναι Κινέζα, διαθέτει ἱστορικὴ καὶ πολιτικὴ κρίση γιὰ τὴ χώρα μας, τὴν ὁποία στεροῦνται πλεῖστοι ἐκ τῶν σημερινῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδας.

Τὸ πλήρες κείμενο τῆς συνέντευξης

«Α»: *Πῶς ἀπὸ τὶς σπουδὲς στὴ Νομικὴ Ἐπιστήμη προέκυψε μιὰ ἐξαιρετικὴ ποιήτρια, λάτρης τῆς Ἑλλάδας;*

– Ἀπὸ ὅλες τὶς σπουδὲς ὁ Ἑλληνισμὸς μοῦ πήρε τὴν καρδιά. Σπουδάζοντας καὶ γνωρίζοντας τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ μπόρεσα νὰ συγκρίνω τὸν Ἀρχαῖο Κινεζικὸ μὲ τὸν Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πολιτισμό. Ἄν ἡ Κίνα εἶναι ἡ κοιτίδα τοῦ Ἀσιατικοῦ Πολιτισμοῦ, ἡ Ἑλλάδα εἶναι τὸ λίκνο τῆς Δύσης. Λατρεύω τὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία, Ἱστορία, Ποίηση, Τέχνη, Φιλοσοφία, τὸ βαθυγάλανο Αἰγαῖο Πέλαγος, τὸν ἐπιβλητικὸ Ὀλυμπο, τὸν κόσμο, τὴ μεγάλη παλικάριὰ καὶ λεβεντιὰ τῶν Ἑλλήνων ἡρώων, κάθε τι ἑλληνικό... Ἀπὸ ὅλους ἐκείνους τοὺς ἥρωες, ὁ Ἀχιλλέας τοῦ Ὀμήρου εἶναι χρόνια ὁ ἀγαπημένος καὶ κρυφὸς ἔρωτάς τῆς ψυχῆς μου.

Ἡ ὠραιότερη περιπλάνηση τῆς ζωῆς μου

ὁ καλοκαίρι τοῦ 2006 διέμεινα συνολικά τρεισήμισυ μῆνες στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο πραγματοποιώντας τὴν ὠραιότερη περιπλάνηση τῆς ζωῆς μου. Μὲ ἓναν πρόχειρο λογαριασμὸ ἦταν ἤδη ἡ τέταρτη φορὰ, ποὺ ἐπισκεπτόμουν τὴν Ἑλλάδα. «Μὰ τί εἶδους μυστηριώδες κάλεσμα εἶναι τοῦτο, ποὺ ὁδηγεῖ τὰ βήματά μου κάθε φορὰ πίσω στὴν Ἑλλάδα;» - ἀναρωτήθηκα.

Ὅταν πάτησα τὸ πόδι μου στὸ Αἰγαῖο, ἦταν σὰν νὰ ἔνιωσα τὴ δυνατὴ ἐνέργεια νὰ διαρρέῃ στὰ πέλατά μου καὶ αἴφνης ἀπέκτησα μεγάλη ποιητικὴ ἔμπνευση. Ἀπὸ τότε ἄφηνα πίσω ὅλο μου τὸν ἐρωτικὸ ποιητικὸ οἶστρο σὲ πελάγη, νησιὰ καὶ κάθε στεριά ἀπ' ὅπου περνοῦσα.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψή μου στοὺς Δελφούς, καθὼς ἀνέβαινα στὸ βουνό, αἰσθάνθηκα ξαφνικὰ μιὰ ἱερὴ δύναμη νὰ ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος μου καὶ ἤμουν σὲ θέση νὰ γράψω περίφημα ποιήματα εὐθὺς ἀμέσως, λὲς καὶ εἶχα ρουφήξει τὴν Πιερικὴ Ἀνοιξη. Πρὸς μεγάλη μου ἔκπληξη καὶ ταραχὴ ἔμαθα ἀργότερα, πὼς ἐπρόκειτο γιὰ τὸν Παρνασσό. Εἶχα ἀνεβῆ στὸ Βουνὸ τῆς Ποίησης. Ἐκεῖνα τὰ παλιὰ τὰ χρόνια τόσοι διακεκριμένοι ποιητὲς συνέθεσαν τὰ λαμπρὰ ποιήματά τους ἐκεῖ. Κι ἂν τὰ φυσικά μου μάτια δὲν εἶδαν τὸν Παρνασσό, ὥστόσο, τὸν εἶδαν ἐκεῖνα τῆς καρδιάς μου. Ὁ Ἀπόλλωνας εἶναι ὁ θεὸς τοῦ φωτός, ἀλλὰ καὶ τῆς Ποίησης καὶ τῆς Μουσικῆς. Μοῦ ἀρέσει πολὺ ὁ Ἀπόλλωνας. Ὅταν ἤμουν μικρὴ, τὸν πρῶτο μου ἔρωτα τὸν εἶχα ὀνομάσει «Ἀπόλλωνα».

Μοῦ ἀρέσει πολὺ ἡ ποιήτρια Σαπφώ, ἡ δέκατη Μοῦσα, γι' αὐτὸ καὶ ἔκανα ἓνα εἰδικὸ ταξίδι στὸ νησί τῆς Λέσβου, τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα της. Σκοπὸς μου ἦταν νὰ τὴν ἀναζητήσω καὶ σίγουρα τὴν βρῆκα. Τὴν ἔνωθα ὁλόγυρά μου, καθὼς τὸ ζωντανὸ πνεῦμα τῆς ποίησης συνώδευε τὰ βήματά μου καὶ τὸ τραγούδι μου. Σὲ ἐκεῖνον τὸν τόπο ἔγραψα πάνω ἀπὸ εἴκοσι ποιήματα σὲ δύο ἡμέρες μόνο. Καὶ καθὼς ἀτένιζα τὸ οὐράνιο στερέωμα ἀπὸ τὴν παραλία στὴ Σκάλα τῆς Ἐρεσοῦ, τὴ γενέτειρα τῆς Σαπφοῦς, ἔνιωσα ξαφνικὰ ἓνα εἶδος ἐπικοινωνίας.

Οἱ ἑλληνικοὶ ναοί, τὰ βουνὰ κι οἱ θάλασσες τῆς Ἑλλάδας ὅλα μοῦ εἶναι τόσο οἰκεῖα, τόσο προσφιλή. Ἐχω τὴν αἴσθηση τῆς ἐπιστροφῆς στὸ πνευματικὸ μου σπίτι. Ὁ Πλάτωνας εἶχε πεῖ, πὼς ἡ μνήμη εἶναι μητέρα τῆς ἔμπνευσης. Καὶ στὴν Ἑλλάδα ἀνέκτησα τὰ παλιὰ μου ὄνειρα. Ἕνας Κινέζος καλὸς μου φίλος πάντοτε μοῦ ἔλεγε: «*Ἡ ψυχὴ σου ἀνήκει στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα. Ποῦ ξέρεις, μπορεῖ νὰ εἶχες ξαδέλφη τὴν Ἀφροδίτη!*» Μὰ κι οἱ Ἕλληνες φίλοι μου κάνουν τὴν ἴδια ἐκτίμηση γιὰ ἐμένα.

Ἀνεβαίνοντας στὴν κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου, ἔνιωσα πὼς βρισκόμουν στὸ ἐπιστέγασμα τοῦ ταξιδιοῦ μου στὴν Ἑλλάδα καὶ ταυτόχρονα στὸ ἀπόγειο τῆς πνευματικῆς μου περιπλάνησης· ἡ ψυχὴ μου μποροῦσε τώρα νὰ βρῇ γαλήνη. Τὴ στιγμὴ δὲ ποὺ εἶδα ἓναν ἀετὸ νὰ ἵπταται πάνω ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, ἔνιωσα ἀπέραντη χαρὰ κι εὐδαιμονία. Τὸ σύμβολο αὐτὸ τοῦ Δία ἦταν σὰ νὰ ἤθελε νὰ μοῦ πῇ: «*Καλῶς ὤρισες στὴν*

Ἡ Μεγάλη Σύζευξη Κίνας κι Ἑλλάδας

Ἑλλάδα, πρότερή μου ζωή·
τωρινή μου, Κίνα.
Ἑλλάδα, ψυχή μου·
αἷμα μου, Κίνα.
Ἑλλάδα, τῆς ζωῆς μου θάλασσα·
στὶς φλέβες μου ποτάμι, Κίνα.
Ἑλλάδα, σπίτι μου πνευματικό·
πατρίδα τῆς καρδιᾶς μου, Κίνα.
Ἑλληνα, πρῶτε μου ἔρωτα·
σπίτι μου γλυκό, Κινέζε.
Ἑλληνα ἥρωα, ὄνειρό μου ἀρχαῖο·
ἐσύ, ποὺ μὲ μιᾶς τριακόσια κύπελλα κρασί κατεβάξεις, ποιπὴ Κινέζε.
Ἑλλάδα, τῆς ἀγάπης μου πηγή·
τῆς ζωῆς μου δέντρο, Κίνα.
Ἑλλάδα, ὁμηρικοῦ ἔπους ραψωδία·
τῶν Τὰνγκ¹ δυναστεία ποιπικὴ, Κίνα.
Ἑλλάδα, ποὺ Σωκράτη κι Ἀριστοτέλη σου ἐκτιμῶ·
τῶν Λάο-Τσέ καὶ Κομφούκιου τὴ σοφία σου θαυμάζω, Κίνα.
Πάνθεο ἑλληνικό, ξαδέλφια μου·
γένος μου ἱερό, προπάτορες Κινέζοι.
Ἑλληνα Ζεῦ, Πάτερ μου Μέγα·
Μεγάλη Μήτηρ μου, Κινέζα Νβά².
Ἑλληνίδα ἀδελφή μου, Ἀφροδίτη·
Φού-Ξί³, Κινέζε ἀδελφέ.
Ἑλλάδα, ἡφαίστειό μου παθιασμένο·
ἄβρό μου σεληνόφως, Κίνα.
Ἑλλάδα, ποὺ στὰ οὐράνια τ' ἄρμα σου σέρνεις, Ἀπόλλωνα, θεὲ ἡλιακέ·
μάνα Γῆ, ποὺ εἶμαι ἄρρηκτα συνδεδεμένη, Κίνα.
Ἑλλάδα, πατέρα μου καὶ μάνα Κίνα.
Πνεῦμα μικρό, χαρούμενο κι εὐτυχισμένο εἶμαι,
ποὺ σύγκορμο μέσα μου γιορτάζει
τῆς Κίνας κι Ἑλλάδας μεγάλη σύζευξη.

1. Τὰνγκ (618-907 μ.Χ.): Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐνδοξες δυναστεῖες στὰ κινέζικα χρονικά. Γνωστὴ καὶ ὡς «Δυναστεία τῆς Ποίησης». Κατὰ τὴν περίοδό της ἡ Ποίηση ἦταν ἀγαπητὴ σὲ ὅλους, καὶ ὁ καθένας ἦταν σὲ θέση νὰ συνθέσῃ ποιήματα.
2. Νβά: Στὴν Κινέζικη Μυθολογία, ἡ Συμπαντικὴ Μητέρα.
3. Φού-Ξί: Στὴν Κινέζικη Μυθολογία, ὁ θεὸς τοῦ φωτός.

(Μετάφραση: Μαρία Βαμβακίδου)

Τζουνγιὰν Χι

*Η Τζουνγιάν Χί, μιὰ Κινέζα
«Μοῦσα» στὸν Παρθενῶνα.*

Ἑλλάδα, Τζουνγιάν! Καλῶς ὥρισες στὸν τόπο μου, καλῶς ἦλθες σπίτι!» Διαισθάνομαι, πὼς ὁ δεσμὸς ἀγάπης μεταξὺ τοῦ Δία κι ἐμοῦ εἶναι ἕνας ὁμορφος κι ἀληθινὸς μῦθος. Εἶναι ὁ πνευματικὸς μου πατέρας. Ὁ Ὀλυμπος εἶναι ἡ γενέτειρα τῆς ψυχῆς μου. Τώρα ἐπέστρεψα σὲς σπουδαῖες αὐτὲς καταβολές μου. Βρῆκα, ἐπιτέλους, τὸν προορισμὸ μου. Τί ἄλλο νὰ ζητήση κανεῖς;!

* * *

«Δ»: Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀρχαία, ἔχετε μελετήσει καὶ τὴ μεταγενέστερη Ἑλληνικὴ Ἱστορία;

– Ἡ Ἑλλάδα ἔδωσε τὸ φῶς στὸν κόσμο. Ὅσο περισσότερο ὁμως μελετῶ τὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία, τόσο μοῦ ἔρχεται νὰ κλαίω. Πρῶτα ἦρθαν οἱ Ρωμαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἦταν βάρβαροι. Ἀργότερα ἐπικράτησαν οἱ χριστιανοί, κι ἡ σπουδαία αὐτὴ χώρα, ποὺ ἔδωσε τὰ φῶτα τοῦ Πολιτισμοῦ, καταστράφηκε καὶ λειδωρήθηκε ἐπὶ αἰῶνες ἀπὸ βαρβάρους. Κατέστρεψαν στάδια, κτήρια, ναοὺς, σκότωσαν φιλοσόφους, ἔκαψαν τὰ βιβλία σας «σὲ μιὰ νύκτα», ἔπαυσαν τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, σφρά-

Ὀλυμπιακὴ Φλόγα

«Ἡ Ὀλυμπιακὴ Φλόγα θὰ ταξιδέψῃ στὸ Πεκίνο τῆς Κίνας τὸ 2008. Μὲ τὴν ἀφορμὴ αὐτὴ ἐπισκέφθηκα ἰδιαιτέρως τὴν Ὀλυμπία, γιὰ νὰ γευτῶ τὸ ἀρχαῖο Ὀλυμπιακὸ πνεῦμα.»

Τζουνγκιὰν Χι

*Βροντοκοποῦν τοῦ Δία τ' ἀστροπελέκια,
κι ἡ καρδιὰ χτυπάει δυνατά.
Ὡς Ὀλύμπιου τρανοῦ
δοκιμάζονται τ' ἀνθρώπινα ὄρια
στοῦ ὕψιστου βουνοῦ τὴν ἀνάβαση.
Τόσο ψηλὰ ἐξυψώνεται τὸ πνεῦμα,
ὥς τῆς Ὀλυμπίας τὸν οὐρανό, τοὺς κεραυνούς.
Ἰδοὺ τῆς Ὀλυμπίας τ' ἀρχαῖο πνεῦμα,
πατριῶτες μου, καλοί!
Ἐλᾶτε νὰ γευτοῦμε ὅλοι μαζί
τὴν ἱερὴ ἐτούτη μας καταβολή,
τὴν ἀρχαία φλόγα ἐτούτη,
πού, ἄσβεστη, γενιὲς καὶ γενιὲς μεταλαμπαδεύεται!*

γισαν τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν. Τότε νόμισαν, ὅτι σκότωσαν τὸ Ἑλληνικὸ φῶς. Τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα ὅμως εἶναι πολὺ ὑψηλότερο ἀπὸ αὐτούς.

«Δ»: *Ποιὲς εἶναι οἱ σχέσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ μὲ τὸν Κινέζικο Πολιτισμό;*

– Ὁ Κινέζικος Πολιτισμὸς εἶναι ἐπίσης πολὺ παλαιός, χιλιάδων ἐτῶν. Τὸ παλαιότερο βιβλίον Κινέζικης Κοσμολογίας κάνει λόγο γιὰ ἁρμονία Οὐρανοῦ - Γῆς. Ἡ Ἁρμονία ὑπάρχει καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία. Ὁ Κινέζικος καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς ἔχουν κοινὰ στοιχεῖα, κοινὸ τρόπο ζωῆς: ἥρωικό, ρομαντικό, ποιητικό, καλλιτεχνικό. Γιὰ παράδειγμα, οἱ Ἕλληνες ἔχετε τὴ Σαπφὼ στὸν ἀρχαῖο κόσμον. Στὴν Κίνα ὑπῆρξε ἡ δυναστεία τῶν Τανγκ, μιὰ ἀπὸ τίς πρὸ ἑνδοξες δυναστείες, γνωστὴ καὶ ὡς «Δυναστεία τῆς Ποίησης».

Ἡ Ἑλλάδα «δίνει τὴ φλόγα» τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων

«Δ»: *Πιστεύετε, ὅτι οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες τοῦ Πεκίνου θὰ ἀποτελέσουν τὴν εὐκαιρία γιὰ τὴν περαιτέρω προσέγγιση τῶν δύο Πολιτισμῶν;*

– Ἀσφαλῶς! Ἄν καὶ οἱ σύγχρονοι Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες ἔχουν γίνει πολὺ ἐμπορικοί, ἡ Ἑλλάδα ὅμως «δίνει τὴ φλόγα». Στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα, τὴν ἐποχὴ τῶν Ἀγώνων σταματοῦσαν τοὺς πολέμους, ὑπῆρχε ἐκεχειρία. Αὐτὸ εἶναι ἓνα διαχρονικὸ καὶ πανανθρώπινο μήνυμα. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες ἀποτελοῦν εὐκαιρία γιὰ προώθηση τῆς διεθνoῦς φιλίας, γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Ὀλυμπιακοῦ ἰδεώδους.

«Δ»: *Πώς σās φάνηκαν οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες, ποὺ διοργανώθηκαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸ 2004;*

– Καταπληκτικοί! Εἰδικὰ ἡ τελετὴ ἑναρξῆς, στὴν ὁποία ὑπῆρχαν στοιχεῖα ἀπὸ τὸ Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Πνεῦμα καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ἱστορία. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ Ἀγῶνες τῆς Ἀθήνας, ἐκτιμῶ, πὼς συνεισέφεραν στὸ ξύπνημα ἀπὸ τὸν πνευματικὸ λήθαργο πολλῶν σύγχρονων Ἑλλήνων καὶ τοὺς βοήθησαν νὰ ξαναἐρθοῦν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὶς ρίζες τους, ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶχαν βιαίως ἀποκοπῇ.

Οἱ συμπατριῶτες μου, ποὺ ἐτοιμάζουν τώρα τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τοῦ Πεκί-νου, θὰ πρέπει νὰ λάβουν ὑπ’ ὄψιν τους στὴ διοργάνωση τὴ σύζευξη τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος μὲ τὸ Κινέζικο.

Στὴν Κίνα δὲν δίνουμε ἰουδαϊκὰ ὀνόματα στὰ παιδιὰ μας

«Δ»: *Μιλήσατε γιὰ τοὺς σύγχρονους Ἕλληνες. Πὼς βλέπει τοὺς Νεοέλληνες μὴ Κινέζα γνώστης τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ;*

– Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐπισκέψεών μου στὴν Ἑλλάδα ἔχω συναντήσῃ ἀρκετοὺς ἀνθρώπους, ἐλεύθερους Ἕλληνες, πραγματικοὺς φορεῖς τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος. Μοῦ ἔχει κάνει ὅμως ἐξαιρετικὰ δυσμενῆ ἐντύπωση τὸ γεγονὸς, ὅτι οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες, βαπτίζοντας τὰ παιδιὰ τους, δὲν τοὺς δίνουν ὀνόματα ἀπὸ τὴν Ἱστορία τους. Ὑπάρχουν τόσα ἐξαιρετικὰ καὶ σπουδαῖα ὀνόματα, ὅπως Ἀχιλλεὺς, Σαπφώ, Μελπομένη κ.τ.λ. Ἀντὶ αὐτῶν δίνετε στὰ παιδιὰ χριστιανικὰ ὀνόματα, ὅπως Παῦλος, Μιχαὴλ κ.τ.λ., ὀνόματα παρμένα ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴ μυθολογία. Ἄν ἀποκο-πῆτε ἀπὸ τὰ ὀνόματά σας, ἀποκόπτεται ἡ μνήμη σας. Μοῦ φαίνεται ἀπίστευτο νὰ δίναμε ἐμεῖς στὴν Κίνα ἰουδαϊκὰ π.χ. ὀνόματα στὰ παιδιὰ μας. Θὰ χάναμε ἔτσι τὴν ταυτότητα καὶ τὸν Πολιτισμὸ μας.

Γιουνάν, ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα στὴν Κίνα

«Δ»: *Στὴν Κίνα ὑπάρχει μία περιοχὴ, ποὺ λέγεται Γιουνάν, τὴν γνωρίζετε;*

Βεβαίως, εἶναι μία πολὺ ὠραία περιοχὴ.

«Δ»: *Ἔχετε ἐνδείξεις, ὅτι οἱ Ἕλληνες (Γιουνάν=Ἴωνες) ἔφθασαν μέχρι ἐκεῖ κι ἔδωσαν τὸ ὄνομα στὴν περιοχὴ τὴν ἐποχὴ ἴσως τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου;*

– Μᾶλλον πολὺ παλαιότερα. Μὴν ξεχνᾶτε, ὅτι ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐκστρατείας του εἶχε βρεῖ στὴν Ἰνδία ἀρχαῖο ἑλληνικὸ ἱερὸ τοῦ Διονύ-σου (σ.σ. βλ. Ἀρριανοῦ «Ἀλεξάνδρου ἀνάβασις», βιβλ. Ε΄, Γ΄ 6), τὸ ὁποῖο σημαίνει, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχαν διεισδύσει στὴν Ἀσία σὲ ἐποχές, ποὺ χάνονται στὰ βάθη τοῦ χρόνου.

«Δ»: *Γνωρίζω, ὅτι σὲ λίγες ἡμέρες θὰ ἐπιστρέψετε στὸ Βέλγιο γιὰ τὴν ὁλοκλη-ρωση τοῦ διδακτορικοῦ σας. Τί μήνυμα θὰ θέλατε νὰ στείλετε μέσῳ τῶν στηλῶν τοῦ «Δαυλοῦ»;*

– Χαιρετίζω τὶς ἀναμνήσεις μου ἀπὸ αὐτὸν τὸν ὁμορφο τόπο. Χαιρετίζω κάθε μῦθο. Χαιρετίζω τὴν ὁμορφιὰ τοῦ τόπου καὶ τὸ πνεῦμα του, τὰ ὁποῖα ἔνωσα. Χαιρετίζω τὴν βαθύτατη καὶ διακαῇ ἀγάπη γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Χαιρετίζω τὸ ἀρχέ-γονο ὄνειρο καὶ τὴν τραγφδία κοντὰ στὸν ἥρωά μου. Χαιρετίζω τὴν βαθειὰ φιλία μὲ ὅλους τοὺς Ἕλληνες φίλους μου.

ΜΙΑ ΑΓΡΙΑ
ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ
ΣΤΗΝ ΠΑΛΛΑΔΙΑ
ΔΙΑΘΗΚΗ

ΔΑΥΛΟΣ ΔΡΧ. 1200

Η ΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
(ἀπὸ τὸ 25.000 πρὸ Χριστοῦ)

**Κυνήγι ἐλέφαντα στὴ Μακεδονία
πρὶν ἀπὸ 3.000.000 χρόνια...**

ΕΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ **170** ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1996

*Βλέπετε στὸ ἀφιέ-
ρωμα: «Ἡ Ἀσία τῶν
Ἑλλήνων» τοῦ τεύ-
χους 170 τοῦ «Δαυ-
λοῦ»:*

• *Ι. Τσαμαλῆ: «Οἱ
Ἕλληνες στὴν Ἀσία
καὶ Πολυνησία».*

• *Ι. Λάμπρου: «Οἱ
κάτοικοι τῶν νησιῶν
τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεα-
νοῦ ὁμιλοῦν καὶ σή-
μερα τὴν ἀρχαία Ἑλ-
ληνική».*

*Ἄλλες ἔρευνες τοῦ
«Δαυλοῦ» γιὰ τὴν
πανάρχαια διείσδυ-
ση τῶν Ἑλλήνων
στὴν Ἀσία καὶ στὸν
Εἰρηνικὸ ὑπάρχουν
στὰ τεύχη 85, 87, 89,
151, 167, 169, 211,
220, 223, 233, 242,
245 κ.ἄ.*

Χαιρετίζω τὴ μεταλαμπάδευση τῆς Ὀλυμπιακῆς Φλόγας ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία στὸ Πεκίνο τῆς Κίνας τὸ 2008. Κι ὄχι μόνο τὴν ἱερὴ φλόγα τῶν ἀγώνων, ἀλλὰ καὶ τὴν πνευματικὴ, ἡ ὁποία θὰ γεφυρώσῃ δύο πανάρχαιους πολιτισμούς. Χαιρετίζω τὴν ὑπέροχη σύζευξη τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Κίνας μέσα μου.

Ὅλα τὰ παραπάνω στοιχεῖα στάθηκαν ἀφορμὴ γιὰ τὴ δημιουργία τῆς ποιητικῆς μου ἀνθολογίας μὲ τίτλο: «Ἡ Μεγάλὴ Σύζευξη μεταξὺ Ἑλλάδας κι Ἑμένα: Τὰ Κρίνα τῆς Σαντορίνης». Τὰ κρίνα τῆς Σαντορίνης ἀποτελοῦν τὸ σύμβολο τοῦ Αἰγαιακοῦ Πολιτισμοῦ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀγάπη, τὸ μεγαλεῖο τῆς τραγωδίας καὶ τὴν καλαισθησία. Ἡ μεγάλη σύζευξη μεταξὺ τῆς Ἑλλάδας κι ἐμοῦ εἶναι μὲ δύο λόγια τὸ κεντρικὸ θέμα τῆς ψυχῆς μου.

Γιάννης Λάζαρης

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

«Ο Θάνατος καὶ ὁ ἀδελφός του Ὕπνος», Τζὼν Γουίλιαμ Γουατερχάουζ, 1874.

ΚΑΜΜΙΑ ΜΕΤΑΘΑΝΑΤΙΑ ΑΥΤΑΠΑΤΗ ΔΕΝ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΟΒΟ

**Ἡ σύγχρονη θέαση τοῦ θανάτου
μέσα ἀπὸ τοὺς κώδικες τῆς Φύσης**

Νόμος τῆς Φύσης καθολικῆς ἰσχύος: ὁτιδήποτε ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Σύμπαντος (ἔμβια καὶ ἀνόργανα ὄντα, ἀστέρες κ.λπ.) δὲν εἶναι σὲ στατική κατάσταση, ἀλλὰ ὑπόκειται σὲ ἀέναη ἀλλαγὴ, σὲ ἀέναη ροή· ἡ ροὴ αὕτη ἐκφράζεται μὲ τὴ διαδικασία, ὅτι τὰ πάντα συντίθενται (αὐτογεννῶνται), διαλύονται (αὐτοκαταστρέφονται) καὶ ἀνασυντίθενται. Ὡς θάνατος λοιπὸν ὁρίζεται ἡ διάλυση παντὸς ὑπαρκτοῦ. Αὐτὸ τὸ ἀπολύτως προφανὲς γενικὸ φαινόμενο ἔγινε ἀντικείμενο ἔντονου προβληματισμοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, καθὼς ἄπτεται τῆς ὑπαρξιακῆς τους ἀγωνίας, ἀλλὰ καὶ ἐκμετάλλευσης· ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου βρίθκει ἀπὸ καταστάσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες πολλοὶ προσπάθισαν (καὶ προσπαθοῦν) νὰ καλλιεργήσουν τὸν φόβο γιὰ τὸν θάνατο, ὥστε νὰ χειραγωγοῦν ἄλλους μὲ «ἐργαλεῖο» τους τὴν «μεταφυσικὴ» ἀγωνία.

Ἡ προχριστιανικὴ ἑλληνικὴ ἀντίληψη περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ θανάτου βρισκόταν σὲ ἐναρμόνιση μὲ τοὺς νόμους τῆς Φύσης καὶ τῆς Ἐπιστήμης. Ἐπὶ πλέον ἡ ἑλληνικὴ θέσις περὶ θανάτου δὲν καλλιεργοῦσε στοὺς ἀνθρώπους φροῦδες ἐλπίδες περὶ μετὰ θάνατον ζωῆς. Ἀντίθετα οἱ Ἕλληνες ὕμνησαν τὴν ὁμορφιὰ τῆς ζωῆς, προέτρεψαν τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴν κατασπαταλήσουν αὐτὸ τὸ θεῖο δῶρο, παγιδευμένοι στὴν ἀπραξία, ποὺ ὁδηγεῖ ὁ φόβος, ἀλλὰ νὰ γευτοῦν τὴν οὐσία του, νὰ ἀρπάξουν τὴν μοναδική τους εὐκαιρία νὰ βελτιωθοῦν, νὰ δημιουργήσουν καὶ νὰ ἀπολαύσουν. Τὸν θάνατο τὸν εἶδαν ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς.

Ἡ μεγάλη ἐκτροπή συνετελέσθη στὸν χώρο τοῦ μεταφυσικοῦ, δηλαδή τῶν θρησκευτῶν, ποὺ δέχονται τὴν ὑπαρξὴ ἐξωσυμπαντικοῦ θεοῦ. Εἶναι κατὰ παραπάνω ἀπὸ βέβαιο, ὅτι ἡ ἰσχὺς τους ὀφείλεται στὸν φόβο τοῦ θανάτου καὶ μόνο. Εἰδικώτερα ἡ χριστιανικὴ θρησκεία στηρίζεται ἐξ ὀλοκλήρου στὴν πίστη περὶ ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Σὲ περίπτωσι ποὺ οἱ χριστιανοὶ συνειδητοποιοῦσαν αὐτὴ τὴν πλάνη, τὸ δόγμα αὐτὸ θὰ κατέρρεε μονομιᾶς. Πρὸς τὸ παρὸν οἱ ταγοὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ τάζουν αἰώνια ζωὴ στὸν Παράδεισο στοὺς πιστοὺς τους. Ἡ τακτικὴ γιὰ κυριαρχία τοῦ ἱερατείου ἐπὶ τῶν μαζῶν εἶναι πολὺ συγκεκριμένη: ἀποκλεισμός τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν Λόγο, μεταφυσικὲς ὑποσχέσεις γιὰ τοὺς ὑπάκουους καὶ ἀπειλὲς γιὰ ὅσους ἀμφισβητοῦν τὴν ἀλήθεια τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ἡ σύγχρονη νεοανθρωπιστικὴ ἀφύπνιση

ἡμερα, ποὺ οἱ ἄνθρωποι στρέφονται καὶ πάλι στὴν Ἐπιστήμη, στὸν Λόγο καὶ τὸν Διαφωτισμὸ παρατηροῦνται περίεργες καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενες καταστάσεις. Ἔτσι στὴν θεοκρατούμενη (ἀκόμη) Ἀμερικὴ παρατηρεῖται ταυτόχρονα καὶ μία πνευματικὴ ἀφύπνιση. Δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ ἀλλιῶς. Στὸ παγκόσμιο κέντρο τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Λόγου ἐπιζητοῦν νὰ ἀποτινάξουν τὸν

“Οἱ οὐμανιστὲς
ἀντιλαμβάνονται
τὸ πεπερασμένο
τῆς ἀνθρώπινης
ὑπαρξης, ὅπως καὶ
τὸ ὅτι ἡ ζωὴ, ἂν καὶ
κυλᾷ καὶ γλιστρᾷ ἀπ’
τὰ χέρια μας, εἶναι
ὑπέροχη, καὶ τὴν
ἀπολαμβάνουν.”

Πῶλ Κέρτζ

ζυγὸ τοῦ ἀναπόδεικτου, τοῦ φανταστικοῦ, τοῦ ἄλογου. Στὸ τεῦχος Ὀκτωβρίου-Νοεμβρίου 2007 τοῦ περιοδικοῦ “Free Inquiry” ὑπάρχει ἀφιέρωμα στὸ ζήτημα τοῦ θανάτου, ὅπου καὶ ἀναπτύσσονται οἱ ἀπόψεις τῶν σύγχρονων Ἀμερικανῶν διανοουμένων. Εἶναι οἱ ἀπόψεις ἀνθρώπων μιᾶς ἄλλης κουλτούρας, διαφορετικῆς ἀπὸ τὴν δική μας, ἀπόψεις ἀνθρώπων πεπαιδευμένων, γεμάτων ὄρεξι γιὰ ζωὴ. Αὐτοαποκαλοῦνται νεοανθρωπιστές.

«Οἱ οὐμανιστὲς ἀντιλαμβάνονται τὸ πεπερασμένο τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης, ὅπως καὶ τὸ ὅτι ἡ ζωὴ, ἂν καὶ κυλᾷ καὶ γλιστρᾷ ἀπ’ τὰ χέρια μας, εἶναι ὑπέροχη, καὶ τὴν ἀπολαμβάνουν. Πιστεύουν ὅτι τὸ νὰ δίνης καὶ νὰ παίρνης ἀγάπη ἐξευγενίζει καὶ ἀννψώνει τὸν ἄνθρωπο.» (Πῶλ Κέρτζ, ἐκδότης καὶ ἀρχισυντάκτης τοῦ «Free Inquiry», καθηγητὴς Φιλοσοφίας στὸ κρατικὸ Πανεπιστήμιο τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Ἑρρενας.)

«Πόσο παράξενο εἶναι στ’ ἀλήθεια, παρ’ ὅτι ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ πίστη τους τοὺς προσφέρει ἀνακούφιση καὶ στήριξη, οἱ περισσότεροι θρησκευόμενοι ἄνθρωποι φαίνεται ὅτι φοβοῦνται τὸν θάνατο τοῦλάχιστον ὅσο οἱ ἄθεοι. Ἵσως εἶναι τὸ ζῶο, ποὺ ὑπάρχει στὸν καθέναν μας, ποὺ οὐρλιάζει, ὅταν σβήνῃ τὸ φῶς. Καμμιά σημασία δὲν ἔχει τὸ τί πιστεύουμε γιὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἡ ἴσως, ὅταν φθάνῃ τὸ Τέλος, μερικοὶ πιστοὶ αἰσθάνονται λιγώτερο σίγουροι γιὰ τὴν μετὰ θάνατον ζωὴ

ἀπ' ὅσο νόμιζαν. Τόσο γιὰ ἐκείνους, ποὺ θεωροῦν τὴν ἐδῶ ζωὴ ὡς προοίμιο μιᾶς ἄλλης, ὅσο καὶ γι' αὐτούς, ποὺ θεωροῦν ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι μία καὶ μόνη, ὁ θάνατος εἶναι ἓνα κρίσιμο σταυροδρόμι. Ὅλοι ἀργὰ ἢ γρήγορα καλούμεθα νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸν θάνατο ἑνὸς δικοῦ μας προσώπου. Ἡ διαδικασία αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶναι ἐποικοδομητικὴ, νὰ δοῦμε σ' αὐτὸν τὸν θάνατο τὴν κορύφωση μιᾶς ὁλοκληρωμένης ζωῆς. Ἄλλοι μπορεῖ νὰ πετάξουν αὐτὴν τὴν εὐκαιρία, προκειμένου νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴν ὁδύνῃ ποὺ τὴν συνοδεύει. Ἡ μητέρα μου πέθανε τὸ 1995. Παρ' ὅτι αὐτοκτόνησε, τῆς ἔγινε μία συμβατικὴ κηδεῖα σὲ καθολικὴ ἐκκλησία. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τελετῆς ὁ ἱερωμένος «περιέγραφε» διαρκῶς εἰκόνες ἀπὸ τὴν «ζωή» τῆς στὸν Παράδεισο. Οἱ παρευρισκόμενοι πιστοὶ ἔμοιαζαν νὰ ἀνακουφίζονται ἀπὸ τὴν διαρκῇ ἄρνηση τῆς πραγματικότητος, ὅτι δηλαδὴ μία ζωὴ τελείωσε, ἡ συνείδηση, οἱ ἀναμνήσεις, οἱ γνώσεις ἐξῆντα τεσσάρων ἐτῶν ἔσβησαν γιὰ πάντα. Ὅχι, τοὺς διαβεβαίωσε ὁ ἱερωμένος, τίποτε δὲν ἦταν ἔτσι ὅπως φαινόταν.

» Παρὰ τὴν θλίψη μου δὲν μποροῦσα παρὰ νὰ οἰκτίρω αὐτοὺς τοὺς πιστοὺς, ποὺ κατέφευγαν στὴν πίστη τους, προκειμένου νὰ μὴν ἀντιμετωπίσουν τὸν θάνατο. Ἰσχυρίζονται, ὅτι οἱ οὐμανιστὲς ζοῦν σ' ἓναν στεῖρο κόσμο, χωρὶς ἐλπίδα. Ἡ μόνη στιγμὴ ὅμως ποὺ ἔνοιωσα ἀπελπισία ἦταν, ὅταν ὁ καθολικὸς ἱερέας ξεστόμιζε αὐτὸν τὸν σωρὸ ἀπὸ ψεῦδη κατὰ τὴν διάρκεια τῆς τελετῆς. Οἱ ἀνθρωπιστικὲς ιδέες μου ὄχι μόνο μὲ βοήθησαν νὰ ἀντιμετωπίσω τὸν θάνατο τῆς μητέρας μου, μὲ βοήθησαν νὰ γίνω καλύτερος.» (Τόμ Φλύν, Ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ "Free Inquiry" καὶ τῆς «Ἐγκυκλοπαίδειας τῆς Ἀθεΐας».)

“Δὲν χρειαζόμαστε κανέναν Θεὸ οὔτε φόβο γιὰ τὴν Κόλαση οὔτε ἐλπίδα γιὰ τὸν Παράδεισο, γιὰ νὰ βαδίσουμε σωστά.”

Τζάνετ Φάκτορ

Ὑπάρχει μεγάλη συγγένεια ἀνάμεσα στὶς ἀξίες τους καὶ τὸν τρόπο σκέψης τους καὶ τὴν ἑλληνικὴ θέαση τοῦ κόσμου, ἔστω καὶ ἂν ἐκφράζονται διαφορετικὰ, λόγῳ τῶν διαφορετικῶν βιωμάτων καὶ τῆς διαφορετικῆς παιδείας. Ἡ κατάφαση στὴν ζωὴ, ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὸ ἥθος εἶναι κοινά, ὅπως κοινὸς εἶναι καὶ ὁ Λόγος τοῦ Σύμπαντος.

- «Πρέπει νὰ κατανοήσουμε, ὅτι ὁ θάνατος εἶναι τὸ τίμημα γιὰ τὴν ὁμορφιὰ τῆς ζωῆς, καὶ νὰ εἴμαστε πρόθυμοι νὰ τὸ πληρώσουμε. Αὐτὴ εἶναι ἡ στάση τοῦ ἐνῆλικος ἐναντι τοῦ θανάτου.» (Γουόλτ Γουίτμαν, «Ῥοδὴ στὸν θάνατο».)
- «Τὸ Σύμπαν καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἓνα, ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος ἐνίσχυνται· φαντασιώσεις περὶ ἐκτὸς Σύμπαντος Θεοῦ εἶναι πρωτόγονες καὶ ἀστεῖες συγκρινόμενες μὲ τὴν ὑπέροχη πραγματικότητα.» «Κάθε τι, ποὺ κάνουμε στὴν ζωὴ μας, ἔχει μεγάλη σημασία, γιὰτὶ ὁ χρόνος ποὺ ἔχουμε στὴν διάθεσή μας εἶναι λίγος.» «Δὲν χρειαζόμαστε κανέναν Θεὸ οὔτε φόβο γιὰ τὴν Κόλαση οὔτε ἐλπίδα γιὰ τὸν Παράδεισο, γιὰ νὰ βαδίσουμε σωστά.» «Δὲν χρειάζεται νὰ ὑποκρίνωμαι,

ὅτι ὑπάρχει ἓνας θεῖος Πατέρας κάπου στὰ σύννεφα, ὅταν ὁ σοφὸς καὶ ἀγαπημένος νεκρὸς μου πατέρας ξῇ στὴν καρδιά μου.» (Τζάνετ Φάκτορ.)

- «Μιὰ ζωὴ μὲ μάτια ἀνοιχτὰ ἀλλὰ καὶ καρδιὰ ἀνοιχτὴ χρειάζεται πρῶτα ἀπ' ὅλα κουράγιο. Δύσκολο, ὅταν ἀνοίγονται εὐκολώτερες προοπτικὲς μπροστὰ μάς. Εἶναι πιδ εὐκόλο νὰ παραμένουμε παιδιά, ποὺ παίζουν μόνο στὸ φῶς, ἐπειδὴ φοβοῦνται νὰ ἀντικρῦσουν τὸ σκοτάδι.» (Ὁλιβ Σράινερ.)

Τὸ ζήτημα τῆς ταφῆς

Ἡ νεοανθρωπιστὲς θίγουν καὶ κάποια ἄλλα ζητήματα, ὅπως τὸ θέμα τῆς τελετῆς, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ εἶναι μὴ θρησκευτικὴ ἢ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τοῦ ἐκλιπόντος, γιὰ τὸ τί θὰ γίνη μὲ τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ (τρόπος ταφῆς, ἐνδεχόμενη καύση κ.λπ.), καθὼς καὶ τὴ διαχείριση τῆς περιουσίας του. Σ' ὅλα αὐτὰ ρίχνουν μία καινούργια ματιά.

Ὁ Πῶλ Κερτζ διατυπώνει τὴν δική του θέση, ὅσον ἀφορᾷ στὸ ζήτημα τῆς τελετῆς, καὶ παρουσιάζει τὶς θέσεις κάποιων ἄλλων νεοανθρωπιστῶν. Παραθέτουμε κάποια ἀποσπάσματα ἀπὸ λόγο ποὺ ἐξεφώνησε στὸ Ἄμχερστ τῆς Νέας Ὑόρκης:

«Πιστεύω βαθιὰ στὴν ἀξία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν σημαντικῶν σταθμῶν τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων – τὴν γέννηση ἐνὸς παιδιοῦ, τὴν ἀποφοίτηση ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο, τὸν γάμο, τὴν ἀποχώρηση καὶ τὸν θάνατο. Ἀπολαμβάνω τὸ καλωσόρισμα ἐνὸς βρέφους, ἔκλαψα σὲ κάποιους γάμους καὶ στὴν τελετὴ ἀποφοίτησης τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐγγονῶν μου. Αὐτὲς οἱ τελετὲς μποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν χωρὶς τὶς παγίδες τῆς θρησκείας...

» Κάποιοι ἐλεύθεροι στοχαστὲς εἶναι κάθετα ἀντίθετοι σὲ ὁποιαδήποτε τελετὴ, πικραμένοι προφανῶς ἀπὸ τὴν ὑποκρισία τῆς θρησκευτικῆς τελετῆς. Οἱ περισσότεροι νεοανθρωπιστὲς νοιώθουν τὴν ἀνάγκη νὰ συμμετάσχουν σὲ οὐμανιστικὲς τελετὲς, ἄλλης αἰσθητικῆς καὶ ἥθους, μὴ θρησκευτικῆς. Κατὰ τὴν γνώμη μου οἱ ἐνήλικες θὰ ἔπρεπε νὰ ἀφήνουν σαφεῖς ὁδηγίες σχετικὰ μὲ τὸ τί θὰ γίνη τὸ σῶμα τους μετὰ τὸν θάνατό τους. Κάποιοι προτιμοῦν τὴν καύση καὶ ἀφήνουν ὁδηγίες γιὰ τὸ τί θέλουν νὰ γίνη ἡ στάχτη τους (νὰ ταφῇ, νὰ τοποθετηθῇ σὲ δοχεῖο, νὰ διασκορπισθῇ). Ὑπάρχουν εἰδικὲς ὑπηρεσίες ποὺ ἀναλαμβάνουν ὁλόκληρὴ τὴν διαδικασία. Στὸ μεταξὺ, στὸ διάστημα ποὺ μεσολαβεῖ ἀνάμεσα στὸν θάνατο καὶ τὴν καύση, οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι ἔχουν χρόνο, γιὰ νὰ ἀποδεχθοῦν τὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου καὶ νὰ ἀναλογισθοῦν τὴν ζωὴ τοῦ ἀποθανόντος. Τὴν τελετὴ μποροῦν εἴτε νὰ τὴν ἀναθέσουν σὲ κάποια ὑπηρεσία εἴτε νὰ τὴν ὀργανώσουν μόνοι τους, εἰσάγοντας, ἂν θέλουν, σ' αὐτὴν ποίηση καὶ μουσική...

» Ὁ θρῆνος εἶναι βέβαια προσωπικὴ ὑπόθεση. Ὅμως τὸ νὰ μοιράζεσαι τὸν πόνο σου βοηθᾷ, ἀνακουφίζει. Κάθε ἄνθρωπος ποὺ πεθαίνει εἶναι μοναδικὸς καὶ ἔχει τὴν δική του θέση στὴν μνήμη ὅσων τὸν γνώρισαν, τὸν ἀγάπησαν ἢ ἀκόμη

Οι στάχτες του εικονιζόμενου ήθοποιου Τζέιμς Ντούχαν [«Star Trek» (Ταξίδι στα άστρια)] έκτοξεύτηκαν στις 28 Απριλίου 2007 στο διάστημα συνοδευόμενες από τις στάχτες του αστροναύτη Γκόρντον Κούπερ, καθώς και 200 άλλων ανθρώπων, πού, όταν ζούσαν, είχαν επιλέξει να μην κηδευτούν σύμφωνα με τη χριστιανική τελετουργία.

τὸν μίσησαν ἢ τὸν φοβήθηκαν.

» Ἡ οὐμανιστικὴ κηδεΐα εἶναι μὴ θρησκευτικὴ καὶ ὀδηγεῖ σὲ ἓνα εἶδος κάθαρσης. Κατὰ τὴν γνώμη μου τὸ νὰ ἀγνοηθῇ κάποιος κατὰ τὸν θάνατό του καὶ νὰ μὴν τιμηθῇ μὲ μία τελετὴ ἀποτελεῖ βαρεὶά προσβολὴ τῆς μνήμης του, ἀκύρωση τῶν κληροδοτημάτων του καὶ τοῦ ἔργου τῆς ζωῆς του. Κάθε πρόσωπο ἔχει ἀξία καὶ ἀξιοπρέπεια – ἓνας/μία σύζυγος, ἓνα παιδί, ἓνας συνάδελφος, ἓνας φίλος, διάσημος ἢ ἄσημος, ἓνας δάσκαλος, ἓνας κτίστης, ἓνας μονάρχης, ἓνας κηπουρός, ἓνας ποιητής, ἓνας ἐπιστήμονας – καὶ ὁ θάνατός του εἶναι ἀπώλεια, δὲν πρέπει νὰ περάσῃ ἀπαρατήρητος.»

Ἡ ἱστορία μιᾶς οὐμανιστικῆς κηδεΐας

«*νάμεσα στὸ 1993 καὶ τὸ 2001 πολλὰ μέλη τῆς οἰκογενείας μου πέθαναν – ὅλοι ἄθεοι καὶ σκεπτικιστές– γιὰ τοὺς ὁποίους χρειάστηκε νὰ ὀργανωθοῦν τελετὲς σ' ἓναν τόπο διόλου φιλικὸ πρὸς τοὺς σκεπτικιστές» (Ἀμαρίλο, Τέξας). Σ' αὐτὸ τὸν τόπο θεωρεῖται αὐτονόητο, ὅτι ὅλοι κηδεύονται σύμφωνα μὲ τὴν χριστιανικὴ τελετουργία,*

ἀκόμα καὶ οἱ ἄθεοι – ἀδιανόητο νὰ ταφοῦν μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἐκεῖνοι θέλουν. Ὁ ἄθεος ἄνδρας τῆς ἀδελφῆς μου Τζιμ ἦταν τὸ μαῦρο πρόβατο μιᾶς θρησκόκληπτης οἰκογένειας. Ὅταν πέθανε, οἱ συγγενεῖς δὲν ἀνακατεύτηκαν μὲ τὴν ὀργάνωση τῆς τελετῆς. Μόνο ποὺ ἡ ἀδελφή μου δὲν σκόπευε νὰ κάνῃ καμμία τελετῇ. Τότε οἱ πρωτόγονοι αὐτοὶ βαπτιστὲς ἀνέλαβαν δράση. Ἄν καὶ γνώριζαν τὶς πεποιθήσεις τοῦ ἀποθανόντος ὠργάνωσαν τὴν πιὸ χονδροειδῇ χριστιανικὴ κηδεῖα, ποὺ μπορεῖ νὰ φανταστῇ κανεῖς. Ἴσως εἶδαν τὸν θάνατο τοῦ Τζιμ ὡς μοναδικὴ εὐκαιρία, γιὰ νὰ φέρουν τὸ μαῦρο πρόβατο τῆς οἰκογενείας πίσω στὸν δρόμο τῆς σωτηρίας....

»Σὲ μία κηδεῖα ὁ καθένας ἀπὸ ἐμᾶς αἰσθάνεται δεμένος μὲ ἀόρατες ἀλυσίδες. Ἔτσι, ἂν καὶ αἱμορραγοῦσα ἐσωτερικά, σώπασα... Στὴν κηδεῖα τοῦ πατέρα μου ὁμως ἡ μητέρα μου κι ἐγὼ ἀποφασίσαμε νὰ μὴν γίνουν ἔτσι τὰ πράγματα. Ἡ μητέρα μου κάλεσε ἕναν μουσικό, φίλο καὶ συνεργάτη τοῦ πατέρα μου γιὰ σαράντα ὀλόκληρα χρόνια, νὰ γράψῃ μουσικὴ γιὰ τὴν τελετῇ. Ἀμέσως τοῦ κοινοποίησε, ὅτι δὲν θὰ γινόταν θρησκευτικὴ τελετῇ, καὶ ὅταν ἐκεῖνος ρώτησε, «Μὰ δὲν θέλετε ἔστω καὶ ἕναν ἱερέα;», ἐκείνη ἀπάντησε, «Ὅχι». Καὶ πράγματι δὲν ὑπῆρξε καμμιά προσευχή. Φίλοι διηγήθηκαν ἱστορίες ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ πατέρα μου. Ὁ ἐκδότης τῆς τοπικῆς ἐφημερίδας, ποὺ εἶχε δημοσιεύσει πολλὰ φορὲς κανονικὰ σχόλιά του, ποὺ σὲ πολλοὺς δὲν ἦταν ἀρεστά, μίλησε γι' αὐτόν. Ὁ χῶρος πλημμύρισε ἀπὸ μουσικὴ, ποίηση καὶ τραγούδια. Κάποια στιγμή κάποιος φίλος διάβασε μερικὸς ἀπὸ τοὺς τελευταίους στίχους τοῦ πατέρα μου. Τίποτε δὲν ταίριαζε καλύτερα στὴν περίσταση.

“Ὅχι, τὸ τραγούδι μου δὲν θὰ σταματήσει,
ὅσο ὑπάρχουν λουλούδια καὶ δένδρα
καὶ πλῆθος πεταλούδων καὶ πουλιῶν, ποὺ πετοῦν,
γιατὶ πετῶ κι ἐγὼ μαζί τους,
καὶ ἡ φωνή μου θὰ ἀντηχῇ
μαζὶ μὲ τὸ σφύριγμα τοῦ ἀνέμου,
ὅσο θὰ ὑπάρχῃ ἔστω κι ἕνας
ἀπ’ ὅσους ἀποκαλῶ φίλους.
Θὰ παραμείνω σὺν καρδιῆς καὶ τὸ μυαλὸ
ἐκείνων ποὺ γνώρισα κι ἀγάπησα
καὶ στοὺς βράχους, τὰ βουνὰ καὶ τὰ ποτάμια,
γιατὶ τ’ ἀγάπησα κι αὐτά.
Ὅσο ἡ γῆ κι ὁ οὐρανὸς πλημμυρίζουν ἀπὸ ἀγάπη κι ὄνειρα,
μὴν κλαῖτε γιὰ μένα, ὅταν θὰ φύγω,
δὲν θάμαι στ’ ἀλήθεια μακριά.”

» Ὅταν τέλειωσε ἡ τελετῇ, συνειδητοποίησα ὅτι εἶχα παρακολουθήσει γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ζωὴ μου μία οὐμανιστικὴ κηδεῖα. Τὸ θρησκευτικὸ στοιχεῖο

<http://www.secularhumanism.org>

ούτε χρειαζόταν ούτε έλειψε. Ένας φίλος την χαρακτήρισε ως την πιο αυθεντική κηδεία, στην οποία είχε παραστή. Η μητέρα μου ένοιωσε γαλήνια γνωρίζοντας, ότι ο πατέρας μου θα επιδοκίμαζε αυτού του είδους την τελετή. Το ίδιο ένοιωσα κι εγώ, όταν κι εκείνη «έφυγε» το 2006, και ωργάνωσα εγώ αυτή την φορά την ούμανιστική της κηδεία. Επιπλέον αντελήφθην ότι τώρα πια η διαδικασία οργάνωσης μιάς κηδείας αυτού του είδους δεν είναι τόσο περίπλοκη όσο στο παρελθόν. Όταν το 1993 πέθανε η κόρη μου, και ζήτησα από το γραφείο τελετών να μην παρευρεθώ ιερέας στην κηδεία της, η απάντηση που πήρα ήταν, ότι “Ασφαλώς και θα υπάρχει ιερέας στην κηδεία.” Έτσι κι έγινε. Σήμερα τα πράγματα είναι πιο απλά.» (Ντέμπρα Ντάνλεϋ).

ερπατώντας στους δρόμους της Αθήνας (ή σε άλλους τόπους που άφησαν το στίγμα τους στην ανθρώπινη Ιστορία) πολύ συχνά έχω την αίσθηση, ότι η ατμόσφαιρα πάλλεται, δονείται. Λες και η αύρα κάποιων ατόμων από το παρελθόν διαχέεται στο Σύμπαν ...πύρ αιείζων...

«Στὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης
κρίνος ἀνθεῖ μὲ χάρη μυστικῇ
καὶ τὸ νοῦ τότε σέρνει σὰ μαγνήτης
σὲ μία ἱστορία μαγικῇ.» (Κωστής Παλαμᾶς)

Ἄρτεμις Γεωργιάδου

Ο «ΘΕΟΣ» ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

ποτελεῖ αὐθαιρεσία ὁποιαδήποτε ὑπόθεση τῆς νόησης δὲν ἔχει ἐπαφή μὲ τὴν Φύση, ἀλλὰ ὑποκαθίσταται μὲ φαντασία ἔξω τῶν νόμων τῆς. Δὲν εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ δὲν γνωρίζομε τὸ Σύμπαν, νὰ ὀρίσωμε τὴν ἔννοια τοῦ «θεοῦ». Ὁ «θεός» στηρίζεται στὴν βλακεία τῶν πολλῶν, τὴν ἄγνοια καὶ τὴν ληστρική ἐκμετάλλευση τῆς τάχα ὑπαρξίης του ἀπὸ τὸ παγκόσμιο ἱερατεῖο, ποὺ συνδικαλίζεται. Τελικὰ εἶναι θέμα πλύσης ἐγκεφάλου, τὸ ὁποῖο λίγοι ξεπερνοῦν –καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μέτρο τῆς μετριότητος τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης, ὅπου ὑπερέχει ποσοτικὰ καὶ ὄχι ποιοτικά. Βεβαίως ἐκμεταλλεύονται τὸν θάνατο, μά, ἀφοῦ δὲν ξέρομε τὸν θάνατο, πῶς θὰ ξέρωμε τὸν θεό– γιατί τὸ ἴδιο πρᾶγμα εἶναι, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὀριοθετήσωμε τὸ Σύμπαν.

Οἱ Ἰωνες φιλόσοφοι ἀξεπέραστα καὶ αἰώνια (γιά τὸν ἄνθρωπο) ἔδωσαν, πάντα μέσα ἀπὸ τὴν Φύση, βασικοὺς νόμους τῆς, ποὺ μᾶς ἀφοροῦν, ὅπου διὰ τῆς πεπερασμένης ἀνθρώπινης γνώσης, σεβόμενοι τὴν Φύση, συνειδητοποιήθηκε τὸ «ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα», ποὺ μᾶς τοποθετεῖ μὲ τιμιότητα καὶ σεβασμὸ ἐναντὶ τῆς Φύσης. Ἡ ἀστειότης, ἡ ἄγνοια, ἡ ἀμορφωσιά, ἡ ὑποκρισία, ἡ μισαλλοδοξία, ὁ μυστικισμὸς καὶ πολλὰ ἄλλα ἀκόμα κάνουν τὴ θεολογία ἀπαράδεκτη.

Ἄρα πρωταρχικὸ τῆς κατασκευῆς μας εἶναι τὸ ἐμεῖς καὶ τώρα, δύο παράμετροι ποὺ ἀγνοεῖ... ἐπισταμένως ἡ θεολογία: ὑπεύθυνη ὁλοκληρωτικὰ γιὰ τὴν πολιτισμική τῆς δολιοφθορὰ καὶ κακοδαιμονία, στερεῖ τὰ δῶρα τῆς Φύσεως.

Ἡ ῥήσις τοῦ «Ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα» κρύβει τὴν τεράστια ἀπόσταση μετὰ τοῦ μυαλοῦ μας καὶ τοῦ Συμπαντος, καὶ μᾶς δείχνει ὅτι τὰ ὑπαρξιακά μας ἐρωτηματικά δὲν σημαίνουν τίποτε γι' αὐτό, ποὺ ποιὸς ξέρει πῶς πραγματώθηκε στὸ πεπερασμένο μας. Ἔχουν φθάσει ἀκόμα καὶ στὴν ποινικοποίηση τοῦ θεοῦ-θεοῦ. Ἀδίστατοι κυριαρχοῦν, ὅταν ὁ ἰουδαϊσμὸς τοῦ Γιαχβὲ διέσπασε τὸ «Ἐν τὸ ὅλον» (τῶν Ἰωνῶν) διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὕλης, ἥτοι θεός-χρῆμα. Εἶναι καθαρὴ ἀπάτη.... Ὅσο γιὰ τὸ ὑπαρξιακό, ἀπλᾶ οἱ καλλιτέχνες τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος ἀποκάλυψαν τὸ μεγάλο γοῦστο ποὺ ἔχει ἡ Φύσις γιὰ τὸν ἄνθρωπο, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν κακογουστιὰ τοῦ θεοκεντρισμοῦ καὶ τὴν θανατοφοβία του.

Παντελῆς Γλάρος

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΚΗ «ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ»: 2.000 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ

Ἡ ἐθελοτυφλία τῆς σημερινῆς κουλτούρας
ἀπέναντι στοῦ φυσικοῦ νόμο «θνητότητα»

«Θνητὰ φρόνει» (Περίανδρος ὁ Κορίνθιος)

Ἰ Ἕλληνες ἀντιλήφθηκαν τὸν θάνατο σὰν μέρος τῆς ζωῆς καὶ μάλιστα σὰν τὴν τελευταία καὶ μεγαλειώδη πράξη τοῦ ἀνθρώπινου δράματος. Ὁ θάνατος εἶναι παρὼν στὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη καὶ Τέχνη τοῦλάχιστον ἰσάριθμες φορὲς μὲ τὴ ζωὴ. Τιμῆθηκε μάλιστα καὶ σὰν θεός, ὅπως φαίνεται στὸν γνωστὸ Ὀρφικὸ ὕμνο⁽¹⁾. Στὸ ἀρχαιολογικὸ μουσεῖο τῆς Θεσσαλονίκης ὑπάρχει καὶ ἄγαλμά του, τὸ ὁποῖο ὅμως παραπέμπει ἐμφανῶς στὸν θεό... Ἔρωτα.

Ἡ συμφιλίωση τῶν Ἑλλήνων μὲ τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀναπόφευκτο καὶ ἀμετάκλητο γεγονὸς τῆς ὑπαρξῆς τοὺς ὠδήγησε σὲ μιὰ νηφάλια ἐπίγνωση τοῦ θνητοῦ ρόλου τους καὶ σὲ μιὰ στάση ζωῆς, ἡ ὁποία ἀρχικὰ ἐξυμνήθηκε ἀπὸ τὴν Ποίηση καὶ ἀργότερα ἐπικυρώθηκε ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη (Φιλοσοφία): οἱ τελευταῖοι ὑπερασπιστὲς τῶν Θεομοτυλῶν θὰ πολέμησουν ἀκριβῶς ὅπως οἱ πρόγονοί τους Ὀμηρικοὶ ἥρωες, γιὰ νὰ ἀρπάξουν ἀπὸ τοὺς Πέρσες τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ Λεωνίδα, παρ' ὅλο ποὺ γνωρίζουν ὅτι σὲ λίγη ὥρα θὰ εἶναι καὶ οἱ ἴδιοι νεκροὶ καὶ δὲν θὰ μπορέσουν νὰ τοῦ ἀπονεύμουν τὶς ἀρμόζουσες τιμές. Ἀπὸ τὴν ἄλλη «Λεωνίδης [...] πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος» καὶ ὄχι «ὁ Λεωνίδας σκοτώθηκε», γράφει ὁ Ἡρόδοτος⁽²⁾: ὁ θάνατος μπορεῖ νὰ γίνη μία ἀπονομιὴ ἀριστείας σὲ μιὰ ζωὴ γεμάτη νόημα καὶ πληρότητα. Ἡ συμφιλίωση μὲ τὴ θνητότητα φαίνεται καὶ στὸν προαναφερθέντα Ὀρφικὸ ὕμνο, ὅπου τὸ μόνο ποὺ ζητεῖται ἀπὸ τὸν Θάνατο εἶναι νὰ μὴν ἔρχεται πρόωρα, πρὶν δηλαδὴ ἐξαντληθοῦν τὰ χρονικὰ περιθώρια γιὰ μιὰ ὠλοκληρωμένη ζωὴ.

Οἱ ἱστοριοῦλδες γιὰ τὴν ἀθανασία καὶ ἡ ἀνακάλυψη τῆς θνητότητας

ἂν λέγαμε, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀνακάλυψαν τὴν θνητότητα, δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολή: «*Ἡ ἀνθρωπότητα σπαταλᾷ τὸν χρόνον της μὲ ἱστοριοῦλδες γιὰ τὴν ἀθανασία σὲ ὅλες της τὶς μορφές [...]. Εἶναι περίεργο κι ὅμως ἀληθινό: οἱ Ἕλληνες ἀνακάλυψαν τὸ γεγονὸς ὅτι ὑπάρχει ἓνας τελειωτικὸς θάνατος, ὀριστικὸς θάνατος –“τέλος θανάτοιο”, ἐπαναλαμβάνεται συνέχεια στὴν Ἰλιάδα- ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο νὰ ποῦμε πάνω σ' αὐτό, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τοῦ δώσουμε ἄλλη σημασία, νὰ τὸν μετουσιώσουμε καὶ νὰ τὸν ὠραιοποιήσουμε.*»⁽³⁾

Μία ζωὴ πληρότητας δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀναζητήσῃ ὅτιδῆποτε σὲ κάποιον «ἄλλον» κόσμον. Θὰ μπορούσε νὰ παρατηρήσῃ κανεῖς, ὅτι ὁ θάνατος ἄρχισε νὰ ἀπασχολῇ (μὲ τὴν ἔννοια τῆς «μεταφυσικῆς» ἀβεβαιότητας) τοὺς Ἕλληνες, ὅταν λόγῳ τοῦ μαρasmus τῶν πολιτικῶν τους κοινοτήτων ἡ ζωὴ ἔχασε τὴν πληρότητα καὶ τὸ νόημα, ποὺ

*Οἱ τελευταῖοι
ὑπερασπιστὲς τῶν
Θερμοπυλῶν θὰ
πολεμήσουν ἀκριβῶς
ὅπως οἱ πρόγονοί
τους Ὀμηρικοὶ ἥρωες,
γιὰ νὰ ἀρπάξουν
ἀπὸ τοὺς Πέρσες τὸ
σῶμα τοῦ νεκροῦ
Λεωνίδα, παρ' ὅλο
ποὺ γνωρίζουν ὅτι σὲ
λίγη ὥρα θὰ εἶναι καὶ
οἱ ἴδιοι νεκροί.*

τῆς ἔδινε μέχρι τότε ἡ συγκρότησή τους σὲ αὐτές, καὶ ἔγινε ἀβέβαιη. Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη (-4ος αἰώνας καὶ μετὰ) μοιάζει ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις μὲ τὴ δική μας.

Μέχρι ἐκείνη τὴν περίοδο ἡ ἐπικρατοῦσα ἀντίληψη, ὅπως ἐκφραζόταν στὰ Ὀμηρικὰ ἔπη, ἦταν, ὅτι ὅποιαδῆποτε μορφὴ μεταθανάτιας ἐπιβίωσης ἦταν πολὺ χειρότερη ἀκόμα κι ἀπὸ τὴν ἀθλιώτερη ζωὴ (βλ. λ.χ. τὸν γνωστὸ διάλογο Ἀχιλλέα καὶ Ὀδυσσεά στὴν Ὀδύσσεια). Τότε μόνο εἶναι ποὺ σημειώνεται μία στρόφη, κυρίως μέσῳ τοῦ Πλάτωνος, πρὸς τὴν ἐξιδανίκευση τῆς ψυχικῆς ἀθανασίας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἡ Φιλοσοφία τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς (Ἐπικουρεῖοι, Κυνικοί, Στωικοί) ἐπιχείρησε νὰ ἐπαναπροσδιορίσῃ, χωρὶς καταφυγὲς σὲ νεφελώδεις μεταφυσικοὺς συλλογισμούς, τὴν χαμένη πληρότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἡ ἀταραξία ἀπέναντι στὸν θάνατο θεμελιώθηκε καὶ μὲ ἐπιστημονικὸ πλέον τρόπο ἐπάνω στὴν λογικὴ θέαση τοῦ ἑαυτοῦ καὶ τῆς ζωῆς.

Ἡ Φιλοσοφία ὥστόσο δὲν καταπιάστηκε ἀπ' εὐθείας μὲ τὴν ἐν θανάτῳ κατάσταση, ἀφοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχουμε κάποια πραγματικὴ γνώση της (μόνο οἱ σωτηριολόγοι «γνωρίζουν» κάτι γι' αὐτήν) ἀλλὰ μὲ τὴν τέχνη τοῦ ζῆν. Ὅποιος ἔχει μάθει νὰ ζῇ, ἔχει ἐπιτύχει κάτι πολὺ περισσότερο ἀπὸ μία ἀπλὴ ἐξοικείωση μὲ τὴν ἔννοια τοῦ προσωπικοῦ του θανάτου («ἐξοικείωση» μὲ τὸν προσωπικὸ θάνατο, ἔστω στρατευμένη καὶ ὑστερική, διαθέτουν π.χ. καὶ οἱ ζωσμένοι μὲ βόμβες Ταλιμπὰν καὶ οἱ αὐτόχειρες τελευταῖοι πραιτωριανοὶ τοῦ Χίτλερ, παρ' ὅλο ποὺ χαρακτηρίζονται ἱστορικῶς ἀπὸ ἀπελπιστικὴ ἄγνοια τῆς τέχνης τοῦ ζῆν). Ὅποιος ἔχει μάθει νὰ ζῇ, πετυχαίνει, ὥστε ὁ θάνατός του νὰ σημαίνει κάτι ὄχι μόνο γιὰ τὸν ἴδιο ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη προσπάθεια στὸ σύνολό της.

Λευκή λήκυθος, ε' αἰ. π.Χ. ἀπὸ τοὺς Ἀμπελόκηπους Ἀττικῆς.
(Βρετανικὸ Μουσεῖο, Λονδῖνο.)

Ὁ θάνατος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μιὰ φυσικὴ διαδικασίᾳ, ἀντίστοιχη μὲ ἄπειρες ἄλλες διαδικασίες, ποὺ συμβαίνουν ἐνδοσυμπαντικὰ ἀπὸ τὸ μακρόκοσμο ἕως τὸ μικρόκοσμο στὸ πλαίσιο τῆς διαρκoῦς ροῆς καὶ τῆς φυσικῆς ἐξέλιξης. Στὴ λήκυθο τῆς φωτογραφίας ὁ Θάνατος καὶ ὁ ἀδελφός του, Ὑπνος, ἀπεικονίζονται ὡς νέοι ἄνδρες -καθόλου ἀποκρουστικοί- νὰ θάβουν μὲ ἡρεμία ἓνα νεκρό.

«Πρέπει όμως να πᾶμε καὶ πὶὸ μακριὰ καὶ νὰ διακρίνουμε μεταξὺ τοῦ θανάτου ποὺ ὑφίστάμεθα καὶ τοῦ θανάτου ποὺ ἐπιλέγουμε. Ἄν περιοριζώμαστε στὴ διαπίστωσι, ὅτι οἱ Ἕλληνες –πρᾶγμα ἥδη ἐκπληκτικό– εἶναι οἱ πρῶτοι ποὺ ἀνακάλυψαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι θνητὸς μὲ τὴν ὀριστικὴ καὶ τελικὴ ἔννοια, θὰ ἦταν βέβαια πολὺ ἐνδιαφέρον, θὰ μέναμε ὅμως στὴν ἀπλὴ γνώση μιᾶς μόνο πλευρᾶς τοῦ ἀνθρώπου ὡς θνητοῦ ζωικοῦ ὀργανισμοῦ. Τὰ βόδια πεθαίνουν, τὰ ἄλογα πεθαίνουν, οἱ ἄνθρωποι ἐπίσης πεθαίνουν [...] Προφανῶς τὸ οὐσιῶδες στὸν ἀρχαῖο ἐλληνικὸ κόσμο προχωρεῖ παραπέρα. Ὑπάρχει ὄχι μόνο ἡ γνώση τῆς θνητότητάς μας ἀλλὰ ἡ ἐπιλογὴ τοῦ τρόπου θανάτου καὶ ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἴδιου τοῦ θανάτου. Τὰ δύο ἴσως σημαντικώτερα πρόσωπα τοῦ ἐλληνικοῦ φαντασιακοῦ, τὸ πρῶτο στὴν ἀρχή του,

Σύμπας ὁ Ἕλληνικὸς

Πολιτισμὸς

ἐξελίχθηκε ἔχοντας

σὰν διαρκὲς σημεῖο

ἀναφορᾶς τὴν

ἐπίγνωσι, ὅτι δὲν

ὑπάρχει περίπτωση

ἀποφυγῆς τῶν

φυσικῶν διαδικασιῶν

ὅπως ἡ φθορά, καὶ

ὅτι ὁ ἄνθρωπος

εἶναι θνητὸς χωρὶς

κανένα «μεταφυσικό»

καταφύγιο.

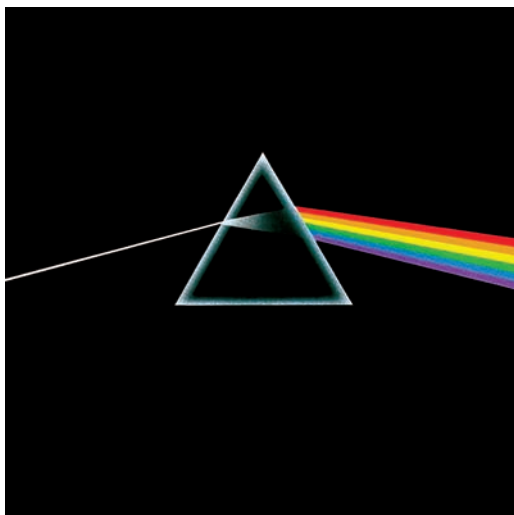
ἓνας πλασματικὸς ἥρωας, ὁ Ἀχιλλέας, καὶ τὸ ἄλλο στὴν κατάληξή του, ὁ Σωκράτης, προσωπικότητα σαφῶς ἱστορικὴ καὶ ὑπαρκτή, ἐπιλέγουν καὶ οἱ δύο τὸν θάνατο.»⁽³⁾

Ὁ τρόπος ποὺ ἔφυγαν ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπίκουρος ἢ ὁ Ἰουλιανός, συζητώντας μὲ τοὺς φίλους τους καὶ ὑπηρετώντας τὴν φιλοσοφικὴ ἀναζήτησι μέχρι τὶς τελευταῖες στιγμές τους, εἶναι τόσο χαρακτηριστικὰ ἡρωικὸς ὅσο καὶ αὐτὸς τῶν Ὀμηρικῶν ἡρώων. Οἱ παραπάνω περιπτώσεις εἶναι ἀντιπροσωπευτικὰ παραδείγματα, ὅπου ἡ ἐπιλογὴ τοῦ θανάτου ἢ τοῦ τρόπου θανάτου ἢ τῆς τελικῆς ἀντιμετώπισής του ἀποτελοῦν ἀκρότατη συνέπεια καὶ ἀπόρροια μιᾶς προηγουμένως ἐπεξεργασμένης τέχνης τοῦ ζῆν.

Σύμπας ὁ Ἕλληνικὸς Πολιτισμὸς ἐξελίχθηκε ἔχοντας σὰν διαρκὲς σημεῖο ἀναφορᾶς τὴν ἐπίγνωσι, ὅτι δὲν ὑπάρχει περίπτωση ἀποφυγῆς τῶν φυσικῶν διαδικασιῶν ὅπως ἡ φθορά, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι θνητὸς χωρὶς κανένα «μεταφυσικό» καταφύγιο. Ἡ συνειδητοποίηση τῆς θνητότητας ἀντὶ νὰ ὀδηγήσῃ σὲ μία στάσι παραίτησις, διαμόρφωσε μία ἠθικὴ ἀγῶνα καὶ προσπάθειας καὶ ἔγινε ἡ κινητήρια δύναμις τοῦ Ἕλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν φαινομενικὰ παράδοξο τρόπο ἡ ἐπίγνωσι τῆς θνητότητας ἔγινε ἡ αἰτία τῆς ἀθανασίας (=διαχρονικότητος) αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ: ὁ μόνος ἀσφαλὴς τρόπος, νὰ γίνῃ κανεὶς ἀθάνατος, εἶναι νὰ περάσῃ ἀπὸ ἐδῶ ἀφήνοντας πράγματα, στὰ ὁποῖα θὰ ἀνατρέχουν οἱ ἐπόμενοι.

Γιατὶ ὅ,τι δὲν συμβαίνει σὲ αὐτὸν ἐδῶ τὸν μοναδικὸ ἐπιβεβαιωμένο ὑπαρκτὸ κόσμο εἴτε συμβαίνει κάπου ἄλλοῦ (π.χ. σὲ κάποιο «μεταφυσικὸ ἐπέκεινα») εἴτε δὲν συμβαίνει καθόλου καὶ ἐπομένως σὲ καμμία περίπτωση δὲν μᾶς ἀφορᾷ. Ἡ ρῆσι «θνητὰ φρόνει», ὅταν ἐφαρμόζεται, ἐγκαθιδρύει στὴ ζωὴ μας τὸ μέτρο τοῦ χρόνου καὶ τῶν δυνατοτήτων μας καὶ ὡς τέτοια ἔχει ἓνα πραγματικὰ ἀπελευθερωτικὸ μήνυμα. Μᾶς προτρέπει νὰ οἰκαιοποιηθοῦμε πλήρως αὐτὸν τὸν κόσμο καὶ νὰ διακρίνουμε τί τοῦ δίνει νόημα καὶ πληρότητα καὶ τί τοῦ ἀφαιρεῖ.

Τὸ ἱστορικὸ ἔργο τοῦ μουσικοῦ σχήματος Pink Floyd «Ἡ σκοτεινὴ πλευρὰ τῆς Σελήνης» (1973), ποὺ συμβολίζει τὴ σκοτεινὴ πλευρὰ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ: τὴν ὑποκατάσταση τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν λουστραρισμένη ψευδαίσθησή της. Στὸ ἐξώφυλλο τοῦ δίσκου ἡ ὑγρὴ ὀπτική γιὰ τὴ ζωὴ διαστρεβλώνεται καθὼς περνᾷ ἀπὸ ἓνα οἰκοδόμημα (πυραμίδα) στημένων φιλοδοξιῶν καὶ ἐπιθυμιῶν.

Ἡ ἀπουσία τῆς θνητότητας στὸν σύγχρονο πολιτισμὸ

ντίθετα μὲ τὴν ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα, ὅπου ἡ θνητότητα ὑπενθυμίζεται διαρκῶς, ἐκλαμβάνομεν ὡς δημιουργικὴ παρακίνησις, ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς στρουθοκαμηλίζει ὅτι τὴν ἀγνοεῖ. «Ὁλος ὁ σύγχρονος κόσμος ὑπάρχει σὲ μικρογραφία μέσα σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι. Καὶ τί σημαίνουν ὅλα αὐτά, ἂν προχωρήσουμε πέρα ἀπὸ τὴν ἀπλὴ περιγραφή; Σημαίνουν προφανῶς μίαν ἀκόμα ξέφρενη φυγὴ μπροστὰ στὸν θάνατο καὶ τὴ θνητότητα, ποὺ ἄλλωστε, ὅπως ξέρουμε, εἶναι ἐξωρισμένα ἀπὸ τὴν σημερινὴ ζωὴ. Ὁ θάνατος ἀγνοεῖται, δὲν ὑπάρχει πένθος, οὔτε δημόσιο οὔτε τελετουργικό. Καὶ αὐτὸ ἐπίσης ἀνάμεσα στ' ἄλλα προσπαθεῖ νὰ συγκαλύψῃ ἢ συσώρευση τῶν σκουπιδοπροϊόντων, ἢ καθολικὴ διασκέδασις, οἱ ὁποῖες ὅμως, ὅπως γνωρίζουμε ἀπὸ τὶς νευρώσεις, τὸ μόνο ποὺ τελικὰ ἀντιπροσωπεύουν εἶναι καὶ πάλι ὁ θάνατος, ἓνας θάνατος ἀποσταγμένος καὶ μετασχηματισμένος σὲ ψιλὴ μονέδα τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Θάνατος τῆς διασκέδασις, θάνατος κοιτάζοντας μίαν ὀθόνη, ὅπου συμβαίνουν πράγματα ποὺ δὲν τὰ ζῆς καὶ δὲν θὰ μπορούσες ποτὲ νὰ τὰ ζήσης [...], τὸ μοντέρνο ἄτομο ζῇ μὲ ἓναν ξέφρενο ρυθμὸ, γιὰ νὰ λησμονῇ τόσο τὸ ὅτι εἶναι θνητὸ ὅσο καὶ τὸ ὅτι ὅλα ὅσα κάνει δὲν ἔχουν ἀπολύτως κανένα νόημα.»⁽⁴⁾

Ὅσο περισσότερο βυθιζόταν ὁ ἄνθρωπος στὴν κοινωνικὴ ἀβεβαιότητα καὶ ἀνασφάλεια, καὶ ὁ κόσμος του μεταβαλλόταν ἀπὸ αἰτιοκρατούμενο βασίλειο τῆς Ἀνάγκης σὲ παραπαῖον βασίλειο τῆς Τύχης, τόσο περισσότερο τὸ πνεῦμα του ἀποπροσανατολιζόταν, καὶ ὁ ἴδιος βίωνε τὴ θνητότητά του μὲ τρόμο. Ἡ ἀνασφάλεια στὰ περὶ τοῦ βίου ἐκδηλώνεται μὲ διάφορους τρόπους καὶ μετὰ ἀπὸ ἓνα σημεῖο καταλήγει σὲ νευρώσεις (ἐνοχλῆς παντὸς εἶδους, «προπατορικὰ ἁμαρτήματα» κ.λπ.), ποὺ ἔχουν ἀναχθῇ στὸ «μεταφυσικὸ» πεδίο.

Γιὰ δύο σχεδὸν χιλιετίες ὁ κόσμος μεταβλήθηκε σὲ στέππα μιᾶς καλπάζουσας ἀνατολίτικης μεταφυσικῆς (τῆς μόνης μεταφυσικῆς⁽⁵⁾), ποὺ «ἐξηγοῦσε» τὴν «κατά-

πτωση» τοῦ ἀνθρώπινου εἶδους καὶ «παρηγοροῦσε» μὲ ἓνα ἀπλοῖκὸ μεταθανάτιο δίκαιο καὶ μὲ τὴν ἐξ ἴσου ἀπλοϊκὴ ἐλπίδα σὲ ἓνα ἀόριστο «Βασίλειο τῶν Οὐρανῶν».

Ἡ πλήρης ἀπαξίωση τῆς ζωῆς, ποὺ ἐγκαθιδρύθηκε μὲ τὸν Χριστιανισμό, ἄφησε ἔκτοτε τὰ σημάδια τῆς στὸν συλλογικὸ ψυχισμό. Μὲ τέτοιον μάλιστα τρόπο, ποὺ παρ' ὅλη τὴν εὐεργετικὴ ἐπίδραση τοῦ Διαφωτισμοῦ ἢ χριστιανικὴ ἀρνητικὴ ἀποτίμηση τῆς ζωῆς ὡς μιᾶς ἀπέραντης ματαιότητος δὲν ἔγινε κατορθωτὸ νὰ μετασχηματιστῇ σὲ κάτι πὺδ ἐνεργητικὸ ἀπὸ μία μὴ-ἀποτίμηση καὶ τελικὰ μὴ-στάση. Οἱ μεταδιαφωτιστικὲς δυτικὲς κοινωνίες περιώρισαν τὴ χριστιανικὴ μιζέρια στοὺς ἰδιόκτητους χώρους τῆς (πλὴν τῆς Ἑλλάδας), ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ ξανακάνουν ἀρκετὰ γόνιμη τὴν καμμένη γῆ, ποὺ ἄφησε πίσω τῆς ἡ θεοκρατία. Κάτι ποὺ δίνει

*Παρ' ὅλη τὴν
εὐεργετικὴ ἐπίδραση
τοῦ Διαφωτισμοῦ ἡ
χριστιανικὴ ἀρνητικὴ
ἀποτίμηση τῆς ζωῆς
ὡς μιᾶς ἀπέραντης
ματαιότητος δὲν
ἔγινε κατορθωτὸ νὰ
μετασχηματιστῇ σὲ
κάτι πὺδ ἐνεργητικὸ
ἀπὸ μία μὴ-ἀποτίμηση
καὶ τελικὰ μὴ-στάση.*

τὸ δικαίωμα στοὺς ἀπολογητὲς τῆς τελευταίας νὰ ἐκδηλώ-
νουν μὲ κάθε εὐκαιρία τὴ χαιρεκακία τους. Ἡ κοινωνία
τῆς -πολὺ συζητήσιμης- «ἀφθονίας» ἀποτελεῖ μόνον μιὰ
ἀπομίμηση τῆς ζωῆς, ταιριαστὴ μόνον σὲ χρονίως παράλυ-
τους ποὺ θεραπεύτηκαν, ἀλλὰ στὸ μεταξὺ ἔχουν ξεχάσει
νὰ περπατοῦν.

Ἀπὸ τὸ βασίλειο τῆς Ἀνάγκης περάσαμε στὸ βασίλειο
τῆς Τύχης καὶ πρόσφατα στὸ βασίλειο τῆς Ψευδαίσθησης,
τοῦ Θεάματος: «Ἡ συνείδηση-θεατῆς, ἀκίνητοποιημένη
μέσα στὸ πλαστοποιημένο κέντρο τῆς κίνησης τοῦ κόσμου
τῆς, δὲν ἀναγνωρίζει πῶς στὴ ζωὴ τῆς ἓνα πέρασμα πρὸς
τὴν πραγματώση καὶ τὸν θάνατό τῆς. Αὐτὸς ποὺ παραιτή-
θηκε ἀπὸ τὴν ἀνάλωση τῆς ζωῆς του, δὲν μπορεῖ πῶς νὰ
παραδεχτῇ τὸν θάνατό του. Ἡ διαφήμιση ἀσφαλειῶν ζωῆς
ὑπονοεῖ μόνον, πὼς εἶναι ἔνοχος ὁποῖος πεθαίνει, χωρὶς νὰ
ἔχη ἐξασφαλίσει τὴν ὁμαλὴ λειτουργία τοῦ συστήματος
μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν οἰκονομικὴ ἀπώλεια. Ἡ διαφήμιση τοῦ
“american way of death” προβάλλει ἐπίμονα τὴν ἱκανότητά
τῆς νὰ διατηρῇ σ' αὐτὴ τὴ συγκυρία τὸ μεγαλύτερο μέρος
τῶν ἐπιφανομένων τῆς ζωῆς. Σ' ὅλα τ' ἄλλα μέτωπα τῶν διαφημιστικῶν βομβαρ-
δισμῶν ἀπαγορεύεται αὐστηρὰ νὰ γεράσῃ. Λὲς καὶ τὸ ζήτημα εἶναι νὰ χορηγηθῇ
στὸν καθένα ἓνα «κεφάλαιο-νιότη», πράγμα τὸ ὁποῖο, ἐπειδὴ δὲν θὰ γνῶριζε παρὰ
μόνον μιὰ μέτρια χρῆση, δὲν θὰ μπορούσε γι' αὐτὸν τὸν λόγο νὰ ἀποκτήσῃ τὴ διαρκὴ
καὶ σωρευτικὴ πραγματικότητά τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου. Αὐτὴ ἡ κοινωνικὴ
ἀπουσία τοῦ θανάτου εἶναι ταυτόσημη μὲ τὴν κοινωνικὴ ἀπουσία τῆς ζωῆς.»⁽⁶⁾

Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ θανατολαγνεία καὶ τὴν χριστιανικὴ ἄποψη
περὶ ματαιότητος τούτης τῆς ζωῆς δὲν ὠδήγησε κατ' ἀνάγκην στὴν γνώση τοῦ
εὖ ζῆν. Ἡ ἀπροθυμία γιὰ τὴν ἀναζήτησιν ἑνὸς ἑνδοξοῦ (=γεμάτου νόημα) βίου
μετατρέπει τοὺς ἀνθρώπους σὲ χωρὶς ταυτότητα ἰσοπεδωμένους νεκροζώντανους
παρὰ τὴν ἐπίπλαστὴ εὐμάρεια, τὴν ὁποία ἐνδεχομένως ἐπικαλοῦνται.

Ἡ μὴ ἐπίγνωση τῆς θνητότητας στερεῖ ἀπὸ τὴ δημιουργικὴ βίωση τοῦ Χρόνου: δὲν εἶναι μόνο τὸ γῆρας ποὺ «ἀπαγορεύεται» ἀπὸ τὴν γεμάτῃ ἀνασφάλειες αἰσθητικὴ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ παιδικότητα καὶ ἡ νεότητα. Οἱ ἄνθρωποι ρίχνονται ἀπὸ πολὺ μικρὲς ἡλικίες σὲ ἓναν πανηλίθιο καὶ γενικευμένο (ἀντί)κοινωνικὸ ἀνταγωνισμό, σὰν νὰ κυνηγοῦν ἓνα καρότο, ποὺ κάποιος κουνάει ἐπιδέξια μπροστὰ στὴ μύτη τους. Πρόκειται γιὰ ἓνα γενικευμένο ἐξελικτικὸ χασομέρι, τὸ ὁποῖο μόνο καταχρηστικὰ καὶ κατ' εὐφημισμὸν ἀποκαλεῖται «ἄμιλλα». Σὲ αὐτὴ τὴν κατάσταση τὸν ρόλο τοῦ κύριου νεροκουβαλητῆ παίζει φυσικὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸ σύστημα. Ἡ πλειοψηφία ἀρέσκεται νὰ ζῇ τὸν κατὰ Σωκράτῃ «ἀνεξέταστον βίον», μιὰ ζωὴ ἐτοιματζίδικη καὶ «φασόν». Ἀκούγεται συχνὰ ἀπὸ τοὺς περισσότερους τὸ παράπονο, ὅτι ἡ ζωὴ τοὺς ἔφυγε μέσα ἀπὸ τὰ χέρια (ἐννοοῦν ἀσυνεῖδητα ὅτι δὲν ἔχουν κάνει τίποτα δημιουργικὸ στὴ ζωὴ τους), ὅτι γέρασαν πρὶν τὴν ὥρα τους.

Ἡ ξέφρενη φυγὴ ἀπὸ τὴν θνητότητα, ἀντὶ γιὰ τὴν παλικάριση ἀντιμετώπισή της, ὁδηγεῖ στὸν μηδενισμό καὶ φέρνει ἀκόμα πλησιέστερα στὸν θάνατο: ἂν ἡ θεοκρατία παρέδωσε καμμένο ψυχοπνευματικὸ ἔδαφος, ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς συμπεριφέρεται στὸν πλανῆτῃ σὰν νὰ μὴν ὑπάρχει αὐριο, σὰν νὰ μὴν πρόκηται νὰ τὸν παραδώσῃ στοὺς ἐπόμενους.

Μιὰ κοινωνία ποὺ ἔχει ἀπωθήσει τὴ θνητότητα εἶναι κοινωνία χωρὶς παρελθὸν καί, φυσικὰ, χωρὶς μέλλον. Μιὰ κοινωνία παντελῶς ἀδύναμη νὰ δημιουργήσῃ κάτι ποὺ νὰ εἶναι διαρκοὺς ἀξίας. Εἶναι ἐπίσης μιὰ κοινωνία μὲ σοβαρὸ πρόβλημα ταυτότητας, χωρὶς αὐτοπαράσταση⁽⁴⁾ καὶ μὲ τὸ ἓνα πόδι μέσα στὴ Νεύρωση. Ἡ ζωὴ σὲ μιὰ τέτοια κοινωνία εἶναι κάτι, γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν σκέφτεται νὰ ἀγωνιστῇ («πεθάνῃ») κανεὶς, γιὰτὶ πρωτίστως δὲν ἀξίζει νὰ τὴ ζῇ. Καὶ ἀντιστρόφως: εἶναι μιὰ ζωὴ, τὴν ὁποία δὲν ζῇ πραγματικὰ κανεὶς, ἀκριβῶς γιὰτὶ δὲν ἀξίζει νὰ πεθάνῃ γι' αὐτήν.

Ἡ ἐθελοτυφλία ἀπέναντι στὴ θνητότητα εἶναι ἡ σκοτεινὴ πλευρὰ τοῦ σημερινοῦ ἀξιακοῦ συστήματος, τοῦ σημερινοῦ φαντασιακοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει.

Σημειώσεις

- (1) Δ. Π. Παπαδίτσα καὶ Ἑλένης Λαδιᾶ, «Ὀρφικοὶ ὕμνοι», ἐκδόσεις «Βιβλιοπωλείου τῆς Ἑστίας», Ἀθήνα 1997.
- (2) Ζ, 224.
- (3) Κορνήλιος Καστοριάδης, «Ἡ Ἑλληνικὴ Ἰδιαιτερότητα», ἐκδόσεις «Κριτική», Ἀθήνα 2007.
- (4) Κορνήλιος Καστοριάδης, «Ἡ Ἄνοδος τῆς Ἀσημαντότητας», ἐκδόσεις «Ψυλόν», Ἀθήνα 2000.
- (5) Ὅχι μόνο ἡ εὐρὲως διαδεδομένη ὁμηρικὴ, ἀλλὰ καὶ ὅλες οἱ ἄλλες ἀντιλήψεις τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν ὁποιαδήποτε τύχη μας μετὰ τὸν βιολογικὸ θάνατο, διατυπώθηκαν ἀνέκαθεν ὡς λογικὲς ὑποθέσεις, ποὺ κινοῦνται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Φύσης καὶ ἄρα κατὰ κανένα τρόπο δὲν μποροῦν νὰ χαρακτηριστοῦν ὡς «μεταφυσικὲς».
- (6) Γκὺ Ντεμπόρ, «Ἡ Κοινωνία τοῦ Θεάματος», ἐκδόσεις «Ἐλεύθερος Τύπος», Ἀθήνα 1986.

Θεόδωρος Α. Λαμπρόπουλος

ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἡ φυσική του ἔννοια στοὺς Ἑλληνας
καὶ ἡ θεοκρατική της διαστρέβλωση

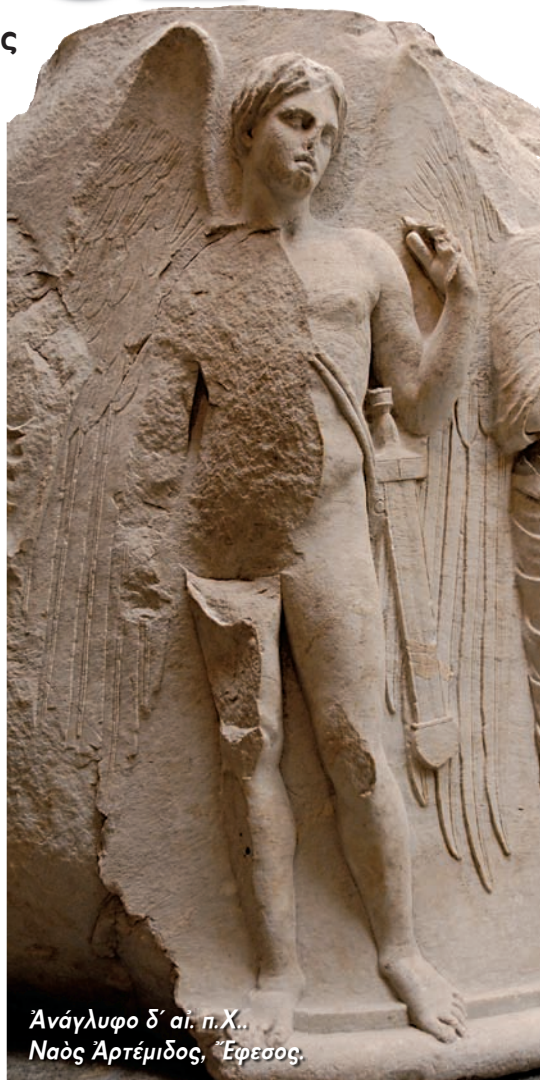
Ἐξοχα εἶχαν συλλάβει τὴν ἔννοια τοῦ θανάτου διανοητὲς καὶ φιλόσοφοι τῆς ἀρχαιότητος, ὅπως π.χ. ὁ Ἡράκλειτος (ὡς στοιχεῖο τῆς θεωρίας του γιὰ τὴν αἰώνια μεταβολή). Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἀντιμετώπιζαν τὸ θάνατο ὡς φυσικὴ ἀρχή. Θεωροῦσαν τὸν ἄνθρωπο ὡς ἓνα μέρος τοῦ Σύμπαντος, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐνυπάρχουν τόσο ἡ ζωὴ ὅσο καὶ ὁ θάνατος. Κατάφαση -καὶ ὄχι ἄρνηση- τῆς ζωῆς προϋπέθετε γι' αὐτοὺς ἡ κατάφαση τοῦ θανάτου.

Ὁ τρόμος τοῦ θανάτου εἰσέβαλε ἀπὸ τὴν Ἀνατολή. Σὲ αὐτὸν βασίστηκαν οἱ θρησκείες· ἐκεῖ πάτησαν οἱ κατὰ καιροὺς ἐξουσιαστές, γιὰ νὰ στηρίξουν τὸν ἐξουσιασμό τους. Ἡ γιγάντια ἀναμέτρηση μεταξὺ Κλασικοῦ Κόσμου καὶ Θεοκρατίας παίχτηκε καὶ κρίθηκε ἀποκλειστικὰ ἐπάνω στὸ ἰδεολογικὸ πεδίο θεώρησης τοῦ θανάτου.

Ἑριφος ἐς γὰρ ἔπετον

Ζωὴ καὶ ὁ θάνατος βρίσκονται μέσα στὴν Φύση, ἀπὸ τὸ μακρόκοσμο ἕως τὸ μικρόκοσμο, καὶ εἶναι ἀλληλένδετα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο. Κάθε χρονικὴ στιγμή ἀπειρος ἀριθμῶν πλανητῶν, ἡλιακῶν συστημάτων, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρων γαλαξιῶν στὸ Σύμπαν διαλύονται, σβήνουν καὶ πεθαίνουν, ὅπως καὶ ἀντίστοιχα ἀπειρος ἀριθμὸς αὐτῶν γεννιοῦνται. Στὴ Γῆ, ἓνα μικρὸ πλανήτη, ποὺ κινεῖται γύρω ἀπὸ ἓνα μικρὸ ἥλιο, σὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς ἀπειρους γαλαξίες τοῦ Σύμπαντος ἀπειρος ἀριθμὸς θανάτων συμβαίνουν κάθε χρονικὴ στιγμή καὶ ἀπειρος ἀριθμὸς γεννήσεων ἀντίστοιχα.

Ἀνάγλυφο δ' αἰ. π.Χ..
Ναὸς Ἀρτέμιδος, Ἐφεσός.

«Ὁ θρίαμβος τοῦ θανάτου» (λεπτομέρεια).
Πίτερ Μπρούγκελ, 16^{ου} αἰ., Μουσεῖο Πράδο, Μαδρίτη.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ Θάνατος παριστάνονταν συνήθως ὡς πρᾶος, εὐειδὴς περὶ νέος (ἀριστερά) σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς μεταγενέστερες τρομακτικὲς χριστιανικὲς ἀπεικονίσεις, ὅπως ἡ ἐπάνω, στὴν ὁποία ὁ Θάνατος παριστάνεται ὡς ἔφιππος σκελετός.

Ὅλα τὰ ὑλικά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἴμαστε σχηματισμένοι (ἄνθρακας, σίδηρος, νερό, κ.τ.λ.) βρίσκονται στὸ Γαλαξία μας. Ἄλλα ὑπῆρχαν, ὅταν σχηματίστηκε ἡ Γῆ καὶ τὸ Ἡλιακὸ μας Σύστημα, ἢ ἔπεσαν ἀργότερα στὴ Γῆ ἀπὸ μετεωριτὲς ἢ σχηματίστηκαν στὴ Γῆ βάσει φυσικῶν διαδικασιῶν. Κάθε φυτὸ καὶ ζῷο –καὶ ὁ ἄνθρωπος– ἀποτελοῦνται ἀπὸ πρωτόνια, ἠλεκτρόνια καὶ νετρόνια, τὰ ὁποῖα μὲ πολὺπλοκες διαδι-

κασίες σχηματίζουν τὰ κύτταρα, εκατομμύρια τῶν ὁποίων βρίσκονται σὲ κάθε ὄν, σὲ κάθε ἀνθρώπινο σῶμα, ποὺ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ σκόνῃ ἐνδογαλακτικοῦ νέφους (βλ. Γ. Χατζηθεοδώρου: «Τὰ “πεδία μάχης” τῶν “στρατιῶν” τοῦ Σύμπαντος», «Δ», τ. 307). Ὅταν τὰ ζῶα ἢ τὰ φυτὰ πεθάνουν, τὰ συστατικά τους ἐπιστρέφουν στὴ Γῆ, ὅπου διαλύονται, ἀνακυκλώνονται καὶ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὸ σχηματισμὸ νέων ὁργανισμῶν, νέων ζώων. Ὅλα ὅμως εἶναι συστατικά τοῦ Γαλαξία μας, ποὺ ἔχει σχηματισθῇ ἀπὸ ὑλικά ποὺ ὑπῆρχαν ἤδη στὸ Σύμπαν.

Αὐτὴ ἡ διαδικασία περιγράφεται ἀλληγορικὰ μὲ ἐξαιρετικὴ γλαφυρότητα στὰ «Ὀρφικά». Οἱ Ὀρφικο-μυστηριακοὶ μῦθοι τῆς Περσεφόνης καὶ τοῦ Πλούτωνα, τῆς Ὠρείθυιας καὶ τοῦ Βορέα, τῆς Ἥρας καὶ τοῦ Κεφάλου, τοῦ Ἐνδυμίωνα καὶ τῆς Σελήνης, τοῦ Ἀδώνιδος καὶ τῆς Ἀφροδίτης εἶναι ἀλληγορικοὶ καὶ συμβολίζουν τὸν ἔρωτα καὶ τὸ θάνατο, τὸ χειμῶνα καὶ τὴν ἀνοιξή, τὸ θάψιμο - σπορὰ τῶν γεννημάτων καὶ τὴν ἀνοθοφορία τους. Οἱ Ὀρφικοί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἦταν ἀπλοῖ θρησκευολόγοι ἀλλὰ ἀνυπέρβλητοι ἐπιστήμονες, μετατόπισαν τὸ βασίλειο τῶν νεκρῶν ἀπὸ τὸν Ἄδη στὸ Γαλαξία. Κατὰ τοὺς Ὀρφικοὺς δὲν ὑπῆρχε θάνατος, ἀλλὰ μεταβολὴ καὶ ἐναλλαγὴ ζωῆς, ἡ ὁποία μὲ τὸ θάνατο ἐπιστρέφει στὴν πηγὴ της, τὸ Γαλαξία.

«Ἐριφος ἐς γάλ' ἔπετον»· ἔτσι κλείνει ἓνα χαρακτηριστικὸ ἀπόσπασμα τῶν Ὀρφικῶν (ἀπ. 18, γρ. 13), ποὺ σημαίνει: «σὰν κατσικάκι ἔπεσα στὸ γάλα». Εἶναι ὁ νεκρὸς ποὺ τὸ λείει, ὅταν ὁ Εὐκλῆς καὶ ὁ Εὐβουλεὺς τὸν ὑποδέχονται στὸν Ἄδη, κι αὐτὸς πέφτει στὸ γάλα. Μὲ τὸ γάλα ἀλληγορεῖται ὁ Γαλαξίας, ὁ νεκρὸς δηλαδὴ ξαναγεννᾶ στὴν πηγὴ τῆς ὕλης του. Μὲ τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ ἐξηγεῖται, πῶς τὰ φυσικὰ συστατικά, ποὺ συνθέτουν τὸν ἄνθρωπο, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν ἓνα μικρὸ μέρος τῆς γαλαξιακῆς σκόνης, μὲ τὸ θάνατο τοῦ ἀνθρώπου ἐπιστρέφουν στὸ Γαλαξία, ἀπ' ὅπου προέρχονται. (Βλ. Ρένου Ἀποστολίδη: «Κατηγορῶ», ἔκδ. «Ἀδελφοὶ Βλάση», Ἀθήνα 1965.)

Ἀκόμα καὶ ἐὰν συμβῇ ἀτομικὴ ἔκρηξη καὶ ἐξαϋλωθοῦμε, τὰ συστατικά μας θὰ μετατραποῦν σὲ ἐνέργεια βάσει τῆς γνωστῆς ἐξίσωσης μετατροπῆς τῆς ὕλης σὲ ἐνέργεια ($E=mc^2$), ἡ ὁποία ἐνέργεια μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀπὸ ἄλλους ὁργανισμοὺς ἢ νὰ μετατραπῇ πάλι σὲ ὕλη βάσει τῆς ἀντίστροφης διαδικασίας. Ἀκόμα καὶ τὰ συστατικά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σχηματίστηκε ὁ Γαλαξίας μας καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι σχηματισμένη ἡ ζωὴ σήμερα στὴ Γῆ, ἐνδεχομένως νὰ ἦταν παλαιότερα ἐνέργεια, ἡ ὁποία ἔχει μετατραπῇ σὲ ὕλη στὸ μακρυνὸ παρελθόν.

«Διαφυόμενον- ξυμφυόμενον»: Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ φιλοσοφικὴ Σκέψη

ἰ βάσεις τῆς Φιλοσοφίας, τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς κατὰ φύσιν φιλοσοφικῆς προσέγγισης τοῦ κόσμου τέθηκαν τὸν στ' αἰ. π.Χ. στὴ Σχολὴ τῆς Μιλήτου. Ὁ Ἀναξίμανδρος ἔγραψε πραγματεία περὶ Φύσεως, ἀπὸ τὴν ὁποία διασώθηκαν φράσεις μνημονευόμενες ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὸν Ἰππόλυτο καὶ οἱ παρακάτω χαρακτηριστικοὶ στίχοι, ποὺ βρίσκονται στὰ σχόλια ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλη τοῦ Σιμπλίκιου: «Ἀναξίμανδρος ἀρχὴν

Μια εικόνα τοῦ κύκλου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου στὸ Σύμπαν: Σὲ ἓνα μικρὸ κοντινὸ μᾶς γαλαξία βρίσκεται ἓνα φωτεινὸ νέφος ἀερίων καὶ σκόνης, ἓνα νεφέλωμα, στὸ ὁποῖο ὑπάρχουν χιλιάδες πρόσφατα σχηματισμένοι ἀστέρες. Ἐὰν δὲν εἶχε πεθάνει ἓνας τεράστιος ἀστέρας ἑκατομμύρια χρόνια πρὶν, αὐτὸ τὸ φντῶριο νέων ἀστέρων δὲν θὰ εἶχε ποτὲ δημιουργηθῇ. (Νεφέλωμα Henize 206, φωτογραφία NASA.)

εἶρηκε τῶν ὄντων τὸ ἄπειρον... ἐξ ὧν δὲ ἡ γένεσις ἐστὶ τοῖς οὖσι, καὶ τὴν φθορὰν εἰς ταῦτα γίνεσθαι κατὰ τὸ χρεών· διδόναι γὰρ αὐτὰ δίκην καὶ τίσιν ἀλλήλοις τῆς ἀδικίας κατὰ τὴν τοῦ χρόνου τάξιν.» («Εἰς Φυσικὰ Ἀριστοτέλους», 24.13.)

Δηλαδή: «Ὁ Ἀναξίμανδρος πρεσβεύει ὅτι ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον τῶν ὄντων εἶναι τὸ ἄπειρον... καὶ ὅτι ἐξ ἐκείνου, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου γίνονται τὰ ὄντα, εἰς αὐτὸ καταλήγουν φθειρόμενα κατὰ τὸ πρέπον· διότι αὐτὰ οὕτω πῶς δίδουν δίκην καὶ ἀποζημίωσιν πρὸς ἀλλήλα διὰ τὴν ἀδικίαν (δηλ. τὴ διατάραξη τῆς ἰσορροπίας) κατὰ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου.» Δίκη κατὰ τὸν φιλόσοφο εἶναι ἡ ἀδήριτη ἁρμογὴ τῶν ἀντιθετικῶν δυνάμεων στὴν ἐξισορρόπησης τους· εἶναι ἡ ὁμολογία τῶν ἀντιθετικῶν δυνάμεων τοῦ Σύμπαντος, ποὺ ὀρίζει «κατὰ τὴν τοῦ χρόνου τάξιν» τὰ ὅρια τοῦ κάθε ὄντος καὶ φέρει στὸ φῶς τὴν ἐξέλιξη τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσεως. Πρόκειται γιὰ τὴν Ἀναξιμάνδρειο κοσμοδικία, ποὺ σὰν τραγωδία ἐκτυλίσσεται μεταξὺ βίας καὶ συντριβῆς, μεταξὺ ὕβρεως καὶ τίσεως καὶ νεμέσεως.

Ὁ Σιμπλίκιος προσθέτει, ὅτι «ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι τὸ Σύμπαν εἶναι ἐν καὶ κινούμενον καὶ ἄπειρον, ὁ Ἀναξίμανδρος μὲν ὁ Μιλήσιος πρεσβεύει, ὅτι ἀρχὴ καὶ στοιχεῖον τῶν ὄντων εἶναι τὸ ἄπειρον, ...ἐκ τῆς ὁποίας γίνονται ὅλοι οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ εἰς τοὺς αὐτοὺς ὑπάρχοντες κόσμοι».

Πολὺ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ θεωρία τοῦ Ἀναξίμανδρου παρουσιάζει καὶ ἡ ἐξῆς πληροφορία, ποὺ περιέχεται στὴν πραγματεία τοῦ Πλούταρχου «Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις»: «Ὁ Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Μιλήσιος λέγει, ὅτι ἀρχικὴ οὐσία τῶν ὄντων εἶναι τὸ ἄπειρον διότι ἀπὸ αὐτοῦ γίνονται ὅλα τὰ πράγματα καὶ εἰς αὐτὸ καταλήγουν φθειρόμενα. Δι' αὐτὸ γίνονται πολλοὶ κόσμοι καὶ πάλιν φθείρονται εἰς ἐκεῖνο, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἔγιναν.»

* * *

σύμφωνα μὲ τὸν Ἡράκλειτο τὸ Σύμπαν - Κόσμος δὲν ἀποτελεῖ δημιουργία κάποιου θεοῦ ἢ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἦταν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι «πῦρ αἰείζων», ποὺ ἀναβοσβήνει μὲ ρυθμὸ καὶ νόμο («ἄπτεται καὶ ἀποσβέννυται μέτρα», Ἀπ. 30). Κατὰ τὸ Δημόκριτο ὁ μεγάλος κόσμος (Σύμπαν) ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄπειρους αὐτοτελεῖς, αὐτόζωους καὶ αὐτοκίνητους μικροὺς κόσμους, ποὺ εἶναι διατεταγμένοι τέλεια καὶ ἀποτελεσματικὰ ἔτσι, ὥστε νὰ δημιουργοῦν μιὰ ἐνιαία ὁλότητα. Ὁ κάθε μικρόκοσμος εἶναι αὐτοελεῦθερος καὶ αὐτόνομος ὡς μονάδα, συγχρόνως ὅμως εἶναι καὶ αὐτοδεσμευμένος ὡς μέλος - ἀπόσπασμα τῆς ὁλότητος. Ἡ ζωὴ λοιπὸν καὶ ἡ πρόσβασις τοῦ κάθε μικρόκοσμου μπορεῖ νὰ φαίνεται ἀνεξάρτητη, στὴν πραγματικότητα ὅμως ἐπηρεάζεται ἀποφασιστικὰ ἀπὸ τοὺς ὁμοίους του, ἐξαρθᾶται δὲ καὶ συντηρεῖται ἀπ' τὴν ὁλότητα, μὲ τὴν ὁποία «ἡ μοῖρα τὸν ἔχει δέσει μὲ σιδηρῆς ἀλυσίδες καὶ ἐκτὸς τῶν κόλπων αὐτῆς δὲν νοεῖται» (Παρμενίδης, Ἀπ. 8).

Ὅπως ὁ μέγας κόσμος «ἄπτεται καὶ ἀποσβέννυται μέτρα», ἔτσι καὶ ὁ κάθε μικρόκοσμος - ἄρα καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀφοῦ καὶ «ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος» (Δημόκριτος, Ἀπ. 34) - ἀνάβει καὶ σβήνει, γεννιέται καὶ πεθαίνει, ἐξασφαλίζοντας ἔτσι τὴν αἰωνιότητα καὶ τὴν νεότητα τοῦ Σύμπαντος.

Σύμφωνα μὲ τὸν Ἐμπεδοκλῆ δύο ἀρχὲς κατευθύνουν τὰ πράγματα στὸν κόσμο καὶ τὰ φαινόμενα. Ἡ φιλία (ἡ ἔλξη) καὶ τὸ νεῖκος (ἡ ἄπωση). Ἀπὸ τὴν φιλία (τὴν ἔλξη) τῶν πολλῶν προέρχεται τὸ ἓνα, ἐνῶ ἀπὸ τὸ νεῖκος (τὴν ἄπωση) προέρχονται τὰ πολλά. Ἡ θεωρία αὕτη τοῦ Ἐμπεδοκλῆ τῆς γένεσης τῶν πραγμάτων (ὀργανισμῶν κ.λπ.) συνεπεία τῆς ἔλξης ἀπλῶν στοιχείων καὶ τῆς ἀποσύνθεσής τους συνεπεία τῆς χαλάρωσης τῶν ἐλκτικῶν δυνάμεων καὶ τῆς μεταξὺ τῶν ἀπλῶν στοιχείων ἐμφανιζόμενης ἄπωσης προκαλεῖ τὸν θαυμασμό τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης, ἡ ὁποία στὸ σημεῖο αὐτὸ εἶναι ἀπόλυτα σύμφωνη μὲ τὸν Ἀκραγαντῖνο φυσικὸ φιλόσοφο. («Φύσις οὐδενὸς ἐστὶν ἀπάντων θνητῶν, οὐδέ τις οὐλομένου θανάτιο τελευτῇ, ἀλλὰ μόνον μῖξις τε διάλλαξις τε μιγέντων ἐστί, φύσις δ' ἐπὶ τοῖς ὀνομάζεται ἀνθρώποισιν» Ἀπ. 8, 4-7.)

Ἡ συνεχὴς ἐναλλαγὴ ζωῆς καὶ θανάτου δὲν ἔχει σταματημὸ σύμφωνα μὲ τὸν Ἐμπεδοκλῆ: «Καὶ ταῦτ' ἀλλάσσοντα διαμπερὲς οὐδαμὰ λήγει», μᾶς πληροφορεῖ («Περὶ Φύσεως», 17). Τὰ πέρατα - ἄρα καὶ ἡ γένεσις καὶ ὁ θάνατος τῶν ὄντων - συνίστανται στὸ ἀλληλοξεπέρασμά τους· ὅπως ἡ ζωὴ διαπερνᾷ καὶ ξεπερνᾷ τὸ θάνατο, ἔτσι καὶ ὁ τελευταῖος διαπερνᾷ καὶ ξεπερνᾷ τὴ ζωὴ, μ' ἀποτέλεσμα τὴ δημιουργία τοῦ Ἐμπεδοκλείου «σφαίρου», τῆς σφαιρικότητος δηλαδὴ τῆς ἀειμετάβλητης ζωῆς

Ἀκόμα κι ἂν ἐθλιβε καὶ μελαγχολοῦσε τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες ὁ θάνατος, δὲν τοὺς εἶχε καταστήσει ἀρνησιθάνατους ἢ ἀπραγούς μοιρολάτρες, γιατί γινώριζαν, πῶς ἡ ζωὴ εἶναι ἀναπόσπαστα δεμένη μὲ τὸ θάνατο. Στὴν εἰκόνα φαίνεται ἐπιτύμβια στήλη τοῦ δ' αἰ. π.Χ., στήν ὁποία ὁ νεκρὸς -ὀνόματι Ἀρτέμων, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιγραφή- ἀποχαιρετάζεται μὲ ἀξιοπρέπεια ἕναν μεγαλύτερο ἄνδρα, πιθανῶς τὸν πατέρα του (Γλυπτοθήκη Μονάχου).

τοῦ Σύμπαντος, ποὺ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀπεραντοσύνη στὸ χῶρο καὶ τὴν αἰωνιότητα στὸ χρόνο. Ἡ διαφοροποίηση -ἐνοποίηση τῶν ὄντων, τὸ «διαφερόμενον- ξυμφερόμενον» τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ Ἐμπεδοκλῆς τὸ διατυπώνει ὡς «διαφύεσθαι - ξυμφύεσθαι», ὡς «διαφυόμενον- ξυμφυόμενον» καὶ μάλιστα πολλαπλῶς. Ἡ γέννηση ἀποτελεῖ συν-δόμηση τῶν ριζωμάτων, μιὰ συνδóμηση ποὺ προϋποθέτει κάποια προγενέστερη ἀπο-δóμηση, κι ἡ τελευταία προϋποθέτει κάποια μελλοντικὴ συν-δóμηση.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι ἓνα ἀπόφθεγμα τοῦ Θαλῆ, μὲ τὸ ὁποῖο δὲν διακρίνει διαφορὰ μεταξὺ θανάτου καὶ ζωῆς: «Οὐδὲν ἔφη τὸν θάνατον διαφέρει τοῦ ζῆν «σὺ οὔν», ἔφη τις, «διατί οὐκ ἀποθνήσκεις;» «ὅτι», ἔφη, «οὐδὲν διαφέρει». Δηλαδή: «Ἐλεγεν, ὅτι ὁ θάνατος δὲν διαφέρει τῆς ζωῆς. Τότε, ἐσύ, γιατί δὲν πεθαίνεις; τοῦ εἶπε κάποιος. Διότι, εἶπε, δὲν διαφέρει ὁ θάνατος τῆς ζωῆς».

Οἱ Ἕλληνες, ἄνθρωποι τοῦ Λόγου καὶ τῆς Ἐπιστήμης, δὲν καλλιεργοῦσαν ἀνατολίτικα φαντάσματα οὔτε καὶ θεοκρατικὲς ἐλπίδες. Στοχαστικοί, ἐρευνητικοί καὶ πρὸ παντὸς λογικοὶ δὲν παραδέχονταν τίποτε, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ θεμελιωθῇ στὸ μυαλό τους. «Ἐὰν μὴ ἔλπηται, ἀνέλπιστον οὐκ ἐξευρήσει, ἀνεξερεύνητον ἐὼν καὶ ἄπορον», λέει ὁ Ἡράκλειτος, ποὺ σημαίνει, ὅτι, ἐὰν δὲν καλλιεργῇς μέσα σου φανταστικούς κόσμους, δὲν πρόκειται καὶ νὰ τοὺς συναντήσης, γιατί αὐτοὶ δὲν ἀνήκουν στὴν περιοχὴ τοῦ ἐπιστητοῦ καὶ νοητοῦ ἄρα εἶναι ἀ-νόητοι, ἀφοῦ «ταυτὸν ἐστὶ τὸ νοεῖν τε καὶ εἶναι» σύμφωνα μὲ τὸν Παρμενίδη. Μὲ ἄλλα λόγια, «τοὺς Λαιστρυγόνας καὶ τοὺς Κύκλωπας, τὸν ἄγριο Ποσειδῶνα δὲν θὰ συναντήσης, ἂν δὲν τοὺς κουβανῇς μέσ' στὴν ψυχὴ σου, ἂν ἡ ψυχὴ σου δὲν τοὺς στήνῃ ἐμπρός σου», ὅπως λέει ὁ ποιητής.

Ἄν ὁ κ. Χριστόδουλος δὲν ἦταν ὁ στυλοβάτης τῶν ἀνατολίτικων φαντασιώσεων περὶ μετὰ θάνατον ζωῆς, περὶ Δευτέρας Παρουσίας, περὶ Ἀναστάσεως ἐκ νεκρῶν καὶ περὶ Παραδείσου, ἡ φωτογραφία, ποὺ δημοσιεύουμε, θὰ περισσεύε ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὴν κατάσταση, στὴν ὁποία βρέθηκε· ὅμως τὰ ἀνωτέρω χριστιανικὰ φληναφήματα μᾶς ὁδηγοῦν στὴν πνευματικὴ εὐθύνη νὰ δείξουμε ἰn νῖνο, πόσο εἶναι πιστευτὰ τὰ κηρύγματα ἀκόμη καὶ σὲ ἐκείνους, ποὺ τὰ κηρύττουν. (Ἡ φωτογραφία εἶναι ἀπὸ τὸν ὁρθόδοξο ναὸ στὸ Μαϊάμι, ὅταν ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐκκλησιάστηκε, ἀφοῦ εἶχε ματαιωθῇ ἡ μεταμόσχευση ἥπατος, καὶ ἀφοῦ εἶχε πληροφορηθῇ, ὅτι ἡ κατάστασή του δὲν ἐπέτρεπε οὔτε κἂν τὴ χημειοθεραπεία, στὴν ὁποία ὑποβάλλονται οἱ καρκινοπαθεῖς.)

«Θρηνῶ καὶ ὀδύρομαι, ὅταν ἐννοήσω τὸν θάνατον»

πὶ τοῦ ἰδεολογικοῦ προβλήματος τοῦ φόβου καὶ συγκεκριμένα τοῦ φόβου τοῦ θανάτου παίχτηκε καὶ κρίθηκε ἡ γιγαντιαία, πολυαίωνη καὶ πολύκροτη μάχη τῆς Ἑλλάδας μὲ τὴν Ἀνατολή, τῆς ἐλευθερίας μὲ τὴ δουλεία, τῆς ἀλήθειας μὲ τὸ ψεῦδος, τοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὴν βαρβαρότητα. Ὅταν οἱ ἐξουσιαστὲς ἐπέσεισαν τὴν ἀπειλὴ τοῦ μεταφυσικοῦ φόβου, τὸν «φόβο Κυρίου», τὸν φόβο θανάτου μὲ ὅλα τὰ παρεπόμενα (κολάσεις, καζάνια ποὺ βράζουν, πίσσεσ, πηροῦνες, δεύτερες παρουσίες καὶ νεκραναστάσεις), οἱ ἄνθρωποι λύγισαν. Ἐκτοτε ἡ θεοκρατία, ἀδίστακτη καθὼς εἶναι καὶ τυραννική, χρησιμοποιεῖ κατὰ κόρον τὸ ὄπλο τῆς ἐπιτυχίας της καὶ ἐκμεταλλευόμενη τὴς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες καὶ ἀτέλειες κατατρομοκρατεῖ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν ὀργὴ τοῦ Γιαχβὲ καὶ τοὺς μεταθανάτιους κολασμούς.

Γιὰ τοὺς χριστιανοὺς ὁ θάνατος εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, διὰ τοῦ ὁποίου «ὁ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς πάντας ἀνθρώπους διῆλθε» (Ρωμ. ε' 12). Αἴτιος τοῦ θανάτου εἶναι ὁ αὐτεξούσιος καὶ ἐλεύθερος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος «ἀποστραφεῖς τὰ αἰῶνια καὶ συμβουλία τοῦ διαβόλου εἰς τὰ τῆς φθορᾶς ἐπιστραφεῖς, ἐαυτῷ αἴτιος τῆς ἐν τῷ θανάτῳ φθορᾶς γέγονε» (Μ. Ἀθα-

«Ουαί, οἱ ἐκζητοῦντες, θεάσασθε τὴν φοβερὰν ἡμέραν τοῦ Κυρίου· αὕτη γάρ ἐστι σκότος· πυρὶ γὰρ δοκιμάσει τὰ σύμπαντα» (στίχοι ἀπὸ τῆ «Νεκρώσιμο Ἀκολουθία», ποὺ ψάλλεται κατὰ τὴν χριστιανικὴ τελετὴ ταφῆς τῶν νεκρῶν). Στὴν παραπλευρῶς εἰκόνα φαίνεται καθαρὰ ἢ ἀλλοίωση τῆς φυσικῆς ἔννοιας θάνατος ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό. Τελῶνια ἐμποδίζουν τὴν μετὰ τὸ θάνατο προσέγγιση τοῦ νεκροῦ πρὸς τὴν κορυφὴ τῆς οὐρανόδρομης κλίμακας, ὅπου περιμένει ὁ Γιαχβέ. Ὅποιον ρίξουν, τὸν τρώει ὁ Διάβολος. (Πηγὴ εἰκόνας: Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου «Κλίμαξ», Μονὴ Παρακλήτου, Ὁρωπός, 2004.)

νάσιος, «Λόγος περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου» 5, Migne P.G. 25, 104-5). «Θρηγῶ καὶ ὁδύρομαι, ὅταν ἐννοήσω τὸν θάνατον», ἀναφέρεται σὲ ἰδιόμελο τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ. Ἡ «Ἀποκάλυψις» κάνει λόγο γιὰ καζάνια μὲ φωτιά: «Τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ ἐν πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἐστὶν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος» (κα' 8.) Κόλαση καὶ Παράδεισος εἶναι τὸ δίπολο τῆς ψυχικῆς πίεσης, ποὺ ἀσκεῖται στοὺς πιστοὺς.

Ἐντελῶς ἀντιδιαμετρικὰ βρῖσκονται ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη: «Ὅστις δε θνητῶν θάνατον ὀρρωδεῖ λίαν μωρὸς πέφυκε», δηλαδὴ «ἀπ' τοὺς θνητοὺς ὅποιος τὸ θάνατο πολὺ φοβᾶται, γεννήθηκε μωρὸς», δίδασκε ὁ Σοφοκλῆς (ἀπ. 951). Ὁ θάνατος σατιρίζεται μὲ καυστικὸ ὕφος στοὺς «Νεκρικοὺς Διάλογους» τοῦ Λουκιανοῦ, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν χώρα στὸν Ἄδη, ὅπου οἱ ἀφιχθέντες νεκροὶ Διογένης, Μένιππος καὶ ἄλλοι παρουσιάζουν τὶς ἐντυπώσεις, τὶς ἀντιδράσεις καὶ τὶς σκέψεις τῶν ἐκπροσώπων τῆς Κυνικῆς Φιλοσοφίας. Μὲ κυνικὴ καυστικότητα στηλιτεύεται ἡ ματαιοδοξία βασιλέων, ἡγεμόνων, πλουσίων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνοησία

ώρισμένων γέρων καὶ φτωγῶν, ποὺ ἀπεύχονται καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀποφύγουν τὸ θάνατο, ἐνῷ δὲν ἔχουν κἄν τὴ δυνατότητα νὰ ἀπολαύσουν τὴ ζωή.

Ὁ Πλούταρχος, ἀρχιερέας τῶν Δελφῶν, θεωροῦσε τὶς ἀντιλήψεις γιὰ μεταθανάτιες ἀνταμοιβές ἢ τιμωρίες ἀνόητες δεισιδαιμονίες: «Γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὁ θάνατος εἶναι τέλος τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ὄχι τῆς δεισιδαιμονίας, ἀφοῦ αὐτὴ περνάει τὰ σύνορα τῆς ζωῆς πρὸς τὸ ἐπέκεινα, κάνοντας τὸ φόβο πιδ μακροχρόνιο ἀπὸ τὸν βίον, συνδέοντας μὲ τὸ θάνατο τὴν ἀντίληψη περὶ κακῶν ἀθανάτων, καὶ θεωρῶντας τὴ στιγμή ποὺ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὰ δεινὰ ὅτι τότε μπαίνει σὲ βάσανα, ποὺ δὲν ἔχουν τελειωμό.» («Περὶ δεισιδαιμονίας», 166F-167A.)

Ὁ Πορφύριος ἔγραφε γιὰ τὴν ἀνάσταση: «Κι ἂν καλοεξετάσῃ κανεὶς καὶ τὸ παρακάτω, θὰ βρῇ ὁλωσδιόλου ἀνόητη τὴν ἰδέα τῆς ἀναστάσεως: πολλοὶ ἄνθρωποι, βέβαια, ἔχασαν τὴ ζωὴ τους στὴ θάλασσα, καὶ τὰ κορμιά τους φαγώθηκαν ἀπὸ τὰ ψάρια, κι ἄλλοι τόσοι ἔχουν καταβροχθισθῇ ἀπὸ θηρία καὶ ὄρνεα. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπανεέλθουν τὰ σώματά τους; Ἄς τὸ ἐλέγξουμε αὐτὸ πιδ λεπτομερῶς: κάποιος ναυαγεῖ, στὴ συνέχεια τὸν τρῶνε τὰ μαρμπούνια, κι οἱ ψαράδες ποὺ ἔπιασαν κι ἔφαγαν τὰ μαρμπούνια κατόπιν σκοτώθηκαν καὶ φαγώθηκαν ἀπὸ τὰ σκυλιὰ, καὶ τὰ σκυλιὰ σὰν ψόφησαν, φαγώθηκαν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ κόρακες καὶ γύπες. Πῶς λοιπὸν θὰ ξανασυντεθῇ τὸ σῶμα τοῦ ναυαγοῦ, ποὺ ἀφανίστηκε περνώντας μέσα ἀπὸ τόσα ζῶα;» («Ἀποκριτικὸς κατὰ χριστιανῶν», IV 24.) [Τὸ αὐτοκρατορικὸ διάταγμα τοῦ 448 μ.Χ. ἀναφέρει: «Ὅλα ὅσα ἔγραψε, παρασυρμένος ἀπὸ τὴν τρέλλα του ὁ Πορφύριος κατὰ τῆς εὐσεβοῦς θρησκείας τῶν χριστιανῶν, σὲ ὅποιονδήποτε χέρια καὶ ἂν βρισκῶνται, νὰ δοθοῦν στὴν πυρά. Δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ φτάνουν στὰ αὐτιά τῶν ἀνθρώπων συγγράμματα, ποὺ προκαλοῦν τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐγκληματοῦν σὲ βάρος τῶν ψυχῶν».]

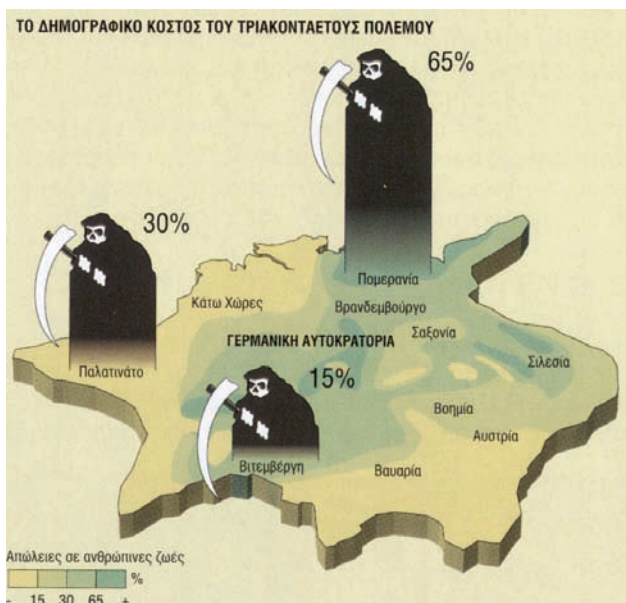
* * *

πειδὴ ὁ φόβος ἐκπηγάζει ἀπὸ τὴν ἄγνοια, τὸ ρόλο τοῦ τρομοκράτη παίζει ἡ ἐκπαίδευση, ποὺ ἐντέχνως καλλιεργεῖ τὸν «φόβον Κυρίου». Ὡς ὄργανο καὶ μοχλὸς τῆς ἐξουσίας συνηθίζει τὶς τρυφερὲς καὶ ἀνίδεες ὑπάρξεις νὰ φοβοῦνται ὄχι μόνο τὸν ἀόρατο ἐκδικητικὸ θεὸ τῶν Ἑβραίων, Γιαχβέ, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλο «κύριο», ἀφέντη καὶ ἄρχοντα τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς κοινωνίας.

Σήμερα «μόνο δειλιασμένες ψυχές, φοβιτσιάρικα ὄντα, διεστραμμένα, ἐγκληματικά, χωρὶς ἥρεμη αὐτάρκεια τοῦ νοῦ, ἄρρωστα ἀπὸ φόβο» συναντᾷ κανεὶς, σύμφωνα μὲ τὸ Νίτσε. Γιὰ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο ὁ θάνατος φαντάζει φοβερός, ἀπεχθής, ἀποτρόπαιος, ἐνῷ ἡ ζωὴ ἔχει ἀναχθῇ σὲ αὐταξία καὶ αὐτοσκοπὸ. Οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι ἀποφεύγουν νὰ σκέπτονται τὸ θάνατο καὶ κλείνουν τὰ μάτια σὲ αὐτὸν στρουθοκαμηλικά. Δὲν θέλουν νὰ μιλοῦν γιὰ τοὺς νεκροὺς καὶ στὸ ἄκουσμα τῆς λέξης «θάνατος» σπεύδουν νὰ κάνουν ἐξορκισμούς. Βρισκόμαστε δηλαδή πάλι στὸ στάδιο τῆς βαρβαρότητας καὶ τοῦ πρωτογονισμοῦ. Ὁ Ἡράκλειτος ἔλεγε, πῶς τὰ σκυλιὰ γαυγίζουν σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν γνωρίζουν τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ φοβοῦνται τὸ θάνατο, χωρὶς κανέναν τους νὰ γνωρίζῃ περὶ τίνος πρόκειται.

Ἡ ἀντίληψη τοῦ μὲ χριστιανικὴ παιδεΐα συγχρόνου ἀνθρώπου γιὰ τὸ θάνατο δὲν διαφέρει τῆς μεσαιωνικῆς. Στὸ παραπλεύρως σκίτσο, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴ «Σύγχρονη Παγκόσμια Ἐγκυκλοπαίδεια» (ἐκδ. Mondadori, Μιλᾶνο 2007) καὶ καταγράφει τὶς ἀπώλειες σὲ ἀνθρώπινες ζωὲς κατὰ τὸν τριακονταετῆ πόλεμο, ὁ θάνατος ἀπεικονίζεται μὲ ἀποκρουστικὴ ὄψη, μαῦρα ράσα καὶ κρατάει δρεπάνι.

* * *

ὁ πρόβλημα τοῦ θανάτου, ὅταν ἀντιμετωπίζεται ὡς φόβητρο, ὅταν γίνεται ἀντικείμενο ἰδεολογικοῦ ἐμπορίου ἀπὸ τὴν ἐξουσία (θρησκευτικὴ ἢ πολιτικὴ) ὑποδουλώνει τὸν ἄνθρωπο. Ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος ἀπορρίψει τὶς προλήψεις καὶ τὶς δεισιδαιμονίες, πρέπει νὰ ἐξοικειωθῇ μὲ τὴν ἰδέα τοῦ θανάτου. Νὰ μπορέσῃ νὰ δῇ, ὅτι ζωὴ καὶ θάνατος εἶναι τὰ πιὸ συμφυῆ, συνυπάρχοντα, συννοούμενα φαινόμενα, ἀφοῦ δὲν νοεῖται τὸ ἓνα χωρὶς τὸ ἄλλο· ὅτι ζωὴ καὶ θάνατος εἶναι, ἐν τέλει, ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Ὅχι ὁ πεισιθάνατος, οὔτε ὁ ἐρασιθάνατος ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἀπλᾶ ὁ γνῶστης τοῦ θανάτου ἄνθρωπος ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιὰ τὴ δημιουργία ἐνὸς κόσμου ἔλλογου, ἐλεύθερου καὶ ἀληθινοῦ.

Διαβάστε ἐπίσης:

- Δ. Λάμπρου: «Τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου», «Δ», τ. 12.
- Δ. Λάμπρου: «Πρόγνωση θανάτου: Τὸ παράλογο», «Δ», τ. 103.
- Σ. Πάν: «Τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου», «Δ», τ. 146.
- Π. Τσίνα: «Ἡ διαφορετικὴ ἀντίληψη τοῦ θανάτου μεταξὺ Ἑλληνισμοῦ - Χριστιανισμοῦ», «Δ», τ. 180.
- Π. Κουβαλάκη: «Ὁ τρόμος τοῦ θανάτου», «Δ», τ. 216.
- Σ. Μυτιληναίου: «Ἡ κατάρρευση τῶν ἰδεολογιῶν, τὸ ἀδιέξοδο τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου», «Δ», τ. 241.
- Dow Lowry: «Θάνατος καὶ θεοκρατία», «Δ», τ. 273.
- Κ. Καρμιράντζου: «Ἡ συγκοφαντία τοῦ Κλήμεντος: “Ἀφροδίσιος ἦν ἡ χάρις...”! Ἡ ταύτιση ἔρωτα - ζωῆς - θανάτου στὴν ἀρχαία Διονυσιακὴ λατρεία», «Δ», τ. 277.
- Π. Κουβαλάκη: «Ὁ πολιτισμὸς τοῦ θανάτου», «Δ», τ. 290.

Γιάννης Λάζαρης

ΗΛΙΟΣ

Ὁ θεὸς ποὺ «δημιουργεῖ»
μὲ τοὺς νόμους τῆς Φύσεως

«ὦ σύ, Ἥλιε, ποὺ διασχίζεις τὸν ἑναστρο οὐράνιο δρόμο μὲ τὸ χρυσό σου ἄρμα
καὶ τὰ γοργὰ ἄλογά σου διαχέοντας γύρω σου τὴν θερμὴν σου φλόγα.»
(Εὐριπίδης, «Φοίνισσες» 1-3.)

έσα ἀπ' τὴν διάρκεια τῆς σταδιακῆς ἐκδιπλώσεως τῆς φυσικῆς δημιουργίας μὲ τὶς συνεχεῖς μεταστοιχειώσεις τῆς ἐνέργειας καὶ τῆς ὕλης στὸ αὐτοδημιούργητο Σύμπαν καὶ μέσα σὲ ἀσύλληπτα γιὰ τὸν ἀνθρώπινο νοῦ χρονικὰ διαστήματα φθάνει ἡ χρονικὴ ἐκείνη στιγμὴ τῆς γεννήσεως τῶν πρώτων Ἑλίων. Οἱ Ἑλιοὶ αὐτοὶ θ' ἀποτελέσουν τὰ ζωογόνα κέντρα, γύρω ἀπ' τὰ ὁποῖα θὰ σταθεροποιηθοῦν οἱ πλανῆτες καὶ οἱ δορυφόροι τοὺς σχηματίζοντας τὰ πρώτα ἡλιακὰ συστήματα σὲ ὅλα τὰ μήκη καὶ πλάτη τοῦ Σύμπαντος. Εἶναι ἡ στιγμὴ τῆς ἐνάρξεως τοῦ κύκλου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κύκλου τοῦ θανάτου.

Γιὰ ὅλα τὰ ὄντα ὄλων τῶν περιόδων καὶ τῶν διαφορῶν μορφῶν ζωῆς, ποὺ ἐνεφανίσθησαν πάνω στὸν πλανήτη Γῆ ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους πλανῆτες μέσα στὸ Σύμπαν, οἱ Ἑλιοὶ ἀποτελοῦν τὴν ζωοποιὸ δύναμη γιὰ τὴν διατήρηση τῆς ζωῆς ἀλλὰ καὶ τὴν φυσικὴ πηγὴ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς θερμότητος. Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἑλίου στὴν ζωὴ μας εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ὀλοκληρωτικὴ, ἀφοῦ χωρὶς τὶς ζωογόνες τοῦ ἀκτίνες κάθε ἴχνος ζωῆς πάνω στὴν γῆ παύει νὰ ὑπάρχει.

Ἡ ἀνατολὴ καὶ δύση τοῦ Ἑλίου δημιουργεῖ στὴν ἀνθρώπινη ἀντίληψη ἕναν ἀναπόφευκτο διῆσμο μὲ τὴν δημιουργία τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύχτας, τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκοτὸς, τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Στὶς ζωγραφίδες τῶν παιδιῶν μας μία εὐτυχισμένη στιγμὴ ἀναπαριστᾷ ἕναν φωτεινὸ οὐρανὸ καὶ ἕναν λαμπερὸ ἥλιο μὲ ἀνθρώπινα χαρακτηριστικὰ ἐνὸς χαμογελαστοῦ προσώπου καὶ τὶς ἀκτίνες του σὰν πανέμορφα μαλλιά. Παιδιὰ δυστυχημένα μὲ ψυχολογικὰ προβλήματα ζωγραφίζουν μαύρους οὐρανούς καὶ ἥλιους.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔχτιζαν τοὺς ναοὺς τοῦ Ἑλίου στὰ ὑψηλότερα σημεῖα τῶν κορυφογραμμῶν, λόγῳ τοῦ ὅτι βρισκόνταν πλησιέστερα στὸν ἥλιο: «*Πάνω ἀπ' τὶς βρῦσες ὑψώνεται ἡ κορυφὴ τοῦ Ταῦγέτου. Αὐτὴ τὴν ὀνομάζουν ἱερὴ κορυφὴ τοῦ Ἑλίου*» (Πανσανίας Γ' 20, 4). Κατὰ τὰ χριστιανικὰ χρόνια μὲ τὶς κατεδαφίσεις καὶ τὶς ἐκθεμελιώσεις τῶν ἀρχαίων ἱερῶν οἱ ναοὶ τοῦ Ἑλίου μετατράπηκαν στὰ ἐκκλησιάκια τοῦ προφήτη Ἠλία, ὁ ὁποῖος σύμφωνα μὲ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανούς μὲ τὸ πύρινο ἄρμα τοῦ Γιαχβὲ γιὰ τὸ θεάρεστο ἔργο ποὺ ἐπιτέλεσε (κατέσφαξε μὲ τὰ χέρια του 850 ἱερεῖς τοῦ θεοῦ Βάαλ). Ἡ παρὰ φύσιν αὐτὴ μετάλλαξη τοῦ Ἑλίου σὲ Ἠλία ἐγίνε λόγῳ τῆς ὁμοιότητος τῶν δύο ὀνομάτων μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ξεχαστοῦν ὀλοκληρωτικὰ οἱ πανάρχαιοι ναοὶ τοῦ Ἑλίου. (Τὸ ὄνομα Ἠλίας εἶναι ἐξελληνισμὸς τοῦ ἐβραϊκοῦ Ἠλί-Γιά, ποὺ σημαίνει «ὁ Γιαχβὲ εἶναι ὁ Θεός μου».)

ΟΙ φιλοσοφικές απόψεις για τὸν Ἥλιο

Ἡ Πυθαγόρειοι ἦταν ἐκεῖνοι ποὺ μετὰ τοὺς Ὀρφικοὺς πρέσβευαν, ὅτι ὁ Ἥλιος ἀποτελοῦσε τὸ κέντρο τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος γνωρίζοντας πλεῖστες λεπτομέρειες γι' αὐτό. Ὁ Ἰωάννης Στοβαῖος γράφει γιὰ τὸν Πυθαγόρειο Φιλόλαο: «Ὁ Φιλόλαος λέει, ὅτι τὸ πῦρ εἶναι στὸ μέσον γύρω ἀπ' τὸ κέντρο τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ἀποκαλεῖ Ἑστία τοῦ παντὸς καὶ οἶκο τοῦ Διός, Μητέρα τῶν θεῶν, βωμό, συνοχή καὶ κέντρο τῆς Φύσεως... Τὸ κέντρο, λέει, εἶναι ἀπ' τὴν φύση του τὸ πρῶτο καὶ τριγύρω ἀπ' αὐτὸ δέκα θεϊκὰ σώματα ἐκτελοῦν τὸν ὁμαδικὸ χορὸ τους» (1.21, 1). Ὁ Κενσόριος στὸ ἔργο του «Περὶ Γενεθλίων», παρ.18 ἀναφέρει, ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι μετροῦσαν τὸ ἡλιακὸ ἔτος σὲ 364 καὶ ½ ἡμέρες, ὅπως δηλαδή καὶ ἐμεῖς σήμερα, ἐνῶ ἀναφέρει καὶ ἓνα μέγα ἡλιακὸ ἔτος: «Σύμφωνα μὲ τὸν Πυθαγόρειο Φιλόλαο ὑπάρχει ἓνα μέγα ἔτος, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ πενήντα ἐννέα ἔτη καὶ εἴκοσι ἓνα ἐμβόλιμους μῆνες. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸ φυσικὸ ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τριακόσιες ἐξήντα τέσσερις καὶ μισὴ ἡμέρες.» Ὁ Ἡράκλειτος ἀκολουθώντας τὴν ἴδια γραμμὴ πρέσβευε, ὅτι «ὁ κόσμος γεννᾶται ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ πάλι ἐξ αὐτοῦ ἐκπυροῦται κατὰ συγκεκριμένες περιόδους ἐναλλάξ μέσα στὴν αἰωνιότητα. Τοῦτο συμβαίνει λόγῳ τῆς εἰμαρμένης, ὁ δὲ μέγας ἐνιαυτὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀκτὼ ἑκατομμύρια ἡλιακὰ ἔτη» (Ἀπ. 1.13).

“Τὸ πῦρ εἶναι στὸ μέσον... καὶ τριγύρω ἀπ' αὐτὸ δέκα θεϊκὰ σώματα ἐκτελοῦν τὸν ὁμαδικὸ χορὸ τους,”
Φιλόλαος

Ὁ Ἀρίσταρχος ὁ Σάμιος τὸν 3ο π.Χ. αἰῶνα διευτύπωσε μὲ γεωμετρικὴ μέθοδο τὸ ἡλιοκεντρικὸ σύστημα ὑπολογίζοντας, ὅτι ὁ Ἥλιος εἶναι πολλὲς φορὲς μεγαλύτερος τῆς Γῆς.

Γιατὶ ὅμως, ἐνῶ τὸ ἡλιοκεντρικὸ σύστημα προϋπῆρχε ὡς γνώση, πολλοὶ καθημερινοὶ ἄνθρωποι ἀλλὰ καὶ φιλόσοφοι ἀκολούθησαν τὴν θεωρίαν τοῦ γεωκεντρισμοῦ; Ἡ μόνη λογικὴ ἀπάντηση εἶναι, ὅτι ὁ ἡλιοκεντρισμὸς πρέπει νὰ ἀποτελοῦσε ἓνα ἀπ' τὰ μυστικὰ τῶν Μυστηρίων, τὸ ὁποῖο δὲν ἤθελαν οἱ ἱερεῖς νὰ διαρρεύσῃ, καὶ πιθανὸν γι' αὐτὸν τὸν λόγο ἀρκετοὶ φιλόσοφοι ὅπως καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἀκολούθησαν τὴν λαθεμένη θεωρίαν τοῦ γεωκεντρισμοῦ, κάτι ποὺ διαφαίνεται ἀπ' τὰ λόγια τοῦ Νεοπλατωνικοῦ φιλοσόφου καὶ Καίσαρα Ἰουλιανοῦ τοῦ «Παραβάτη», ὁ ὁποῖος εἶχε μυηθῇ στὰ Ἑλευσίνια Μυστήρια: «Εἴμαι ὁπαδὸς τοῦ βασιλέως Ἥλιου. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἔχω μέσα μου ἀποδείξεις γνωστὲς μόνο σ' ἐμένα, πὺδ ἀκριβεῖς ἀπ' ὅσο μπορῶ νὰ δώσω. Τοῦτο τοῦλάχιστον μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ πῶ, χωρὶς νὰ διαπραξῶ ἱεροσυλία.» («Εἰς τὸν Βασιλέαν Ἥλιον πρὸς Σαλούστιον».)

Οἱ Πυθαγόρειοι ἔκαναν λόγο γιὰ τὴν μουσικὴ τῶν πλανητῶν, ποὺ παράγεται ἀπ' τὸ ἀρμονικὸ στροβίλισμά τους καὶ ἀπ' τὶς πορεῖες τους γύρω ἀπ' τὸν Ἥλιο. Ὑποστήριζαν, πὺς οἰτιδήποτε ὑπάρχει στὴν Γῆ καὶ κινεῖται παράγει ἓνα εἶδος θορύβου, ἔτσι καὶ οἱ πλανῆτες ἀλλὰ καὶ ὁ Ἥλιος μέσα ἀπ' τὶς κινήσεις τους παράγουν ἤχους καὶ μουσικοὺς ἀρμονικοὺς φθόγγους, δημιουργώντας τὴν ὀρχήστρα τῆς οὐράνιας μουσικῆς. Ἄν καὶ ὁ Ἥλιος φαινομενικὰ φαίνεται ἀκίνητος ὡς πρὸς τὴν σχέση του μὲ τοὺς πλανῆτες, οὐσιαστικὰ κινεῖται μαζὶ μὲ αὐτοὺς καὶ ὡς ὄχημα

Ὁ Ἥλιος στὸ ἄρμα του σὲ ἀνάγλυφο ἀπὸ μετώπη τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Τροίας (δ΄ αἰ. π.Χ.). Ἦταν μίᾱ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἀνακαλύψεις τοῦ Σλῆμαν· τώρα βρίσκεται σὲ Μουσεῖο τοῦ Βερολίνου.

ὁλόκληρο τὸ ἡλιακὸ μας σύστημα κινεῖται γύρω ἀπ' τὸ κέντρο τοῦ Γαλαξία μας μὲ κάποια συγκεκριμένη πορεία. Τὰ πάντα μέσα στὸ Σύμπαν, ποὺ βρισκόμαστε, κινοῦνται συνεχῶς καὶ ἀενάως: «Πάντα ρεῖ» σύμφωνα μὲ τὸν Ἡράκλειτο. Τὸ περιοδικὸ «Scientific American» (Μάρτιος 1997, σελ. 32-39) ἀναφέρει, ὅτι ὁλόκληρη ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἥλιου ἀποτελεῖ ἓνα γιγάντιο συνθεσάιζερ, ποὺ παράγει περὶ τὰ 10 ἐκ. μουσικὲς νότες ἀνὰ λεπτό: Στὸν Ὅρφικὸ ὕμνο του ἀποκαλεῖται «θεὸς αὐλητῆς» καὶ πὼς «...καὶ μὲ τὴν χρυσοῦ σου λύρα ἔλκεις τὸν ἀρμονικὸ δρόμο τοῦ κόσμου» («Εἰς Ἥλιον»). Ἴσως οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι καὶ ποιητὲς γνώριζαν τὸ γεγονὸς αὐτὸ καὶ γι' αὐτὸ ἔδωσαν στὸν Ἀπόλλωνα-Ἥλιο τὸ ὄνομα Μουσηγέτης, δηλαδὴ θεὸς τῆς Μουσικῆς.

Ὁ Πλάτων στὴν «Πολιτεία» δίδει δύο διαφορετικὲς μὰ ἐνιαῖες διαστάσεις γιὰ τὸν Ἥλιο, τὸν αἰσθητὸ Ἥλιο, ποὺ βλέπουμε, καὶ τὸν πνευματικὸ νοητὸ Ἥλιο, ποὺ εἶναι καὶ ὁ πατέρας τοῦ πρῶτου: «Τὸν Ἥλιο λοιπὸν ἐννοῶ, ὅταν λέγω γιὰ τὸν υἱὸ τοῦ ἀγαθοῦ ποὺ τὸν γέννησε, τὸ ἴδιο τὸ ἀγαθὸ ἀνάλογο μὲ τὸν ἑαυτὸ του, ὅτι δηλαδὴ εἶναι τὸ ἀγαθὸ μέσα στὸν νοητὸ κόσμον ὡς πρὸς τὸν νοῦ καὶ τὰ νοούμενα, τὸ ἴδιο εἶναι καὶ ὁ Ἥλιος μέσα στὸν ὁρατὸ κόσμον ὡς πρὸς τὴν ὄψη καὶ τὰ ὁρώμενα» (ΣΤ', 508c). Ἀργότερα οἱ Νεοπλατωνικοὶ ἐνεφάνισαν καὶ μίᾱ ἀκόμη ἐνδιάμεση ἡλιακὴ ὑπόσταση ποὺ ἐνώνει τὶς δύο ἄλλες (αἰσθητή-νοητή), ἐκείνη τοῦ νοεροῦ Ἥλιου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ σύγχρονος μεγάλος μας ποιητὴς Ὀδυσσεύς Ἑλύτης στὸ ἀνεπανάληπτο ἔργο του «Ἀξιόν Ἑστι» ξεκινᾷ μὲ ἓναν ὑπέροχο στίχο ἀφιερωμένο στὸν νοητὸ πνευματικὸ Ἥλιο τοῦ Πλάτωνα καὶ τῶν Πυθαγορείων: «Τῆς δικαιοσύνης Ἥλιε νοητέ...».

Ἡ φαινομενικὴ πορεία τοῦ Ἥλιου γύρω ἀπ' τὴν Γῆ δὲν εἶναι παράλληλη πρὸς τὸν οὐράνιο Ἰσημερινὸ καὶ συνεπῶς οὔτε κυκλικὴ παρὰ λοξὴ ἢ ἐλλειπτική, σχηματίζοντας μετ' αὐτοῦ γωνία 23° μοιρῶν καὶ 27 πρώτων λεπτῶν τῆς μοίρας, τέμνοντας τὸν οὐράνιο Ἰσημερινὸ σὲ δύο σημεῖα. Αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ γινώριζαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες, ἀφοῦ ἓνα ἀπ' τὰ πανάρχαια ὀνόματα τοῦ Ἀπόλλωνος Ἥλιου ἦταν Λοξίας. Περὶ τῆς λοξῆς πορείας τοῦ Ἥλιου ὁμιλεῖ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης: «...καὶ παρὰ ταῦτα ὁ ἥλιος καὶ ὁ λοξὸς κύκλος του...» («Μετὰ τὰ Φυσικά», σελ. 1071a, παρ.16).

*Εἶναι γνωστὴ
ἡ φράση «κι ὅμως
κινεῖται», ποὺ εἶπε
ὁ Γαλιλαῖος, ὅταν
ἀθρώθηκε ἀπ' τὸ
δικαστήριό τῆς Ἱερᾶς
Ἐξετάσεως τῆς χώρας
του, διότι ὑποστήριζε
τὴν ἡλιοκεντρικὴ
θεωρίαν τοῦ
Ἀριστάρχου
τοῦ Σάμιου.*

Οἱ ἀρχαῖοι ἀστρονόμοι καθώριζαν σὲ κάθε ἡλιακὸ ἔτος δύο σημεῖα μὲ ἴση ἀπόσταση μεταξὺ τους 90° μοιρῶν ἐπὶ τῆς ἐλλειπτικῆς αὐτῆς τροχιάς, τὴν 22α Ἰουνίου καὶ τὴν 22α Δεκεμβρίου μὲ ἀπόκλιση + - μία ἡμέρα. Τὰ δύο αὐτὰ σημεῖα τὰ ὠνόμαζαν Ἠλιοστάσια, λόγῳ τοῦ ὅτι κατὰ τὶς ἡμέρες αὐτὲς ὁ Ἥλιος μετατοπίζεται φαινομενικὰ βραδύτερα. Στὴν πραγματικότητά βεβαίως δὲν ὑπάρχει στάση ἀλλὰ βραδύτερη μετατόπιση, δίνοντας τὴν ψευδῆ ἐντύπωση τῆς προσωρινῆς στάσεως. Ἡ πορεία τῆς τροπῆς του συνεχίζεται πρὸς τὸν Νότο καὶ τὸν Ἰσημερινό, τὸν ὁποῖο φθάνει στὶς 22 Δεκεμβρίου, ὅπου καὶ καταλήγει στὸ νοτιώτερο σημεῖο τῆς ἐλλειπτικῆς του πορείας, ἀπέχοντας 23° μοῖρες καὶ 23 λεπτὰ τῆς μοίρας ἐκ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἡ πορεία αὐτὴ συνεχίζεται ἀδιαλείπτως πρὸς τὴν βορρινὴ μεριὰ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὅπου καὶ κορυφώνεται κατὰ τὴν 22α ἡμέρα τοῦ Ἰουνίου, ὁλοκληρώνοντας ἓναν πλήρη ἐλλειπτικὸ κύκλο. Βεβαίως καὶ ἡ κίνηση αὐτὴ εἶναι φαινομενικὴ, καθ' ὅτι ἡ Γῆ κινεῖται γύρω ἀπ' τὸν Ἥλιο καὶ ὅχι ὁ Ἥλιος γύρω ἀπ' τὴν Γῆ. Εἶναι γνωστὴ ἄλλωστε ἡ φράση «κι ὅμως κινεῖται», ποὺ εἶπε ὁ Γαλιλαῖος, ὅταν ἀθρώθηκε ἀπ' τὸ δικαστήριό τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως τῆς χώρας του, διότι ὑποστήριζε τὴν ἡλιοκεντρικὴ θεωρίαν τοῦ Ἀριστάρχου τοῦ Σάμιου.

Ἡ ἡγετεία τοῦ Ἥλιου-θεοῦ

Ἡ περισσότερες ἐορτὲς τῆς ἀρχαιότητος βασιζόνταν στὶς κινήσεις καὶ τὶς πορεῖες τῶν οὐρανίων σωμάτων καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Ἥλιου, ποὺ ἐώρταζαν σὲ διάφορες ἐποχὲς τοῦ ἔτους. Ἀπ' τὴν προκατακλυσμιαία ἐποχὴ οἱ ἀρχαῖοι λαοί, μὲ τὶς κοινὲς μυθολογίες ποὺ δημιούργησαν, κάλυψαν τὰ ἡλιοστάσια, τὶς φυσικὲς αὐτὲς κινήσεις, μὲ μύθους ὅπως π.χ. ὁ μῦθος τῆς γεννήσεως τοῦ Ἥλιου κατὰ τὸ χειμερινὸ ἡλιοστάσιο, ἀφοῦ ἀπὸ τὶς ἡμέρες ἐκείνες καὶ μετὰ ἀρχίζει νὰ μεγαλώνῃ ἡ ἡμέρα λόγῳ τῆς ἐλλειπτικῆς πορείας τοῦ Ἥλιου. Κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ἑαρινῆς Ἰσημερίας στὶς 22 Μαρτίου, ποὺ ὁ Ἥλιος εἰσέρχεται στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Κριοῦ, ὅπου τὸ φῶς καὶ ἡ ἡμέρα αὐξάνονται, οἱ περισσότεροι λαοὶ ἐώρταζαν τὴν αὔξησιν τοῦ νέου φωτός, τὴν ἀνθοφορίαν καὶ τὴν ἀναγέννησιν τῆς

*Ὁ Ἀπόλλων μὲ τὸ φωτοστέφανο τοῦ Ἥλιου ποὺ ἀκτινοβολεῖ σὲ ρωμαϊκὸ μωσαϊκόν.
(Τυνησία, β' αἰ. μ.Χ.)*

Φύσεως. Κατὰ τὸ θερινὸ ἡλιοστάσιο ἐώρταζαν τὸ ὥρμιο φῶς, ποὺ συνδεόταν μὲ τὴν καρποφορία καὶ τὴν συγκομιδὴ, ἐνῶ κατὰ τὴν Φθινοπωρινὴ Ἰσημερία, τότε ποὺ ὁ Ἥλιος εἰσέρχεται στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Ζυγοῦ ἢ τῶν Χηλῶν, ὅπως λεγόταν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τὴν πορεία πρὸς τὴν γήρανση καὶ τὸν θάνατο τῶν βλαστῶν, μὲ τὴν ξηρασία καὶ τὴν βύθιση τῶν σπόρων καὶ τῶν φυτῶν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς γῆς.

Σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ ἡλιοστάσια καὶ συγκεκριμένα τὸ χειμερινό, ποὺ ἐωρταζόταν στὶς 22-24 Δεκεμβρίου καὶ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ἀπ' ὅλους τοὺς ἀρχαίους πολιτισμούς, τὸ χριστιανικὸ ἱερατεῖο προσάρμοσε τὴν δῆθεν γέννηση τοῦ Χριστοῦ, ἀρχικὰ γιὰ νὰ καπελώσῃ καὶ σταδιακὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν ὑπέρλαμπρη αὐτὴ ἐορτὴ τῆς Φύσεως, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ δημιουργήσῃ μία σπουδαία δική του στὴν σκιά τῆς λάμψεως τῶν ἐορτῶν τοῦ Ἥλιου. Ἡ πρακτικὴ αὐτὴ χρησιμοποιοῦντο κατὰ κόρον ἀπ' τὰ ἱερατεῖα τῶν χριστιανῶν καὶ σὲ πολλὲς ἄλλες ἀρχαῖες ἐορτές.

πὸ τὴν περίοδο τῆς Μητριαρχικῆς ἐποχῆς ἐμφανίζεται ἡ λατρεία τοῦ Ὀλυμπίου σαμανιστικοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνα-Ἥλιου. Ὁ Ἀπόλλων Κοῦρος εἶναι τὸ θεῖο φωτεινὸ βρέφος τῶν Ἑλλήνων, ποὺ γεννήθηκε στὸ κατάλυστο ἀπὸ φῶς Αἰγαῖο ἀπ' τὸν Δία καὶ τὴν Λητώ = λήθη (δηλαδή ἐκ τοῦ σκότους) στὴν νῆσο Δῆλο = δ-ἥλιος, ποὺ ὑποδηλώνει τὸν ἴδιο τὸν

Ἡλιο. Ἀπολλύω = ἀφανίζω, καταστρέφω, φονεύω σημαίνει τὸ ἓνα ὄνομά του καὶ Φοῖ-
 βορ = φωτεινός, λαμπρός, εἶναι τὸ ἄλλο, ποὺ δείχνει ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸς ἔχει δύο ὄψεις,
 τὴν καταστροφικὴ καὶ τὴν δημιουργικὴ. Εἶναι δίδυμος ἀδελφὸς τῆς Ἀρτέμιδος καὶ
 παριστάνετο συνήθως ὡς πανέμορφος ἔφηβος στεφανωμένος ἀπὸ φύλλα δάφνης. Ὁ
 Ἀπόλλων-Ἡλιος εἶναι πατέρας τοῦ ἰδρυτῆ τῆς ἱατρικῆς τέχνης Ἀσκληπιοῦ καὶ τῆς
 Ὑγιείας. Εἶναι ἐπίσης ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης καὶ κύριος τῶν Δελφῶν. Καθ' ὅλη τὴν
 διάρκεια τῆς Κλασικῆς ἐποχῆς ὅλοι οἱ νομοθέτες τῆς Ἑλλάδος ζητοῦν τὴν ἐπικύρωση
 τῶν νόμων τους ἀπ' τοὺς Δελφούς. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Λυκοῦργος λαμβάνει τοὺς νόμους τῆς
 Σπάρτης, ὁ Ζάλευκος τοὺς νόμους τῶν Λοκρῶν, καὶ ὁ Κλεισθένης ἐπικυρώνει τὴν
 νομοθεσίαν τῆς Δημοκρατίας στὴν Ἀθήνα.

Ὁ πνευματικὸς Ἡλιος τοῦ Ἀπόλλωνος εἶναι ἓνα κεντρικὸ σημεῖο, ὅπου γύρω του
 περιστρέφεται ὁ «κόσμος τῶν ἰδεῶν» τῆς Πυθαγορικῆς καὶ Πλατωνικῆς Φιλοσοφίας.
 Τὸ ἀπλὸ ἀλλὰ καὶ δύσκολο στὸ νὰ ἐπιτευχθῇ ρητὸ τοῦ «γνώθι σ' αὐτόν» ἀπευθύ-
 νεται στοὺς θνητοὺς, ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἐξαγνίσουν τὸν ἐσωτερικὸ τους ἑαυτὸ ἀπ'

*Ὁ πνευματικὸς
 Ἡλιος τοῦ
 Ἀπόλλωνος εἶναι
 ἓνα κεντρικὸ σημεῖο,
 ὅπου γύρω του
 περιστρέφεται ὁ
 «κόσμος τῶν ἰδεῶν»
 τῆς Πυθαγορικῆς
 καὶ Πλατωνικῆς
 Φιλοσοφίας.*

τὰ ἀχαλίνωτα πάθη, τὶς ἐπιθυμίες καὶ τὶς λάθος ἐπιλογές,
 ἰσορροπῶντας στὸ κέντρο τῆς ὑπάρξεώς τους, φθάνοντας
 ἔτσι στὴν αὐτογνωσία. Κατὰ τὸν Πλούταρχο στὴν ἐρώτη-
 ση τοῦ θεοῦ, ποὺ τοῦ ζητοῦσε νὰ γνωρίσῃ τὸν ἴδιο του τὸν
 ἑαυτό, ὁ ἄνθρωπος ἔπρεπε ν' ἀπαντήσῃ μὲ τὸν χαιρετισμό,
 ποὺ ἀντιστοιχοῦσε στὰ κεφαλαῖα γράμματα ποὺ ὑπῆρχαν
 στὴν μετώπῃ τοῦ ναοῦ: «ΕΙ». Δηλαδή ἐσὺ εἶσαι, ὑπάρχεις,
 ἐννοῶντας ὅτι ὁ Ἀπόλλων ὑπάρχει οὐσιαστικὰ καὶ μέσα
 μας ὡς καθαρὸς Ἡλιος-νοῦς. Ὁ Ἀπόλλων ἔπρεπε νὰ φεύ-
 γῃ ἀπ' τὸν τόπο του, τοὺς Δελφούς, γιὰ νὰ ἐπισκέπτεται
 τὴν Ὑπερβόρειο χώρα κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ χειμῶνα γιὰ
 τρεῖς μῆνες περίπου. Τότε ἀναλάμβανε τὸν ρόλο του ὁ θεὸς
 Διόνυσος, ἀδελφὸς τοῦ Ἀπόλλωνα. Ὁ Διόνυσος γεννήθηκε
 μέσα ἀπ' τὴν φωτιὰ τοῦ κεραυνοῦ τοῦ πατέρα του Δία, γι'
 αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται «πυρίσπορος, πυριφεγγής, πυρόεις,
 πυρίπαις καὶ πυριγενής» στὸν Ὀρφικὸ του ὕμνο.

Ὁ θεὸς Ἥφαιστος εἶναι ὁ ἄρχων τοῦ ἐσωτερικοῦ Ἡλίου καὶ τοῦ «ἀκαμάτου πυ-
 ρός» τῆς γῆς τῶν μετάλλων καὶ τῶν ἡφαιστείων. Ἡ κόρη τοῦ Κρόνου καὶ ἀδελφὴ
 τοῦ Διὸς Ἑστία ἦταν ἡ θηλυκὴ θεϊκὴ πύρινη ἐκδοχὴ τοῦ οἰκογενειακοῦ πυρός, τοῦ
 ἀσβέστου πυρὸς τῶν ἀρχαίων πόλεων καὶ ἡ ἀκατέργαστη πύρινη ἐνέργεια τῆς Γῆς
 ἀλλὰ καὶ τοῦ Σύμπαντος. Στὸν Ὀρφικὸ ὕμνο της ἀναφέρεται ὡς ἐκεῖνη, ἡ ὁποία
 κατέχει τὸν «μέσο οἶκο τοῦ αἰωνίου καὶ μεγίστου πυρός». Οἱ λαμπαδηδρομίες, ποὺ
 τελοῦνταν βράδια σὲ ὅλη τὴν Μεσόγειο, ἦταν πομπές ποὺ συμβόλιζαν τὴν ἐμφάνι-
 ση τοῦ πρωταρχικοῦ οὐρανοῦ πυρὸς μέσα στὸ πυκνὸ ἔρεβος καὶ τὴν νύχτα.

Ἡ Ἥως ἢ Ἐως ἢ Αὔως εἶναι ἡ θεὰ τοῦ πρωينوῦ φωτὸς λίγο πρὶν τὴν ἀνατολὴ τοῦ
 ἀδελφοῦ της Ἡλίου. Σύζυγός της ἦταν ὁ Ἀστραῖος, μὲ τὸν ὁποῖο ἀπέκτησε ἀρσενικὰ
 τέκνα, τοὺς ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς τέσσερις ἀνέμους. Ἄλλος ἓνας ἀπ' τοὺς
 συζύγους της ἦταν ὁ πανέμορφος κυνηγὸς Ὠρίων, ποὺ μετὰ τὸν θάνατό του ἀπ' τὰ

βέλη της Ἀρτέμιδος Σελήνης ἔγινε ὁ ὁμώνυμος ἀστερισμός. Ἐπίσης ἡλιακὸς ἡμίθεος ἦταν καὶ ὁ Ἡρακλῆς, ὁ γυιὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀλκμήνης, ὁ ὁποῖος πραγματοποιεῖ τοὺς ἄθλους του πάνω στὴν Γῆ, ἐπιστρέφει σῶος ἀπ' τὸν Ἄδη καὶ πεθαίνει μέσα στὴν φωτιά, ὅπου ἀθανατοποιεῖται καὶ ἀποθεωμένος ἀνεβαίνει στοὺς οὐρανοὺς. Οἱ δώδεκα ἄθλοι του ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τοὺς δώδεκα μῆνες τῆς περιφορᾶς τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν Ἥλιο.

Κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴ περίοδο ὁ θεὸς Δίας Σέραπις Ἥλιος ἔπαιξε ἓνα σπουδαῖο ρόλο ὡς ὑπέρτατος θεός, συγχωνευθεὶς μὲ τὸν λατινικῆς ὑποστάσεως θεὸ Ἥλιο Sol – īnvictus καὶ τὸν περσικῆς καταγωγῆς θεὸ Μίθρα Ἥλιο. Ὁ μικτὸς αὐτὸς θεὸς Ἀήτητος Ἥλιος ἔγινε ὁ προστάτης τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, καὶ οἱ ἴδιοι ὡς γυιοὶ καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ θεοῦ ἔφεραν τὸ ἀκτινωτὸ διάδημα στὸ κεφάλι, τὸ ὁποῖο παρίστανε τὶς ἡλιακὰς ἀκτίνες. Ἡ παγκόσμια Μυθολογία ἀκολούθησε αὐτὴν τὴν τάση. Ὁ Βοῦδδας ἦταν γυιὸς τοῦ Ἥλιου, παρομοίως καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν Τολτέκων, τῶν Ἰνκας καὶ τῶν Ἀζτέκων. Οἱ μῦθοι τῶν Ἰνκας ἀναφέρουν, πὺς ὁ ἰδρυτὴς τῆς χώρας τους καὶ ἡ ἀδελφή του ἦταν τέκνα τοῦ Ἥλιου, ποὺ γεννήθηκαν σὲ κάποιο νησί μιᾶς τοπικῆς λίμνης. Ὁ Ἥλιος-Ἴντι ἦταν ὁ θεὸς ποὺ ὠρίζε τοὺς βασιλιάδες τους. Γιὰ τοὺς Ἰνδιάνους τῆς Ἑσπερίας – Ἀμερικῆς ὁ Ἥλιος ἦταν ὁ μέγιστος θεὸς τους.

Ἡ ἱαπωνικὴ ἐκδοχὴ γιὰ τὸν Ἥλιο τὸν θέλει θηλυκὴ θεὰ μὲ τὸ ὄνομα Ἀματεράσσου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ τὸ κέντρο τῆς ἡλιακῆς λατρείας τοῦ Σίντο. Τὸ Σίντο ἀριθμεῖ δώδεκα μεγάλους θεοὺς, οἱ ὁποῖοι ἀπεικονίζονται σὲ ὅλους τοὺς ναοὺς τοῦ Σιντοϊσμοῦ. Καὶ ἐκεῖ ὅλοι οἱ πρῶην αὐτοκράτορες ὑπῆρξαν γυιοὶ τῆς ἡλιακῆς αὐτῆς θηλυκῆς θεότητας.

*Οἱ δώδεκα ἄθλοι
τοῦ Ἡρακλῆ ἔχουν
ἄμεση σχέση μὲ τοὺς
δώδεκα μῆνες τῆς
περιφορᾶς τῆς Γῆς
γύρω ἀπὸ τὸν Ἥλιο.*

Στὴν αἰγυπτιακὴ παράδοση (προέκταση τῆς πελασγικῆς) ὁ Ἥλιος ἀποτελεῖ τὸν δεξιὸ ὀφθαλμὸ τοῦ ἀντίστοιχου ὑπέρτατου θεοῦ τῶν Αἰγυπτίων Ρᾶ – Δία – Ἥλιου. Στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο ἡ ἡλιολατρία ἐμφανίζεται μὲ τὴν δημιουργία τῆς Ἥλιουπόλεως, ἀποικίας τῶν Πελασγῶν, κατὰ τὴν περίοδο τῆς Δ' Δυναστείας, ὅπου καὶ διατηρήθηκε γιὰ πολλοὺς αἰῶνες. Οἱ Φαραῶ ἀποκαλοῦνταν ἐκπρόσωποι τοῦ θεοῦ Ἥλιου ἢ ἦταν οἱ ἴδιοι γυιοὶ τοῦ θεοῦ Ἥλιου.

Γιὰ τὴν ἰνδικὴ Μυθολογία ὁ Ἥλιος ἀποτελεῖ «τὸ μάτι τοῦ Βαρούνα – Οὐρανοῦ». Ἐπίσης ὁ Ἄγκνι εἶναι ὁ θεὸς τῆς ἐσωτερικῆς γήινης φωτιᾶς, ποὺ γεννήθηκε ἀπ' τὴν τριβὴ δύο ξύλων καταβροχθίζοντας τοὺς γονεῖς του καὶ ἔκτοτε τρέφεται ἀπ' τὶς προσφερόμενες θυσίες.

Ὁ Ὀντίν ἦταν ὁ θεὸς Ἥλιος τῶν βόρειων λαῶν τῆς Εὐρώπης, ἐνῶ στὴν σκανδιναβικὴ Μυθολογία ὁ Θῶρ εἶναι γυιὸς τῆς Γιῶρτ καὶ τοῦ θεοῦ Ἥλιου Ὀντίν καὶ εἶναι ὁ πολεμιστὴς θεὸς τῆς φωτιᾶς καὶ τῶν κεραυνῶν. Οἱ Κέλτες καὶ οἱ Ἀζτέκοι ἀποκαλοῦνταν παιδιὰ τοῦ Ἥλιου.

Στὴν «Ἀβέστα», τὸ ἱερὸ βιβλίο τοῦ Ζωροαστρισμοῦ, ὁ Μίθρας Ἥλιος ἀποτελεῖ τὸν ὀφθαλμὸ τοῦ ὑπέρτατου θεοῦ Ἀχούρα Μάζντα. Στὸν ὕμνο του ἐμφανίζεται ὡς δημιουργὸς καὶ ἐγγυητὴς τῆς ὑλικῆς ζωῆς, ἀπομακρύνοντας τὸ σκοτάδι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν Φύση: «Ὅταν ὁ Ἥλιος ὑψώνεται ψηλά, τότε ἡ Γῆ γίνεται κα-

θάρια, τὰ τρεχούμενα νερά, τὰ νερὰ τῆς θαλάσσης, τὰ στεκούμενα νερὰ γίνονται ὅλα καθάρια, ὅλα τ' ἅγια πλάσματα τοῦ Καλοῦ Νοῦ γίνονται καθάρια» («Ἀβέστα» Ὕμνος στὸν Ἥλιο).

Στὴν ἀρχαία ἱρτανικὴ ζωροαστρικὴ θρησκεία ὁ μέγιστος θεὸς Ἀχούρα Μάξντα συμβολιζόταν ἀπὸ τὸ πῦρ. Οἱ Μπέλ, Θαμμουζ, Σαμῆς καὶ Μαρδοὺκ εἶναι οἱ ἀντίστοιχοι θεοὶ Ἥλιοι στὴν Μέση Ἀνατολὴ καὶ στὴν Μεσοποταμία.

Οἱ Σούφι, «σοφοί» δηλαδή, οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι, ποὺ κατέφυγαν στὸν Πέρση βασιλεῖα, γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπ' τὸ χριστιανικὸ μένος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κατὰ τὴν περίοδο ποὺ ὁ Δυτικὸς Κόσμος κυλιόταν στὸ τέλμα τοῦ Μεσαίωνα, διέσωσαν πολλὰ μυστικά ἀπ' τὴν ἀρχαία σοφία. Γι' αὐτοὺς ὁ Ἥλιος συμβόλιζε τὸ κεντρικὸ πῦρ τοῦ Σύμπαντος, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ φῶς τῆς ζωῆς. Οἱ Σούφι ὑπῆρξαν οἱ φορεῖς καὶ οἱ διασώστες τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφικῆς καὶ ἀλχημικῆς παραδόσεως μέσα στὸν ἰσλαμικὸ κόσμο. Σήμερα οἱ ἀπόγονοί τους Τοῦρκοι δερβίσηδες χορεύουν τὸν γνωστὸ χορὸ τοῦ Ἥλιου καὶ τῶν πλανητῶν ἢ χορὸ τῶν δερβίσηδων.

Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἥλιου

σύνθεση τοῦ Ἥλιου μας ἀποτελεῖται κατὰ 74% ἀπὸ ὕδρογόνο, 25% ἀπὸ ἥλιο καὶ 1% ἀπὸ διάφορα ἄλλα στοιχεῖα. Τὸ φῶς ποὺ διαχέεται ἀπ' τὸν Ἥλιο χρειάζεται ὀκτὼ λεπτὰ περίπου, γιὰ νὰ φθάσῃ στὴν Γῆ. Ἀξιοσημείωτο εἶναι, ὅτι ὁ Ἥλιος κινεῖται μαζὶ μὲ τὸ ἡλιακὸ μας σύστημα γύρω ἀπὸ τὸ κέντρο τοῦ Γαλαξία μας σὲ μία ἀπόσταση 25.000 μὲ 28.000 ἐτῶν φωτός, ὁλοκληρώνοντας μία περιφορὰ σὲ 226 ἑκατομμύρια ἔτη περίπου. Ἡ θερμοκρασία ποὺ ἐπικρατεῖ στὸν Ἥλιο φθάνει τοὺς 20 ἐκ. βαθμοὺς Κελσίου. Ὑπὸ αὐτὲς τὶς συνθῆκες ὁ Ἥλιος μας ἀποτελεῖ ἕναν τεράστιο θερμοπυρηνικὸ ἀντιδραστήρα, ποὺ μετατρέπει τὸ ὕδρογόνο σὲ ἥλιο.

Ἡ ἡλικία τοῦ Ἥλιου ἀγγίζει τὰ πέντε δισεκατομμύρια ἔτη περίπου. Ἡ μᾶζα του σὲ σχέση μὲ ἄλλους Ἥλιους δὲν εἶναι ἀρκετὴ, ὥστε νὰ τὸν ὀδηγήσῃ σὲ κατάσταση καινοφανοῦς (nova) ἢ ὑπερκαινοφανοῦς (supernova) κατὰ τὴν περίοδο τοῦ ἐπικείμενου θανάτου του. Ὡστόσο ἐκτιμᾶται, ὅτι σὲ πέντε περίπου δις ἔτη μὲ τὴν ἐξάντληση τῶν ἀποθεμάτων ὕδρογόνου καὶ τὴν μεταστοιχείωσή τους σὲ ἥλιο θ' ἀρχίσῃ νὰ διαστέλλεται σχηματίζοντας ἕναν κόκκινο γίγαντα. Μετὰ ἀπ' αὐτὴν τὴν φάση θὰ μετατραπῇ σὲ λευκὸ νᾶνο, ὁ ὁποῖος θὰ ψύχεται γιὰ τὰ ἐπόμενα πέντε δις ἔτη. Πρόκειται γιὰ τὴν περίοδο τοῦ τέλους τοῦ Ἥλιου καὶ φυσικὰ τῆς ζωῆς στὸ ἡλιακὸ μας σύστημα. Ἀλλὰ ἀπ' τὰ ἐναπομείναντα αὐτὰ ὑλικά θὰ δημιουργηθοῦν τὰ ἀστρικὰ νέφη, ποὺ μὲ τὴν πάροδο τῶν χιλιετηρίδων θὰ δημιουργήσουν τὶς συνθῆκες γιὰ τὴν γέννηση ἑνὸς νέου Ἥλιου καὶ συνεπῶς ἑνὸς νέου ἡλιακοῦ συστήματος.

«Εἶθε ὁ μέγας Ἥλιος νὰ μοῦ χαρίσῃ τὸ δῶρο ἐκεῖνο, γιὰ νὰ γνωρίσω ὄχι ὀλιγώτερη γνώση ἀπὸ ἐκεῖνον, γιὰ νὰ δυνηθῶ νὰ διδάξω ὅλον τὸν κόσμον δημοσίᾳ καὶ εἰδικώ-τερα ἐκεῖνους ποὺ εἶναι ἄξιοι διδασχῆς» (Ἰουλιανός, «Εἰς Βασίλειᾶ Ἥλιον» 44 δ).

Βασίλειος Μανρομμάτης

ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΚΟΝΗ ΑΣΤΕΡΩΝ

Ἡ φυσικοχημικὴ ἑρμηνεία Ζωῆς καὶ Θανάτου

Τί εἶναι ἐπιτέλους ἡ ζωὴ καὶ τί εἶναι ὁ θάνατος; Οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες μέχρι σήμερα ἀποφεύγουν νὰ δώσουν ἕναν ἀντιπροσωπευτικὸ ὁρισμό. Οἱ μέχρι τοῦδε φυσιολογικοί, μεταβολικοί, βιοχημικοί, γεννητικοί καὶ θερμοδυναμικοὶ ὁρισμοὶ περιέχουν ἐπιφυλάξεις καὶ ἐξαιρέσεις. Οἱ Ἕλληνες φιλόσοφοι σφράγισαν τὶς σημερινές μας γνώσεις περὶ ζωῆς καὶ θανάτου σὲ βαθμὸ πὺν καὶ σήμερα ἀκόμη δὲν ἔχει ξεπεραστῇ. Ἡ πατρότητα τοῦ «Δένδρου τῆς Ζωῆς» ἀνήκει στὸν Πυθαγόρα καὶ ὄχι στοὺς Ἰουδαίους, πὺν ἀπλῶς τὴν διαστρέβλωσαν καὶ στήριξαν ἐπάνω στὸ σύμβολο τῆς ὀλόκληρη τὴν θεωρητικὴ τους κοσμογονία, ὀλόκληρο τὸ πιστεύω τους, φτειάχνοντας γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ τὴν δογματικὴ Κάβ(β)αλα, ὑποστηρίζοντας ψευδῶς, ὅτι τὸ σύμβολο τοῦ Δένδρου τῆς Ζωῆς εἶναι δικό τους εὔρημα ἀπὸ τὸ ἔτος 515 π.Χ., ἐνῶ ὁ Πυθαγόρας τὸ δίδαξε στὸ σχολεῖο του στὸν Κρότωνα τῆς Σικελίας, τῆς τότε Μεγάλης Ἑλλάδος, κατὰ τὸ ἔτος 535 π.Χ. Οἱ Ἰουδαῖοι στὴν ἴδια τους δογματικὴ Κάβ(β)αλα ἀγνοοῦν, τὸ πῶς προῆλθε τὸ εἰδικὸ σχῆμα του, ἀγνοοῦν, ἐὰν ἔχη μαθηματικὸ ὑπόβαθρο, τὸ παίρνουν ἀπλᾶ ὡς δεδηλωμένο, χωρὶς νὰ ἀποδεικνύουν τὸ πῶς δημιουργήθηκε.

Τὸ σχῆμα τοῦ Δένδρου τῆς Ζωῆς, ἐκτὸς τοῦ ὅτι παρουσιάζεται κατὰ τὶς φάσεις τῆς ροῆς τοῦ Σύμπαντος, τοῦ κόσμου, ἐμφανίζεται ἐπίσης καὶ στοὺς ἀρχικοὺς πλανῆτες, στὴν ἀνατομία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἄλλων ὄντων. Ὁ κορμὸς τοῦ Δένδρου τῆς Ζωῆς ταυτίζεται μὲ τὰ κέντρα τῶν κυμάνσεων τοῦ ἐνεργειακοῦ φιδιοῦ τοῦ Κηρυκείου τοῦ Ἑρμῆ καὶ γενικῶς μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ γιὰ κάθε ιδέα. Ὁ Πυθαγόρας μὲ τὴν ἐπίλυση τοῦ θεωρήματος τῆς Ἀρμονίας τῶν Σφαιρῶν καὶ εἰδικώτερα ἀπὸ τὶς διερευνήσεις τοῦ γενεσιουργικοῦ αὐτοῦ προβλήματος μὲ τὶς δεκατρεῖς φάσεις, κατὰ τὸν Δάκογλου, μᾶς ἔδωσε τὸ μαθηματικὸ ὑπόβαθρο τοῦ Δένδρου τῆς Ζωῆς, πὺν γεωμετρικά-σχηματικά ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ κέντρα τῶν Οὐρανίων Σφαιρῶν (Συμπάντων), πὺν λύνουν τὸ γεωμετρικὸ θεῶρημα τοῦ γενεσιουργοῦ προβλήματος, πὺν δὲν εἶναι

τίποτε άλλο από την εύρεση της χρυσής τομής στους κύκλους και τις σφαίρες.

Συχνά τα δεδομένα της Βιολογίας προσφέρουν εναύσματα ευρύτερης φιλοσοφικής θεώρησης, μὰ ἡ φιλοσοφημένη ἐκτίμηση τῆς ζωῆς στὴ γενικότητά της δὲν στηρίζεται ἀποκλειστικὰ στὰ δεδομένα τῆς Βιολογίας. Τὰ φιλοσοφικὰ ἐναύσματα εἶναι εὐρύτερα καὶ γενικώτερα καὶ ὅπωςδήποτε ὑπερβαίνουν τὸ αὐστηρὸ καὶ ἐξειδικευμένο πλαίσιο τῆς συγκεκριμένης ἐπιστήμης. Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλαβε ὑπ' ὄψη του τὴν ζωὴ ὡς αἰσθητὴ ἔκφραση μορφῶν, προχώρησε σὲ εὐρύτερη ταξινόμηση (τρεῖς βαθμίδες: θρεπτική, αἰσθητική, διανοητική), ἀλλὰ ἡ φιλοσοφική του θεώρηση ὑπῆρξε εὐρύτερη, σύμφωνη μὲ γενικώτερα ἐναύσματα.

Οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι τῆς ζωῆς (Μπέρξον, Ντρίξ, Νίτσε κ.ἄ.) τόνισαν τὸ ζωτικὸ στοιχεῖο σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς συνειδησιακῆς καὶ τῆς γνωστικῆς φορᾶς, χωρὶς νὰ ἐξαρτηθοῦν ἀπὸ σαφῆ καὶ περιορισμένα ἐπιστημονικὰ πορίσματα τῆς Βιολογίας ἢ Βιοχημείας. Ὁ θάνατος εἶναι τὸ ἀμείλικτο συμβαῖνον τῆς ζωῆς. Ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἔρευνα προσπάθησε νὰ ἀξιολογήσῃ τὸ θάνατο, ἀλλὰ ἔξωθεν, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἐμπειρία του.

Τὰ ἀθάνατα μικροσωματίδια τῶν ζώντων ὁργανισμῶν

θάνατος βιολογικὰ εἶναι κάτι τὸ φυσικὸ, ἀφοῦ ἀποτελεῖ συνέπεια τῆς φθορᾶς ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν γήινων μορφῶν ζωῆς. Παραδόξως κάποιο στάδιο τῆς φθορᾶς ὁδηγεῖ στὴ ζωὴ, σὲ πολλές, ἀναρίθμητες μορφές ζωῆς, γιὰ νὰ ἀκολουθήσῃ νέα φθορά, ποὺ ἐπιφέρει τὸ θάνατο, ἀλλὰ ποὺ ταυτόχρονα συνεχίζει τὴ ζωὴ ὑπὸ ἄλλες ἐκφράσεις. Τὸ βέβαιο τοῦ θανάτου καθιστᾷ τὰ ὄντα ὄχι θνητὰ ἀλλὰ θνήσκοντα. Τὰ ὄντα θνήσκουν συνεχῶς, καθ' ὅσον ζοῦν. Ἀπὸ τὴν στιγμὴ ὅμως ποὺ τὸ ἀνθρώπινο ὄν συνειδητοποιεῖ αὐτὴ τὴν πραγματικότητα, ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στὴν ἐμπειρία τῆς ζωῆς καὶ στὸ θνήσκοντα χαρακτηῖρα της συνταράζει τὴ συνείδηση, ἡ ὁποία θεωρεῖ πᾶς τὸ θάνατο ἄρνηση ἢ ἀκύρωση τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ σκεπτόμενου, αἰσθανόμενου καὶ ζώντος ὑποκειμένου. Ἡ ἀγωνία καθίσταται ὄντολογική. Τὸ εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀμεσότητα μηδενίζεται μὲ τὸ σωματικὸ του θάνατο ἢ ἐπιβιώνει; Θνήσκει ἢ ἀμεσότητα ἢ ὄχι; Ὑπάρχει θάνατος γιὰ τὴν ἀμεσότητα;

Τὰ μέγιστα αὐτὰ ἐρωτήματα, ποὺ εἶναι ταυτόχρονα ὑπαρξιακὰ καὶ ὄντολογικά, ποὺ ἀντιπαράτασσουν τὸ εἶναι στὸ μηδέν, ἀπασχόλησαν, ἀπασχολοῦν καὶ θὰ ἀπασχολοῦν τοὺς φιλοσόφους. Στὶς σημερινὲς ἀντιλήψεις ὁ θάνατος εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ ποὺ λέει ὁ φιλόσοφος. Τί γίνεται ὅμως μετὰ;

Ὁ κάθε ὁργανισμὸς ἀποσυντίθεται. Ἡ σύνθεση τῶν ἐπὶ μέρους στοιχείων διαλύεται καὶ καταστρέφεται. Ἐξαφανίζεται ὅμως τὸ κάθε τι μὲ τὴν ἀποσύνθεση καὶ διάλυση τοῦ κυττάρου; Ὁ ἀνθρώπινος ὁργανισμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ 10 εἰς τὴν 28 μικροσωματίδια. Naὶ μὲν ἐξαφανίζονται τὰ κύτταρα καὶ τὰ συνιστῶντα τὰ στοιχεῖα ὡς αὐτοτελεῖς ὀντότητες, δὲν ἐξαφανίζονται καὶ δὲν καταστρέφονται ὅμως τὰ συνιστῶντα τὰ στοιχεῖα μικροσωματίδια. Τὰ ἠλεκτρόνια γυρίζουν καὶ ἐπανέρχονται στὸν κύκλο τῆς ζωῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἀθάνατα.

Ὁ Γαλαξίας μας, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴ Γῆ. (www.flickr.com)

Τὰ πρωτόνια, νετρόνια καὶ ἠλεκτρόνια, ποὺ ἀποτελοῦνται ἀπὸ στοιχειώδη σωματίδια σχηματίζουν τὰ ἄτομα καὶ αὐτὰ τὰ χημικὰ στοιχεῖα (ὀξυγόνο, ὕδρογόνο, ἄνθρακα, σίδηρο, ἄζωτο, μαγνήσιο κ.ἄ.), ποὺ ὑπάρχουν στὴν Φύση. Τὰ χημικὰ στοιχεῖα σχηματίζουν ἀέρια καὶ σωματίδια σκόνης, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γεννιοῦνται οἱ ἀστέρες, οἱ πλανῆτες, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα δὲν χάνονται μὲ τὸ θάνατο τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ μαζί μὲ τὰ ὑπόλοιπα στοιχεῖα τοῦ Γαλαξία μας συνεχίζουν νὰ συμμετέχουν στὸν «ἀείζωο» κύκλο του.

Εἶναι σήμερα γνωστό, ὅτι στὰ δύο γεννητικὰ κύτταρα τοῦ ὁποιουδήποτε ὀργανισμοῦ περιέχεται ἓν δυνάμει ἢ πληροφορία γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ θυγατρικοῦ ὀργανισμοῦ. Εἶναι ἐπίσης σήμερα γνωστό, ὅτι σὲ ὠρισμένα εἶδη ὑπάρχει ἡ δυνατότητα ἀνάπλασης ὁλοκλήρου τοῦ ὀργανισμοῦ ἀπὸ ἓνα μικρὸ τμῆμα σωματικῶν καὶ ὄχι γεννητικῶν κυττάρων, τὰ ὁποῖα ἐπίσης περιέχουν τὶς πληροφορίες ἐκεῖνες ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴν ἀνασύνθεση τοῦ ὀργανισμοῦ. Ἡ ἔδρα τῶν πληροφοριῶν βρίσκεται μέσα στὸ χρωματοσωματικὸ δίκτυο τῶν κυττάρων. Συνεπῶς ὁ ὀργανισμὸς εἶναι

ἀποτέλεσμα σύμπλοκης λειτουργίας τῶν γόνων, πὺν ὑπάρχουν μέσα στὰ χρωμοσώματα, καὶ κατ' ἐπέκταση καὶ ἡ ἔδρα τῆς πληροφορίας τοῦ νοητικοῦ πρέπει νὰ εἶναι σὲ κάποιο γονίδιο.

Ἡ ἀποσύνθεση ἐνὸς θανόντος ὁργανισμοῦ φθάνει στὸ ἔσχατο γενετικὸ ὑλικό, δηλαδή στὸ γονίδιο καὶ δίνει νουκλεϊνικὸ ὀξύ. Μὲ τὴν διάλυση τῶν μορίων τοῦ δεσοξυριβονουκλεϊνικοῦ ὀξέος (DNA) στὰ συνιστῶντα στοιχεῖα του θὰ φθάσῃ μοιραῖα στὰ μικρότατα στοιχεῖα, πὺν συνιστοῦν τὰ ἅτομα τῆς ὕλης, ἠλεκτρόνια, νετρόνια καὶ ἴσως καὶ πιδὲ μικρά, πὺν ἀκόμη δὲν εἶναι γνωστὰ καὶ πὺν εἶναι ἀθάνατα. Εἶναι τόσο μεγάλο τὸ πλῆθος ἐκείνων γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸν θάνατο πὺν δὲν γνωρίζουμε, ὥστε ἐκεῖνα πὺν γνωρίζουμε νὰ μοιάζουν μὲ τὴν κορυφὴ ἐνὸς μεγάλου παγόβουνου.

*Δὲν ὑπάρχει κανένας
νόμος τῆς Φυσικῆς
καὶ τῆς Χημείας,
πὺν νὰ μὴν ἰσχύῃ
καὶ στοὺς ζωντανούς
ὁργανισμούς
καὶ ἀντιστρόφως
δὲν ὑπάρχει καμμία
ὁργανικὴ διαδικασίᾱ
πὺν νὰ μὴν ἀκολουθῇ
Βασικοὺς κανόνες
τῆς Φυσικῆς
καὶ Χημείας.*

Ἐνα ὑλικὸ σωματίδιο π.χ. ἓνα ἠλεκτρόνιο, μὲ ὁλόκληρο τὸ συγκρότημα πὺν τὸ συνδέει, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀόριστη Δυσία τῶν Πυθαγορείων, τὸν Φάνητα τῶν Ὀρφικῶν, τὴν Ψυχὴ τοῦ Πλάτωνα καὶ τὴν Ἐντελέχεια τοῦ Ἀριστοτέλη. Ἡ θεωρία τῶν τεσσάρων στοιχείων τῆς Φύσεως εἶναι Ὀρφική. Ὁ Πλάτων, ὁ ὁποῖος στοὺς διαλόγους του ἀναφέρει καὶ ἀναλύει ὁλόκληρο τὸ κεφάλαιο περὶ ψυχῆς, καὶ μάλιστα περὶ ψυχῆς τοῦ κόσμου, ἀναλύοντας τὴν κοσμογονικὴ θεώρηση, ἀσφαλῶς πῆρε τὸ ἐρέθισμα γιὰ τὴν μελέτη του ἀπὸ τὴν κοσμογονικὴ θεώρηση τοῦ Πυθαγόρα, μὲ καὶ ἦταν γνωστὸ, ὅτι αὐτὸς εἶχε ἀγοράσει καὶ διέθετε διάφορες χειρόγραφες διδασκαλίες τοῦ Πυθαγόρα ἀπὸ τοὺς κληρονόμους του ἢ μαθητὲς του.

Ὁ Ἀριστοτέλης λέει, ὅτι ἡ ὕλη, οὕσα ἀρχικῶς ἄμορφη καὶ ἀδρανής, λαμβάνει μορφή καὶ πληροῖ τὸν σκοπὸ τῆς, πὺν εἶναι ἡ τελείωσή της ἀπὸ τὴν ἐντελέχεια. Ἀκολουθώντας τὸν Ἀριστοτέλη στὴν νεώτερη Φιλοσοφία τῆς Φύσεως ὁ Ντρεῖς καλεῖ ἐπίσης ἐντελέχεια τὴν ζωτικὴ ἀρχή, ἡ ὁποία διαμορφώνει καὶ διέπει ὅλα τὰ ὁργανικὰ ὄντα. Ὁ στατικὸς ἠλεκτρισμὸς, πὺν ὑπάρχει στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ταυτίζεται μὲ τὴν ζωικὴ διηλεκτρικὴ βιοκοσμικὴ ἐνέργεια τοῦ Ὁττο Μπράνλερ καὶ τὴν περίφημὴ ἐνδελέχεια τοῦ Ἀριστοτέλη, δηλαδή μὲ τὴν ἐνέργεια ἐκείνη πὺν ἀναφέρει ὁ Πυθαγόρας στὴν Κοσμογονία του. Ἄρα ἡ δημιουργὸς δύναμη, εἴτε αὐτούσια, ὅπως θέλει ὁ Πυθαγόρας καὶ ἄλλοι, εἴτε ἐν συνθέσει ἀπὸ ἐν δυνάμει συνιστῶντα στοιχεῖα, ὅπως θέλει ὁ Ζήνων, ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἢ ὅπως δέχονται νεώτεροι στοχαστές, δίνει τὴν δυνατότητα, μὲ τὴν ἀένη στὸν ἄπειρο χῶρο τοῦ Σύμπαντος κίνησή της, ἀνάπτυξης, ἔκφρασης ζωῆς. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω προκύπτει, ὅτι ἡ Ἐπιστήμη δὲν γνωρίζει σήμερα τίποτα περισσότερο γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸν θάνατο ἀπὸ ὅ,τι ἐγνώριζαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι.

Ἡ Βιολογία, ἀκολουθώντας τὶς προόδους στὸν τομέα της, προσπαθεῖ νὰ δώσῃ

νέους όρισμούς σχετικά με την ούσία τών ζώντων. Οί δυσκολίες όμως αύξάνονται όσο αύξάνονται καί οί γνώσεις της. Οί λόγοι είνai ξεκάθαροι. Οί έπιτυχίες της Φυσικής καί Χημείας κατά την διάρκεια τών τελευταίων εκατονταετιών ώδήγησαν στην πραγματικότητα, ότι ή Βιολογία όλο καί περισσότερο μεταβάλλεται σε μία φυσικοχημική έπιστήμη. Δεν ύπάρχει κανένας νομός της Φυσικής καί της Χημείας, πού νά μήν ισχύη καί στους ζωντανούς οργανισμούς καί άντιστρόφως δεν ύπάρχει καμία οργανική διαδικασία πού νά μήν ακολουθή βασικούς κανόνες της Φυσικής καί της Χημείας. Έτσι ή Βιολογία κατέληξε στο νά μήν έρευνά την ζωή άλλα μόνο τις βασικές φυσικοχημικές προϋποθέσεις, κάτω άπό τις όποιες γίνεται δυνατή ζωή. Σχετικά με την ούσία τών ζώντων διετύπωσε πρόσφατα ένας γνωστός βιολόγος του πανεπιστήμιου Τυβίγγης της Γερμανίας τόν εξής όρισμό:

«Η Ζωή υπό την έννοια της πειραματικής Βιολογίας δεν είναι τίποτε άλλο άπό την ειδική νομοτέλεια, κατά την όποία άλληλεπιδρούν όλοι οί παράγοντες πού συμμετέχουν έντός καί έκτός του οργανισμού. Η διαδικασία ζωής είναι το άποτέλεσμα της άλληλεπίδρασης όλων αυτών τών άπαραίτητων παραγόντων.»

Το αύγό του άχινού

είναι όμως όλοι οί συμμετέχοντες παράγοντες; Στόν ζώντα οργανισμό ή ύλη δεν είναι αυτόνομη, δεν ύπόκειται μόνη της στις φυσικοχημικές νομοτέλειες. Με τις φυσικοχημικές νομοτέλειες μπορεί κανείς νά εξηγήση, ποιά διαδικασία ακολουθεί κάθε μεμονωμένη επίδραση στόν ζωντανό οργανισμό, άλλα δεν μπορεί νά εξηγήση, πώς λαμβάνει μία ούσία την τελική της μορφή. Το φαινόμενο αυτό παρακολουθείται στο πείραμα διαχωρισμού ένός αύγου του θαλασσίου άχινού σε δύο κομμάτια. Το άποτέλεσμα ήταν,

ΔΑΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ☐

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ☐

Έτήσια Έλλάδος **Κανονική: 53 €** ☐

Έτήσια Έλλάδος **Φοιτητική: 43 €** ☐

Έτήσια **Έξωτερική: 80 €** ☐

(ΟΝΟΜΑ)		(ΕΠΩΝΥΜΟ)		Πληρωμή με Τραπεζ. Κατάθεση ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ 146/40417714 Ταχυδρομική Έπιταγή ΕΛΤΑ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΥ POST RESTANTE 175 01 Π. ΦΑΛΗΡΟ
(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)		(Τ.Κ.)	(ΠΟΛΗ)	
(ΧΩΡΑ)	(Τηλ.)	(E-mail)		
Πληρωμή με Πιστωτική Κάρτα		VISA ☐	MasterCard ☐	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _ _ _ _ _				
ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (άναγράφεται στο πίσω μέρος της κάρτας): _ _ _				
ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: _ _ / _ _		Υπογραφή: _____		
ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ: Περιοδικό «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Αθήνα FAX: (+30) 210 3314997				

ὅτι ἀπὸ τὰ δύο ἡμίσεα δημιουργήθηκαν δύο κανονικοὶ καὶ ὁλόκληροι ἀχινοὶ μὲ μόνη διαφορὰ ὅτι καὶ οἱ δύο ἦσαν μικρότεροι. Ποιὰ αἰτία ἐπιδρᾷ, ὥστε ἀπὸ τὴν ὕλη τοῦ αὐγοῦ μετὰ τὸν διαχωρισμὸ νὰ δημιουργηθοῦν δύο κανονικοὶ ἀχινοί, οἱ ὅποιοι στὸ κατασκευαστικὸ σχῆμα, ἂν καὶ μικρότεροι, εἶναι κανονικοὶ ἀχινοί; Ὁ βιολόγος, ποὺ ἐκτέλεσε τὸ πείραμα, ἔδωσε στὴν δύναμη γέννησης τὸ ὄνομα «ἐνδελέχεια». Τὸ ὄνομα αὐτὸ τὸ δανεῖστηκε ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη.

*Τὰ χημικὰ συστατικὰ
τῆς Ζωῆς τὰ
βρίσκουμε πάντοτε
καὶ παντοῦ στὰ πυκνὰ
ἐνδοαστρικὰ σύννεφα
μεταξὺ τῶν ἀστέρων.
Κατὰ λέξη μπορούμε
νὰ ἐκφραστοῦμε:
«Εἴμαστε σκόνη
ἀστέρων».*

Ὁ παράγοντας ἐπίδρασης στὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πειράματος τοῦ ἀχινοῦ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι φυσικοχημικός, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχη φυσικὴ ὄντοτητα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ζωὴ τῶν δύο μικρῶν ἀχινῶν εἶναι μία πραγματικότητα, ὀφείλει καὶ αὐτὴ ἡ φυσικὴ ὄντοτητα νὰ εἶναι ὑπαρκτή.

Ἐδῶ δὲν πρόκειται γιὰ ζωὴ ἀλλὰ μόνο γιὰ μία ὕλη, ἀπὸ τὴν ὁποία δημιουργοῦνται οὐσίες ζωῆς.

Ἡ αὐστηρὰ μαθηματικὴ λογικὴ ἐφαρμόζεται στὴν συγκεκριμένη ἐπιστημονικὴ γνωσιολογία, ἀλλὰ δὲν καλύπτει τὸ ἀνθρώπινο λογίζεσθαι. Ἡ ἀριστοτελικὴ λογικὴ στηρίζεται στὶς λογικὲς ἀρχὲς ταυτότητα, ἀντίφαση, ἀποχρῶν λόγος καὶ ἀποκλεισμός τοῦ τρίτου. Οἱ λογικὲς ἀρχὲς ἀποτελοῦν τρόπους τοῦ νοεῖν, ὀριοθετοῦν θετικὰ τὸ πνεῦμα, ὥστε νὰ ἀντιλαμβάνεται, νὰ νοῇ καὶ νὰ λογίζεται. Οἱ δέκα ἀριστοτελικὲς λογικὲς ἀρχές, οὐσία, ποιότητα, ποσότητα, χῶρος, χρόνος, ποιεῖν, πάσχειν, σχέση, θέση καὶ ἔχειν προϋποθέτουν τὴν ἄρρηκτη ἐνότητα τοῦ αἰσθάνεσθαι καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀποχρῶντος λόγου δηλώνει τὴ σχέση αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος. Ὅτι-δήποτε συμβαίνει ἔχει κάποια αἰτία.

ΠΑΡΑΓΕΛΙΑ ΕΤΗΣΙΩΝ ΤΟΜΩΝ & ΤΕΥΧΩΝ

ΔΑΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΙ ΔΑΥΛΟΥ 58 €

(ΟΝΟΜΑ)

(ΕΠΩΝΥΜΟ)

(ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΕΤΟΣ)

(ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ)

ΤΕΥΧΗ ΔΑΥΛΟΥ 6 €

(Τ.Κ.)

(ΠΟΛΗ)

(ΑΝΑΓΡΑΨΤΕ ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ)

(ΧΩΡΑ)

(Τηλ.)

Οἱ τιμὲς ἐπιβαρύνονται μὲ κόστος ταχυδρόμησης μέσῳ ΕΛΤΑ, ποὺ γιὰ ἀποστολὲς ἐντὸς Ἑλλάδος εἶναι 2,80 €.

Πιστωτικὴ Κάρτα

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΡΤΑΣ: _____

VISA ☐

ΤΡΙΨΗΦΙΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ (ἀναγράφεται στὸ πίσω μέρος τῆς κάρτας): _____

MasterCard ☐

ΗΜΕΡ. ΛΗΞΗΣ: ____/____/____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ: _____

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ ΜΕ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ:

Περιοδικὸ «ΔΑΥΛΟΣ», Κυδαθηναίων 29, 105 58, Ἀθήνα

FAX:

(+30) 210 3314997

Τὰ χημικὰ συστατικὰ τῆς Ζωῆς τὰ βρίσκουμε πάντοτε καὶ παντοῦ στὰ πυκνὰ ἐνδο-
αστρικὰ σύννεφα μεταξὺ τῶν ἀστέρων. Κατὰ λέξι μποροῦμε νὰ ἐκφραστοῦμε:

«Εἵμαστε σκόνη ἀστέρων.»*

Εἶναι ὑπέροχο πρᾶγμα νὰ γνωρίζουμε, ὅτι τὰ ἄτομα σιδήρου στὴν αἰμοσφαιρίνη
τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος προέρχονται ἀπὸ μία σουπερνόβα.

Βιβλιογραφία

1. Sagan C., «Unserer Kosmos», Droemer Knaur Verlag, Munchen 1982.
2. Dawking R., «Das egoistische Den», Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg 2002.
3. Blackmore S., «Die Macht der Meme», Spektrum der Wissenschaft, Dossier 2/2002, S. 46-51.
4. Roger J, Angel P, WoolfJ., Die Suche nach Leben auf fremen Planeten Spektrum der Wissenschaft, Dossier 01/2001, S. 34-39.
5. Hazen R., Der steinige Ursprung des Lebens Spektrum der Wissenschaft, Dossier 2/2002, S. 28-35.
6. Tarter J, Chybei C., Gibt es außerirdisches Leben ? Spektrum der Wissenschaft, Dossier 2/2002, S. 54-59.
7. Staude C., Ursprung von Himmel und Erde Schöpfung ohne Ende Die Geburt des Kosmos, Special 2, Jan. 2002, S.95.
8. Reich K., Von Anaximander bis Newton. Schöpfung ohne Ende Die Geburt des Kosmos, Special 2, Jan. 2002, S. 100.
9. Greene Brian, Der Stoff aus dem der Kosmos ist Siedler Verlag, Munchen 2004.
10. Kraft U., Wo Gott wohnt. Spektrum der Wissenschaft, Dossier Nr. 1/2003, S. 6-8.
11. Δάκογλου Ι., Ὁ μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα, Ἔκδ. «Νέα Θέσις», Ἀθήνα 2005, Τόμοι 1, 2, 3, 4.
12. Kanitscheider B., Wissenschaft und Religion Spektrum der Wissenschaft, Dossier 2/2002, S. 78-80.
13. Fische P., Grenzen des Wissens, Spektrum der Wissenschaft, Dossier 2/2002, S. 6-13.
14. Been G., Eines Menschen Zeit Deutsche Verlagsanstalt GmbH, Stuttgart 1969.
15. Greenberg J. M, Leben aus Sternenstaub, Schttpfung ohne Ende Die Geburt des Kosmos Special 2, Jan 2002, S. 58.
16. Schrödiger E., Was ist Leben ? Die lebende Zelle mit den Augen eines Physikers, Berlin 1946.
17. Ἀριστοτέλης, «Μεταφυσικά».
18. Παττακὸς Σ., «Ἡ μυστικὴ Διδασκαλία τοῦ Πλάτωνα», Ἔκδ. Νέα Ἀκρόπολις, Ἀθήνα.
19. Passas I., «Τὰ Ὀρφικά», Ἐκδόσεις «Ἡλίου», Ἀθήνα 1984.

Δρ Γ. Χατζηθεοδώρου

Ὑφηγητὴς Πολυτεχνείου Ἀachen

* Στὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ ὑπάρχει τὸ ρῆμα *καταστερίζω*, ποὺ χρησιμοποιεῖται μόνο στὶς περιπτώσεις ποὺ ὁ Δίας θανατώνει γιὰ κάποιον λόγο κάποιον θνητό. «*Ζεὺς κατ-
στερίσεν... (τὸν ἢ τὴν τάδε)*» σημαίνει «θανάτωσε». Ὁ θάνατος-μετατροπὴ σὲ ἀστρική
σκόνη εἶναι καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ἀντιληπτὸς ὅπως ἀκριβῶς στὴν Ὀρφικὴ φράση
«ἐς γὰλ' ἔπετον» (= ἔπεσα σὲ Γαλαξία), ὅπως ἀναλύεται σὲ ἄλλο ἄρθρο τοῦ παρόντος
ἀφιερώματος, καὶ κατὰ συνέπεια ἔχομε σύμπτωση τῆς σημερινῆς ἐπιστημονικῆς ἀντί-
ληψης γιὰ τὸν θάνατο μὲ ἐκείνῃ τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας. (Σημ. τοῦ ἐκδότη.)

ΤΕΛΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ

ΤΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ «ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ» ΤΗΣ «ΠΟΛΕΩΣ»

[«τὰς πόλεις ἀναθήμασι, τὰς ψυχὰς μαθήμασι κοσμεῖν δεῖ» (Στοβαῖος)]

Ἀναπαράσταση τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ περίτεχνου δωρικοῦ ἀμφιπρόστυλου ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνα στὴ Δῆλο, ποὺ εἶναι γνωστὸς ὡς ναὸς τῶν Ἀθηναίων.

τῇ λέξει «Πολιτισμός», γραμμένη με κεφαλαῖο, ἐννοεῖται τὸ ἐπίθετο «Ἑλληνικός», ἀφοῦ μόνος αὐτὸς εἶναι πλήρης πολιτισμός, περιέχων τὴν τετρακτὺν τῶν πρωτογενῶν ἐννοιῶν: ἦθος, Τέχνη, Ἐπιστήμη, Φιλοσοφία¹. Ὁ μόνος σὲ πλήρη ἀντιστοιχία μετὰ τὴν τετρακτὺν τῶν Συμπαντικῶν (Φυσικῶν) Νόμων: Ἀνάγκη, Διάφορον, Ἀέναον, Ἀπλοῦν. Ὅπως τὸ «εὐ ζῆν» εἶναι μόνον τὸ «κατὰ φύσιν ζῆν». Ἐνῷ ὁ σημερινὸς πολιτισμός, μετὰ μικρὸ πλ., ὁ λεγόμενος Δυτικὸς ἢ Τεχνολογικὸς, στηριζόμενος στὴν «ἐπιστήμη» του μετὰ ἐλάχιστα ἢ ἀνύπαρκτα τὰ λοιπὰ τρία, ὡς κολοβὸς εἶναι ἐπικίνδυνος, «Πᾶσα τε ἐπιστήμη κεκρυζομένη...ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία φαίνεται» (Πλάτων, «Μενέξενος»).

Ὡς ἐκ τούτου οἱ ὀνομασίες τῶν ἐννοιῶν τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῶν μερῶν του ἔχουν ὑποχρεωτικὰ σὲ ὅλες τὶς γλώσσες ρίζες ἑλληνικές.

ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ. Οἱ ὑπηρεσίες, οἱ λειτουργίες, οἱ ὑπουργίες, οἱ ἀρχές, τὰ θέσμια ἀκόμα καὶ τὰ ὅσια (= τελετές) ἦσαν αὐτά, ποὺ ἀναλάμβαναν οἱ πολῖτες τῆς κάθε πόλεως. Ἡ συμμετοχὴ (= μετοχή) τοῦ πολίτη –ἢ βάσις τῆς ἑλληνικῆς Πολιτείας– ἂν καὶ μὴ ὑποχρεωτικὴ ἦταν τὸ δικαίωμά του, ἡ ὑπερηφάνειά του. Ὁ «λάθρα βιώσας», ὁ «ιδιώτης» (ἐξ οὗ idiot = ἡλίθιος), δηλαδὴ ὁ ἀδιάφορος, ἦταν περιφρονητέος ὡς ὁ ῥίψασπις, πολίτης δευτέρας κατηγορίας.

Ὁ Ἑλληνας πολίτης σὲ ὁποιοδήποτε πολίτευμα² (βασιλεία, δημοκρατία, ἀριστοκρατία, τυραννία κ.ἄ.) λάβαινε μέρος στὴ διαχείριση τῶν κοινῶν τῆς Πόλεως. Πῶς; Ἐτησίως, ἀμισθί, ἐλεγχόμενος, ἅπαξ καὶ διὰ κλήρου (πλὴν στρατηγῶν καὶ ἀρχόντων, διὰ ψήφου).

Αὐτὰ ὅλα εἶναι ἀδιανόητα σήμερα σὲ ὅλους, ἀφοῦ ὡς ὑπῆκοοι-ψηφοφόροι δεχόμεστε (σὲ διάφορα πολιτεύματα) τὴν ὑπαρξὴ ἀκλόνητου Κράτους (ἔμμισθοι στὴ Δημόσια Διοίκηση καὶ τὴν Δικαιοσύνη) καὶ ἐναλλασσόμενης ἀνὰ τετραετία κομματικῆς Κυβερνήσεως. Ὁ λαὸς ἀμέτοχος τελείως (δικτατορίες) ἢ ἀπλῶς συμμετοχος σὲ ψηφοφορία ἀνὰ τετραετία. Μετὰ ἓνα χαρτί: «μοιραῖοι καὶ ἄβουλοι», θρηνεῖ ὁ Βάρναλης.

*Σημ.: Τοὺς ἀμφισβητιεὺς τοὺς ἀπειλοῦν οἱ ἐπαγγελματίες μετὰ τὴν ρετινιὰ τοῦ ἀναρχικοῦ, ὅπως οἱ θρησκείες μετὰ τοῦ ἀνήθικου. Δυστυχῶς γι' αὐτοὺς ποὺ φοβερίζουν, ὑπάρχουν οἱ Ἑλληνες μετὰ τὴν ἀκρατικὴ-ἀκομματικὴ Πόλιν τους καὶ τὸ ἦθος τῆς (φυσικὸν ὅχι θρησκευτικόν).

Οἱ Ἑλληνες πολῖτες λοιπὸν δημιουργήσαν τὴν πόλιν [«ἄνδρες γὰρ πόλις καὶ οὐ τεῖχη» (Θουκυδίδης) καὶ «ἡ πόλις οὐκ ἐστὶ κοινωνία τόπου... ἀλλ' τοῦ εὐ ζῆν κοινωνία (πολιτῶν)» (Ἀριστοτέλης)] μετὰ πολίτευμα, ὥστε αὐτὴ νὰ λειτουργῇ εὐρύθμη. Καὶ αὐτοὶ λειτουργοῦν περισσότερο ὡς δημόσια πρόσωπα παρὰ ὡς ἄτομα. Περνοῦσαν τὶς πλεῖστες ὥρες τους ὅχι στὰ σπίτια τους³ ἀλλὰ σὲ δημόσιους χώρους καὶ σὲ κτήρια σὰν τὴν Πνύκα, τὴν Ἀγορά, τὸ Θέατρο, ὅπως ὕμνει ὁ Καβάφης.

Τὰ ἀρχαῖα αὐτὰ κτίσματα-κατασκευὲς σήμερα μποροῦμε νὰ τὰ δοῦμε μετὰ τρεῖς τρό-

Τὸ Ἄστυ τῶν Ἀθηνῶν τὴν Ἑλληνιστικὴ ἐποχῇ.

πους: Σὰν τουρίστες, ποὺ βλέπουν θαυμαστὰ ἐρεῖπια, σὰν ἀρχαιολόγοι, ποὺ ἐρευνοῦν τὴν λειτουργία τους καὶ σὰν ἀρχιτέκτονες-τεχνικοί, ποὺ ἀποκαλύπτουν τὸ κάλλος στὴ μορφή καὶ τὸ περιεχόμενό τους.

Ἐμεῖς θὰ ἐρευνήσουμε τὸν τέταρτο τρόπο: Μὲ τὴν ταυτοποίηση τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς πόλεως: τῶν θεσμῶν, τῶν ἀξιωμάτων τοῦ πολίτη (λειτουργίες, ἀρχές) καὶ τῶν κτισμάτων=κατασκευῶν. Ὅλα πρωτότυπα.

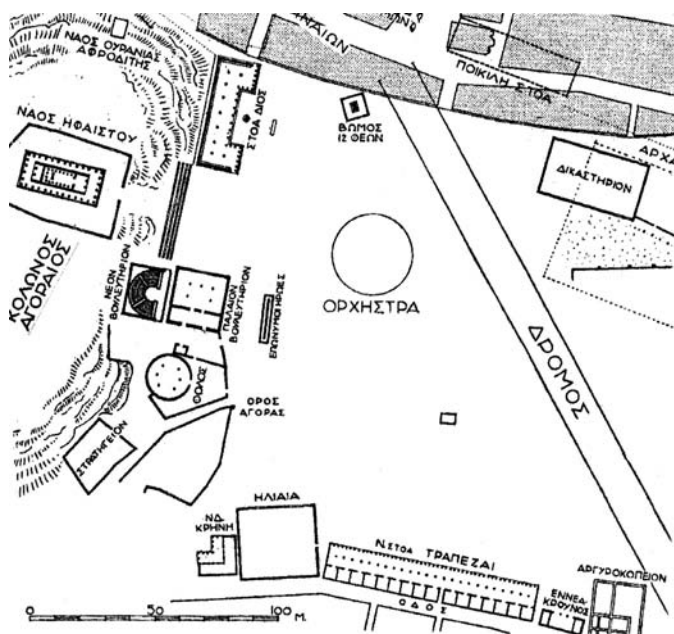
ΤΑ ΚΤΙΣΜΑΤΑ. Ὅπως τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ εἶναι ἐφευρήματα τῶν Ἑλλήνων, ἔτσι καὶ οἱ ἐκφράσεις τους, τὰ κτίσματα, εἶναι μοναδικά, γιὰτὶ ὑπάρχει πλήρης ταύτιση περιεχομένου καὶ μορφῆς, δηλαδὴ λειτουργίας καὶ ἐκφρασῆς της. Μοναδικά, γιὰτὶ εἶναι σύμφωνα μὲ τοὺς συμπαντικοὺς νόμους. Ὅντως ἐκφράζουν ἀπόλυτα τὴν Ἀνάγκη (λειτουργικότητα), τὸ Ἀέναον (διαχρονικὸ, κλασικὸ), τὸ Ποικίλον (ἀνεπανάληπτο, ἀπειρες λύσεις) καὶ τὸ Ἀπλοῦν (τὸ ἀπέρριπτον τῆς σύνθεσης).

Ἄς ξεκινήσουμε τὴν παρουσίαση μὲ βάση τὸ ἦθος/Τέχνη/Επιστήμη/Φιλοσοφία. Σημ.: Ἄς ἐξετάσουμε μόνον τὶς κατασκευὲς τῆς Κλασικῆς Ἑποχῆς, ὅχι τὶς καθ' ὅλα ἐξαίρετες νεολιθικὲς (Σέσκλο, Διμήνι -6000 π.Χ.), Μινωικὲς (-3.000), Μυνηκαϊκὲς (-1.700) κ.ἄ.

Α ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ πολίτευμά της κάθε πόλις εἶχε τὰ 4 βασικὰ κέντρα διοίκησης: Ἀκρόπολη, Ἀγορὰ (στοές, βωμοί), Ἐκκλησία τοῦ Δήμου (Πνύξ, Ἀπέλλα κ.ἄ.) καὶ Βουλευτήριον-Πρυτανεῖον ἢ Γερουσία-Εφορεῖον.

Σημ. 1: Μὲ * (ἀστερίσκο) οἱ λέξεις ποὺ ἔγιναν διεθνεῖς. **Σημ. 2:** Ἐλλείπει χώρου μόνον ἀπαραίτητες εἰκόνες.

1 *Ἀκρόπολις. Εἶναι ὠχυρωμένος λόφος, πέριξ τοῦ ὁποῖου ἀπλώνεται τὸ ἄστυ τῆς πόλεως. Ὑπάρχουν τὰ ἱερὰ καὶ ὅσια, βωμοί, ναοί, ἀναθήματα κ.ἄ. Εἶναι ὑπόλειμμα τοῦ νεολιθικοῦ/ἀρχαίου ἀνακτόρου (=κτηριακὸ συγκρότημα τοῦ ἀνακτος/βασιλέως).

*Ἡ Ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν
(Κλασικοὶ χρόνοι).*

② *Ἀγορά. Εἶναι κεντρικός, μέγας ἐλεύθερος χώρος (βλ. σχῆμα).

Στὸ κέντρο ὑπῆρχε ὁ βωμὸς τῶν ἐπιχωρίων (ἐπωνύμων) ἡρώων, τῶν πολιούχων ἡμιθέων ὡς καὶ ἡ *Ορχήστρα, ὁ πρωταρχικὸς χώρος συνάθροισης τῶν πολιτῶν. Γύρω-γύρω τὰ δημόσια κτήρια, ναοὶ καὶ στοές. Ἡ Ἀγορά, τόπος συνάθροισης < ἀγείρω, εἶναι ἡ καρδιά τῆς πολιτικῆς, διοικητικῆς, οἰκονομικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς τῆς πόλεως.

③ *Στοές. Βρίσκονται παντοῦ εἴτε ὡς αὐτοτελὴ κτήρια εἴτε ὡς συμπλήρωμα κτισμάτων. Μακρόστενα κτήρια μὲ κιονοστοιχία καὶ ἀπέναντι τοῖχο ἢ καταστήματα, μονόροφα ἢ διόροφα. Εἶναι θαυμάσιο ἐλληνικὸ ἐφεύρημα, προσαρμοσμένο πλήρως στὶς κλιματολογικὲς συνθῆκες (προστασία ἀπὸ βροχή, κρύο, ἀέρα, ἥλιο). Καὶ ἡ χρῆση πολλαπλῇ: οἰκονομικὴ (ἀγοραπωλησίες), κοινωνικὴ (συζητήσεις πολιτικῆς/φιλοσοφικῆς), ψυχαγωγία (ταβέρνες = καταγῶγια, πανδοχεῖα) καὶ ὑπηρεσίες (γραφεῖα ἀρχόντων, θέσμια).

④ Βωμοί. Πλὴν τῶν θυσιῶν οἱ βωμοὶ ἦσαν μνημειακοὶ τόποι ἀπότισης τιμῶν στοὺς ἥρωες-θεοὺς, τὸ ὅσιον τῆς πόλεως. Ἀπὸ ἀπλοῦς κυλινδρικοὺς λίθους στὴν Ἑλληνιστικὴ περίοδο μετατρέπεται σὲ τεράστιο ἐπιβλητικὸ κτίσμα, ὅπως λ.χ. ὁ εἰκονιζόμενος στὴν ἐπόμενη σελίδα βωμὸς τῆς Περγάμου.

⑤ Ἐκκλησία τοῦ Δήμου (= συγκέντρωση τοῦ λαοῦ). Τὸ ἀρχαιότερο καὶ βασικώτερο ὄργανο διαχείρισης τῆς πόλεως, ἡ Ὀμηρικὴ ἀγορά. Ἀντὶ τῆς Ἀγορᾶς, ἀπὸ τὸν 5ο αἰ. διατίθεται εἰδικὸς χώρος, λ.χ. στὴν μὲν Ἀθήνα ἡ Πνύκα (ἡμικυκλικὸ ἀνάχωμα μὲ βῆμα), στὴ δὲ Σπάρτη ἡ Ἀπέλλα στὸ κεντρικὸ θέατρο.

⑥ Βουλευτήριον. Τὸ κατ' ἐξοχὴν δημοκρατικὸ κτήριο, ὅπου συνεδρίαζε ἡ Βουλὴ (Αἰολ.: βόλλα → will = θέληση) μὲ τοὺς κληρωτοὺς βουλευτές. Ἔργο τῆς ἢ εἰσήγηση τῶν θεμάτων πρὸς ψήφισιν στὴν Ἐκκλησία. Τὸ ἐπιβλητικὸ κτήριο τῆς Βουλῆς ἐδέσποζε τῆς Ἀγορᾶς, ἀφοῦ φιλοξένοῦσε τοὺς ἀμύπολλους βουλευτὲς (500 στὴν Ἀθήνα). Τὸ σχῆμα τοῦ τετράγωνο ἀρχικὰ μὲ τρίπλευρες κερκίδες, ἀργότερα ἡμικυκλικό.

Ὁ βωμὸς τοῦ Διὸς τῆς Περγάμον ἔχει μεταφερθῇ στὸ ὁμώνυμο Μουσεῖο τοῦ Βερολίνου. Εἶναι κτίσμα τοῦ β' αἰ. π.Χ., στὴ ζωοφόρο τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουν ὑπέροχες σκηνὲς ἀπὸ τὴν Γιγαντομαχία. Στὴν Ἀποκάλυψη ἀποκαλεῖται «θρόνος τοῦ Σατανᾶ» (β' 12-13).

7 Τὸ Πρυτανεῖον ἦταν δίπλα μὲ τὸ 1/10 τῆς Βουλῆς, τοὺς πρυτάνεις, διαχειριστὲς τῶν κοινῶν γιὰ 35 ἡμέρες, μὲ ἓναν κληρωτὸ «πρωθυπουργό» (= ἐπιστάτης) γιὰ μίαν μόνο ἡμέρα! Στὴν Ἀθήνα ἦταν ἓνα κυκλικὸ κτήριο (ἢ θόλος) μὲ διπλὰ κρεβάτια ἐκστρατείας γιὰ 24ωρη ὑπηρεσία. Ἀντίστοιχα στὴ Σπάρτη ὑπῆρχε ἡ ἀριστίνδην ισόβια Γερουσία (Φερωΐα) μὲ τὰ κτήριά της. Δυστυχῶς ἡ μορφὴ αὐτῶν παραμένει ἄγνωστη, ἀφοῦ ἡ Σπάρτη κατεστράφη ὁλοσχερῶς.

8 ***Στρατηγεῖον**. Τὸ ἐπιτελεῖο τῶν 10 στρατηγῶν, ἥτοι διοικητῶν Στρατοῦ ἢ Ναυτικοῦ (ναύαρχος), αἰρετοὶ στὴν Ἀθήνα ὅπως καὶ οἱ 9 ἄρχοντες. Ὅπου ὑπάρχουν βασιλεῖς (2 στὴ Σπάρτη) συνεχίζουν νὰ ὑπάρχουν τὰ «μέγαρα».

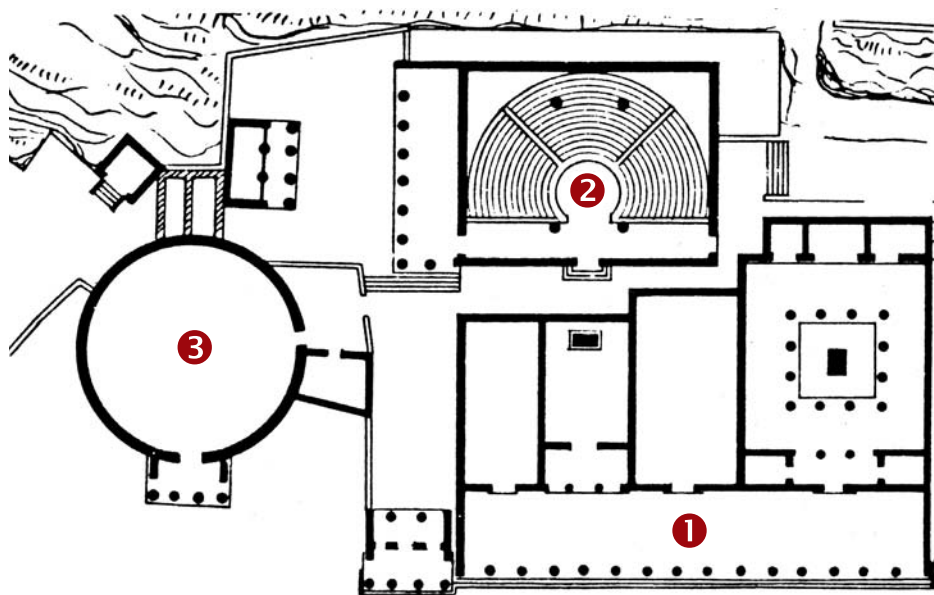
9 **Μητροῶν**. Στὴν Ἀθήνα ἦταν συγκροτήματα 4 κτηρίων, ὅπου ἐφυλάσσοντο τὰ ἀρχεῖα τῆς πόλεως, ἀποφάσεις, ψηφίσματα. Ἐπίσης τὸ Ληξιαρχεῖον.

10 ***Μνημεῖα καὶ Ἀναθήματα**. Ἦσαν πάμπολλα. Τὸ πλέον ἐπίσημο τὸ Βάθρο τῶν Ἐπωνύμων Ἡρώων (10 στὴν Ἀθήνα), ὅπου καὶ ἡ ἀναγγελία καὶ φύλαξη τῶν Νόμων. Γνωστὸ καὶ τὸ μνημεῖο τοῦ Λυσικράτους.

Β ΔΙΚΑΙΟΝ. Εἰδικὰ στὴν Ἀθήνα ἡ δικαιοσύνη ἀπενέμετο σὲ πολλὰ δικαστήρια: Ὁ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀρχαιότερο, ἦταν ὑπαίθριος, ἐδίδεξαν δὲ φόνους καὶ ἀσέβειες. Ἡ Ἥλιαία, τὸ μεγαλύτερο, ἓνα τετράγωνο κτήριο. Ἐκεῖ ἐδίδεξαν οἱ κληρωτοὶ Ἥλιασταὶ (40-2.000 δικαστές). Ἐπίσης τὸ Παλλάδιον κ.ἄ. Οἱ φυλακὲς (δεσμωτήριον) χρησίμευαν γιὰ φυλάκιση ὀλίγων μόνο ἡμερῶν. Δὲν ὑπῆρχαν ισόβια, εἰρκτή. Ἔτσι τὰ κτήρια ἦσαν ἀπλᾶ συγκροτήματα μικρῶν δωματίων (λ.χ. 12). Ὅλα λοιπὸν τὰ κτήρια τῆς ἀγορᾶς ἦσαν ἐφευρήματα ἑλληνικά.

Γ ΘΡΗΣΚΕΙΑ. Πλὴν τῶν περιφημῶν «ναῶν» οἱ Ἕλληνες δημιούργησαν καὶ συγκροτήματα ἱερά.

α. *Τέμενος. Ὅπου ἓνας μεγάλος χώρος λ.χ. 200 στρεμμάτων ἀποκόπτεται < τέμνω,

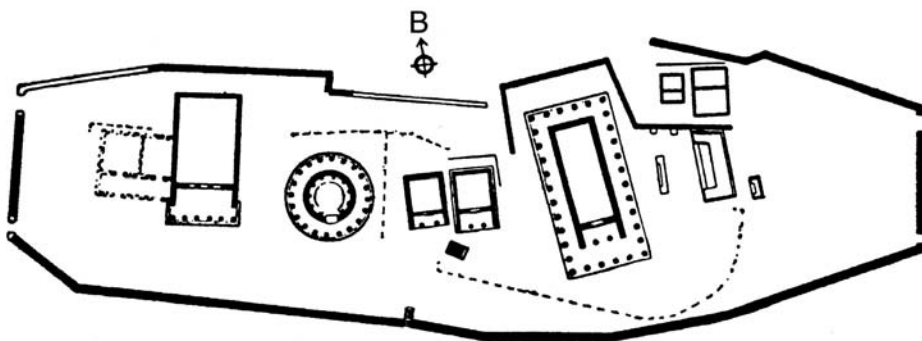
(1) Μητρώον, (2) Βουλευτήριο, (3) Πρυνταεῖον.

ἐξ οὗ τζαμί = cami καὶ θεωρεῖται ἱερός, δηλ. δὲν ἀνήκει σὲ πόλιν ἢ λαόν. Περιέχει διάφορα κτίσματα, ναούς, ἱερά, ἀναθήματα, μνημεῖα, στοῦς καὶ εἰδικὰ κτήρια (π.χ. Ὀλυμπικόν, Δελφικόν, Δηλικόν). Τὰ Μαντεῖα ἐντάσσονται στὰ τεμένη (Δελφοί, Δωδώνη, Τροφονία κ.ά.).

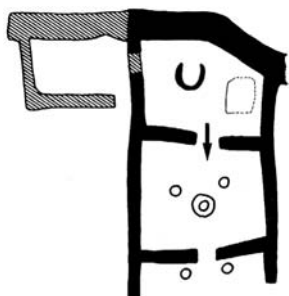
β. *Ἱερόν. Συγκρότημα ναῶν καὶ ἄλλων κτηρίων (Ἀθηνᾶς Προναῖας, Δελφοί).

γ. Ναός. Τὸ κατ' ἐξοχὴν οἰκοδόμημα τῶν Ἑλλήνων, τὸ πλέον ἀντιπροσωπευτικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο. Γι' αὐτὸ ἐμυσήθη ἀνελέητα ἀπὸ τὸν Ἑβραιοχριστιανισμό τῶν Κωνσταντίνου, Θεοδοσίου καὶ ἀπογόνων τους. Ἔτσι οἱ ναοὶ ἐκάησαν, ἰσοπεδώθησαν, ἐπ' αὐτῶν κτίσθηκαν ἐκκλησίαις (βλ. Ι. Λάζαρη: «Ἡ θαμμένη Ἑλλάδα», ἐκδ. «Δ» 2006). Ὁ ναὸς ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ πανάρχαιο «μέγαρον» (προμηκυναϊκὸ, ἀφοῦ τὸ βρῖσκουμε καὶ στὸ Διμήνι, -6000, καὶ ὅχι τὸν -8 αἰ., πὺν λένε οἱ ἀρχαιολόγοι. Καὶ ἔχουμε δεκάδες παραλλαγές (τὸ «ποικίλον» τοῦ Ἑλλήνα) στὴν κάτοψη, μὲ τρεῖς βασικοὺς ρυθμοὺς (δωρικὸ, ἰωνικὸ, κορινθιακὸ) καὶ τοὺς συνδυασμοὺς τους καὶ μεγέθη ἀπὸ ναΐδρια (2 x 2 μ.) ἕως τεράστιους ναοὺς (στύλους Ὀλυμπίου Διὸς, Ἡραῖον Σάμου 55 x 112 μ., κίονες 159!).

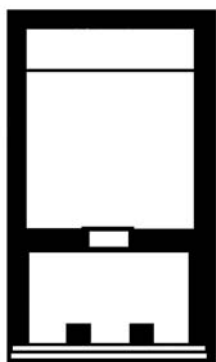
Πόσοι ἦσαν οἱ ναοὶ τὴν Ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ; Σὲ κάθε πόλιν ἀπὸ τῆς ≈ 4.500 ὑπῆρχαν⁵ κατὰ μέσον ὄρο 50 ναοί, ἐπομένως συνολικὰ ≈ 225.000! Ἀπὸ τὸν τεράστιο ἀριθμὸ γιὰ ἐλάχιστους γνωρίζουμε μόνον τὴν ὑπαρξὴ τους καὶ ἔχουμε ≈ 100 ἐρειπωμένους⁶, ὅχι ἰσοπεδωμένους, λ.χ. τὸν Παρθενῶνα. Ἡ Ἐκκλησία δὲν παραδέχεται τὴν συμμετοχὴ τῆς στὸ Ὀλοκαύτωμα αὐτό. Ἄντ' αὐτοῦ ψελλίζει, ὅπως λ.χ. ὁ ἐπίσκοπος Ἀμερικῆς Δημήτριος (στὴν διακοπεῖσα διάλεξη τῆς Προμηθέας, «Δ», τ. 301), τὰ ἐξῆς: «...ὅταν ἐπεκράτησαν οἱ χριστιανοὶ πάνω στὴ βράση τους (sic) ἔκαψαν καὶ κατέστρεψαν ὠρισμένα (!) ἀγάλματα καὶ ναοὺς». Πῶς μπορούμε νὰ ξέρουμε, ἂν πλὴν τοῦ Παρθενῶνα ὑπῆρχαν καὶ ἄλλοι ἀσυλλήπτου κάλλους;

Δελφοί, ιερὸ τῆς Ἀθηνᾶς Προναΐας.

Μέγαρον.

Ναὸς 8ου αἰ.

Ναόσχημο κτίσμα.

Ὁ ναός, ὡς περιβλεπτός -κανεῖς δὲν εἰσέρχεται πλὴν ἐλαχίστων ἐντεταλμένων ἀπὸ τὴν πόλιν ἐλάχιστες ἡμέρες γιὰ φύλαξη/καθαρισμό του- εἶναι κόσμημα, ἥτοι τάξις καὶ κάλλος⁶, ἀνήκει δὲ στὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτες της. Τὰ θέσμια, πανηγύρεις, τελετές, θυσίαι εἶναι πάνδημα, διευθύνονται δὲ ἀπὸ κληρωτοὺς λειτουργοὺς (ὄχι κληρικούς, μόνιμο ἱερατεῖο).

Πλὴν τῶν ναῶν ὑπάρχουν οἱ:

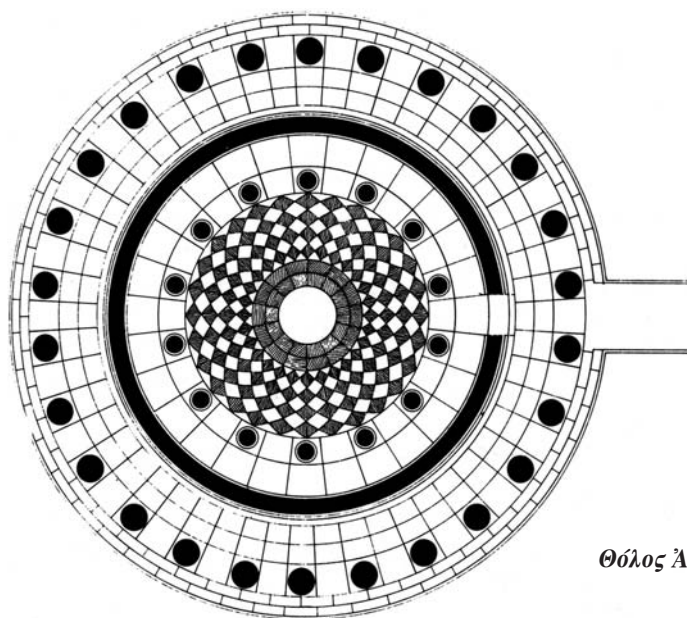
δ. **Βωμοὶ** (προσφορές, θυσίαι/εὐωχίαι λαοῦ).

ε. ***Θησαυροί**, ἥτοι ναΐδρια-ἀναθήματα μὲ τὰ πολύτιμα κάθε πόλεως: σὲ Ὀλυμπία, Δῆλο, Δελφοὺς.

στ. **Θόλοι**. Ἐκτὸς τῆς θόλου τοῦ Πρυτανείου ἔχουμε θρησκευτικὰς θόλους σὲ Ὀλυμπία, Δελφοὺς, ὡς καὶ τὴν περίφημο τοῦ Ἀσκληπείου Ἐπιδαύρου.

ζ. **Τελεστήριον**. Τὸ κύριο κτήριο τοῦ συγκροτήματος Μυστηρίων, ὅπως Ἐλευσινίων, Καβειρίων κ.ἄ. Ἦσαν τεράστια τετράγωνα γιὰ χιλιάδες μύστες.

Δ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ. Πλὴν τῶν στοῶν, στὴν Ἀγορὰ στοὺς ἐλληνιστικοὺς χρόνους εἴχαμε συγκροτήματα στοῶν τετραγωνικοῦ τύπου (στὰ Λατινικὰ forum) μὲ ἑκατοντάδες καταστήματα γύρωθεν. Ἀπαραίτητα γιὰ τὴν εὐρυθμὴ λειτουργία τῶν Ἀγορῶν αὐτῶν ἦσαν τὸ κτήριο τῆς Ἀστυνομίας, τὸ Ἀστυνόμειον, μὲ τοὺς ἐτησίως κληρωτοὺς ἀστυνόμους καὶ τοὺς βοηθοὺς τοὺς Σκύθες τοξότες-ροπαλοφόρους (οἱ Ἕλληνες θεωροῦσαν «ἀήθεια» τὴν χρῆση βίας πολίτου πρὸς πολίτην!). Τὸ Ἀγορανομεῖον μὲ τοὺς λειτουργοὺς του, τὰ μέτρα/σταθμὰ κ.ἄ. Τὸ Ἀργυροκοπεῖον μὲ τὸν κληρωτὸ του ἄρχοντα, τὸν ἀργυροταμία. Τὸ Χρηματιστήριον μὲ δημοσίους ἄρχοντες, τοὺς χρηματιστές, ποὺ καθώριζαν ἡμερησίως τὶς τιμὲς προϊόντων καὶ ὑλικῶν! Τράπεζαι, ὅπου ἀπελεύθεροι ἢ

Θόλος Ἀσκληπιείου.

δοῦλοι (!) ἔδιναν ἐνυπόθηκα δάνεια (ναυτικά κ.ά.). Ἐπίσης ἀργυραμοιβοί, κυρίως μέτοικοι Φοίνικες, ποὺ ἀντήλλασσαν νομίσματα. Ἄλλα συμπαρομαρτοῦντα κτίσματα ἦσαν τὰ *βαλανεῖα (= δημόσια λουτρά) → L. balneum, ἀφοδευτήρια (βεσπασιανές), δημόσιες κρήνες καὶ *ὥρολόγια (περίφημο τὸ ὀκταγωνικοπυργοειδὲς τοῦ Ἀνδρόνικου/Ἀέρηδες, βλ. «Δ», τ. 240).

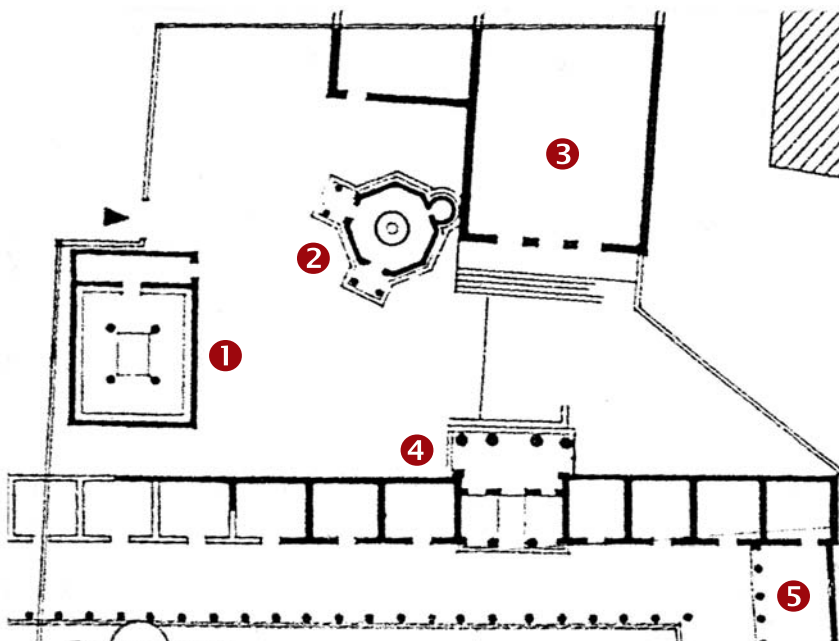
[Σημ.: Κάποια κτίσματα ἀναφέρονται καὶ μὲ ρωμαϊκὰ ὀνόματα (forum, βεσπασιανές). Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἐκτίσθησαν ἀπὸ Ρωμαίους ἀρχιτέκτονες. Οἱ Ρωμαῖοι ὅπως καὶ οἱ Τοῦρκοι ἦσαν στρατιῶτες-κατακτητὲς καὶ τίποτε ἄλλο. Οἱ Ἕλληνες τεχνίτες κατασκεύαζαν.]

Στοὺς λιμένες-ἐπίνεια ἄστεων ὑπῆρχαν συστοιχίες ἀπὸ τεράστιους νεώσοικους (= ὑπόστεγα πλοίων), *ἀποθήκες ἐμπορευμάτων καὶ τροφίμων. Ἐπίσης γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἐπισκεπτῶν σὲ πανηγύρεις ἢ θεραπευτήρια ὑπῆρχαν ξενῶνες (Ὀλυμπία, Ἀσκληπιεῖο Ἐπιδαύρου). Σὲ αὐτὸ λειτουργοῦσε τεράστιο συγκρότημα διόροφο 160 δωματίων γιὰ 1.000 ξένους! (= καταγῶγιον). Τέλος οἱ λέσχες (Κνιδίων, Ἀθηναίων στοὺς Δελφούς) ἐξαίρετα, ιδιόρρυθμα κτήρια ἀναψυχῆς.

Ε ΠΑΙΔΕΙΑ. Ἡ Παιδεία κατ' ἐξοχὴν, ὅπως βεβαίως καὶ ὅλος ὁ Πολιτισμὸς, στηρίζεται στὴν τετρακτὺν: Λόγος → Νοῦς, Γνώσις → Μάθησις (ὅπως ἡ πληροφορία στὸ DNA τοῦ γονιδίου (gene) στὴν τετρακτὺν τῶν βάσεων A → T, C → G). Πράγματι εἶναι ἡ βάση τοῦ ἥθους (γνώθι σαυτόν), Τέχνης (μάθησις), Ἐπιστήμης (λογική) καὶ Φιλοσοφίας (νοῦς ὀρθῶς).

Καὶ οἱ 4 ἀνωτέρω ἔννοιες εἶναι ἐφευρήματα τῶν Ἑλλήνων. Καὶ εἶναι διεθνῶς ἀποδεκτά, σὲ ὅλες τὶς γλώσσες, ἀφοῦ δὲν μεταφράζονται.⁷ Οἱ ρίζες τους δημιουργοῦν ἑκατοντάδες λέξεις: Logos → loga-, logi-, logo-, -logy. Gnosis → L. gnosco → know → gnom-, -gnomy, gnost. Methesis → mathematics, -mathy. Nous → noo-.

Ἐνῶ ἡ βασικὴ ἐκπαίδευσις ὡς «κατ' οἶκον διδασχὴ» δὲν εἶχε ἰδιαίτερα κτήρια (ἀρκοῦσε δωματίον διδασκάλου), οἱ φιλοσοφικὲς *Σχολὲς ἦσαν μεγάλα συγκροτήματα. Μετὰ τὸ «κλείσιμό των (διάβαζε: ἰσοπέδωσις) μὲ διατάγματα τοῦ «Μεγάλου» Ἰουστι-

Άγορά Ἀθηνῶν (ρωμ.): 1. Ἀφοδευτήριον, 2. Ὁρολόγιον, 3. Ἀγορανομεῖον, 4. Πρόπυλον, 5. Κρήνη.

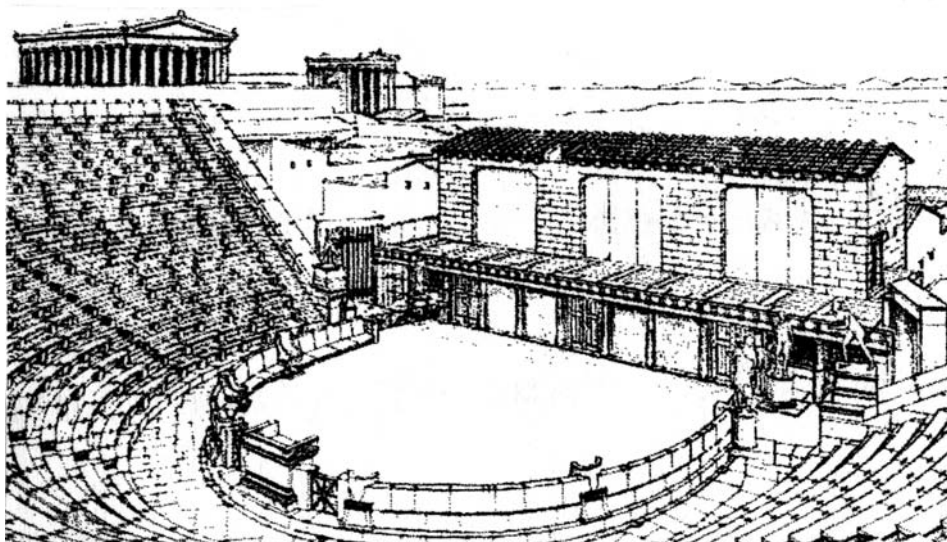
νιανού (+ 529) βρήκαμε τὰ θεμέλια μόνο τῆς *Ακαδημίας Πλάτωνος. Τὶς λοιπές τῶν Ἀθηνῶν τὶς ψάχνουμε ἀκόμα (Περιπατητική, Στωϊκή, Κήπου, Κυνοσάργους): Οἱ χιλιάδες σχολές τῶν χιλιάδων πόλεων παντελῶς ἄγνωστες.

*Βιβλιοθήκες. Μεγάλες ιδιωτικὲς ὑπῆρχαν ἀπὸ τὸν 6ο αἰ. Γνωστὲς καὶ τῶν Πλάτωνος, Εὐριπίδη⁴. Ἀπὸ τὸν 4ο αἰ. ἀρχίζει ἡ οἰκοδόμησις τεραστίων δημοσίων βιβλιοθηκῶν λ.χ. στὴν Ἀλεξάνδρεια (Μουσεῖον Σεραπίου, 2 ἑκατομ. τόμοι), Πέργαμο, Ἀντιόχεια, Ἀθήνα (Ἀδριανοῦ 122 x 82 μ.), ἑκατοντάδων ἄλλων. Ὅλες ἐκάησαν/ισοπεδώθησαν «πάνω στὴ βράση τους» ἀπὸ τοὺς Ἑβραιοχριστιανούς.

ΣΤ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ. Τὸ ἐφεύρημα τοῦ *Αθλητισμοῦ, *Γυμναστικῆς καὶ κυρίως τῶν *Ἀγῶνων (Ἀγών: σεβαστὸς δαίμων, ὅπως ὁ Ἔρως) μετ' ἁμίλλα, μετοχή, ἀνδρεία, δικαιοσύνη, τιμὴ, σέβας, δηλαδή μετ' Ἡθους, εἶναι ἡ μεγίστη προσφορά τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Οἱ ἀγῶνες εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ τὴν Μυθολογία (= προφορικὴ Ἱστορία). Ὁ πρῶτος Ἡρακλῆς (= τίτλος) ἰδρύει τὰ «Ὀλύμπια ἱερά» ≈ 21.000 π.Χ. (ἴσως προηγουμένως θεσπίζει ὁ μυθικὸς Ἐνδυμίων). Ἐπανάληψη τὸ -9.190 ἐπὶ Οἰνομάου. Νεώτερος Ἡρακλῆς Ἰδαῖος ξανὰ τὸ -7.320. Οἱ Μίνωες εἶχαν εἰδικὸ χῶρο ἀγῶνων (ταυροκαθάψια), ὁ δὲ Ὅμηρος ἀναφέρει ἀγῶνες πρὸς τιμὴν νεκρῶν ἢ ξένων. Ἀρχὴ μέτρησις τῶν νέων Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων τὸ -776 (Λυκοῦργος). Κατάργησις/ισοπέδωσις ἀπὸ τὸν «Μέγα» Θεοδόσιο (+ 394). Ἀναβίωσις τὸ 1896.

1 *Γυμνάσιον. Ἕνα ὑπέροχο κτηριακὸ συγκρότημα στοῶν, λουτρῶν, ἀποδυτηρίων, αἰθουσῶν κ.ά. (γνωστὰ τοῦ Λυκείου Κυνοσάργους, Δελφῶν) μετ' διευθυντὴ τὸν «γυμνασίαρχον» πλούσιον ἐκφραστὴ τῆς λειτουργίας τῆς «γυμνασιαρχίας». Ἐγυμνάζοντο καθημερινῶς ἔφηβοι, νέοι, ἀκόμα καὶ ἡλικιωμένοι (Σωκράτης). (Συμ)μετοχὴ καὶ ἰσότης στὴν πλήρη ἔκφρασί τους.

Θέατρον.

② Παλαίστρα. Ήταν μικρότερο συγκρότημα, όπου υπό την καθοδήγηση του παιδοτρίβη ασκούσαν οί παῖδες.

③ *Στάδιον. Ἐκεῖ ἐγίνοντο οἱ Πανελλήνιες ἐορτὲς (ιερά) Ὀλύμπια, Πύθια, Ἴσθμια, Νέμεα ὡς καὶ οἱ τοπικοὶ γυμνικοὶ ἀγῶνες (λ.χ. Παναθήναια) ἢ μεγάλες φυλετικὲς ἐορτὲς (Δήλια, Ἰώνια ιερά). Ἐπίσης σὲ ὅλα τὰ συγκροτήματα ὅπως Ἀσκληπιεῖα, Μαντεῖα κ.ἄ.

Οἱ κατασκευὲς (κερκίδες) μήκους ἐνὸς σταδίου ≈ 190 μ. μὲ ἐκατέρωθεν προαὴν γιὰ τοὺς θεατὲς (Ὀλυμπία). Τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον, μὲ διπλὸ κυκλικὸ διάδρομο 400 μ. καὶ περιμετρικὲς κερκίδες μὲ διαζώματα, ἐγίνε τὸ μοντέλλο παγκοσμίως γιὰ ὅλα τὰ στάδια. Ἴσως ἡ μόνη ἐλληνικὴ κατασκευὴ ποὺ παρέμεινε ἴδια ἐπὶ χιλιετίες.

④ Ἱππόδρομος. Τεράστιος χώρος, διπλάσιος σὲ μήκος καὶ πλάτος τοῦ σταδίου, ὅπου ἐγένοντο οἱ ἀρματοδρομίες ὡς παράρτημα κάθε σταδίου. Ἀρχῶν τῶν Ἱππικῶν Ἀγῶνων ἦταν ὁ ἀφέντης.

⑤ ΘΕΑΤΡΟΝ. Ἀπὸ τίς δεκάδες λειτουργίες/κατασκευὲς τῶν Ἑλλήνων, οἱ χαρακτηριστικώτερες ὡς ἐφευρήματα ἦσαν Ἀθλητισμός/ἐγκαταστάσεις, Ἱατρικὴ/θεραπευτήρια, Φιλοσοφία/σχολές, τέλος Δραματικὴ Ποίηση/θέατρα. Καθόλου τυχαῖο ποὺ καὶ τὰ τέσσερα κυνηγήθηκαν ἀνελέητα ἀπὸ τοὺς Ἑβραιοχριστιανούς.

① *Θέατρον. Ἡ Δραματουργία, ἡ πλέον ὠλοκληρωμένη τέχνη, ἀφοῦ περιέχει Ποίηση, Μουσικὴ, Χορὸ ἀλλὰ καὶ Ζωγραφικὴ, Διακοσμητικὴ, ξεκίνησε ἀπὸ τὰ λαϊκὰ δρώμενα (ἀγροτικά: γονιμότης, ἀστικά: ξεφαντώματα)⁶. Παρ' ὅλο ποὺ τὰ δρώμενα ὑπάρχουν σὲ ὅλους τοὺς λαούς, οἱ Ἕλληνες ἀπὸ μαγεία τὰ μετουσίωσαν σὲ ὑπαρξιακὴ ἀγωνία καὶ σὲ ἔκφραση τοῦ ἥθους τῆς πόλεως μέσῳ τῶν μύθων.

Τὸ *Δρᾶμα, *τραγικόν, ἢ *σατιρικόν⁴ καὶ ἡ *Κωμῳδία σὰν ἀντίστιξη (καὶ ἐπαφή) μεταξὺ ποιητῆ/ἡθοποιῶν καὶ θεατῶν/πολιτῶν, ἐκφράσθηκαν τέλεια μὲ τὴν κατασκευὴ τοῦ θεάτρου. Ἀφ' ἐνὸς ἡ *Ορχήστρα καὶ ἡ *Σκηνή, ἀφ' ἑτέρου τὸ Κοῖλον μὲ τίς κερκίδες. Καὶ θέατρα ὑπῆρχαν παντοῦ, στὶς πόλεις καὶ στὰ ἀθλητικὰ κέντρα, στὰ Ἱερά, Μαντεῖα καὶ Ἀσκληπιεῖα. Ἡ λειτουργία τῆς χορηγίας ἦταν (μαζὶ μὲ τὴν τριηραρχία) ἡ πλέον δαπανηρὰ ἀλλὰ καὶ χρονοβόρα γιὰ τὸν πλούσιο χορηγόν, ἀφοῦ ἡ παράστα-

ση προετοιμάζετο ἐπὶ ἓνα ἔτος καὶ μὲ δεκάδες καλλιτέχνες.

② ***Ῥοδεῖον**. Ἐφευρέθηκε γιὰ σοβαρὲς παρουσιάσεις μουσικῶν ἔργων ἀλλὰ καὶ γιὰ στεγασμένους μουσικοὺς ἀγῶνες. Ἐπίσης γιὰ πολιτικὲς καὶ πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις, συνελεύσεις κ.ἄ. Γνωστὸ τῆς Ρώμης.

Ⓜ **ΜΟΥΣΕΙΟΝ**. Ὁ Κλήμης βεβαιώνει, ὅτι ὑπῆρχαν σὲ ὅλες τὶς πόλεις. Γνωστότατα τοῦ Ἑλικῶνος καὶ τῆς Πιερίας (Ἡσίοδος), τὰ «Μουσεία Λόγου» τοῦ Πλάτωνος, τὸ περίφημο τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἦσαν μέρη, ὅπου ἐφυλάσσετο ἡ πανάρχαια Γνώση (9 μοῦσες = ἐπιστῆμες/τέχνες). Ἀργότερα ἦσαν συγκροτήματα γιὰ ἔρευνες, πειράματα, βιβλιοθήκες καὶ διδασκαλία (Πυθαγόρειοι). Ἀνύπαρκτα τώρα, ἀποτέλεσμα μίσους ἢ ἰσοπέδωσέ τους, τὸ ξεθεμελίωμα. Σβησμένα ἀπὸ τὸν χάρτη, παντελῶς ἄγνωστα τώρα. Καὶ οἱ φύλακες;

Σημ. 1: Μουσεία ὡς χώρους ἐκθεμάτων οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχαν ἀνάγκη. Δημιουργοῦσαν.

Ⓜ **ΙΑΤΡΙΚΗ**. Ἀσκληπιεῖα. Τὰ *θεραπευτήρια, ὁ κατ' ἐξοχὴν αὐτὸς ἑλληνικὸς θεσμός, ἦσαν τόσο διαδεδομένα ὅσο καὶ οἱ Ἕλληνες. Σὰν δίκτυ ἀπλωμένα ἀπὸ Μασσαλία μέχρι Περσία, Αἴγυπτο. Ἔχουμε στοιχεῖα⁸ γιὰ 300-380 Ἀσκληπιεῖα καὶ 13 Ἀμφιαράεα! Συγχρόνως ἦσαν καὶ Ἱατρικὲς Σχολὲς (Ἐπιδαύρου, Κῶ). Ὁ ἱερομνήμων, ὁ ἀρχίατρος, διηύθυνε δεκάδες ἱητροὺς, ἑκατοντάδες νοσοκόμους/ες (ζακόρους) καὶ σπουδαστές, τακτοποιοῦσε χιλιάδες ἀσθενεῖς καὶ συγγενεῖς τους.

Ἔτσι τὰ Ἀσκληπιεῖα ἔγιναν συγκροτήματα δεκάδων κτηρίων σὲ μία τεράστια ἔκταση (ιερὸν τέμενος) μὲ ἄλση, αἵθουσες ὑποδοχῆς/ἀναψυχῆς, λουτρά, θαλάμους ἀσθενῶν, ξενῶνες ἐπισκεπτῶν, ἐγκοιμητήρια (θεραπείες), ὥδειον, θέατρον, στάδιον, γυμνάσιον, βιβλιοθήκη, ναοὺς. Δηλαδή ὅ,τι καλύτερο ἐφεῦρε ὁ Ἕλλην-ἄνθρωπος γιὰ τὸ «εὖ ζῆν κατὰ φύσιν» (Ἀριστοτέλης).

Τὰ Ἀσκληπιεῖα ὅμως δὲν ἐδέχοντο τραυματίες, ἐγκύους, ἐτοιμοθάνατους, ἀνιάτους. Δὲν ἦσαν οὔτε «νουσοτροφεῖα» (Ἱπποκράτης) οὔτε βεβαίως «ἄσυλα». Οἱ λέξεις-ἔννοιες αὐτές, ὅπως καὶ οἱ κατωτέρω, ἦσαν ἐφευρήματα τοῦ Ἑβραιοχριστιανισμοῦ: ψυχιατρεῖα, πτωχοκομεῖα, βρεφοκομεῖα, γηροκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα. Τὰ κτήρια αὐτὰ τῆς χριστιανικῆς «πρόνοιας» ἦσαν (μέχρι τὸν 20^ο αἰ.) σωρὸς ἀπὸ δωμάτια-κελλιά, ἀποθήκες ψυχῶν, ὅμοια δεσμοτηρία (ὅρα καὶ ἄσυλο Λέρου). Οἱ ἀρχαῖοι, ὅπως καὶ οἱ ΝεοἝλληνες, ἐπροστάτευσαν μέσῳ τῆς οἰκογένειας τὰ ἀδύνατα συγγενικὰ μέλη, μὲ χρηματικὴ ἀρωγὴ τῆς πόλεως: Λυσίας. Τὸ ἀντίθετο ἐθεωρεῖτο ἐγκλημα (πατραλοΐας).

Ⓜ ***ΑΣΤ(Ε)ΡΟΣΚΟΠΕΙΟΝ**. Γνωρίζουμε δεκάδες *ἀστρονόμους, ἀλλὰ ἔχουμε μόνο νύξεις γιὰ παρατηρητήρια (Λεπετύμνου, Λυκαβηττοῦ κ.ἄ.: βλ. «Δ», τ. 299) σὲ λόφους καὶ κορυφὲς βουνῶν. Δὲν ἔμεινε τίποτα.

Ⓜ **ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ**. – Ἔργα ὑποδομῆς:

α. **Νεκροτομεῖον**. Χῶρος ἐκτὸς τειχῶν μὲ ἐπίσημον χαρακτῆρα, ἔχων ἐξαιρετα *μνημεῖα, στῆλες, *τύμβους → tomb. Στὴν Ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ καὶ ὑπόγειους (Βεργίνα) ὡς καὶ *Μανσωλεῖα.

β. **Πολεοδομία**. Ἐκτὸς τῆς ὀρθολογικῆς διευθέτησης τοῦ κέντρου τοῦ ἄστεως (*χωροταξία) μὲ τὰ κτήρια, Ἕλληνες ἐφεῦραν καὶ τὸ Ἱπποδάμειον σύστημα, τώρα παγκοσμίως ἀποδεκτὸ (Ν. Ὑόρκη).

γ. **Ὑδρευση/Ἀποχέτευση**. Ὑπῆρχαν ὑπηρεσίες μὲ εἰδικοὺς μηχανικοὺς, ἐτησίως θη-

Τὸ Μανσωλεῖο τῆς Ἀλικαρνασσοῦ ἦταν ἓνα μεγαλόπρεπο ταφικὸ μνημεῖο τοῦ δ' αἰ. π.Χ. ὕψους 45 περίπου μέτρων καὶ χρώματος λευκοῦ. Συνδύαζε τὸ ἐλληνικὸ περιστύλιο (μὲ 36 ἰωνικοὺς κίονες) μὲ τὴν πυραμιδοειδῆ βαθμωτὴ στέγη (μὲ 24 βαθμίδες). Στὴν κορυφὴ του ὑπῆρχε μία πλατεῖα βάση, πάνω στὴν ὁποία πατοῦσε ἓνα τέθριππο μὲ τοὺς ἀναβάτες του. Θεωρεῖτο ἓνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ θαύματα τοῦ κόσμου, καταστράφηκε ὅμως ὀλοσχερῶς ἀπὸ τοὺς χριστιανούς.

τείας (λειτουργοί, ἐπιμεληταὶ = ΕΥΔΑΠ!), ποὺ ἐπέβλεπαν τὴν κατασκευὴ, ἐπισκευὴ καὶ λειτουργία τῶν δικτύων. Ἐξαίρετο παράδειγμα τοῦ Πειραιῶς. Ἀρχαιότερη δεξιμενὴ (10ος αἰ., Καμίρου Ρόδου, 600 μ³. Βλ. «Δ», τεύχη 226, 253 καὶ 258) μὲ τὴν πρώτη μονωτικὴ ἐπάλληψη μὲ τσιμέντο παγκοσμίως.

δ. Λιμενικὰ ἔργα. Ἐξαίρετοι ὑπὴνεμοι τεχνητοὶ λιμένες, ἀποβάθρες (Σάμου, Πειραιῶς).

ε. Ὀδοποιία. Οἱ δρόμοι τοῦ ἄστεως ἦσαν πλακόστρωτοι. Ἀπὸ τὶς πύλες τῶν τειχῶν (12 στὴν Ἀθήνα) ξεκινοῦσαν πολλὲς ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ (δίοδοι, τρίοδοι στὴν Ἀθήνα ≈ 30) πρὸς κάθε κατεύθυνση. Ἦσαν στρωμένες μὲ κροκάλες καὶ ἄργιλο πατημένα μὲ νερό, ὥστε νὰ μοιάζουν μὲ μπετὸν (τὸ σημερινὸ 3Α). Οἱ Ρωμαῖοι ἐπέκτειναν/βελτίωσαν τὸ ὁδικὸ δίκτυο μὲ Ἑλληνες μηχανικοὺς. Μὲ τὴν καταστροφὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἐγκατελήφθη. Ἰχνὴ ὅμως βρίσκουμε παντοῦ.

στ. Γεφυροποιία. Στὴν Πελοπόννησο ὑπάρχει λίθινη Μηκυναϊκὴ γέφυρα σὲ ἐξαιρετικὴ κατάσταση (βλ. «Δ», τ. 288). Ἀπὸ τὶς δεκάδες γέφυρες τῆς Ἀθήνας (τρεῖς ποταμοὶ) μέχρι τὸ 1950 ὑπῆρχε ἡ ἐκ μπετὸν (!) ἀρχαία γέφυρα Ἰλισσοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Σταδίου (βλ. «Δ», τ. 256).

ζ. Ὀχυρωματικά. Ὅλες οἱ ἐλληνικὲς πόλεις εἶχαν τείχη (πλὴν Λακεδαιμονίων), ποὺ ἦσαν τὰ μεγαλύτερα/δαπανηρότερα ἔργα ὑποδομῆς. Ἡ τεχνογνωσία προέρχεται ἀπὸ τὰ φρουριακὰ συγκροτήματα Τίρυνθος, Μυκηνῶν, Πύλου κ.ἄ. μὲ τὰ μεγαλιθικὰ Κυκλώπεια τείχη (βλ. «Δ», τ. 233 καὶ 234), τοὺς «Θησαυρούς» (Ἀτρέως). Ὅλα προγενέστερα τῶν Μυκηναίων καὶ κατασκευασμένα ἀπὸ μπετόν, τὸ πρῶτο παγκοσμίως. Ὑπολογίζονται περὶ τὴν 9η χιλιετία, προγενέστερα τῶν εὐτελεστέρων τειχῶν τοῦ Διμηνίου (6η χιλ.). Τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως ἀπέδειξα, ἦσαν ἀπὸ μπετόν (ὅπως καὶ θεμέλια

κτηρίων). Ήταν τεράστιο έργο, μήκους 41,5 χλμ., 10 μ. ύψους και όγκου 2,5 εκατομ. μ³, μεγαλύτερο της Πυραμίδος του Χέοπος. Άλλα έργα οί Πύλες, οί Πύργοι*.

η. Σήραγξ. Υπόγειες κατασκευές, όπως τὸ Εὐπαλίνειον Ὁρυγμα, τὸ μόνο ποὺ βρήκαμε. Ἐξυπηρετοῦσαν τὴν ὑδρευσὴ πόλεων. Τὸ Ὁρυγμα δὲν εἶναι μόνο τεράστιο ἔργο (1.060 μ. μήκος, 8.000 μ³ ἐξόρυξη βράχου) ἀλλὰ καὶ ἀσυλλήπτου ἀκριβείας (βλέπε «Δ», τ. 224).

Σημ.: Τὸ ἰδεολόγημα τῆς «ρωμαϊκῆς τεχνολογίας» πλέον καταπίπτει. Οἱ Ἕλληνες ἀρχιτέκτονες-μηχανικοὶ ἦσαν οἱ μόνοι ποὺ κατεῖχαν τεχνογνωσία κατασκευῶν καὶ τὴν χρησιμοποίησαν καὶ κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴ περίοδο μόνον αὐτοί.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ. Ξεκίνησα τὴν ἐργασία αὐτὴ ὡς μιὰ ἀπλὴ παράθεση τύπων ἑλληνικῶν κτηρίων. Μετὰ τὰ συνδύασα μὲ τὶς μοναδικὲς ἑλληνικὲς ὑπηρεσίες. Κατανόησα, ὅτι τὰ τέλεια αὐτὰ ἐφευρήματα –οἱ λειτουργίες τῆς πόλεως– ὑπηρετοῦντο ἀπὸ ἔντιμους πολῖτες (ὑπουργοί) ἄμισθους, ἐτήσιους, μοναδικοὺς κληρωτοὺς, ἀνακλητοὺς καὶ ἐλεγκτέους. (Τὸ ἀντίθετο ἀκριβῶς ἀπὸ τοὺς κοινοβουλευτάς.) Πολῖτες ποὺ ἔσπευδαν πρὸς τὴν κληρωτίδα γιὰ τὴν τιμή.

Καὶ εἶδα ὅτι οἱ τέλειοι αὐτοὶ θεσμοὶ ἐκφράσθηκαν σὲ κατασκευὲς τέλειες σὲ μορφὴ καὶ λειτουργικότητα. Αὐτὰ δὲν μᾶς τὰ εἶπαν στὸ Πολυτεχνεῖο. Αὐτὲς οἱ λειτουργίες-κατασκευές, ἀνύπαρκτες τώρα, περιμένουν τὴν ἐπιστροφὴ τους, σύγχρονες (μοντέρνες) μὲν ἀλλὰ στὸ ἴδιο πνεῦμα.

Βιβλιογραφία

1. Κωστῆς Καρμιράντζος, «Ἡθὸς Ἑλλήνων», «Δ», τ. 229.
2. Κωστῆς Καρμιράντζος, «Πολιτεύματα καὶ ἑλληνικὲς Πόλεις», «Δ», τ. 238.
3. Κωστῆς Καρμιράντζος, «Δόμος καὶ Πλακιώτικα σπίτια», «Δ», τ. 256.
4. Κωστῆς Καρμιράντζος, «Πόσες ἦσαν οἱ τραγωδίες;» «Δ», τ. 266.
5. Ι. Φωκά καὶ Π. Παλαβάνης, «Αρχιτεκτονικὴ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα», ἔκδ. Κέδρος.
6. Κωστῆς Καρμιράντζος, «Ἑλληνικὴ τέχνη καὶ Ρωμοχριστιανισμός», «Δ», τ. 286.
7. Α. Κωνσταντινίδης, «Ἑλληνικὲς λέξεις στὴν Ἀγγλική».
8. Κωστῆς Καρμιράντζος, «Ὀλυμπιάδες», «Δ», τ. 269 καὶ «Ἀσκληπιεία», «Δ», τ. 216.
9. Κωστῆς Καρμιράντζος, «Τεῖχη ἀπὸ μπετόν», «Δ», τ. 268.

Ἡ τρίτοξη γέφυρα Ἰλισσοῦ (Φωτ. τοῦ 1896, «Ἐλευθεροτυπία», Ἱστορικά, τ. Β', τ. 58).

Κωστῆς Καρμιράντζος
Ἀρχιτέκτων Ε.Μ.Π.

ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ

Τὸ εὐσεβὲς παραμῦθι τῆς βρεφοκτονίας

Ἡ σφαγὴ τῶν νηπίων ἀπὸ τὸν Ἡρώδη ἀναφέρεται μόνον στὸ «Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον» (β' 16). 14.000 ἄρρενα νήπια σφαγιασθήκαν σύμφωνα μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅλοι οἱ εὐσεβεῖς τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τιμοῦν «τὴ μνήμη τους» στὶς 29 Δεκεμβρίου. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Βηθλεέμ, ἂν ὑπῆρχαν 28.000 ἄρρενα καὶ θήλεα νήπια ἕως δύο ἐτῶν, θὰ πρέπει νὰ ἦταν ἀρκετὲς ἑκατοντάδες χιλιάδες, ἴσως καὶ ἓνα ἑκατομμύριο. Δὲν ὑπῆρχαν τόσο μεγάλες πόλεις ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, εἰδικὰ στὴν Ἰουδαία. Καὶ γιατί ὁ Ἡρώδης νὰ σκοτώσῃ τόσα νήπια ἕως δύο ἐτῶν, ἐφ' ὅσον ἤξερε τὴν ἀκριβῆ ἡλικία τοῦ νεογέννητου Ἰησοῦ; Κανεῖς ἱστορικὸς δὲν κάνει λόγο γιὰ μίαν τόσο ἀποτρόπαιη πράξη. Ἀκόμη κι ὁ Του-

δαῖος Ἰώσηπος, ποὺ ἀφιέρωσε ἀρκετὰ κεφάλαια τῆς Ἱστορίας του στὸν Ἡρώδη, τὸν ὁποῖο κατηγορεῖ μάλιστα γιὰ μίαν σειρὰ δολοφονιῶν μελῶν τῆς οἰκογένειάς του, δὲν κάνει λόγο γιὰ μιὰ τέτοιας ἔκτασης σφαγῇ.

Ἑβραῖοι ἐναντίον Μακεδόνων

«Ἡ ξύλινη συναρμολογούμενη Χανουκιγιά (σ.σ. ἐν-νεάφωτη λυχνία) ἀποτελεῖ τὸ ἰδεώδες δῶρο γιὰ τὰ παιδιά, προκειμένον νὰ μάθουν γιὰ τὴ γιορτὴ τοῦ Χανουκά.» Πωλεῖται ἀπὸ εὐσεβῆ ἱστοσελίδες ἀνάμεσα σὲ διάφορα ἄλλα παρομοίου εἶδους χριστιανικὰ προϊόντα. Κατὰ τὶς ἑννέα ἡμέρες, ποὺ διαρκεῖ ἡ Χανουκά, ἐορτάζονται ἁγῶνες Ἑβραίων, ὅπως μὲ ὑπερβολὲς ἐκθειάζονται στὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐναντίον τῶν ἐκπολιτιστῶν Μακεδόνων, ἐπιγόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Λέγεται καὶ «γιορτὴ τῶν Φώτων», ποὺ «φωτίζει τὸν κόσμον» καὶ χρησίμευσε ὡς πρότυπο γιὰ τὴ θεσμοθέτηση τῶν ἐορτῶν τῆς περιόδου Χριστουγέννων - Πρωτοχρονιάς - Φώτων ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ ἡγεσία. Ἀριστερὰ ἡ Χανουκά τιμᾶται σὲ ἀμερικανικὸ γραμματόσημο· τιμᾶται ὅμως δεόντως καὶ ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησία (βλ. «Δ», τ. 288 καὶ 291).

Βρῆτε τὴ μουσουλμάνη!

Εὐσέβεια με ἀράπικο φιστίκι

Οἱ εἰκονιζόμενες ἑλεφαντόμορφες κατασκευὲς παριστοῦν τὴν Ἰνδουιστικὴ θεότητα Γκανέσα. Κατασκευάστηκαν στὸ πλαίσιο πολυήμερων θρησκευτικῶν ἐορτῶν, ποὺ λαμβάνουν χώρα ἐτησίως σὲ ὁλόκληρὴ τὴν Ἰνδία. Τὸ χαρακτηριστικό τους εἶναι ὅτι φτειάχτηκαν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ ἀράπικα φιστίκια. Στὴν φωτογραφία (EPA/SANUE-EV GUPTA/«Τὸ Βῆμα»/12.09.07) εἰκονίζεται Ἰνδὸς καλλιτέχνης νὰ βάζῃ τὶς τελευταῖες πινελιές.

Βιβλικὸς κολυμβητὴς

Γ.Α.

ΤΟ ΠΑΠΛΩΜΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΚΑΥΤΑΔΩΝ:

Ἐκκλησία, ἓνας γιγάντιος χρηματοοικονομικὸς ὀργανισμὸς

Ὁ Νεοελληνικὸ Κράτος μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 καὶ γύρω στὸ 1880 ὑπέστη μίᾳ ὀξύμωρῃ καὶ ἀνιστόρητῃ πολιτισμικῇ καὶ ἱστορικῇ ζεύξει, τῆς Πολιτείας, ποὺ εἶναι ἔρμαιο καὶ ὄμηρος τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας. Ἀπὸ τότε ἡ θεοκρατία αὐτὴ ἐπιβιώνει καὶ εὐνοεῖ τὴν ἐγκαθίδρυση πολιτικῶν καθεστώτων ἀπόλυτης καὶ ἀμετακίνητης πολιτισμικῆς στασιμότητος καὶ διαιωνίζει τὴν διανοητικὴ καθυστέρηση τῶν Ρωμιῶν.

Ἡ ἀναζήτηση τῶν παραμέτρων, ποὺ θὰ ἐπιδροῦσαν στὴν σύνθεση μιᾶς σύγχρονης ἑλληνικῆς ἐθνικῆς ὑπόστασης καὶ φυσιογνωμίας, ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνεται μετὰ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα καὶ πῆρε τὴν μορφὴ εὐθείας σύγκρουσης μὲ τὴν Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησίᾳ. Τὰ γνωστότερα ἀλλὰ ὄχι καὶ τὰ μόνᾳ κείμενα πολεμικῆς ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Διαφωτισμοῦ εἶναι ἡ «Ἀδελφικὴ Διδασκαλία» τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραΐ, οἱ «Κρίτωνος Στοχασμοί», ὁ «Ρωσσοαγγλογάλλος» καὶ ἡ περίφημη «Ἑλληνικὴ Νομαρχία» τοῦ Ἀνωνύμου τοῦ Ἑλλήνος.

Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς ἐπιμελήθηκε στὸ Παρίσι τὴν ἐπανεκδόση τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων μὲ τὰ θρυλικά «Προλεγόμενά» του. Ἔτσι ἐπανακαθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Διαφωτισμὸ καὶ μετὰ ἀπὸ περίπου 1.700 χρόνια ἀπαξίωσής της ἡ ἐθνικὴ ὀνομασία «Ἕλλην» ἀντὶ τοῦ Ρωμοῦ, ποὺ προπαρᾶσκει ἄσπεκτος πνευματικὰ τὴν ἔκρηξη τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Μὲ τὸν τερματισμὸ τοῦ ἔνοπλου ἀγῶνα τὸ 1828 οἱ ντόπιοι κοτζαμπάσηδες μαζὶ μὲ τοὺς βυζαντινοαναθρεμμένους φαναριῶτες τῆς ὀρθόδοξου χριστιανικῆς θεοκρατίας ἔκαναν τὰ πάντα, γιὰ νὰ ἐπικρατήσουν στὴν κρισιμώτερη μάχη ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους κατὰ τοῦ Διαφωτισμοῦ, δηλαδὴ κατὰ μιᾶς σύγχρονης εὐνομούμενης κοινωνίας, ποὺ θὰ ἔβαζε φραγμὸ στὴν ἐπαναφορὰ τῆς νεοβυζαντινοῦ τύπου θεοκρατίας. Ἴδου ἓνα χρονικὸ τῶν κυριωτέρων φάσεων τῆς μετατροπῆς τῆς νεοελληνικῆς πολιτικῆς σὲ ἐξάρτημα τῆς Ὁρθοδοξίας.

- 1832: Τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως ἀπαγορεύει τὴν ἀνάγνωση τῶν ἔργων τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραΐ.
- 1833: Ρυθμίζεται νομοθετικὰ τὸ αὐτοκέφαλο τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας στὸ κρατίδιο καὶ πεθαίνει ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς.
- 1834: Ἐπαναφέρονται οἱ γονυκλισίες καὶ οἱ νηστείες.
- 1838: Θεσμοθετεῖται ἡ ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς 21ης Μαρτίου 1821 νὰ γίνεται τὴν 25ῃ Μαρτίου, δηλαδὴ τὴν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Μὲ τὴν παραχαράξῃ αὐτῇ τῆς ἀλήθειας δὲν ὑποβαθμίσθηκε μόνον σκόπιμα ἡ Ἐπανάσταση κατὰ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ ὑποχρεώθηκαν οἱ Ρωμιοὶ νὰ προσκυνοῦν τοὺς ἐχθροὺς τῆς.
- 1839: Ἀποκαλύπτεται ἡ συνωμοσίᾳ τῆς περιβόητης «Φιλορθοδόξου Ἐταιρείας», τὰ μέλη τῆς ὁποίας μισθοδοτοῦντο ἀπὸ τὴν Ρωσσίᾳ καὶ ἐξυπηρετοῦσαν τοὺς στόχους αὐτῆς στὴν Θεσσαλονίκη, Ἡπειρο καὶ Μακεδονία καὶ τὴν μετατροπὴ τῆς Ἑλλάδος σὲ κράτος δορυφόρο τῆς. Παρὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ ρόλου τῆς «Φιλορθοδόξου Ἐταιρείας» αὐτὴ συνεχίζει τὴν δράση τῆς, καὶ τὸ παρακράτος αὐτὸ ἀποκτᾷ τὴν δική του δυναμικὴ μὲ εἴσοδο τῶν μελῶν τῆς σὲ πολλὰ καίρια σημεῖα τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ. Τὸν ἴδιο χρόνον ἀρχίζουν οἱ πρῶτες διώξεις ἀπὸ τὸ ὀρθόδοξο χριστιανικὸ παρακράτος κατὰ τῶν δασκάλων τοῦ Διαφωτισμοῦ.
- 1845: Ἐπινοεῖται τὸ σχιζοφρενὲς ἰδεολόγημα τοῦ «Ἑλληνοχριστιανισμοῦ» ἀπὸ τὸν Ἑπτανήσιο λόγιο Σπυρίδωνα Ζαμπέλλιο, καὶ τὸ 1850 ἀναγνωρίζεται ἐπίσημα ἡ ρύθμιση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος μὲ εἰδικὸ νόμο, ποὺ ἀναγορεύει τὴ Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας θεματοφύλακα τῆς πνευματικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐνότητος.
- 1853: Πεθαίνει στὶς φύλακες τῆς Σύρου ἀφωρισμένος καὶ κατατρεγμένος ὁ δάσκαλος τοῦ Γένους Θεόφιλος Καΐρης.
- 1854: Ὁρίζεται μὲ ὑπουργικὴ ἐγκύκλιο νὰ γίνεται ἐβδομαδιαίως στὴν Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ἀνάγνωση ἀκολουθιῶν τῶν Μηνιαίων καὶ τῆς Ὀκτωήχου.
- 1856: Ἀφορίζεται ὁ Ἀνδρέας Λασκαράτος, ὁ συγγραφέας τῶν «Μυστηρίων τῆς Κεφαλλονιάς».
- 1859: Καταδικάζεται ὁ ποιητὴς Παναγιώτης Συναδινὸς γιὰ προσβολὴ τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας.
- 1864: Τὸ παρακράτος τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας ἀντιδρᾷ στὴν ἐπίσκεψη τοῦ Ἐρνέστ Ρενὰν στὴν Ἀθήνα, συγγραφέα τῆς «Προσευχῆς ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολη».
- 1866: Διώκεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ ὁ Ἐμμανουὴλ Ροΐδης, συγγραφέας τῆς «Πάπισσας Ἰωάννας».
- 1874: Εἰσάγεται στὴν Βουλὴ νομοσχέδιο, βάσει τοῦ ὁποίου οἱ ἱερεῖς γίνονται καὶ δημοδιδάσκαλοι.
- 1877: Διώκεται ἀπὸ τὸ παρακράτος ὁ διπλωματικὸς ὑπάλληλος Κλέων Ραγκαβῆς

Ἡ ἐλληνικὴ πολιτικὴ καὶ πολιτειακὴ ἡγεσία ὑποβάλλει προεκλογικὰ διαπιστευτήρια εὐσέβειας. Ἐπάνω σειρά: Ἀριστερὰ ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καὶ δεξιὰ ὁ πρόεδρος τῆς Κυβέρνησης. Κάτω ἀριστερὰ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολίτευσης.

γιὰ τὸ δραματικὸ τοῦ ποίημα «Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης», στὸ ὁποῖο ὑποστηρίζεται τὸ πνεῦμα τοῦ Διαφωτισμοῦ.

Στὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1870 τὸ παρακράτος τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας, στὴν μακρόχρονη ἀναμέτρησή του μὲ τὸν Νεοελληνικὸ Διαφωτισμὸ βγῆκε νικητὴς. Τὸ παρακράτος αὐτὸ φέρει τὴν ὀλικὴ εὐθύνη γιὰ τὴν ἐξάλειψη τοῦ «Ἑλληνισμοῦ τῶν Δύο ἡπείρων καὶ τῶν Πέντε θαλασσῶν» μὲ τὴν υἱοθέτηση τῆς πολιτικῆς γιὰ τὴν ἀναβίωση τοῦ Βυζαντίου («Μεγάλῃ Ἰδέᾳ»), τῆς ὁποίας κατάληξη ἦταν ἡ τεράστια συρρίκνωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, κάτι ποὺ δὲν εἶχε πετύχει κανένας κατακτητὴς.

Τὸ παρακράτος τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας μὲ τὸ σφιχταγκάλισμα τῆς Πολιτείας εἰσέδυσσε στὶς θεμελιώδεις ὑπηρεσιακὲς καὶ ἐπιχειρηματικὲς λειτουργίες τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμοσύνης καὶ κατώρθωσε τὴν ὀπισθοδρόμηση σὲ μίᾳ νεοβυζαντινοῦ τύπου θεοκρατία μὲ ὠρισμένα ἐπιφανειακὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς σύγχρονου κράτους. Ἡ πολιτικὴ τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμοσύνης μὲ τὶς διαπλοκὲς τῆς, ἡ Διανόηση, ἡ Δικαιοσύνη, μεγάλα κομμάτια τῆς Οἰκονομίας κ.λπ. ἔχουν τὴν σφραγίδα τῆς συμμετοχῆς τοῦ παρακράτους τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας καὶ τῆς παρέμβασης αὐτῆς κρυφὰ ἢ φανερά.

Μὲ τὶς νέες ἐπιχειρηματικὲς δραστηριότητες τοῦ παρακράτους σὲ διάφορους τομεῖς ἀποκτᾷ αὐτὸ ὁλοένα καὶ περισσότερο κυρίαρχη θέση. Προωθεῖ στὴν πολιτειακὴ ἐξουσία εὐκόλα χειραγωγήσιμους πολιτικούς, ἡμετέρους σὲ θέσεις κλειδιὰ τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμοσύνης, γιὰ νὰ στραγγαλίζουν κάθε δημιουργικὴ δύναμη ἥδη ἐν τῇ ἀναδύσει τῆς καὶ γιὰ νὰ προβάλλουν ἔντεχνα παντοειδῆ προσκόμματα στὴν

μόρφωση τῶν Ρωμίων μὲ γνήσια Ἑλληνικὴ Παιδεία.

Οὐδὲς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἐγκάθετους τῆς Θεοκρατίας ἀναφέρεται στὰ προνόμια, στὴν οἰκονομικὴ δραστηριότητα καὶ στὸν πλοῦτο τοῦ παρακράτους τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας, ποὺ ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στὴν βαθεῖα διείσδυση καὶ τὴν οὐσιαστικὴ ἐπικράτηση αὐτοῦ στὴν κοινωνία τῶν Ρωμίων. Προκείμενου νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ παρακράτος αὐτὸ τὰ προνόμια του καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν πολλαπλασιασμό τοῦ πλούτου του, ποὺ θὰ κινδύνευαν ἀπὸ κάθε «κοινωνικὴ μεταρρύθμιση», ἐμποδίζει κάθε προοδευτικὴ προσπάθεια ὡς «ἀσεβὴ πλάνη» καὶ καλλιεργεῖ αὐτὴ τὴν ἀντίληψη σὲ ὁλόκληρὴ τὴν ἐπικράτεια τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμοσύνης.

Τὸ σύστημα, ποὺ διέπει τὶς σχέσεις τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμοσύνης μὲ τὸ παρακράτος τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας, δημιουργεῖ συνεχῶς διαπιστωμένες συναλληλίες ἐξουσιῶν καὶ ἀρμοδιοτήτων, ποὺ ἐπιδρῶν καὶ στὴν προσωπικὴ κατάσταση τῶν Ρωμίων. Ὁ χωρισμὸς τοῦ παρακράτους τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας ἀπὸ τὸ κρατίδιο τῆς Ρωμοσύνης μὲ συνταγματικὴ ἀναθεώρηση τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ βασικοῦ νόμου ὑπὸ καθεστῶς ἀπόλυτης κυριαρχίας τοῦ κρατιδίου θὰ ἀποκαθιστοῦσε ἀπόλυτα τὰ πράγματα.

Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τὴν περιουσία τοῦ παρακράτους τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας προέρχονται:

1. ἀπὸ ἀκίνητα καὶ κτήματα στὴν Βουλιαγμένη καὶ ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευση τῆς Λίμνης,
2. ἀπὸ κτήματα στὴν Ἀττική,
3. ἀπὸ ἀκίνητα στὴν Θεσσαλονίκη,
4. ἀπὸ κτήματα στὸν Κοκκιναρᾶ,
5. ἀπὸ κτήματα στὴν Πεντέλη,
6. ἀπὸ κτήματα στὸ Σούνιο,
7. ἀπὸ ἀκίνητα σὲ ἐπαρχίες ὁλόκληρης τῆς ἐπικρατείας τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμοσύνης,
8. ἀπὸ κατατεθειμένα χρήματα γιὰ ἀνέγερση συνοδικοῦ μεγάρου (3 ἑκατ. εὐρώ),
9. ἀπὸ 12 ἑκατομμύρια εὐρώ ἐπιχορήγηση τοῦ Ὑπουργείου Ἑθνικῆς Οἰκονομίας,
10. ἀπὸ τὶς 10.000 θυρίδες στὴν Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος,
11. ἀπὸ 15 ἑκατομμύρια εὐρώ κατατεθειμένου περισσεύματος σὲ διάφορους λογαριασμούς,
12. ἀπὸ 300.000.000 μετοχὲς τῆς Ἑθνικῆς Τράπεζας τῆς Ἑλλάδος,
13. ἀπὸ ἓνα συγκρότημα 24 κατοικιῶν στὴν Βουλιαγμένη,
14. ἀπὸ ἓνα κτήριο 24 γραφείων στὸν Πειραιᾶ,
15. ἀπὸ 32 κατοικίες ἀντιπαροχῆς οἰκοπέδου,
16. ἀπὸ γραφεῖα συνολικοῦ ἐμβαδοῦ 1.620 τ.μ.,
17. ἀπὸ καταστήματα ἐμβαδοῦ 1.000 τ.μ. μὲ βοηθητικοὺς χώρους 1.270 τ.μ.,
18. ἀπὸ 4 μαιζονέττες καὶ 6 διαμερίσματα συνολικοῦ ἐμβαδοῦ 1.690 τ.μ.,

19. από 4 μαιζονέττες και 4 όροφοδιαμερίσματα συνολικού έμβαδοῦ 1.240 τ.μ.,
20. από γραφεῖα συνολικού έμβαδοῦ 2.300 τ.μ. στο Φάληρο,
21. από 55 διαμερίσματα συνολικού έμβαδοῦ 5.160 τ.μ. στην Θεσσαλονίκη,
22. από 10 καταστήματα συνολικού έμβαδοῦ 1.018 τ.μ. στην Θεσσαλονίκη.

Τὰ στοιχεῖα 1 μέχρι 11 ὑπάρχουν στην ἔκθεση ποῦ διενήργησε τὸ 1996 ὁ μητροπολίτης Φιλίππων κ. Προκόπιος («Πολιτικά Θέματα», ἀρ. φ. 1.136, 20.02.1998). Τὰ στοιχεῖα 12 μέχρι 22 προέρχονται ἀπὸ τὴν ἔκθεση τοῦ μητροπολίτη Θηβῶν Ἱερωνύμου («Πολιτικά Θέματα», ἀρ. φ. 1.136, 20.02.1998).

Στὸ παρακράτος αὐτὸ ἀνήκουν καὶ μεγάλες δασώδεις ἐκτάσεις. Μὲ παρασημιακὴ παρότρυνση ἀπὸ τὶς ἡγεσίες τοῦ λευκοῦ κολλάρου καὶ τοῦ ράσου ἐπιτυγχάνεται νὰ ἐπεκταθοῦν τὰ πολεοδομικὰ συγκροτήματα τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας στοὺς ὀρεινοὺς ὄγκους γύρω ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ καὶ τὴν Θεσσαλονικὴ καὶ στὰ θέρετρα τῆς Πελοποννήσου, Εὐβοίας καὶ Πηλίου. Ἡ διάταξη, ποῦ προωθεῖται στὸν βασικὸ νόμο τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμοσύνης, γιὰ τὸν ἐπανακαθορισμὸ τῶν δασῶν ὠδήγησε τοὺς ἐμπρηστὲς στὸ νὰ σέρνονται ἀνενόχλητοι στὰ δάση ὡς φῖδια, μετατρέποντας αὐτὰ σὲ «κρανίου τόπο».

Ἡ Πεντέλη εἶναι σήμερα δεμένη χειροπόδαρα στὰ δεσμὰ τῆς περιώνυμης μονῆς. Πολλὰ στρέμματα ἀναδασωτέας δασικῆς ἔκτασης καταπατᾷ ἡ Μονὴ Ἀγίου Παντελεήμονος, ἐνῶ 1.200 τ.μ. ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἔχει ἥδη κτίσει. Μετὰ τὴν συστηματικὴ καύση τῶν περιοχῶν μὲ μεγάλες φωτιές, ποῦ μπαίνουν σὲ καίριες προεκλογικὲς περιόδους, καὶ τὶς δηλώσεις ὅτι «τὸ δάσος θὰ παραμείνῃ δάσος», μόλις περάσῃ λίγος καιρὸς, καὶ βγῇ ἡ ἀπόφαση ἀναδάσωσης, ἐξαιροῦνται μερικὲς δεκάδες χιλιάδες στρέμματα ἀπὸ τὴν ἀπόφαση αὐτὴ μὲ τὴν αἰτιολογία ὅτι αὐτὲς δὲν εἶχαν δένδρα..., διότι αὐτὰ κάηκαν στὴν προηγούμενη πυρκαϊά...

Μιὰ ἄλλη μέθοδος καταπάτησης βασίζεται στὴν ἀντιπαροχή. Μὲ τὴν μέθοδο αὐτὴ ἀποχαρκτηρίσθηκε δάσος στὴν περιοχὴ Οὐρανούπολης Χαλκιδικῆς πρὸς ὄφελος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου τοῦ Ἀγίου Ὁρους, γνωστῆς γιὰ τὶς πολιτικὲς καὶ ἐπενδυτικὲς τῆς δραστηριότητες στὴν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάμειξή της στὸ κρατίδιο τῆς Ρωμοσύνης, στὸν ἀθλητισμὸ, στὴν δημοσιογραφία κ.λπ. Ἡ ἀποχαρκτηρισμένη αὐτὴ περιοχὴ ἀνταλλάχθηκε μὲ ἐκτάσεις, ποῦ ἀνῆκαν σὲ δολοφονηθέντες ἐπὶ Βυζαντινοκρατίας Ἕλληνες, ποῦ ἀρνήθηκαν νὰ βαπτισθοῦν χριστιανοί, στὴν παραλίμνια περιοχὴ τῆς Βιστωνίδος Θράκης. Αὐτὲς ἀσφαλῶς θὰ παραδοθοῦν μὲ τὴν βοήθεια συγγενῶν πολιτικῶν προσώπων καὶ τὴν καταβολὴ ἑκατοντάδων χιλιάδων εὐρώ, γιὰ ἐμπορικὴ ἐκμετάλλευση σὲ Ἀγγλούς....

Ἔτσι τὸ βρώμικο χρῆμα μετατρέπεται σὲ ἀκίνητα, ξεπλένεται στὰ Χρηματιστήρια, νομιμοποιεῖται στὰ καζίνο καὶ στοὺς ἄλλους μηχανισμοὺς κέρδους ἀπὸ τὴν τύχη. Τὸ ἓνα τρίτο τῶν δασῶν τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὁλόκληρος ὁ βράχος τῆς Μονῆς Βλατάδων Θεσσαλονίκης, ποῦ ὑπάγεται κατ' εὐθείαν στὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως, κατακυρώθηκε στὴν ἀδελφότητα τῶν μοναχῶν ἀπὸ τὸν Μουράτ Β' τὸν πορθητὴ τῆς Θεσσαλονίκης, διότι οἱ μοναχοὶ ὠδήγησαν τοὺς Ὀθωμανοὺς ἀπὸ

υπόγειες διαβάσεις και καταπακτές στα νώτα των αγωνιζομένων Θεσσαλονικέων. Παραμένει ακατανόητο, γιατί οι Ρωμιοὶ δὲν ἀπαλλοτριώσαν ἀκόμη τὶς περιοχές αὐτές.... Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, ποὺ τὸ κρατίδιο τῆς Ρωμιοσύνης πιέζεται ἀπὸ τὸ παρακράτος τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας νὰ ἀργοπορήσῃ στὴν δημιουργία «Ἐθνικοῦ Κτηματολογίου» γιὰ τὰ δάση, παρ' ὅλο ποὺ αὐτὸ ἔχει λάβει τὰ χρήματα ἀπὸ τὴν Ε.Ε. Δὲν θέλει νὰ γνωστοποιηθῇ τὸ μέγεθος τῶν δασῶν, ποὺ τοῦ ἀνήκει παράνομα. Ἔτσι τὸ κρατίδιο τῆς Ρωμιοσύνης καίγεται καὶ λεηλατεῖται καὶ κυβερνᾶται ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ἔχουν εὐχέρεια στὰ εὐσεβῆ ψεύδη. Εἶναι δυνατόν μίᾳ χώρα, ποὺ θέλει νὰ ἀνήκῃ στὸν σκληρὸ πυρῆνα τῶν 20 τῆς Ε.Ε. νὰ μὴν ἔχῃ καταφέρει στὸν 21ον αἰῶνα νὰ ξεχωρίσῃ, ποιές ἐκτάσεις εἶναι δασικὲς καὶ ποιές ὄχι; Εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ εὐρωπαϊκὴ χώρα, ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ Ἐθνικὸ Κτηματολόγιο, ποὺ νὰ μὴν ἔχουν ξεκαθαριστῇ οἱ χρήσεις γῆς;

*Τὸ κρατίδιο τῆς
Ρωμιοσύνης πιέζεται
ἀπὸ τὸ παρακράτος
τῆς Ὁρθοδόξου
χριστιανικῆς
θεοκρατίας νὰ
ἀργοπορήσῃ στὴν
δημιουργία «Ἐθνικοῦ
Κτηματολογίου» γιὰ
τὰ δάση, παρ' ὅλο ποὺ
αὐτὸ ἔχει λάβει τὰ
χρήματα ἀπὸ τὴν Ε.Ε.*

Περίεργες καὶ ἐγκληματικὲς παραχωρήσεις ὅλων τῶν μεταπολιτευτικῶν κυβερνήσεων ἀνύψωσαν τὴν ἀκίνητη περιουσία τῆς θεοκρατίας αὐτῆς σύμφωνα μὲ τὸν προϋπολογισμὸ τοῦ 2005 σὲ τοὐλάχιστον 20 δισεκατομμύρια εὐρώ, χωρὶς νὰ συνυπολογιστοῦν οἱ τεράστιες δασικὲς ἐκτάσεις ποὺ κατέχουν τὰ 2.500 μοναστήρια.

Στὰ ὡς ἄνω στοιχεῖα δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐπικρατείας τοῦ κρατιδίου τῆς Ρωμιοσύνης, ποὺ ὑπάγονται κατ' εὐθείαν στὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δηλαδὴ τῆς Κρήτης καὶ τῶν Δωδεκανήσων.

Ὁ ἀνώνυμος Ἑλλήν πατριώτης ἀπὸ τὴν Ἑσπερία, ποὺ μελέτησε Ἡρόδοτο, Πλάτωνα, Θουκυδίδη, Ξενοφῶντα καὶ Πλούταρχο καὶ συνέταξε τὸ 1806 στὴν Ἰταλία τὴν «Ἑλληνικὴ Νομαρχία», δηλαδὴ τὸ ἐπαναστατικὸ κείμενο, ποὺ ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ ιδεολογικὴ διακήρυξη τῆς ἐλληνικῆς ἐξέγερσης τοῦ 1821, ὁραματιζόμενος μίᾳ νέᾳ Ἑλλάδα, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς δεισιδαιμονίας τῆς Ὁρθοδόξου χριστιανικῆς θεοκρατίας ἔγραφε μεταξὺ ἄλλων:

«Οἱ ἱερεῖς, ἀγαπητοί μου, φυλάττοντες ἓνα σκοπόν, καθόλου διάφορον ἀπὸ τοὺς λοιποὺς συμπολίτας, πάντοτε ἐπροσπάθησαν μὲ τὸ μέσον τῆς θεότητος νὰ καταδυναστεύουν τοὺς συμπολίτας των, καθὼς μέχρι σήμερον μὲ τὴν ἀμάθειαν καὶ κακομάθησιν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ των. Αὐτοὶ καλύπτοντες μὲ τίτλον ἀγιότητος τὰ πλέον φανερὰ ψεύματα, ἐγέμισαν τοὺς ἀδύνατους νόας τοῦ λαοῦ ἀπὸ μίαν τοσαύτην δεισιδαιμονίαν, ὥστε, ἀντὶ νὰ ὀνομάσουν ψεῦμα τὸ ἀδύνατον, τὸ ὀνομάζουν ἄγιον...»

Μὰ τὸν «Ζᾶ», μὲ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων ποὺ ἀναφέρονται στὸ ἔργο τοῦ Λυκούργου «κατὰ Λεωκράτους», οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ κάποτε πρέπει νὰ τιμωρηθοῦν.

Γ.Θ. Χατζηθεοδώρου
Υφηγητὴς Πολυτεχνείου Ἀχαρνῶν

Ο Φ. ΣΙΛΛΕΡ, ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟ

Ἡ αἴσθησις τῆς ὁμορφιᾶς κλειδὶ τῆς Παιδείας

« ἐλευθερία κατακτᾶται μόνο μέσῳ τῆς Παιδείας. Τὸ κλειδὶ γιὰ τὴν Παιδεία εἶναι ἡ βίωσις τοῦ Ὁραίου. Ἡ καλλιεργημένη καλαισθησία εἶναι συνδεδεμένη μὲ διαύγεια τοῦ νοῦ, ἐλεύθερο πνεῦμα, ἀκόμη καὶ ἀξιοπρέπεια τῆς συμπεριφορᾶς, ἐνῶ ἡ ἀκαλλιέργητη συνδέεται συνήθως μὲ τὰ ἀντίθετα. Ἐπικαλοῦνται μὲ ἀρκετὴ ἐμπιστοσύνη τὸ παράδειγμα τοῦ πιὸ χρηστοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς ἀρχαιότητος, τοῦ Ἑλληνικοῦ, στὸ ὁποῖο τὸ αἶσθημα τῆς ὁμορφιᾶς πέτυχε συγχρόνως τὴν ὑψιστὴν ἀνάπτυξή του, καὶ τὸ ἀντίθετο παράδειγμα ἐκείνων τῶν ἐν μέρει ἀγρίων, ἐν μέρει βαρβαρικῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι πληρώνουν τὴν ἀναισθησίαν τους γιὰ τὸ ὠραῖο μὲ ἕναν ὠμὸ ἢ πάντως μὲ ἕναν ὑπερμετρὰ αὐστηρὸ χαρακτήρα.», λέει ὁ Σίλλερ, δίνοντας ἀπάντησις σὲ πολλὰ γιὰ τὴν σύγχρονον ἀνθρώπων καὶ εἰδικώτερα τῶν μελῶν τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς κοινωνίας, πού, σὲ ἀντιδιαστολὴ μὲ τὴν ἀρχαίαν, βιώνει τὴν ἀσχήμια, τὴν σύγχυσις, τὴν ἀνελευθερίαν, τὴν διαφθορὰ καὶ τὴν βαρβαρότητα, ἀκριβῶς διότι ἐξέλιπε τὸ Ὁραῖο καὶ ἡ Παιδεία.

«Γνώρισμα τῶν καινοφανῶν τεχνῶν τῆς Ζωγραφικῆς καὶ τῆς Γλυπτικῆς εἶναι ἡ καταστροφὴ τῆς μορφῆς τῶν εἰς τὰς αἰσθήσεις ὑποπιπτόντων ἀντικειμένων, πολλάκις δὲ καὶ ὁ κατακερματισμὸς τοῦ ὅλου ἀντικειμένου. Ἡ μορφὴ καὶ ἡ εἰκὼν τῶν ἀντικειμένων, μὴ ἐξαιρουμένου οὐδ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὡς αἰσθητοῦ ἀντικειμένου, ἔχουν ἐξοστρακισθῇ εἰς τὰ δημιουργήματα τῶν ἐν λόγῳ τεχνῶν... Ἡ ἐν λόγῳ τέχνη δέον, ὡς εὐλογον, νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀντιφυσιοκρατικὴ... Ἡ τοιαύτη τεχνοτροπία ἔχουσα ὡς γνώρισμα τὴν ἔλλειψιν μορφῆς καὶ μεταβάλλουσα τὸ καλλιτέχνημα εἰς συνονθύλευμα ἑτεροκλίτων στοιχείων (γραμμῶν, σχημάτων καὶ χρωμάτων), εἰς χαῶδες τουτέστιν κατασκευάσμα ἐνέχον ὡς γνώρισμα τὴν ἀποδιοργάνωσιν, ἀποικοδόμησιν καὶ κατάργησιν παντὸς κανόνος τάξεως καὶ ρυθμοῦ, συμβολίζει τὴν διαλυτικὴν ιδιότητα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου στρεφομέ-

νην ἐναντίον τῆς ἔξω πραγματικότητος καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ ἐναντίον τῶν ἰδίων δημιουργημάτων του. Αἱ νέαι αὐταὶ μορφαὶ τῆς Τέχνης ἐνέχουν ὡς γνώρισμα τὴν “ἀπαισθητικοποίησιν” τῆς αἰσθητικῆς (τοῦ ὠραίου) καὶ τὴν “αἰσθητικοποίησιν” τοῦ μὴ αἰσθητικοῦ (τοῦ δυσμόρφου).» [Κ.Δ. Κωνσταντινίδης, Καθηγητῆς τῆς Ψυχιατρικῆς καὶ Νευρολογίας: «Ὁ ἂν ἢ ἄλογον προᾶγμα τέχνην οὐ καλῶ» (Πλάτων), βλ. «Δ», τ. 78.]

Ἀντικείμενο τῆς ἔρευνας τοῦ Σίλλερ εἶναι ὁ ὅρισμός τῆς ἐπενέργειας τῆς αἰσθητικῆς στὴν λειτουργία τῆς κοινωνίας καὶ ἡ μεταλαμπάδευση τῶν ἀρχῶν, ποὺ ὁδηγοῦν στὴ ἠθικὴ τελείωση τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἐκφράσθηκαν ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πρόσωπα ποὺ ἄφησαν τὸ στίγμα τους στὴν Ἱστορία τῆς Ἀνθρωπότητος. Ἡ οἰκοδόμησις μιᾶς ἀληθινῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀποτελεῖ γι’ αὐτὸν τὸ τελειότερο ὅλων τῶν ἔργων τέχνης.

Σ’ ἓνα αὐθεντικὸ

καλλιτεχνικὸ

δημιούργημα

ἡ μορφή εἶναι

κυρίαρχη, τὸ ὕλικὸ

ἐξαφανίζεται.

Οἱ ιδέες του, ὅπως λέει, «δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν μονότονη συναναστροφή μὲ τὸν ἑαυτό του», ἄρα δὲν βασίζονται σὲ «ἀλλότρια ἰσχύ» καὶ δὲν κινδυνεύουν ἀπὸ ὁμαδοποίηση. Ἀποτελοῦν δὲ ἐφαρμογὴ τοῦ Λόγου καὶ τοῦ ἠθικοῦ ἐνστίκτου, μὲ τὸ ὁποῖο ἡ Φύσις προίκισε τὸν ἄνθρωπο. Οἱ ἀκαδημαῖκοι τύποι δὲν ἔχουν θέσι στὸν λόγο του. Ἡ κατανόηση μέσῳ τῆς διανοίας ἀποκλείει τὸ συναίσθημα (ἀσυμβίβαστον νόησης καὶ συναισθήματος) καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀνάλυση τοῦ ἀντικειμένου καὶ τὴν ἀνασύνθεσή του σὲ λέξεις. «Ὅταν ὁ στοχασμὸς ἐκφρασθῇ μία φορά: τοῦτο εἶναι, τότε ἀποφαίνεται γιὰ πάντα καὶ αἰωνίως, καὶ τὴν ἐγκυρότητα τῆς ἀποφάνσεώς του ἐγγυᾶται ἡ ἴδια ἡ προσωπικότης.» Ἀπόλυτη διαύγεια, ἀπόλυτη ὁμορφιά. Πρόκειται γι’ αὐτὸ ποὺ ἀποκαλεῖ ὁ Σίλλερ «ὁρμὴ τῆς μορφῆς» καὶ ταυτίζεται μὲ τὴν ἀπόλυτη φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἔλλογην φύσιν του, σκοπὸς τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση καὶ ἡ ἐξαλήθευση τοῦ προσώπου του ἄχρονα, δεδομένου ὅτι ἡ κυριαρχία τοῦ χρόνου ἐγκλωβίζει τὸν ἄνθρωπο στὸν αἰσθητὸ κόσμον (μὲ τὴν νίκην του ἐπὶ τοῦ Κρόνου ὁ Δίας ἀποδεσμεύει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Χρόνου), ἀκυρώνει τὴν συμπαντικὴ διάστασιν τοῦ πνεύματός του, ἀλλοιώνει ἢ καὶ ἐκμηδενίζει τὴν προσωπικότητά του («αἰσθητηριακὴ ὁρμή»), ἐνῶ τὸ ἔνθεον ὑπάρχει μέσα του, καὶ ἡ «ιδέα τοῦ ἀπόλυτου εἶναι» θεμελιώνεται στὴν ἴδια τὴν προσωπικότητά του, δηλαδὴ τὴν ἐλευθερία. Κατὰ τὴν βίωσιν τοῦ ὠραίου ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὰ πάθη, δὲν παλεύει πλέον μετὰ τὸν νόμον καὶ ἀνάγκης, ἀκολουθεῖ τὴν «ὁρμὴν τοῦ παιχνιδιοῦ», ποὺ συγκεφαλαιώνει τὴν ἀνθρώπινην φύσιν, μεταβαίνει ἀπὸ τὴν παθητικὴν κατὰστασιν τοῦ αἰσθάνεσθαι στὴν ἐνεργητικὴ κατὰστασιν τοῦ σκέπτεσθαι. Ὁ αἰσθητηριακὸς ἄνθρωπος γίνεται ἔλλογος, ἐφ’ ὅσον γίνῃ αἰσθητικὸς. Ἡ αἰσθητικὴ δὲν ἀναπτύσσεται, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι περιχαρα-

Συνέχεια στὴ σελ. 21613 ►

ΣΙΛΛΕΡ: Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Φρειδερίκος φόν Σίλλερ (1759-1805) ὑπῆρξε κορυφαῖος Γερμανὸς ποιητὴς καὶ δραματικὸς συγγραφέας, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐκπρόσωπος τοῦ γερμανικοῦ Ρομαντισμοῦ.

Μὲ τὸ ἔργο του συνέβαλε στὴν διάδοση τῶν πρωτοποριακῶν ιδεῶν τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνα, ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Τραγωδία καὶ θέλησε νὰ κληροδοτήσῃ στὴν Γερμανία τὴν Κλασικὴ Παιδεία, ποὺ πίστευε ὅτι τῆς ἔλειπε.

Γόνος στρατιωτικῆς οἰκογενείας, τράβηξε μὲ τὸ πνεῦμα του τὴν προσοχὴ τοῦ δοῦκα τῆς Βυρτεμβέργης Καρόλου Εὐγενίου, ὁ ὁποῖος τὸν ἐνέταξε στὴν ὑπ' αὐτὸν ἐλεγχόμενη Στρατιωτικὴ Ἀκαδημία, ὅπου σπούδασε Νομικὰ καὶ Ἱατρικὴ (στρατιωτικὸς χειρουργός). Φύση ἀνήσυχη καὶ ἀντισυμβατική, δὲν μποροῦσε νὰ περιοριστῇ στὸ αὐστηρὸ καὶ «προστατευόμενο» περιβάλλον τῆς Ἀκαδημίας καὶ γρήγορα στράφηκε στὴν ἀναζήτησι τοῦ ὑψηλοῦ, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀλήθειας. Τὸ 1780 ἀπεπέμφθη ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία, λόγῳ τῆς συγγραφῆς τοῦ δοκιμίου του περὶ θρησκείας «Ἡ σχέση ἀνάμεσα στὴν ζωὴ καὶ τὴν πνευματικὴ φύσι τοῦ ἀνθρώπου». Τὸ 1781 δημοσίευσε ἀνωνύμως καὶ μὲ δικά του ἔξοδα τὸ ἔργο του «Οἱ ληστές», ἕναν ὕμνο στὴν ἐσωτερικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ κραυγὴ διαμαρτυρίας γιὰ μία διεφθαρμένη κοινωνία, ποὺ ἀλλοτριώνει ἀκόμη καὶ τὶς εὐγενεῖς φύσεις. Τὸ ἔργο αὐτὸ προκάλεσε πολλαπλοὺς κραδασμοὺς κυρίως στοὺς νέους. Τὴν ἴδια χρονιά ὠλοκλήρωσε στὴν Σαξονία τὴν συγγραφὴ τοῦ δράματος «Δὺν Κάρολος», τὸ ὁποῖο στηλιτεύει τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὸν βάρβαρο ἐξουσιασμό, ποὺ ἀσκεῖ στοὺς ἀνθρώπους. Τὸ 1782 ὁ Σίλλερ τιμωρήθηκε ἀπὸ τὸν δοῦκα μὲ κράτησι δύο ἐβδομάδων καὶ τὴν ἀπαγόρευσι συγγραφῆς ἄλλων θεατρικῶν ἔργων, γιὰτὶ ἀπομακρύνθηκε χωρὶς τὴν ἄδειά του ἀπὸ τὴν Βυρτεμβέργη, προκειμένου νὰ παρακολουθήσῃ στὸ Μανχάϊμ τὴν

θεατρική παρουσίαση τοῦ ἔργου του «Οἱ ληστές». Ἐμπνεύσθηκε ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, τὸν Βιργίλιο, τὸν Σαίξπηρ καὶ τὸν Ζὰν Ζὰκ Ρουσσώ τὶς ιδέες τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης καὶ τὸ 1792 τοῦ δόθηκε ἡ Γαλλικὴ ὑπηκοότητα γιὰ τὰ ἐπαναστατικά του ἔργα κατὰ τῆς τυραννίας, τὴν ὁποία ὁμως ἀποποιήθηκε ἀηδιασμένος ἀπὸ τὴν ἀνεξέλεγκτη βία, ποὺ ἐπέδειξαν κάποιοι στὸ ὄνομα τῆς Ἐπανάστασης. Τὸ 1788 ἔγινε καθηγητὴς Φιλοσοφίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ἰένας, τὸ ὁποῖο ἀπὸ τὸ 1934 φέρει τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ τὸ κυριώτερο γνωρίστηκε μὲ τὸν Γκαίτε, μὲ τὸν ὁποῖο συνεδέθη καὶ συνεργάσθηκε στενά. Ὁ Γκαίτε τὸν ὥθησε νὰ γράψῃ κι ἄλλα θεατρικὰ ἔργα, νὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὴν σατιρικὴ δημοσιογραφία καὶ μαζί ἵδρυσαν τὸ Θέατρο τῆς Βαϊμάρης. Τὸ 1790 παντρεύτηκε τὴν Σαρλότ φὸν Λένγκερφελντ. Τὰ ἔργα του ἐνέπνευσαν πολλοὺς μουσικοσυνθέτες, ὅπως τὸν Βέρντι («Δὸν Κάρλος»), τὸν Μπράμς, τὸν Λίστ, τὸν Μέντελσον, τὸν Τσαϊκόφσκυ κ.λπ. Τὸ 1793 γνώρισε τὸν Φ. Χέλντελιν, τὸν ὁποῖο στήριξε καὶ μάλιστα ἐξέδωσε μερικὰ ποιήματά του καὶ ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν «Ὑπερίωνα». Τὸ 1799, μετὰ ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια περιπλάνησης, ἐπέστρεψε στὴν Βαϊμάρη μέχρι τὸν θάνατό του ἀπὸ φυματίωση σὲ ἡλικία 45 ἐτῶν.

Ἔργα του:

- Ποίηση: «Ὁ κατακτητὴς» (1776), «Ἐλεγεία γιὰ τὸν θάνατο ἐνὸς ἐφήβου» (1780), «Ὡδὴ στὴν χαρὰ» (1785), μελοποιημένη στὴν ἐνάτη συμφωνία τοῦ Μπετόβεν, «Οἱ θεοὶ τῆς Ἑλλάδος» (1789), «Μπαλλάντες» (1797), «Κασσάνδρα» (1802), «Οἱ γερανοὶ τοῦ Ἰβύκου», «Τὸ ἄσμα τῆς καμπάνας», «Τὸ ἰδεῶδες καὶ ὁ βίος» κ.ἄ.
- Θεατρικὰ ἔργα: «Οἱ ληστές» (1781), «Δὸν Κάρλος» (1787), «Βάλλενσταϊν» (1799), «Μαρία Στιούαρτ» (1800), «Γουλιέλμος Τέλλος» (1804), «Ἡ νύμφη τῆς Μεσσήνης», «Ἐρωτας καὶ ραδιουργία», κ.ἄ.
- Μεταφράσεις: «Φαίδρα» τοῦ Ρακίνα, «Ἰφιγένεια ἐν Αὐλίδι» τοῦ Εὐριπίδη, «Μάκβεθ» τοῦ Σαίξπηρ.
- Ἱστορικὰ ἔργα: «Ἱστορία τῆς ἐπανάστασης, ποὺ ἀπέσπασε τὶς Κάτω Χῶρες ἀπὸ τὴν ἰσπανικὴ κυριαρχία» (1788), «Ἱστορία τοῦ Τριακονταετοῦς Πολέμου» (1790).
- Δοκίμια: «Περὶ τῆς αἰσθητικῆς παιδείας τοῦ ἀνθρώπου» (1795), «Περὶ τῆς ἐπικῆς καὶ τῆς δραματικῆς ποιήσεως» (1797), «Ἡ σχέση τῆς ζωφώδους καὶ τῆς πνευματικῆς φύσης τοῦ ἀνθρώπου» (1777), «Περὶ τοῦ Ὑψηλοῦ» κ.ἄ.

Α.Γ.

κωμένος, αδυνατεί να «δῇ» κάτι ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του ἢ εἶναι ἐνταγμένος στὴν μᾶζα. «Ἐὰν τὰ ἐλληνικὰ φύλα εὐφραίνονταν στοὺς ἀγῶνες τῆς Ὀλυμπίας μὲ τὰ ἀναίμακτα ἀγωνίσματα τῆς δύναμης, τῆς ταχύτητας, τῆς εὐλυσίας καὶ μὲ τὴν εὐγενέστερη ἄμιλλα τῶν ταλέντων, καὶ ἂν ὁ ρωμαϊκὸς λαὸς χαίρεται μὲ τὸν θανάσιμο ἀγῶνα ἐνὸς ἡττημένου μονομάχου ἢ τοῦ Λίβου ἀντιπάλου του (ὅπου Λίβος ἀντίπαλος δὲν εἶναι παρὰ τὸ λιοντάρι) μᾶς γίνεται μόνο ἀπὸ τὸ στοιχεῖο αὐτὸ κατανοητό, γιατί τὶς ιδεώδεις μορφές μιᾶς Ἀφροδίτης, μιᾶς Ἥρας, ἐνὸς Ἀπόλλωνα, δὲν πρέπει νὰ τὶς ἀναζητήσωμε στὴν Ρώμη ἀλλὰ στὴν Ἑλλάδα... Αὐτὴ ἡ ὁρμὴ κυριαρχοῦσε στὴν τέχνη καὶ τὴν ζωὴ τῶν Ἑλλήνων, τῶν πρὸ ἐξαίρετων μαστόρων τῆς μόνο ποὺ αὐτοὶ μετέθεσαν στὸν Ὀλυμπο ἑκεῖνο, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ στὴν γῆ. Ὡδηγημένοι ἀπὸ τὴν ἀλήθεια τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἐξαφάνισαν ἀπὸ τὸ μέτωπο τῶν μακαρίων θεῶν τόσο τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν ἐργασία, ποὺ ρυτιδώνουν τὶς παρειὲς τῶν θνητῶν, ὅσο καὶ τὴν μηδαμινὴ ἡδονή, ποὺ ἡρεμεῖ τὸ οὐδέτερο πρόσωπο· ἀπελευθέρωσαν τοὺς αἰωνίως ἱκανοποιημένους ἀπὸ τὰ δεσμὰ κάθε σκοποῦ, κάθε καθήκοντος, κάθε μέριμνας... Ἐλεύθερο καὶ ὑψηλὸ εἶναι...»

«Μόνον ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει συνείδηση, ἀπαιτεῖται Λόγος, δηλαδὴ ἀπόλυτη συνέπεια καὶ καθολικότητα τῆς συνειδήσεως· προηγουμένως δὲν εἶναι ἄνθρωπος, καὶ κανένα ἐνέργημα τῆς ἀνθρώπινης φύσης δὲν μπορεῖ νὰ ἀναμένεται ἀπὸ αὐτόν.»

Σὲ μιὰ ξεπεσμένη κοινωνία, ὅπου οἱ ἄνθρωποι θυσιάζουν δουρικὰ στὴν χρεία καὶ τὶς ἀγοραῖες ἀνάγκες τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματός τους καὶ ἀκρωτηριάζουν τὴν δημιουργικότητά τους, ὁ Σίλλερ προσβλέπει στὴν «Τέχνη τοῦ Ἰδεώδους». Πορεύεται στὴν ἐλευθερία μέσῳ τῆς ὁμορφιάς, ἐπιλογὴ ποὺ δικαιώνεται ἀπὸ τὸν καθαρὸ Λόγο.

“ Μόνον ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει συνείδηση, ἀπαιτεῖται Λόγος, δηλαδὴ ἀπόλυτη συνέπεια καὶ καθολικότητα τῆς συνειδήσεως· προηγουμένως δὲν εἶναι ἄνθρωπος, καὶ κανένα ἐνέργημα τῆς ἀνθρώπινης φύσης δὲν μπορεῖ νὰ ἀναμένεται ἀπὸ αὐτόν.”

«Τὸ ἄτομο καθίσταται ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦτο ἀκριβῶς: δὲν σταματᾷ σ' ἐκεῖνο ποὺ δημιούργησε μόνῃ ἡ Φύση ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ κατέχει τὴν ἰκανότητα νὰ ἐπαναλάβῃ ἀναδρομικῶς μέσῳ τοῦ Λόγου τὰ βήματα, ποὺ ἔκανε προκαταβολικὰ ἡ Φύση γι' αὐτόν, νὰ μετατρέψῃ τὸ ἔργο τῆς ἐλεύθερης ἐπιλογῆς του καὶ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν φυσικὴ ἀναγκαιότητα σὲ ἠθική. Συνέρχεται ἀπὸ τὸν αἰσθητηριακὸ του λήθαργο, ἀναγνωρίζει τὸν ἑαυτὸ του ὡς ἄνθρωπο, κοιτάζει γύρω του καὶ βρίσκεται στὴν Πολιτεία...», λέει καθορίζοντας ἐπακριβῶς τὴν ἔννοια τοῦ ἥθους ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔλλογου, συνειδητοποιημένου, ὑπεύθυνου, ἐλεύθερου πολίτη, ὁ ὁποῖος «δὲν ὑποτάσσει τὴν ἐλεύθερη κρίση του στὴν δεσποτικὴ γνώμη τῆς κοινωνίας, τὴν θέλησή του στὰ δολώματά της, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐπιβάλλει τὴν αὐθαιρεσία του ἀπέναντι στὰ ἱερά της δικαιώματα».

Οἱ λαοὶ ἐκπίπτουν ἀπὸ τὴν Φύσιν λόγῳ τῆς ἐκτροπῆς ἀπὸ τὸν Λόγον καὶ ἐπιστρέφουν σ' αὐτὴν μέσῳ τοῦ Λόγου. «Ἡ ἑλληνικὴ φύσις ζευγάρωσε μὲ ὅλα τὰ θέλγητρα τῆς τέχνης καὶ μὲ ὅλη τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς σοφίας, χωρὶς ὅμως νὰ γίνῃ θῦμα τους. Οἱ Ἕλληνες μᾶς ντροπιάζουν μὲ μίαν ἀπλότητα, ποὺ εἶναι ξένη πρὸς τὴν ἐποχὴ μας· εἶναι συγχρόνως οἱ ἀντίζηλοί μας, συχνὰ μάλιστα ὡς πρότυπά μας καὶ σ' αὐτὰ ποὺ ὑπερέχομε καὶ μὲ τὰ ὁποῖα συνήθως παρηγορούμαστε γιὰ τὸν ἀφύσικο χαρακτήρα τῶν ἡθῶν μας. Πλήρεις μορφῆς καὶ πλήρεις πληρότητας τοὺς βλέπομε συγχρόνως νὰ φιλοσοφοῦν καὶ νὰ μορφώνουν, τρυφεροὺς καὶ δραστήριους νὰ συνενώνουν τὴν νεότητά τῆς φαντασίας μὲ τὴν ἀνδρικότητα τοῦ Λόγου σὲ μιὰν ἔξοχην ἀνθρωπινὴ φύσιν.»

“Ἀναζητοῦμε τὸ
σταθερὸ θεμέλιον τῆς
γνώσης, τὸ ὁποῖο
δὲν θὰ μπορῇ νὰ
τὸ κλονίσῃ τίποτε
πιά, καὶ ὁποῖος
δὲν ἀποτολμᾷ νὰ
πηγαίνῃ πέρα ἀπὸ τὴν
πραγματικότητα, δὲν
θὰ κατακτίσῃ ποτὲ
τὴν ἀλήθεια.”

Ὁ Σίλλερ ἐκθειάζει τὴν σύμπλευση αἰσθήσεων καὶ πνεύματος, καταργεῖ τὴν διαχωριστικὴ τους γραμμὴ, τιμᾷ τὴν ὕλη καὶ τὴν ἐνίζει μὲ τὸν Λόγον. Στὴν Φύσιν δὲν νοεῖται διαμελισμός. Τὸ ἄτομο πρέπει νὰ ἀποτελῇ μία ἀνεξάρτητη ὁλότητα καὶ μία πλήρης ὁμάδα αὐτοτελῶν ἀτόμων μὲ φυσικὴ συνοχὴ ἀποτελεῖ τὴν πόλιν. Τὴν θέσιν ὅμως τῆς ἀρχαιοελληνικῆς Πολιτείας ἔχουν καταλάβει τεχνητοὶ μηχανισμοί, ἀποτελούμενοι ἀπὸ ἄπειρα, χωρὶς πνοὴ μέρη, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ πολυδιάσπασιν (τῶν νόμων ἀπὸ τὰ ἥθη, τῆς ἐργασίας ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν, τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τὴν φύσιν του). Ἀνέφικτη ἡ ἁρμονία, τὸ αἰώνιον ζητούμενον τῶν ἀνθρώπων. Πῶς νὰ ἀναπτυχθῇ μέσα στὴν ἀποσπασματικότητά, ὅπου ἀπ' ὅλες τὶς καταβολὰς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καλλιεργεῖται μόνον ἐκείνη ποὺ ὁδηγεῖ σὲ ἀξιώματα ἢ σὲ ἀνταμοιβή; Ὅτιδήποτε ὑπερβαίνει τὰ τετριμμένα, ξεφεύγει

ἀπὸ τὰ προσχεδιασμένα, θεωρεῖται ἐπικίνδυνον, ἀπειλητικὸν καὶ καταστέλλεται. Τὸ ἄτομο ἀκρωτηριάζεται καὶ δὲν ἀποτελεῖ παρὰ γρανάζι ἐνὸς εὐτελοῦς μηχανισμοῦ. Ἡ Πολιτεία δὲν λειτουργεῖ ἢ ἀκριβέστερα δὲν ὑφίσταται ἢ, διότι δὲν διαθέτει πολῖτες. Οἱ ἄνθρωποι δὲν νοιώθουν ὅτι ἀποτελοῦν μέλη μιᾶς Πολιτείας. Ἄγονται καὶ φέρονται ἀσυνείδητα, παραδέχονται, κατασπαταλῶντας τὴν ἐνεργητικότητά τους σὲ ἀνούσιες ἀναμετρήσεις ἰσχύος, παραμένοντες στὴν πραγματικότητα ὁλοκληρωτικὰ ἀδρανεῖς, θλιβερὰ ἄτολοι, ἀμαθεῖς, βάρβαροι. Ὅποιασδήποτε μορφῆς ἐξέγερσιν δὲν ἀποτελεῖ παρὰ κραυγὴ ἀπελπισίας.

Τὸν δρόμον γιὰ τὴν γνώσιν τὸν ἀνοίγει ὁ ἄξιος ἄνθρωπος, ὁ ἐξωπλισμένος μὲ Λόγον, ὁρμὴν καὶ τόλμην, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὶς τυφλὰς δυνάμεις καὶ τὴν ἀπάτην. Αὐτὸ συμβολίζει καὶ ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, ἡ ὁποία ἐξέρχεται πάνοπλη ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ Δία (εἶναι δηλαδὴ παιδί τοῦ Λόγου), προκειμένου νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν πολεμικὴν τῆς ἀποστολήν, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὸ νὰ ἀνασύρῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸ ἔρεβος τῆς ἀδράνειας καὶ τῆς πλάνης, στὸ ὁποῖο ἔχουν

πέσει, ανίκανοι για στοχασμό, αποποιούμενοι στην ουσία του πολύτιμου δώρου της Φύσης, του Λόγου, που είναι κοινός αλλά γι' αυτούς απροσπέλαστος, ανήμπορα έρμαια της εκάστοτε εξουσίας και του ιερατείου, στους όποιους και σπεύδουν να αναθέσουν με ανακούφιση την κηδεμονία του νοῦ τους, δοῦλοι για πάντα.

Ἡ θεϊκὴ διαμορφωτικὴ ὁρμὴ δὲν ἔχει δοθῇ σὲ ὅλους. Τὴν διαθέτουν εὐγενεῖς φύσεις, ὅπως ἀσυμβίβαστοι καλλιτέχνες, οἱ ὅποιοι ἀποτυπώνουν τὴν ὠραιότητα στὰ ἔργα τους ἀμόλυντη, εἴτε ἄνθρωποι τοῦ Λόγου, τῶν ὁποίων ἡ ὁρμὴ στρέφεται ἄχρονα πρὸς τὸ ἀπόλυτο καὶ τὴν ἠθικὴ τελείωση, εἴτε ἄνθρωποι τῆς Ἐπιστήμης, ὅλοι ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ συμβάσεις, ἀδιάφοροι πρὸς τὶς κρίσεις καὶ ἄτρωτοι ἀπὸ τὴν διαφθορὰ τῆς ἐποχῆς τους. Ἡ ἀνάγκη δὲν τοὺς ἐπηρεάζει, δὲν τοὺς ἀγγίζει. Στὸ κάλεσμά τους οἱ φίλοι τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ὁμορφιάς ἀναποκρίνονται - αἴρεται ἡ ἀπάτη. Πρὶν ἀφεθῇ στὴν ὁρμὴ τοῦ παιχνιδιοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι φίλαντος ἀλλὰ ὄχι ὁ ἑαυτός του, ἀδέσμευτος, χωρὶς νὰ εἶναι ἐλεύθερος, δοῦλος, ἀκόμη κι ἂν δὲν ὑπηρετῇ κανόνες. Ἡ ἀκαλλιέργητη φύση του τὸν κάνει νὰ προβάλλῃ ὅ,τι τὸν φοβίζει στὸν ἑαυτό του στοὺς ἄλλους, αὐτοπαγιδεύεται, οἱ ἔλλογες δυνάμεις του ἀτονοῦν, ἐνῶ οἱ αἰσθητηριακὲς γιγαντώνονται, μέχρις ὅτου μία ἰσχυρὴ συνείδηση καταργήσῃ τοὺς περιορισμοὺς καὶ τὸν ὀδηγήσῃ στὶς Ἰδέες. Ὁ Λόγος παρουσιάζεται τότε ὡς ἀπόλυτη ἀνάγκη ἢ ὡς ἀναξήτηση τοῦ ἀπόλυτου, καὶ τὴν σύγχυση ἀντικαθιστᾷ ἡ καθαρὴ θέαση τοῦ ἀνθρώπου (τόσο τοῦ ἑαυτοῦ του ὅσο καὶ τῶν ἀντικειμένων). Ἐξευγενίζεται, στοχάζεται καὶ δημιουργεῖ. Δημιουργεῖ καὶ ἀπολαμβάνει. Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καλαισθησία τὸν ὀδηγοῦν στὴν οὐσία τῆς ζωῆς, στὴν τιμὴ, στὸν ἀγῶνα γιὰ ἓνα στεφάνι ἐλίας... Ὁ φόβος τῆς κοινῆς γνώμης ἐξοβελίζεται, ὅπως καὶ κάθε τι ἀνούσιο ἢ χυδαῖο.

“Ἡ ἀνάγκη νὰ ἀρέσῃ ὑποβάλλει τὸν κραταιὸ στῆς καλαισθησίας τοὺς ἥπιους νόμους· τὴν ἡδονὴν μπορεῖ νὰ τὴν ἀρπάξῃ, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ εἶναι δῶρο.”

* * *

Ἔναι ὑπαρκτὴ μία τέτοια πολιτεία; «Ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκη ὑπάρχει σὲ κάθε ψυχὴ μὲ λεπτὴ διάθεση· ὡς πρὸς τὴν πραγματικότητα θὰ τὴν ἔβρισκε μᾶλλον κανεῖς μόνο σὲ μερικὸν ἐκλεκτοῦς, ὅπου δὲν καθοδηγεῖ τὴν συμπεριφορὰ ἢ χωρὶς πνεῦμα μίμηση τῶν ξένων ἡθῶν, ἀλλὰ ἡ ὠραία φύση τοῦ καθενός, ὅπου ὁ ἄνθρωπος βαδίζει ἀνάμεσα στὶς πιδὲ περίπλοκες καταστάσεις μὲ τολμηρὴ ἀπλότητα καὶ ἡρεμὴ ἀθωότητα καὶ δὲν χρειάζεται νὰ πληγῶνῃ τὴν ἐλευθερία τῶν ἄλλων, γιὰ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν δική του, οὔτε νὰ ἀπορριπτῇ τὴν ἀξιοπρέπειά του, γιὰ νὰ δείχνῃ χάρη.»

Ἄρτεμις Γεωργιάδου

ΑΓΙΑΣΜΕΝΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ

ἡ δημοσιευόμενες φωτογραφίες ἐλήφθησαν ἀπὸ ἓνα συνάδελφο, ὁ ὁποῖος κάνοντας βόλτα μὲ τὴν μηχανή του πρόσφατα βρέθηκε στὴν βόρεια Εὐβιοia καὶ ἔκανε μία στάση στὸν Ἅγι Γιάννη τὸν Ρῶσσο. Ἐκεῖ ἔκπληκτος ἀντίκρυσε πολλὰ αὐτοκίνητα νὰ περιμένουν μὲ ἀνοιχτὰ τὰ καπὼ τῆς μηχανῆς.

Ἀργότερα διαπίστωσε, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ περιμέναν τὸν παπᾶ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, γιὰ νά... ἀγιάσῃ τὰ αὐτοκίνητα! Μοῦ μετέφερε μάλιστα, ὅτι κάποιοι ἔβαζαν καὶ «ἀγίασμα» μέσα στὸ νερὸ τοῦ ψυγείου τοῦ αὐτοκινήτου τους (τὰ ἀερόψυκτα Porsche, παλαιὰ Volkswagen κ.λπ. δὲν μποροῦν νὰ εἶναι ἀγιασμένα δυστυχῶς).

— Καὶ γιατί εἶναι προστάτης τῶν οδηγῶν, περὶ πάλι ὁ Γιάννης.
— Σύμφωνα μὲ μία παράδοση, ὁ Χριστόφορος στεκόταν στὴν ὄχθη ἐνὸς ποταμοῦ καὶ, μεγαλοῦμος καὶ χειροδύναμος καθὼς ἦταν, βοηθοῦσε τοὺς ἀνθρώπους νὰ περνῶν στὴν ἄλλη ὄχθη μὲ ασφάλεια. Ἦταν κατὰ τὴν ὥρην τῆς γέφυρας. Μία φορὰ ἓνα παιδάκι ζήτη ἀπὸ τὸν καλὸκαρδὸ γίγαντα νὰ τὸ βοηθήσῃ. Τὸ ποτάμι ἦταν ὀρμητικὸ. Ὁ Χριστόφορος τὸ βάζει στὸν ὦμο τοῦ καὶ ἀρχίζει νὰ διασχίζει τὸ ποτάμι. Ἐνῶς ὅμως ὅτι τὸ παιδάκι γινώσκον ὅλο καὶ πῶς βαρὺ. Τὸ πέρασμά, ἀπὸ δύσκολο, εἶχε γίνει πολὺ επικίνδυνον. Ὁ Χριστόφορος προσεύχεται γιὰ νὰ τὰ βγάλει πέρα, μὴν πνίγῃ καὶ τὸ παιδί καὶ αὐτὸς. Κρατώντας τὸ ἀκριχὰ στους ὤμους τοῦ, μὴν τοῦ τὸ ἀρπάξῃ τὸ ρεύμα, τὸ ὠδηγεῖ στὴν ἄλλη ὄχθη. Τὸ εἶχε κατοφέρει. Ἡ παράδοση τῆς Εκκλησίας μας λέει ὅτι τὸ παιδάκι που αἰώθηκε καὶ κρατήθηκε στὸν ὦμον τοῦ ὁ Χριστόφορος ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός.

Ὁ Γιάννης κοίταξε τὴ μικρὴ ἐκὼνα καὶ προσευχήθηκε στὸν ἅγιο Χριστόφορο νὰ προστάτῃ τὸν πατέρα του καὶ ὅλους τοὺς οδηγούς καὶ ἐπιβάτες που ταξιδεύουν.

Αγιασμός νέου οχήματος

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Θεέ μας, που ἔχεις τὸ θρόνον σου στὸν οὐρανὸ καὶ περπάτησες στὴ γῆ σε πολιτείας καὶ χωριά· εὐὸ που μίμηκες στὴν ἀγία πόλη καθισμένος πάνω στο γαϊδουράκι· εὐὸ που ἐστείλεις τὸν ἀγγελοῦ σου καὶ εἶπε στο Φίλιππο νὰ πάει διπλὰ στο ἀμῶδι τοῦ Αἰθιοπία εὐὸ, Κύριε, εὐλόγησε καὶ τοῦτο τὸ ἀμῶδι καὶ δῶσε τὴ χάρι στο δούλο σου τὸν (τάδε*) νὰ πηγαίνει στο δρόμο τοῦ χαρούμενος καὶ νὰ ἀποτελειώσει τὴν πορεία του καὶ τὴν ἀποστολὴν που πήρε ἀπὸ σεῖνα. Γιατί δὲν τελειώνουμε τὴν πορεία ἐπειδὴ θέλουμε καὶ ἐπειδὴ τρέχουμε, ἀλλὰ γιατί μὰς προστατεύεις εὐὸ, ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ καὶ σε παρακαλοῦμε, δῶς μὰς ἀγγελόφωτεινὸ, γιὰ νὰ πηγαίνει μπροστὰ μὰς καὶ νὰ μὰς γλιτώνει νύχτα καὶ μέρα ἀπὸ κάθε κακὸ. Κι εἶπαι, ὠδηγούμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, νὰ τρέχουμε ὡσταὶ καὶ νὰ μὴν κοπιᾶζουμε ὁδὸν. Γιατί εὐὸ εἶσαι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ, καὶ σ' εὐσένα ὑψώνουμε τὴ δοξολογία καὶ τὴν εὐχαριστία, μαζί καὶ στὸν Πατέρα σου, που ὑπῆρχε πάντα, καὶ στὸ πανάγιο καὶ ἀγαθὸ Πνεῦμά σου, που δίνει τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἰσχύ καὶ πάντοτε.

Ἀπὸ τὴ Εὐχαλόγια, (ἀπόδοση)

*Τάδε: τὸ ὄνομα ἐκεῖνον γιὰ τὸν ὁποῖο διαβάζεται ἡ εὐχή.

Ἀπαντᾷ μὲ λίγα λόγια στὴς ἐρωτήσεις:

Πότε καὶ πῶς ἰδρύθηκε ἡ πρώτη Εκκλησία τοῦ Χριστοῦ;

Τι ἦταν οἱ ἀγῶνες;

Πῶς ἐγενε χριστιανὸς ὁ Ἀδριανὸς αἰεματωχός;

Τι ἔκρινε τὸ Σουλὶν καὶ ὁ ἀλλῆς;

Πῶς βοηθήσαν τὸν Παῦλον στὸ ἔργο του;

Πῶς καὶ γιατί ὁ Παῦλος ἦρθε στὴν Εὐρώπη;

Ἐμῶν κατὰ ἀπ' αὐτὰ που ἔγραψε στὴς ἐπιστολὲς τοῦ ὁ Παῦλος;

Ἐμῶν εἶχαν ὁ Θεοφάνης Ἰγνατίος καὶ ὁ ἅγιος Χριστόφορος;

Τὸ χειρότερο εἶναι, ὅτι θὰ μπορούσε νὰ ἰσχυριστῇ κανεὶς, ὅτι αὐτὰ εἶναι κατὰλοιπα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς γιαγιάς μας. Ὅμως δὲν εἶναι ἔτσι δυστυχῶς. Στὸ εἰκονιζόμενο ἀπόσπασμα ἀπὸ σχολικὸ βιβλίο φαίνεται ὅτι ἡ παραγωγή θρησκευτικῶν καὶ ἀνελεύθερων ἀνθρώπων («δούλων τοῦ -ἐβραϊκοῦ- θεοῦ) ὄχι μόνον δὲν ἔχει σταματήσει, ἀλλὰ βρίσκεται σὲ πλήρη ἐξέλιξη καὶ ἐντατικοποιεῖται. Τὸ σχετικὸ ἀπόσπασμα μιλάει ἀκριβῶς γι' αὐτὴ τὴν περίπτωσι, ὅπου ἀγιάζουμε τὰ αὐτοκίνητά μας (μὲ τὸ ἀξημῖωτο πάντα -αὐτὸ βέβαια δὲν ἀναφέρεται-).

Ἑλλαδιστάν, 2007 μ.Χ.

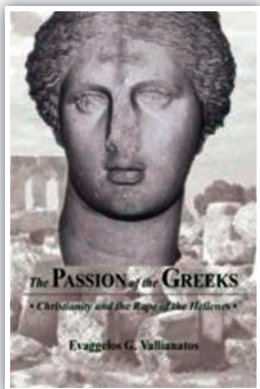
Σταῦρος Ἀργυριᾶδης

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

**ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΑΛΛΙΑΝΑΤΟΣ, Τὸ πάθος τῶν Ἑλλήνων:
Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ βιασμὸς τῶν Ἑλλήνων**

[Ἐνα νέο βιβλίο ποὺ ἐξέδωσε Ἀγγλιστὶ στὶς ΗΠΑ ὁ διδάκτωρ Ἱστορίας τοῦ Πανεπιστημίου Γουϊσκόνσιν Ε. Βαλλιανᾶτος προκάλεσε μεγάλο ἐνδιαφέρον στὶς τάξεις τῶν Ἑλληνοαμερικανῶν διανοούμενων –καὶ ὄχι μόνο. Τὸ βιβλίο αὐτὸ ταράζει τὸ ἔλος τοῦ «Ἑλληνοχριστιανισμοῦ», ὅπου δυστυχῶς βροῖσκονται βυθισμένοι ἰδεολογικὰ ὄχι μόνο οἱ ἀπόδημοί μας ἀλλὰ καὶ οἱ ἑλλαδικοί. Ἡ προβληματικὴ τοῦ ἔργου τοῦ δρος Ε. Β. ἀνάγεται στὶς ἔρευνες ποὺ ἐδῶ καὶ 25 χρόνια δημοσιεύονται στὸν «Δ» καὶ διαλύουν, μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ προσκομίζονται, τὸ ἀνιστόρητο ἰδεολόγημα τοῦ Ἑλληνοχριστιανισμοῦ, ποὺ λειτουργεῖ ἀκόμη ὡς μοχλὸς πνευματικῆς ἐξαπάτησης καὶ ψυχοπνευματικῆς ταφόπλακας πάνω στὴ σύγχρονη Ἑλληνικὴ Συνείδηση. Δημοσιεύοιμε ἐδῶ τρία σχόλια διακεκριμένων Ἑλληνοαμερικανῶν καθηγητῶν, ποὺ ἀντικατοπτρίζουν τὴν ὑποδοχὴ ποὺ ἔτυχε ἡ ἔρευνα τοῦ δρος Ε. Β.]

Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Ε. Βαλλιανᾶτος περιγράφει τὴν κρυφὴ Ἱστορία τῆς σύγκρουσης τοῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὸν Χριστιανισμὸ κατὰ τὸ τέλος τῆς Ἀρχαιότητος καὶ εἰδικώτερα μεταξὺ τοῦ τέταρτου καὶ τοῦ ἔκτου αἰῶνα. Ἀποκαλύπτει, πῶς ὁ Χριστιανισμὸς μὲ τὴν στήριξη τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας συνωμότησε, γιὰ νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ἑλληνισμό, ἀφοῦ πρῶτα συκοφάντησε τοὺς Ἕλληνες ὡς εἰδωλολάτρες. Ἡ πολιτικὴ τῆς γενοκτονίας τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς χριστιανούς εἶχε σχεδὸν ὠλοκληρωτικὴ ἐπιτυχία. Οἱ Ἕλληνες ὑποχρεώθηκαν νὰ ἀποποιηθοῦν

Ἀρχαιολατρία ἢ Ἀρχαιοπληξία;

ἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἐδῶ καὶ κάποιες δεκαετίες γίνεται σημαντικὴ προσέγγιση στὸν Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Κόσμο, ἰδωμένο μὲ κριτικὴ ματιὰ καὶ πέρα ἀπ' τὴν ἰσοπέδωση τοῦ Ἑλληνοχριστιανισμοῦ. Πρωτοπόροι σ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια εἶναι ὁ «Δανλὸς» καὶ ὅλοι ὅσοι συνεργάζονται στὶς στήλες του. Ὅμως στὴν προσέγγιση τῆς ἀρχαιότητος ὑπῆρξαν καὶ παραστρατήματα. Πολλὲς φορὲς αὐθόρμητα, ἀπ' τὴν τάση τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸ ὑπερβολικόν. Ἄλλες, κατευθυνόμενα ἀπὸ διάφορους, οἱ ὁποῖοι ψάρευαν στὰ βαθιὰ νερὰ τῆς «Ἑλληνολατρίας» γιὰ ἴδιο ὄφελος. Συχνὰ καὶ οἰκονομικόν. Ὅταν ἀποδεικνύεται, ὅτι ἀκόμα καὶ ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῶν Μινωιτῶν, Ἕλληνες ταξίδευαν στὴν Βόρεια Θάλασσα, γιὰ νὰ φέρουν κασσίτερο καὶ ἤλεκτρο, καθὼς καὶ ἄλλα θαλασσινὰ ταξίδια, κάποιοι προχωροῦν ἀκόμα πιὸ πέρα καὶ μιλοῦν γιὰ διαστημικὰ ταξίδια. Καὶ ἔχουν πρόθυμους ἀκροατές, μὲ καὶ γιὰ κάποιους εἶναι γοητευτικὸ νὰ πιστεύουν ὅτι ἔχουν προγόνους κοσμοναύτες ἢ καὶ ἐξωγήινους.

Δὲν θὰ ἀναλύσω περισσότερο αὐτὰ τὰ φαινόμενα «Ἑλληνολατρίας», γιὰτὶ πολλὲς

ἀκόμη καὶ τοῦ ὀνόματός τους καὶ νὰ αὐτοαποκαλοῦνται Ρωμαῖοι ἀπὸ τὸν πέμπτο μέχρι τὸν δέκατο ἑνατο αἰῶνα. Ἐπιπλέον ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῆς Ἑλλάδος ἦταν μία καταστροφή, ποὺ ἐπιτάχυνε τὴν πτῶση τῆς Ρώμης καὶ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μεσαίωνα στὴν Εὐρώπη. Οἱ χριστιανοὶ μετέτρεψαν τὴν Ἑλλάδα σὲ νεκροταφείον, τὸ ὁποῖο ὅμως ἐκ τῶν ὑστέρων ἔγινε ὁ ἀδιάψευστος μάρτυρας τῆς εἰδεχθοῦς δολοφονίας. Σὲ μία ἐποχὴ σύγκρουσης Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰσλαμισμοῦ τὸ βιβλίον αὐτὸ καταδεικνύει τὴν ἔλλειψη ἀνεκτικότητος, ποὺ χαρακτηρίζει τὶς μονοθεϊστικὰς θρησκείας. Λέει μία ἱστορία ποὺ δὲν εἰπώθηκε ποτὲ καὶ μᾶς παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ γνωρίσουμε καλύτερα τοὺς Ἕλληνες, τὸ πάθος τους καὶ τὰ ἐπιτεύγματά τους. Οἱ Ἕλληνες ἀντιστάθηκαν στὸν Χριστιανισμὸ γιὰ χρόνια. Ὅπως ὁ Προμηθεΐας, ποὺ ἔδωσε στοὺς ἀνθρώπους τὴν φωτιά, ἔτσι καὶ οἱ Ἕλληνες δημιουργήσαν τὸν κόσμον μας μέσῳ τῆς Ἀναγέννησης, ποὺ ἔφερε τὸ φῶς τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ ἦταν θαμμένα ἀπὸ τὸν Χριστιανισμὸ. Περιέχει δύο ἐγχρωμους χάρτες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας.

Ὁ κ. Ε. Βαλλιανᾶτος πιστεύει ὅτι ἡ ἀδιαμφισβήτητη ἔρευνα τῆς ἀλήθειας ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν Ἑλλήνων στὴν Φύση εἶναι σήμερα πὺρ ἐπίκαιρα ἀπὸ ποτέ. Πιστεύει ἀκόμη ὅτι αὐτὴ ἡ βαρεὶὰ πολιτιστικὴ κληρονομία εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη γιὰ τὴν προστασία, τὴν διαφύλαξη τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τὴν συνέχιση τῆς ἀναζήτησης ἐνὸς εἰρηνικοῦ, δημοκρατικοῦ καὶ οἰκολογικοῦ κόσμου.

Τὸ βιβλίον τοῦ καθηγητῆ Βαλλιανᾶτου ἀποτελεῖ καρπὸ διεξοδικῆς ἔρευνας καὶ ἀπεικονίζει μὲ δραματικὸν τρόπο τὴν μετωπικὴ σύγκρουση Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τοῦ πρώτου μέχρι σήμερα. Προβάλλει τὴν μεγάλη μας ἀπώλεια μετὰ τὴν ἐγκατάλειψη τῶν πολιτικῶν καὶ οὐμανιστικῶν ἀρχῶν τῶν Ἑλλήνων, ὅπως ἐκεῖνοι τὶς διαμόρφωσαν, προκειμένον νὰ δομήσουν μία πολιτισμένη κοινωνία. Θὰ ἦταν εὐχὴς ἔργον νὰ γράφονταν καὶ ἄλλα βιβλία σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα, διότι ἡ σοφία τῶν Ἑλλήνων μπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ τὸν ὁδηγόν, ποὺ ἀπελπισμένα ἀναζητοῦμε, γιὰ νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὴν καταστροφικὴ πορεία, ποὺ οἱ ἡγέτες μας καὶ οἱ σύμμαχοί τους ἔχουν χαράξῃ μὲ μοναδικὸ κίνητρο τὴν δίψα γιὰ ἐξουσία καὶ τὴν ἀπληστία.

Θανάσης Μασκαρέλης, ὁμότιμος καθηγητὴς Κλασικῆς καὶ Συγκριτικῆς Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιον τοῦ Σὰν Φρανσίσκο.

φορὲς ξεπερνοῦν τὰ ὅρια τῆς γελοιότητος, γίνονται φιλοσοφία τῶν ἡλιθίων, κάποιον κερδίζουν οἰκονομικὰ μὲ βιβλία ἢ ομάδες, καὶ δὲν εἶναι λίγες οἱ φορὲς ποὺ ὁ Χριστιανισμὸς ξανάρχεται ἀπ' τὴν πίσω πόρτα. Ἑλληνικῆς καταγωγῆς ὁ Χριστός, ἐξωγήνητοι προφήτες κ.λπ., ἄρα, ἂς ξαναγυρίσουμε στὶς ἐκκλησίες.

Παραδείγματα ὑπάρχουν πολλὰ. Θὰ σταθῶ μόνο στὴν προσπάθεια, ἡ ὁποία γίνεται γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τῆς θρησκείας τοῦ Δωδεκαθέου. Κάποιος, ὁ ὁποῖος ἔχει μελετήσῃ ἀρκετὰ τὴν θρησκεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ εἰδικὰ σὲ σύγκριση μὲ τὶς θρησκείας ἄλλων συγχρόνων τους λαῶν, θὰ παρατηρήσῃ τὰ ἑξῆς:

- ❶ Δὲν ὑπῆρχε ποτὲ κάποιος ἐπίσημος κορμὸς θρησκευτικῶν πιστεύων καταγεγραμμένων σὲ κάποια ἱερὰ κείμενα, οὔτε κεντρικὸ ἱερατεῖον μὲ ἐξουσιαστικὴ δομὴ. Κάθε πόλη εἶχε τὸν δικόν της τρόπο ἔκφρασης τῆς θρησκευτικότητός της. Τὸ ἴδιον καὶ ἐν οἰκογένειᾳ ἢ κατὰ ἄνθρωπον. Οἱ ἱερεῖς ἦσαν πολλὲς φορὲς ἐκλεγμένοι.
- ❷ Δὲν ὑπῆρχε συγκεκριμένος ἀριθμὸς θεῶν καὶ ἡμιθεῶν. Βεβαίως ὑπῆρχαν οἱ κοινῶς ἀποδεκτοί, περισσότεροι τῶν δώδεκα, ἀλλὰ καὶ κάθε πόλη ἢ τόπος τιμοῦσε τοὺς δικούς του ντόπιους προστάτες, θεοὺς ἢ ἥρωες. Ἐπὶ πλέον ὅλοι οἱ Ἕλληνες τιμοῦσαν τοὺς θεοὺς τῶν ἄλλων πόλεων. Σὲ καμμὶ περίπτωση δὲν ὑπῆρχε θρη-

«Τὸ πάθος τῶν Ἑλλήνων» μᾶς προτείνει ἕναν πλοῦ στὰ βάθη τῆς Ἱστορίας, σὲ λίαν ἀμφιλεγόμενες ἐποχές, ὅταν ὁ Χριστιανισμὸς κατέβαλλε κάθε δυνατὴ προσπάθεια, προκειμένου νὰ κυριαρχήσῃ στὸν βαθιὰ ριζωμένο στὸν κόσμον Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ. Ἐλάχιστοι ἄνθρωποι πιστεύουν ὅτι αὐτὸ ἐπετεύχθη μέσῳ τῆς πειθοῦς καὶ τῶν κηρυγμάτων «χαρισματικῶν» ἀνθρώπων. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ἡ βία, ἡ πολιτικὴ συνωμοσία καὶ ἡ καταστροφὴ τῶν ἐλληνικῶν μνημείων καὶ θρησκευτικῶν κέντρων τῆς ἀρχαιότητος ἦταν στὴν ἡμερησίᾳ διάταξη. Χρειάστηκαν ὁκτὼ μὲ δέκα αἰῶνες στὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα, γιὰ νὰ «ἀναρρώσῃ» ἀπὸ ὅλα αὐτά, κυρίως μέσῳ τοῦ ἐμπεριστατωμένου λόγου. Εἶμαι σίγουρος, ὅτι ὁ Δρ Βαλλιανᾶτος θὰ προκαλέσῃ ἀγαλλίαση σὲ κάποιους ἀναγνώστες του μὲ τὴν ἀφοβὴ ἔρευνά του γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ θὰ σοκάρῃ ἄλλους γιὰ τὸν ἴδιο ἀκριβῶς λόγο.

Ἀπόστολος Ἀθανασάκης Ἀργυρόπουλος (Ἔδρα Ἑλληνικῶν Σπουδῶν)

Ὁ Εὐάγγελος Βαλλιανᾶτος μᾶς δείχνει τὴν ἀξία τῆς ἔλλογης ἐπιχειρηματολογίας καὶ τῆς αὐτογνωσίας. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ποὺ οἱ διαφωτιστὲς ἔκριναν τὴν θρησκεία, παρουσιάζει στοιχεῖα καὶ καταγγέλλει τὶς ὑπερβολὲς τῶν ὀργανωμένων θρησκειῶν, τὸν φανατισμὸ, τὶς προκαταλήψεις, τὸν δεσποτισμὸ, ποὺ χαρακτηρίζουν ἐκείνους ποὺ μὲ ἰδιαίτερο ζήλον θέλουν νὰ διαδώσουν τὰ δόγματά τους. Ἡ ἔκκλησίᾳ του γιὰ λόγο, μετριοπάθεια, ἐλευθερία καὶ ἐλληνικὴ φιλοσοφικὴ θέαση τοῦ κόσμου γίνεται τὴν κατάλληλη στιγμή σ' ἕναν κόσμον, ὅπου αὐξάνεται ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς καὶ ἡ βία. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ κ. Βαλλιανᾶτος ἀντὶ τῆς ἀπελπισίας ἐπιλέγει τὴν χάραξη ἐνὸς δρόμου πρὸς τὴν ἀνάνεωση καὶ τὴν ἐλλογοποίηση τοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς κοινωνίας.

Φίλιππος Μήτσης, καθηγητὴς Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (Ἰδρυμα Ὠνάση)

[Μετάφραση: Α.Γ.]

σκευτικὸς φανατισμὸς. Οἱ μῦθοι γύρω ἀπ' τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἥρωες ἦταν εἴτε διδακτικοὶ εἴτε ἐπεξηγηματικοὶ τῆς καταγωγῆς κάποιου προγόνου. Φυσικὰ δὲν ἔλειπαν ἱστορικὰ γεγονότα ἢ κοσμικὲς παρατηρήσεις.

- ❸ Δὲν ὑπῆρχε μία καὶ συγκεκριμένη θρησκευτικὴ προσέγγιση, οὔτε ἓνα καὶ συγκεκριμένο τυπικόν. Ἀπ' τὰ δρώμενα τῆς Διονυσιακῆς λατρείας, τῶν Ὀρφικῶν, τὶς μαγικὲς τελετὲς, τὴ νεκρομαντία, τὶς μύσεις στὴν Ἐλευσίνα καὶ ἄλλου ἕως τὶς δημόσιες τελετὲς κάθε πόλης ὑπῆρχε τεράστια διαφορὰ, ὥστε νὰ μιλάμε γιὰ πολὺς θρησκείες ἢ ἓνα εἶδος πανθεϊσμοῦ μὲ διαφορετικὲς ἐκφράσεις.
- ❹ Ὑπῆρχε τεράστια διαφορὰ θρησκευτικῆς ἀντίληψης ἀνάμεσα σὲ μορφωμένους καὶ ἀπλὸ λαόν. Σὲ μνημένους καὶ σὲ ἀμύητους. Τὸ θαῦμα ἦταν, ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ ἰδιαιτερότητες συνυπῆρχαν ἀρμονικὰ καὶ μὲ ἀμοιβαία κατανόηση.
- ❺ Ὑπῆρχε συνεχὴς ἐξέλιξη τῆς θρησκείας ἀπὸ τὴν προϊστορικὴ ἐποχή, τὴν ἀρχαίονη λατρεία τῆς γῆς ἕως καὶ τὸν πέμπτου αἰῶνα τῆς χρονολογίας μας, ὅπου καὶ βίαια καταργήθηκε. Κάθε στιγμή ἡ θρησκεία, ποὺ ἦταν περισσότερο θρησκευτικὴ φιλοσοφία, ἀντικατοπτρίζε τὴν διανοητικὴ, κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἐξέλιξη τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου.
- ❻ Εἶναι γνωστόν, ὅτι μὲ τοὺς διωγμοὺς τῶν χριστιανῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων βίαια ἀποκόπηκε ἡ συνέχεια καὶ ἐξέλιξη. Οἱ ἱερεῖς σκοτώθηκαν, οἱ τελετὲς ἀπαγορεύτηκαν, μὲ ἄμεση συνέπεια νὰ μὴν γνωρίζουμε οὔτε πῶς ἱερουροῦσαν ἐκεῖνοι, οὔτε πῶς ἦταν οἱ μυστικὲς τελετὲς.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΖΟΣ, *Παγανιστικά έθιμα στὸν Χριστιανισμό*

Ὁ Χριστιανισμὸς διαδόθηκε ἀπὸ Ἑβραίους, ποὺ ἀπεστάλησαν σὲ ἐπιλεγμένες βάσει ὠργανωμένου σχεδίου περιοχὲς (ἀπόστολοι), ὅπου ὑπῆρχαν συναγωγὲς Ἑβραίων τῆς διασπορᾶς (βλ. «Πράξεις»). Τὸ ἑβραϊκὸ λόμπι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κατάφερε σταδιακὰ νὰ προωθηθῇ τοὺς κατάλληλους δικούς του ἀνθρώπους στὶς κατάλληλες θέσεις κι ἔτσι ἐλέγχοντας πλήρως τὴν βυζαντινὴ ἐξουσία κήρυξε ἄγριο διωγμὸ κατὰ παντὸς ἑλληνικοῦ, δεδομένου ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κοσμοθέαση καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς ἀποτελοῦσαν ἐμπόδια στὴν ἐπιβολὴ τοῦ παρὰ φύσιν χριστιανικοῦ δόγματος.

Ἡ πολιτικοθησκευτικὴ βυζαντινὴ ἐξουσία διέταξε καταστροφές, καύσεις, κατεδαφίσεις, δολοφονίες καὶ διώξεις κάθε στοιχείου τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Ὅλες οἱ ἀρχαῖες ἑλληνικὲς γιορτὲς καταργήθηκαν μὲ θέσπιση αὐστηρῆς βυζαντινῆς νομοθεσίας καὶ στὴ θέση τους ἐπιβλήθηκαν ἀντίστοιχες ἰουδαϊκές. Σημαντικὲς σημερινὲς χριστιανικὲς γιορτὲς καὶ ἔθιμα εἶναι ἀμιγῶς ἑβραϊκά. Τυχὸν ὁμοιότητες γιορτῶν κι ἐθίμων δὲν ὀφείλονται σὲ δῆθεν ὁμαλὴ συνένεχαι Ἑλληνισμοῦ-Χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ σὲ παλαιότερα ἰουδαϊκὰ δάνεια ἀπὸ τὸν κατὰ χιλιετίες ἀρχαιότερο Ἑλληνικὸ Πολιτισμό.

Τὰ Χριστούγεννα κι οἱ γιορτὲς τῆς περιόδου Χριστουγέννων - Φώτων γιὰ παράδειγμα ἀντικατέστησαν τὴν «Χανουκά», τὴν ἑβραϊκὴ ἀνθελληνικὴ γιορτὴ τῶν Φώτων (βλ. «Δ», τ. 288) καὶ τὰ ἔθιμά της (π.χ. τρίγωνο γιὰ τὰ κάλанта, παραδοσιακὸ ἑβραϊκὸ ὄργανο). Τὸ Πάσχα - Πεςὰχ καὶ τὰ ἔθιμά του εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἑβραϊκά κι ἐπίσης ἀνθελληνικά (βλ. «Δ», τ. 280, 291). Σὲ ὅσα ἔθιμα δὲν μπόρεσαν νὰ ξεριζώσουν ἐπέβαλαν ἰουδαιοχριστιανικὸ περίβλημα· μόνον ἔτσι τὰ ἔθιμα αὐτὰ κατάφεραν νὰ ἐπιβιώσουν ἐν μέσῳ τῶν διαχρονικῶν διωγμῶν. Ἀπὸ τότε ὅμως, ποὺ μετὰ τὴν Τουρκοκρατίαν ἐπιβλήθηκε τὸ ἑλληνοχριστιανικὸ ἰδεολόγημα, χριστιανοὶ θεωρητικοὶ βάλθηκαν νὰ πείσουν τοὺς Ἕλληνες, ὅτι ἡ μετάβασή τους στὸ Χριστιανισμὸ ἔγινε ὁμαλά.

ατόπιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω προκύπτει τὸ εὐλόγο ἐρώτημα: Ποιὰ θρησκεία θέλουμε νὰ ἐπανορθώσουμε, καὶ τί μορφή θὰ ἔχῃ αὐτή; Πῶς ὁ σημερινὸς ἱερουργὸς τοῦ Διόνυσου π.χ. μπορεῖ νὰ ξέρῃ τὰ λόγια ἢ τὸ τελετουργικὸ τοῦ ἀρχαίου; Θὰ αὐτοσχεδιάσῃ; Μὰ τότε δὲν θὰ εἶναι παρὰ μία θεατρικὴ παράσταση μὲ ἀρκετὴ φαντασία.

Θέλω νὰ εἶμαι καλοπροαίρετος καὶ ν' ἀπορρίψω ἐκ τῶν προτέρων τὸν ἐνδεχόμενο δόλο καὶ τάση οικονομικῆς ὠφέλειας ἀπὸ κάποιους, οἱ ὅποιοι θὰ ἤθελαν νὰ ἐμφανιστοῦν σὰν θρησκευτικοὶ ἀρχηγοὶ ὁμάδων ἀρχαιολατρῶν. Θὰ ἤθελα νὰ τὸ δῶ ἀπλῶς σὰν ρομαντικὴ ἀπεξάρτηση ἀπὸ τὴν Γιαχβικὴ καταπίεση. Θὰ ἤθελα ὅμως νὰ τονίσω αὐτό. Ἐνῶ κάθε ἄνθρωπος σὰν ἄτομο θὰ μπορούσε νὰ στήσῃ στὸν ἰδιωτικὸ του χώρο ἓνα ἄγαλμα ἢ βωμὸ καὶ νὰ κἀνῃ τίς προσφορὰς ποὺ νομίζει, ὅμως ἓνα ἱερατεῖο ἐνέχει τὸν κίνδυνο νὰ γίνῃ χριστιανικὸ κακέκτυπο. Ἕνας ἀρχιερεὺς τοῦ Δία π.χ., μὲ τοὺς ἱερεῖς κ.λπ., σὲ τί θὰ διέφερε ἀπ' τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος;

Ἀπ' τὴν ἄλλῃ μεριὰ ἓνας ναῖσκος κάποιου ἀρχαίου θεοῦ μπορεῖ καὶ νὰ ἦταν ὁμορφότερος ἀπὸ ἓνα χριστιανικὸ ἐκκλησάκι. Ἐὰν ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι θὰ ἤθελαν νὰ ἐκδηλώνουν τὸ θρησκευτικὸ τους συναίσθημα στοὺς θεοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, θὰ τοὺς πρότεινα ν' ἀγωνιστοῦν γιὰ τὸ δικαίωμά τους αὐτὸ (τὸ θρησκευτικὸ δικαίωμα εἶναι συνταγματικὰ κατοχυρωμένο) σὰν ἄτομα, ἀλλὰ νὰ ἀποφύγουν ἱερατεῖα καὶ ἐπαγγελματίες ἱερεῖς. Τέτοια ἄτομα ποτὲ δὲν ὑπῆρξαν παλαιότερα, καὶ σίγουρα ἐλλοχεύει ὁ κίνδυνος ἐξουσιασμοῦ καὶ ἀπατεωνιάς.

Στὸ πλαίσιο αὐτὸ κινεῖται καὶ τὸ ὑπὸ κρίση βιβλίον τοῦ κ. Χρήστου Λάζου, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποκρύπτει τὶς χριστιανικὲς του πεποιθήσεις. Ἐνδεικτικά: στὴ σελ. 23 κάνει λόγο γιὰ τὶς «ἄγιες ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων», ἐνῶ στὴ σελ. 15 ἀναφέρει, ὅτι «στὴ χώρα μας ὑπάρχουν καὶ κάποιες ὁμάδες ἀλλοπίστων» κ.λπ. Χρησιμοποιεῖ στὸν τίτλο τοῦ βιβλίου τὴ λέξη «παγανιστικά» (ἀπαξιώτικη γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ λέξη, ποὺ εἰσήγαγαν οἱ χριστιανοὶ θεωρητικοὶ τῶν πρώτων αἰώνων), τὴν ὁποία καὶ ἐπαναλαμβάνει σὲ πολλὰ σημεία στὸ κείμενο (πχ. κεφάλαιο: «Ἀπὸ τοὺς παγανιστικοὺς στοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς»). Ἄλλη λέξη ἐπίσης ἀπαξιώτικη καὶ ἐπὶ πλέον συκοφαντική, τὴν ὁποία κατὰ κόρον χρησιμοποιεῖ, εἶναι ἡ λέξη «εἰδωλολατρία» [π.χ. «εἰδωλολατρικὰ ἔθιμα» (σελ. 37) ἀντὶ γιὰ «ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ἔθιμα»].

Ἀφοῦ ξεκινᾷ τὸ βιβλίον μὲ εὐχαριστίες στὸν θεωρητικὸ παπα-Μεταλληνὸ γιὰ τὴν ἀρωγή του, ὁ συγγραφέας ἀναπτύσσει πάγιες χριστιανικὲς θέσεις, ὅπως:

- «Γιὰ ποῖό λόγο μιὰ περίοδος ὑστερεῖ κάποιες ἄλλης, ἀφοῦ ὅλες ὑπηρετοῦν τὸν πολιτισμό;» (σελ. 12).
- «Ἡ διαμάχη τοῦ εἰδωλολατρικοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὸ χριστιανικὸ Ἑλληνισμό, ποὺ ταιλνίζει τὸ ἔθνος μας ἕως σήμερα» (σελ. 12).
- «Ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς στὸ πεδίο τῆς Φιλοσοφίας ἐνστερνίστηκε τὶς χριστιανικὲς ἀπόψεις» (σελ. 17).
- «Οἱ χριστιανοὶ Πατέρες εἶχαν ἓνα λεξιλόγιο ὅλο γοητεία, ὁμορφιά, συμβολισμοὺς καὶ καθάρια φιλοσοφικὴ σκέψη» (σελ. 17).

[Εἰδικὰ γιὰ τὸ τελευταῖο καὶ γιὰ ἀκόμη περισσότερη ἐνημέρωση σχετικὰ μὲ τὸ λεξιλόγιο τῶν χριστιανῶν Πατέρων, βλ.: «Ι. Χρυσόστομος, ὁ ὑβριστὴς τῶν Ἑλλήνων, «Δ», τ. 301 καὶ «Τὰ ὑβριστικά κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας», ἔκδ. «Δ», (2007).]

Ὁ κ. Λάζος ἀποφθεγγεταί, πὼς δὲν κομίζει «γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, ἀφοῦ τὰ ἔθιμα αὐτὰ ἔχουν μελετηθῇ ἀπὸ λαμπροὺς λαογράφους καὶ ἱστορικοὺς τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος. Ἀπλῶς ἔχουν μελετηθῇ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς προσωπικῆς διερεύνησης», τὰ δὲ ἔθιμα αὐτὰ «συνέβαλαν στὸν ἐξελληνισμὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ»! (σελ. 37).

Ἵων Δημόφιλος

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΟ: Ὁ κ. Σωκράτης Σιδηρόπουλος μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἡ φωτογραφία, ποὺ δημοσιεύτηκε στὴ σελίδα 21377 τοῦ τεύχους 306 καὶ παρουσιάζει μέλη τῶν –ἀγνώστων σὲ ἐμᾶς– «Σπαρτιατικῶν Μορῶν» μὲ ἀρχαιοελληνικὴ ἀμφίεση καὶ ὅπλισμό, δὲν ἐλήφθη ἀπὸ θρησκευτικὴ τελετή, ἀλλὰ ἀπὸ κατάθεση στεφάνου σὲ μνημεῖο Ἀγνώστου Στρατιώτου.

ελεῖωνοντας θὰ ἤθελα νὰ ὁλοκληρώσω τὴ σκέψη μου ὡς ἐξῆς: Εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὸν σύγχρονο Ἑλληνα ἡ μελέτη τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος τῶν κειμένων, τοῦ τρόπου σκέψης, πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀντίληψης, ἱστορίας καὶ ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων. Οἱ ἀρχαῖοι πρέπει νὰ γίνουν παράδειγμα πρὸς μίμησην, σημεῖο ἀναφορᾶς γιὰ περαιτέρω δημιουργία. Μὲ κριτικὸ πνεῦμα καὶ τηρουμένων τῶν χρονικῶν ἀναλογιῶν. Χρειαζόμαστε διαφωτισμό, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ξεκολλήσουμε ἀπ' ὅ,τι μᾶς κρατάει δεμένους καὶ ν' ἀνέβουμε ψηλότερα.

Σὲ καμμία περίπτωσι δὲν χρειαζόμαστε μαϊμουδισμό, κομπλεξισμό καὶ ἐγωπάθεια. Ἡ ὑπερβολικὴ προγονολατρία δημιουργεῖ ἀρχαιοπληξία, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στὴ γελοιότητα. Ὅταν περαστῇ τὸ ὄριο οἱ ἀπατεῶνες καὶ οἱ κάθε λογῆς ἐκμεταλλεῦτες καραδοκοῦν. Τὸ σύστημα προτιμᾷ γραφικοὺς καὶ γελοίους ἀπὸ σοβαροὺς καὶ σκεπτόμενους ἀνθρώπους.

Δημήτρης Μισιρλῆς

ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΚΣΤ' ΤΟΜΟΥ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

(Τεύχη 298-308, Σελ. 20477-21628, Ιαν.-Δεκ. 2007)

«ΔΑΥΛΟΣ»: 2007: Έτος Ιωάννου Χρυσοστόμου.....	20797
- Έρευνες του «Δαυλού» για την Ελληνική Γλώσσα.....	21156
Α.Γ.: Ό διάδοχος του Γρηγορίου Ε' συνέχισε την πολιτική του. Οί τρείς επιστολές του Εγγενίου Β' προς τους επαναστάτες του Αιγαίου.....	20749
- Γενετικά ανώτεροι οί άρχαιοι κωπηλάτες;.....	21348
ΑΙΣΑ: Ναύαρχος Άντωνιάδης και φονικό του Αγρινίου - Στην πρωτοχρονιάτικη λειτουργία - «Η αυτολογοκρισία από φόβο δεν είναι άνεκτή».....	20495
- Εύτηχιμένο Χανονικά - «Αφήστε την Παιδεία και φορέστε ράσα».....	20496
- Χριστιανοί οί νικητές στη Σαλαμίνα - Έλληναράδικο φέγγυ-σούι - Ό Αϊνάν στις Η.Π.Α.....	20597
- «Διογένης Δεσμώτης» - Γλωσσικές έκτελέσεις - Δεν μπαίνουν από τὰ σύνορα.....	20598
- Έσωσε τὸ Γένος ἀφορίζοντάς το! - «Υποχρεωτική προς εκμάθησιν ή Τουρκική».....	20699
- Εισιτήριο για τὸν Παράδεισο - 8 Μαρτίου: Η ήμερα της γυναικάς - Φιλόλογοι θεολογικώτεροι τῶν θεολόγων.....	20700
- «Μέχρι τὸ καλυμμαῖνχι!» - Δεν προάγονται χωρίς ὑπογραφή ιερέα - Μία ἄλλη Ἀμερική.....	20805
- Επουράνιοι ἔμμισθοι νονοί - «Ελληνική» Παιδεία: Μόνο δύο Ἑλληνες εἶναι άνεκτοί - Ἀκραία καιρικά φαινόμενα.....	20806
- Ποιά πατρίδα; - Χριστόδουλος: Φάτε Βίβλο, παιδιά! - Εὐσεβείς βιασμοί.....	20807
- «300» - Ἰερὸς ναὸς Ὀλυμπιακὸ Ποδηλατοδρόμιο - Τὸ ρὸκ στὴν Κόλαση.....	20931
- Τὰ Α.Ο.Κ. τοῦ Ἁγίου Ὁρους - Πατριάρχης και ραββίνος καρκινολόγος - Τὸ προφυλακτικὸ και ὁ Βενεδίκτος - Σχολικά βιβλία.....	20932
- Μαθήματα Γυμνασίου - Προτιμώτερο - Αἷμα και σπέρμα.....	20933
- Ποῦσαι, ναύαρχε Ἀντωνιάδη - Χρωστάμε της Μιχαλοῦς - Παιδεία και Ἐξουσία.....	21061
- Homo religiosus - Ἀρχαῖα Ἑλληνικά άνευ διδασκάλου - Καληνύχτα, Γερμανία - Περιοῖσια εὐφῆα.....	21062
- Ἰδιωτεία ἀντὶ Παιδείας - Φοινικικά μαγειρέματα.....	21063
- Ποιά εἶναι ή «Ελλάδα» τους; - Δολοφόνος, ὄχι ἄπλὸς νεκροθάφτης - Ὁμηρος και Βίβλος - Μελωδικές ὕβρεις κατὰ Ἑλλήνων.....	21177
- Ἔθαψε τὸν Ἀριστοτέλη κάτω ἀπὸ προσευχή - Η ΕΤ1 τοῦ Ἰράν - Ποιοί βρίζουν τὸν Ἑλληνισμό.....	21178
- Καὶ «παράκτιματολογικὸν ἱερὸν κύκλωμα» - «Καπελλωμένοι» ἡγέτες - Ὁ Χριστιανισμὸς και οί γάτες.....	21251
- Εἰκόνα ἀπὸ ἄλλες ἑποχές - Προεκλογικὲς ἐκκρεμότητες - Τί Κελαῖδίτης(-), τί Ἀναξαγόρας.....	21252
- Ὁ ἀρχιμανδρίτης, ὁ ἅγιος Τρύφων και ὁ Ἀθλητισμὸς - Ὁ Παρθενὼν και ή μεταφυσική - Συνεχίζουν τίς καταστροφές.....	21253
- Θεριομύλες διὰ πᾶσαν χρῆσιν - Φυλακτὰ και ὄργανα - Βοδινὴ ἀπάντησι.....	21337
- Τηλεοπτική θεοκρατική δικτατορία - Ποιὸς εἶναι ὁ ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ της Ἑλλάδος;.....	21338
- Ἄναβε φωτιές, καλόγερε, καλή τη πίστει! - Μὲ βαθεῖα κατάνυξι και δέος - Χαμένη εὐσέβεια - Ὁ Γιαχβὲ ἀπεργεῖ.....	21339
- Χριστιανὸς και Φύση - Μικρασιατική ή καταγωγή τῶν Ἑτρούσκων.....	21479
- Ἀχ Ἰων - Ἐπί - Η βία στὰ γήπεδα και οί (κ)όπαδοί.....	21480
- Πιστοποιητικὸ «θρησκεντικῶν φρονημάτων» - Δημοσκοπήσεις κι Ἐκκλησία - Η ἐπίπεδη Γῆ και τὸ Κογκρέσσο.....	21481
- Ἀλλαξοαρχιεπισκοπείες - Η... κοστολόγηγι τοῦ Φειδία.....	21535
- Καὶ οί «κληρονόμοι» τοῦ Μουσείου - Ἀθήεια κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη - Τὸ μεσαιωνικὸ πολιτικοθρησκεντικὸ κοنفόρμι της ρωμοσύνης.....	21536
- Θρησκεντική ιατρική - Οί πῶτοι διδάξαντες - Θεοφιλόλογος και θεοπιδότοι.....	21537
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: ΗΠΑ: Τεράστια ή διάδοσι τοῦ Ἰουδαιοχριστιανισμοῦ (ἐπιστ.).....	21208
ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Μ.: Μιὰ πιθανή ἐτυμολόγησι της λέξεως «England» (ἐπιστ.).....	20587
ΑΝΤΩΝΙΟΥ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Οί 700 Θεοπίεις στὴ μάχη τῶν Θεριοπυλῶν.....	21243
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΣΜΗΝΙΤΗΣ: Σμηνίτης ἀναρωτιέται: Γιατί φέρω τὸ ἐθνόσημο; (ἐπιστ.).....	21316
ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ: Ἁγιασμένα αυτοκίνητα.....	21616
ΑΤΤΑΒΥΡΙΟΣ: Ὁχετὸς ὕβρεων κατὰ τῶν Ἑλλήνων ψάλλονται στὲς ἐκκλησίες.....	20500
- Μπούφοι οί Ἑλληνες σοφοί.....	20849
- Δεν πέθανε στὸ σταυρὸ ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος.....	20974

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: Ὁ θεϊσμός, ὁ πολιτισμός καὶ ἡ Ἑλλάδα	20992
- Ἡ ἐξάπλωση τῆς Ἑλληνικῆς στὴ Σκανδιναβία	21118
ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΙΑΤΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: «Κομμένος» ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς στὴν ΕΡΑ 5 (ἐπιστ.)	20483
Β.Μ.: Τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν κατάπτωξη τῆς Παιδείας; (ἐπιστ.)	20586
ΒΑΘΗΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ: «Μετὰ πτηνῶν καὶ νηπίων φωνή...»! (ἐπιστ.)	21208
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ: Μία ἐπανάσταση χωρὶς ἀρχηγούς καὶ ἐπιτελεία (ἐπιστ.)	21002
- Οἱ ἐξωρισμένες λέξεις: «Ἑλλάς», «Ἕλλην» (ἐπιστ.)	21107
ΒΗΤΤΑΣ, ΚΩΣΤΑΣ: Μία «συνταγή» γιὰ τὴν ἐκμάθηση τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (ἐπιστ.)	21417
ΒΙΛΛΙΩΤΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: Πῶς «ἐξνπηρετοῦν» οἱ ἑλληνικὲς βιβλιοθήκες (ἐπιστ.)	20482
ΒΟΛΙΩΤΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Τὰ κολλυβογράμματα καὶ τὸ παραμῦθι τοῦ κρυφοῦ σχολείου	20730
ΒΟΥΡΝΕΛΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Πρωτόγονη μέτρηση, κομπολόι καὶ κομπιούτερ (ἐπιστ.)	21004
Γ.Γ.: Ἀβραὰμ ὁ «δίκαιος» καὶ Βιβλικὴ Ἀριθμητικὴ (ἐπιστ.)	20794
ΓΑΚΗΛΑΖΟΣ, ΔΑΖΑΡΟΣ: Μιλᾷ ἓνας ἀρχιπύραρχος: Ἡ βαριὰ ἄρρωστη Γῆ-ἐμπόρευμα (ἐπιστ.)	21313
ΓΑΛΑΝΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ἡ «καθαίρεσις» τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων. Ἡ ἀγνωστὴ πατριαρχικὴ σύνοδος τοῦ Γρηγορίου Ε' τὸν Μάρτιο τοῦ 1821.	20735
- Τὰ... ἐβραϊκὰ ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα τοῦ ΥΠ.Ε.Π.Θ.	21340
ΓΑΛΑΝΟΣ, ΤΑΣΙΑΡΧΗΣ: Ἐξαναγκασμὸς σὲ παραίτηση στελέχους τοῦ «ΕΑΡ» (ἐπιστ.)	20901
ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ, ΑΡΤΕΜΙΣ: Πῶλ Κέρτζ. Ἡ «ἄλλη» Ἀμερικὴ.	20770
- Χριστόδουλος καὶ Διαφωτισμὸς	21007
- Στὸ σπαστήρα. - Ἐπένδυσαν σὲ ιδιώτες τὴν λατόμηση τῶν ὑπέροχων βράχων τῆς Μῆλου	21046
- Οἱ μεταθανάτιες ἀνταπάτες δὲν προσφέρουν ἀνακούφιση ἀπὸ τὸν φόβο	21546
- Ὁ Φ.Σίλλερ, οἱ Ἕλληνες καὶ τὸ ὥραιο	21609
ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΡ.: Ἡ ἐφηβὴ φύση τῆς Ἑλληνικῆς Σκέψης (ἐπιστ.)	20792
ΓΙΑΝΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: «L.A. TIMES»: «Οἱ Ἕλληνες διαφέντευν τοὺς οὐρανοὺς» (ἐπιστ.)	20690
ΓΙΑΡΟΣ, ΠΑΝΤΕΛΗΣ: Τὰ μετέωρα διαστημόπλοια καὶ ὁ σύγχρονος κινηματογράφος	20576
- Τὸ ἑλληνικὸ τραγούδι	20785
- Σύστημα καὶ μᾶζα.	21031
- Γλώσσα καὶ θεοκρατικὴ ἀλογία.	21137
- «Τίποτε δὲν ἐτάραξε τὴν ἱερὴ σιγή»	21284
- Ἑθνικὴ ταυτότητα.	21410
- Ὁ Ντίκενς καὶ οἱ κύκλοι τῆς Ἱστορίας	21514
- Ὁ «θεός» καὶ ὁ θάνατος	21554
ΓΡΑΤΣΙΑΣ, Γ.: Ἡ ἀνείπωτη αἰτία ἐπίθεσης κατὰ τοῦ σχολικοῦ βιβλίου (ἐπιστ.)	21006
ΓΡΗΓΟΡΟΜΙΧΕΛΑΚΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ἡ «βιομηχανία θανάτων» στὰ Εὐαγγέλια	20844
ΔΕΛΗΠΕΤΡΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ἡ «ἀμφισβήτηση τῆς κλασικῆς Ἀθήνας» (ἐπιστ.)	21003
ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, Γ. - ΣΑΡΡΗΣ, Γ. - ΔΗΜΟΦΙΛΟΣ, ΙΩΝ: Ἡ νιοθέτηση τοῦ δικέφαλου ἀετοῦ ἀπὸ τὸ Βυζάντιο ..	20555
ΔΗΜΟΦΙΛΟΣ, ΙΩΝ: Γνώριζαν στενογραφία οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες.	20546
- Ἡ ἱπποτέδη τοῦ Εὐδόξου καὶ ἡ οὐράνια Μηχανικὴ. Τὰ θεωρητικὰ πρότυπα τοῦ Εὐδόξου ὑλοποιοῦνται στὸν Ὑπολογιστὴ τῶν Ἀντικυθήρων.	20614
- Πατριάρχης θὰ ὑποκινούσε ἐμφύλιο στὴν Ἑλλάδα. Ἐνα ἀγνωστο ἐπεισόδιο ἐπὶ Καποδίστρια	20757
- Μαγδαληνὴ, γυναικες, ἄγγελοι καὶ μαθητές. Οἱ ἀντιφάσεις τῶν Εὐαγγελίων	20886
ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΑΝΑΣΗΣ: Ἡ ἐξαφάνιση τῶν θεῶν (ἐπιστ.)	20585
ΔΡΑΓΩΝΑΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ: «Ποιά νυκτοφῶτα τὸ φῶς σου ἔχει πάρει...». - Ἡ σύγχρονη Ἑλληνικὴ Ποίηση-Μουσικὴ θρηνεῖ τὸ δράμα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.	21081
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, ΚΙΜΩΝ: Ἡ τελετὴ «Μπαρ Μισοβά» καὶ ὁ Ἰησοῦς.	20524
- Κων. Παπαρηγόπουλος ἐναντίον Κων. Σάθα	20540
- Χαίρε, Ἑλλήνων ὁ καθαιρετής». Οἱ ἀνθελληνικοὶ «Χαιρετισμοί» τῶν ἁγίων, ποὺ ψάλλονται καθημερινὰ στὶς ἐκκλησίες.	20672
- Ἐκκλησίαι τῆς Κρήτης: «Χριστιανοί! Ρίψατε τὰ ὄπλα».	20749
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΘΕΟΛΟΓΟΣ: «Ἐσωκατάκοιλος ζωὴ στὸ Φανάρι καὶ ἀλλαξοπατριαρχία» - Μαινόμενοι ἀρχιερεῖς καθαροῦν πατριάρχες, ἐνῶ ἱερουργόν... ..	21213
- Τὸ «Δίδυμο» ἐξουσίας Σουλτάνου-Πατριάρχη. Ἡ οἰκονομικὴ καὶ νομικὴ ἐξουσία τοῦ Φαναρίου.	21221
ΖΑΦΕΙΡΟΥΔΗΣ, Κ.: Οἱ ἄθλοι τῶν χριστιανῶν στὴν Ἀμερικὴ τῶν Ἰνδιάνων (ἐπιστ.)	20689
ΖΗΚΟΥ, ΛΙΤΣΑ: Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς καὶ τὰ Τσεβαϊρικὰ τῶν Τούρκων.	20954
Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΙΔΕΩΝ: Δάφνη Πονλιανοῦ, Γιούλιος Βέρν.	20576
- Κέλσος.	20681
- Κωνσταντῖνος Βοβολίνης.	20785
- Μίνως Κουρνιανός, Γιώργος Λεκάκης.	20889
- Michel Onfray.	20992
- Δημήτρης Μισιρλῆς.	21096
- «Ἐκκλησία τῶν ἁγίων τελευταίων ἡμερῶν»	21202

- Geoffrey Regan, Φίλιππος Ήλιου, Αρχιμανδρίτης Σπ. Λογοθέτης.....	21305
- Γ. Καναράκης.....	21410
- Καρλὴν Κρός, Μπάμπης Πατζόγλου.....	21514
- Εὐάγγελος Βαλλιαντάτος, Χρήστος Λάζος.....	
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΩΜΑΣ: Melbourne = Μελβούρνη.....	20612
- Οἱ τόνοι, τὰ πνεύματα καὶ ἡ ἱστορικὴ ὀρθογραφία.....	20675
- Πόλη, πολίτης, πολιτισμός.....	20722
- Τὸ «ποντίκι».....	20884
- Ποιός Θεός;.....	20889
- Τὰ σχολικὰ βιβλία στὴν Αὐστραλία δὲν ἐκδίδονται ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση.....	21064
- Ἡ ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ.....	21096
- Τὰ Ἑβραϊκὰ (καὶ Ἀραβικὰ) εἶναι Ἑλληνικά. Τὸ ἀπαγορευμένο βιβλίο τοῦ Ι. Γιαχούντα.....	21110
- Κλασικός ἢ Κλασσικός;.....	21202
- Βγαλμένοι ἀπ' τὸν Ἑλληνισμό.....	21482
ΘΑΝΑΣΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ: Ἡ θεωρία τῆς ἐξέλιξης στὴν φιλοσοφία τοῦ Ἐμπεδοκλή.....	20815
- Ἡ χάδις διαφορά Φιλοσοφίας-Θεολογίας.....	21363
Ι.Κ.: Ὁρθόδοξος ταλιμπατισμός στὴν «ἐκπαίδευση» ἀστυφυλάκων (ἐπιστ.).....	20900
ΙΑΤΡΟΥ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ: Ἡ Νάουσα ἀνήκει στὸ κράτος τῆς Ρωμανίας (ἐπιστ.).....	20484
- Ι. Χρυσόστομος, Κύριλλος καὶ ὁ ναύαρχος Ἀντωνιάδης (ἐπιστ.).....	20793
Κ.Δ.: Ἡ Ἐκκλησία διεκδικεῖ στρατόπεδο βάσει ὁθωμανικῶν ἐγγράφων (ἐπιστ.).....	21421
ΚΑΖΑΝΑΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: Ἐγγελοῦ: Ἡ ἀποτυχημένη ἀπόπειρα ἀναίρεσης τῆς Λογικῆς τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων.....	21358
- Ἡ μαρξιστικὴ ἐρμηνεία τῆς Ἱστορίας καὶ ὁ Παρθενών.....	21511
ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΤΗΣ, ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ: Ὁ Φρόνιτ «ἐκλεψε» τὸν Ἐμπεδοκλή; Φιλότης-νεῖκος καὶ ἔρως-θάνατος.....	20764
ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗΣ, ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ: Χριστιανικὴ ἀστυνόμευση τῶν Δελφῶν! (ἐπιστ.).....	21211
ΚΑΡΑΔΗΜΑΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ: «Ὁ διωγμὸς τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἀποθέωση τῆς κλίκας» (ἐπιστ.).....	21525
ΚΑΡΜΙΡΑΝΤΖΟΣ, ΚΩΣΤΗΣ: Ὁ Γιαχβὲ καὶ τὸ Σύμπαν.....	20569
- Τὰ μετρικὰ συστήματα τοῦ ὑπολογιστῆ τῶν Ἀντικυθέρων.....	20639
- Τὰ ἑλληνικὰ Μαθηματικά καὶ ἡ τετραγωνικὴ ρίζα.....	20701
- Ἐγγρωμοὶ θεοὶ = Τοξότες Πέρσες.....	20842
- Λόγος περὶ Παιδείας.....	20865
- Τὸ ψέμα γίνεται... κομμάτι τῆς ζωῆς.....	21075
- Πρωτοελληνικὲς ὄλες οἱ ρίζες τῆς Ἀγγλικῆς. Λεξικὸ «πρωτόθετων» λέξεων.....	21129
- Τὸ λεξικὸ πρωτόθετων λέξεων τῆς Ἀγγλικῆς.....	21227
- Ἡ πραγματεία τοῦ Μ. Onfray.....	21305
- Τὰ κτίσματα τῶν δημοσίων «λειτουργιῶν» τῆς «πόλεως».....	21588
ΚΑΤΣΑΩΡΑΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ: Ὑποπτι σιωπηρὴ ἀφαίρεση ἀπὸ βιβλίο Γ' Λυκείου (ἐπιστ.).....	20901
ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ, ΤΑΣΟΣ: Ἡ σύγχρονη Ἐπιστὴμὴ εἶναι ἑλληνικὴ.....	20681
ΚΙΡΚΙΝΕΖΗΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ: Μία πρόταση γιὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ τζαμιὸ (ἐπιστ.).....	20796
ΚΙΤΕΡ, ΠΩΛ: Συμπτώματα ἐκτροπῆς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὁρθοῦ λόγου.....	21495
ΚΛΕΙΤΩΡ: Νεοσωτηρὲς διατάσσουν ὁπαδούς τους, τί δὲν θὰ διαβάσουν! (ἐπιστ.).....	21106
ΚΝΙΘΑΚΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Μόνο ἡ Παιδεία δημιουργεῖ τοὺς πολίτες.....	21007
- Μαύρη προπαγάνδα κατὰ τῆς ἑλληνικότητος τῆς Κρήτης (ἐπιστ.).....	21212
- Ἡ Φιλοσοφία σήμερα: Στὴν Εὐρώπῃ ἀνθεῖ, στὴν Ἑλλάδα πάσχει.....	21352
ΚΟΜΗΤΟΥΔΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Ἡ ἀνάδειξη τῆς ἀτομικότητος στὴν ἀρχαιότητα - Ἡ σημειολογία τοῦ «Ἀποξυόμενου».....	20485
ΚΟΥΓΙΑΣ, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ: Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Γλῶσσα: Τὸ μυστικὸ τῆς πολιτισμικῆς ἐκρηξῆς (ἐπιστ.).....	21108
ΚΟΥΡΝΙΑΝΟΣ, ΜΙΝΩΣ: Ἐάν... (ἐπιστ.).....	20585
- Ἀπὸ τὴ Νέα Ὑόρκη γιὰ τὴν Προμηθέα (ἐπιστ.).....	21002
ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Ἡ γιγάντια «ἀράχνη» τῶν ραδιοκυμμάτων. Ἡλεκτρομαγνητικὰ πεδία τῆς Τεχνολογίας γεννοῦν τὸ φαινόμενο τοῦ θερμοκηπίου.....	21439
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ: Ὁ ἀσπὴρ τοῦ Δανιὶδ σὲ σημαία τῆς Κρητικῆς Πολιτείας! (ἐπιστ.).....	20588
ΛΑΓΩΝΙΚΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: «Ποιά εἶναι ἡ ἀκρότατη ἐξουσία; Ἡ παράδοση.» (Φρ. Νίτσε) (ἐπιστ.).....	20692
- Ὁ μεταφυσικὸς φόβος, ὁ Βησσαρίων καί... ἡ φραγελλιὰ (ἐπιστ.).....	20792
ΛΑΔΑ, ΤΑΣΙΑΡΧΟΥΛΑ: Κατάπληκτοι οἱ ἐπιστήμονες ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ ὑπολογιστῆ τῶν Ἀντικυθέρων.....	20620
- Τεράστιο «μουσεῖο» ἀρχαιοτήτων ἡ Λέσβος. - Προϊστορικὸ ἐργαστήριο 180.000 ἐτῶν.....	20724
- «Χῶρος διατήρησης καταλοίπων» τὸ ἀρχαῖο λιμάνι τοῦ Φαλήρου.....	20768
- Ἐνα ἄγνωστο πανελλήνιο ἱερὸ πάνω σὲ ἀκατοίκητη βραχονησίδα.....	20874
- Μακρὰ περίοδος εἶχε προηγηθῇ τοῦ ὑπολογιστῆ τῶν Ἀντικυθέρων.....	20902
- Ἦταν γνωστὴ στὸν Ὀμηρὸ τεχνολογία γιὰ βιομηχανικὴ ἐπανάσταση;.....	20912
- «Λύραυλος»: Ταξίδι στὴν ἀρχαιότητα μὲ ὄχημα τὴ μουσικὴ τῆς.....	21066

- Ουράνια δεδομένα τοῦ 4.000 π.Χ. στὸν Ὀμηρο.....	21179
- Προϊστορικὴ Ἀκρόπολις στὴν Λέσβο	21254
- «Ἀναρχικὸς καὶ ἄθεος» - Συνέντευξη τοῦ ζωγράφου Γιώργου Πέτρου.....	21258
- Ἔνας γίγας 2,5 ἑκατ. ἐτῶν στὰ Γρεβενά.....	21342
- Οἱ Ἑλληνες βασιλεῖς τῆς Ἰνδίας.....	21526
ΛΑΖΑΡΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ: Στρατὸς ἐπίδοξων Ταλιμπάν.....	20497
- Καταστρέφουν τὴν Πεντέλη μὲ τὴν ἀνοχή Δικαστηρίων	20548
- Ἐκκλησία ἐναντίον Δαρβίνου. Οἱ διαχρονικοὶ διωγμοὶ τῆς «Ἐξέλιξης» ἀπὸ τὸ Μεσαίωνα ἕως ...τὸν Τζ. Μπούς.....	20602
- Ἡ ἑλληνικὴ Ἐπιστήμη.....	20629
- Οἱ πραγματικὲς συνθήκες θανάτου τοῦ Γρηγορίου Ε΄.....	20740
- Μεσαιωνικὴ ἐπίθεση στὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια. Προμηθεΐα: Ἡ 15χρονη Ἑλληνοαμερικανίδα ποὺ τίναξε στὸν ἀέρα τοὺς ἀνιστόρητους ἑλληνοχριστιανοὺς τῶν ΗΠΑ.....	20808
- Πῶς βρέθηκε ἡ χαμένη ἐπικουρία Φιλοσοφία. Μιλᾷ στὸν «Δ» ὁ μοναδικὸς Ἑλληνας μελετητὴς τῶν παύρων τοῦ Ἑρκόλανο.....	20850
- Ἡ Πλάκα βρίσκεται πλησιέστερα τῆς Χαϊδελέβεργης.....	20950
- Ἀδαμάντιος Κοραΐς: Ἀπὸ διαφωτιστὴ ἀκούσιος συνήγορος τῆς δημιουργίας τοῦ ρωμαϊκοῦ κρατιδίου.....	21032
- «Ποιὸς βρῆκε τὴ γραφὴ, παιδιά;».....	21140
- Πῶς ἀνέχονται τὸ ὕβρεολόγιο κατὰ Ἑλλήνων; Ὁ Ἀγάθων σχολιάζει τὸ πρόσφατο βιβλίο μας.....	21200
- Ἡ Τερά ἐξέταση τοῦ Γρηγορίου Ε΄.....	21265
- Ἡ ἱεροποίηση τοῦ ἐμπρησμοῦ στὸν Χριστιανισμό.....	21328
- Ἔνα χρονικὸ τοῦ διωγμοῦ τῶν φιλοσόφων διὰ μέσου τῶν αἰῶνων.....	21386
- «Ἀρκεῖ νὰ φαίνονται ὥραϊα.» Ἡ νέα οἰκολογικὴ ταινία τοῦ Θ. Μαραγκοῦ.....	21467
- Ἡ κριτικὴ ματιὰ μιᾶς Κινέζας φιλέλληνος στὸ ἑλληνικὸ μεγαλεῖο, ἀλλὰ καὶ δράμα. Συνέντευξη τῆς Τζουγγινὰ Χί.....	21538
- Θάνατος: Ἡ φυσικὴ τὸν ἔννοια στοὺς Ἑλληνες καὶ ἡ θεοκρατικὴ τῆς διαστρέβλωση.....	21562
ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ: Ἡ ἀδυναμία τῶν σύγχρονων τάσεων τῆς νεολαίας νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν Ἱστορία.....	20589
- Διόδοτος Εὐκράτους ὁ Ἀθηναῖος - Ὁ Ἑλληνας-πρόσωπο-πολίτης: Τὸ κρίσιμο στοιχεῖο τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς πόλεως.....	21025
- Ἡ περιπέτεια τῶν ἀγώνων ἐξελληνισμοῦ τῆς Ρωμιοσύνης.....	21161
- Ὁ διωγμὸς τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἀποθέωση τῆς κλίκας.....	21291
- «Δις εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης» - Ἡ νοσταλγικὴ μίμηση σκοτῶνει τὴ δημιουργικότητα.....	21371
- 2.000 χρόνια κυριαρχίας ἀνατολικτῆς «μεταφυσικῆς» καὶ ἡ θεοκρατικὴ τῆς διαστρέβλωση.....	21555
ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΘΩΜΑΣ: Ἀρχαιοελληνικὴ οἰκονομικὴ σκέψη καὶ σύγχρονος οἰκονομισμός.....	21483
ΛΑΜΠΡΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ἡ τελευταία θεοκρατία τῆς Εὐρώπης.....	20478
- Τὰ ὕβριστικά κατὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπίσημα κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας.....	20582
- Δύο ἐκρηκτικὲς λέξεις.....	20686
- Ἀνασκευαστὲς τῶν δικῶν τους κειμένων.....	20728
- Ὅταν τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα γίνεται... Θεοκρατία καὶ ἡ Ἑλλάδα... Κόμμη!.....	20790
- Στὸν Ἄρειο Πάγο οἱ ἄγωγες τοῦ «Δ» κατὰ Ε.Ρ.Τ. καὶ «Χριστιανικῆς».....	20804
- Τὸ φῶς ἀπὸ τὰ γλαυκὰ βάθη... τῆς θάλασσας τῶν Ἀντικυθέρων.....	20894
- Τὸ πρόσωπο καὶ ἡ μᾶζα.....	20998
- Ἡ ἱστορικὴ συμφορὰ τοῦ μαζικοῦ κινήματος.....	21015
- Μπροστὰ στὸ νέο μεσαίωνα τοῦ μαζισμοῦ.....	21043
- Ἑλληνικὴ Γλῶσσα: Ὁ μέγας ἄγνωστος.....	21102
- Οἱ ἄδειες στέρες.....	21206
- Πένθη τοῦ «Δανλοῦ»: Παναγιώτης Σαράντος.....	21304
- Ἡ Ρωμιοσύνη ἐμπρηστῆς τῆς Ἑλλάδας.....	21310
- Δὲν ὑπάρχει φιλοσοφία ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει θεοκρατία. Δὲν ὑπάρχει θεοκρατία ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει φιλοσοφία.....	21350
- Ἔνα σκίρτημα ζωῆς.....	21414
- Ὁ Δόροδος Ρένφριον, οἱ ἔρρευες τοῦ «Δανλοῦ», ἡ ἀρχὴ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ νεόκοποι βουλευτέζ.....	21502
- Ὁ φόβος τοῦ θανάτου.....	21518
ΛΟΥΡΙΔΑΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Οἱ 700 Θεοσιεῖς στὴ μάχη τῶν Θερμοπυλῶν (ἐπιστ.).....	21522
Μ.: Οἱ τρεῖς ἰνδὲς μαῖμοῦδες καὶ τὰ ὀρθόδοξα πρόβατα.....	20646
Μ.Κ.: «Φυλάγομαι ἀπὸ τὸν στρατιωτικὸ ἱερέα» (ἐπιστ.).....	20689
ΜΑΚΙΣΟΓΛΟΥ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ: Τί σημαίνει τὸ «Α» στὴν ἐπωνυμία «Α.Π.Θ.».....	20538
- Συναγερμικὴ κατοχύρωση τῆς θεοκρατίας στὴν Ἑλλάδα.....	20782
ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ, ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ: Εὐβοία: Τεράστια καταστροφὴ ἀρχαίων γιὰ ἀνέγερση ἐκκλησιῶν (ἐπιστ.).....	20897
ΜΑΝΑΚΟΣ, ΣΤΕΡΓΙΟΣ: Ἔμειναν στὰ μισὰ τοῦ δρόμου... (ἐπιστ.).....	20693

- Εὐρεΐα χρήσιμ πετὸν στὶς Μνηκῆνες καὶ τὴν Κνωσό	21302
ΜΑΡΑΓΚΟΣ, ΘΟΔΩΡΟΣ: Νὰ ἐξαφανισθοῦν οἱ ἔβρεις τῶν χριστιανῶν κατὰ Ἑλλήνων	20971
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ: Τὸ Πῦρ - Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ Κοσμολογία στὴν πυρομανία τῶν χριστιανῶν ...	20526
- Ποδόσφαιρο καὶ Θρησκεία	20599
- Ἐκκλησία: Ὁ γιγάντιος οἰκονομικὸς κολοσσὸς	20649
- Νικηφόρος Φωκάς: Θύτης καὶ θύμα τοῦ χριστιανικοῦ ἐξουσιασμοῦ	20711
- Φαινόμενα ἐπὶ Βυζαντίου ποὺ θυμίζουν τὴ σημερινὴ ρωμοσύνη	20831
- Οἱ ἄγνωστες ἐπιρροὲς τῆς Σελήνης στὴ ζωὴ μας	20980
- Σὲ ποῖο θεὸ πιστεύουμε; - Ἡ αὐθεντικὴ προσωπογραφία τοῦ Γιαχβέ, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν Διαθήκη ..	21048
- Ἡ φυσικὴ ἔννοια πόλεμος καὶ ἡ θεοκρατικὴ τῆς ἀλλοίωσης	21189
- Τίμιος Σταυρὸς: Ἡ ταφόπλακα τοῦ Ἑλληνισμοῦ	21273
- Προφήτης Ἡσαΐας: «Καὶ θέλει ἀφανίσει τὴν δόξαν τοῦ δάσους του»	21318
- Χημικὲς «οὐρές» καὶ «Γεωμηχανικὴ»	21445
- Ὁ τ. διευθυντὴς τοῦ «Δημόκριτου» μιλά γιὰ τίς «χημικὲς οὐρές»	21445
- Ἥλιος: Ὁ θεός, ποὺ «δημιουργεῖ» μὲ τοὺς νόμους τῆς Φύσεως	21572
ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ, ΤΕΡΕΖΑ: Προϊστορικὰ σχέδια σπείρας τῆς Νάξου στὴ Σιβηρία	21158
ΜΙΣΙΡΑΝΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ἀρχαιολατρία ἢ ἀρχαιοπληξία;	21618
ΜΙΧΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: «Εἴμαστε ἡ τελευταία θεοκρατία τῆς Εὐρώπης» - Συνέντευξη τοῦ κ. Ἀλεξ. Βέλλιου	21247
- Οὔτε μὲ φανάρι μπορεῖς νὰ βρῇς σήμερα «πολίτη». Συνέντευξη τοῦ Κώστα Καζάκου	21474
ΜΟΥΧΤΑΡΗΣ, ΒΛΑΣΣΗΣ: «Νὰ συγκροτηθῇ Δικαστήριο γιὰ τίς ἔβρεις κατὰ τῶν Ἑλλήνων» (ἐπιστ.)	20689
ΜΠΕΝΣΟΝ, ΟΦΕΛΙΑ: Ἡ ἀλήθεια ὑπεράνω νόμων καὶ «κοινῆς λογικῆς»	21401
ΜΠΡΟΥΖΟΣ, ΠΑΡΗΣ: Ἑλλάδα 2007 μ.Χ.: Τὰ τρία «μαντριά» τῶν Ἑλλήνων	21085
ΝΕΣΤΟΡΙΔΗΣ, ΠΑΝΟΣ: Ὁ Φίνλεϋ γιὰ τὸ Βυζάντιο καὶ τὸ Φανάρι (ἐπιστ.)	21521
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, ΑΓΓΕΛΟΣ: Οἱ πᾶλληλοι ποὺ δὲν προσφέρουν καμμιά ἐργασία στὸ Κράτος (ἐπιστ.)	20691
- Ὁ ἀσφυκτικὸς ἐναγκαλισμὸς τοῦ Κράτους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία (ἐπιστ.)	20897
ΟΡΘΙΟΣ: Πῶς ὁ Εὐκλείδης γίνεται «Ἀλλ-πασάς»! (ἐπιστ.)	21209
ΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ: Ἡ εὐσεβὴς Πολιτιστικὴ Πρωτεύουσα τῆς Εὐρώπης - «Ἀλεποῦ τῆς Πίστης» - Κυκεῖνας	20559
- Κατεβάστε χριστοπαναγίες στὴν ὁδὸν τοῦ κινητοῦ σας - Εὐσεβὴς κάδος ἀπορριμμάτων - Προεκλογικὲς παροχές: Μοίρασμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς	20560
- Τὴν εἰκόνα πρῶτα - Ὁ γρονθοκόπος ραββίνος	20659
- Σὺνπληστε μὲ ὕμνους τοῦ Χάρε Κρίσνα - Μουσουλμανικὴ εὐσέβεια	20660
- Ἡ κούκλα, ποὺ ἀπειλεῖ μὲ ἀφορισμὸ - Ἡ Ἀνεξαρτησία τοῦ Γιαχβέ - Γράψτε μὲ περισσότερο Ζέν.	20717
- Τὰ εὐσεβῆ Ε.Λ.Τ.Α. - Πανευρωπαϊκὴ πρωτοπορία	20718
- Ἀντιβιοτικὸ «Πάτερ ἡμῶν» - Καλὸ Πεσάχ! - Ἐπίσκοπος-ὀγκολόγος	20863
- Ἱερὸ SMS - Ἀδύγανω-ρωμοσύνη - Ἀυτὰ τῆς Ἀνάστασης - Εὐσεβὴς ἐκδρομὴ	20864
- Ψυχ(ρ)οθεραπεία στὸ Γάγγη - Ὑπερφυσικὴ ὁδικὴ βοήθεια	20969
- Ὑποστήριξε τὸν τοπικὸ σὺν παιδόφιλο - Ἡ εὐσέβεια μὲ τὰ τοῦβλα	20970
- Ρολόι Τζαμί - Στὴν ταράτσα! - Jesus Cola	21073
- Ἐλα νὰ τὸν γνωρίσουμε - Εὐσέβεια στὰ ὕψη	21074
- Ἱερὰ οὐρα ἀγγελάδας - Μαῦρα ράσα-ἄσπρα ράσα - Πίνουν ἅγια λυματολάσπη	21187
- Σολαμικὰ μαγιὼ - Ἀλληλεγγύη τοῦβλων - Θεὸς καὶ χρῆμα	21188
- Οἱ ἅγιοι τοῦ Μετρὸ - Ὁμοϊότητες σὲ εὐσέβεια, ἀλλὰ καὶ εὐτράφια - Ἀνιχνευτὴς Θεοῦ	21289
- Λάθος-σωστὸ - Μητροκτόνος γιὰ τὴν Κάλι - Τοὺς γιάτρεψε ἡ Παναγία	21290
- Ἡ Παναγία χωρὶς κρίνο - Προσευχὴ καὶ σκέψη - Βοηθὸς προπονητὴ	21399
- Καλλιστεία μὲ μπούργκα - Στὸ κοτόπουλο, στὸ κοτόπουλο! - Σουρρεαλιστικὴ παρέλαση	21400
- Τὸ εὐσεβὲς παραμῦθι τῆς βρεφοκτονίας - Ἐβραῖοι ἐναντίον Μακεδόνων	21601
- Βοῇτε τὴ μουσουλμάνια! - Εὐσέβεια μὲ ἀράπικο φιστίκι - Βιβλικὸς κολιμηθητὴς	21602
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ὁ ὄρκος τῶν βουλευτῶν ἔβρις γιὰ τοὺς Ἕλληνες (ἐπιστ.)	21524
ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, ΣΤ.: Τὸ φαινόμενο τῆς Ἑλληνικότητας (ἐπιστ.)	20481
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΝΙΚΟΣ: Πολιτιστικὰ κέντρα ἀντὶ ἐκκλησιῶν στὴν Αὐστραλία (ἐπιστ.)	21524
ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ, ΤΖΙΜ: Ὁ «Θεός» ὡς ἀπλὴ πηγὴ εἰσοδήματος (ἐπιστ.)	21521
ΠΑΡΛΑΒΑΝΤΖΑΣ, ΤΑΚΗΣ: Ὁ χαρακτήρας τοῦ καλλιτέχνη καὶ ἡ ποιότητα τοῦ ἔργου του (ἐπιστ.)	21420
ΠΑΤΖΟΓΛΟΥ, ΜΠΑΜΠΗΣ: Οἱ φοιτητὲς καὶ οἱ ναοὶ στὰ πανεπιστήμια (ἐπιστ.)	20795
ΠΕΡΙΚΟΛΟΓΟΣ, ΝΙΚΟΣ: Ἡ ἀρχαία Ἐπιστήμη ἦταν ἱκανὴ νὰ κατακτῇ τὸ διάστημα	20628
ΠΙΕΤΡΙΔΟΥ, ΕΛΕΝΗ: Ὁ ἅγιος κνηγὸς τῶν φιλοσόφων (ἐπιστ.)	21317
ΠΟΛΙΤΗΣ, ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ: Βιβλία Ἱστορίας: Ναὶ στὴν ἀλήθεια	20990
- Νέα μεσαιωνικὴ κληρικοκρατία;	21226
ΠΡΟΜΗΘΕΑ: Προμηθεά: «Αὐτὴ εἰμαι»	20934
- Ἀπὸ τὴν Προμηθεά (ἐπιστ.)	21006

ΠΕΤΟΥΛΑ, ΑΓΓΕΛΙΚΗ: Τὸ διεθνὲς νομικὸ καθεστῶς τοῦ Αἰγαίου - Συνέντευξη Ἀναστ. Ζολώτα.....	20511
- Ἡ βία τῶν νέων	20921
- «Γεμίσαμε Ἀλάριχους κατεδαφιστὲς τῆς Παιδείας. Συνέντευξη τοῦ τ. πρυτάνεως τοῦ Ε.Μ.Π. Ν. Μαρκά- του.....	20957
- Ποινικοποιοῦν τὴν ἔρευνα τῆς Ἱστορίας. Μεσαιωνικοὶ νόμοι γιὰ τὸ «Ὀλοκαύτωμα»	20978
- Ποιοὶ διέσωσαν τὴν Ἑλληνικὴ στοὺς νεώτερους Εὐρωπαίους.	21141
- Ἡ ποινὴ τῆς σταύρωσης στὴ ρωμαϊκὴ νομοθεσία	21273
- Τὸ κακούρηγμα τῶν ἐμπρησμένων.	21320
- Σὲ κορύφωση ἡ βαρεὶά κρίσις τῆς Δημοκρατίας.....	21331
- 1940	21408
- Μεταλλαγμένα: Πειραματοζῶφο δόλκληρη ἡ ἀνθρωπότητα.....	21461
- Τὸ «Πολυτεχνεῖο» ὅπως ὄντως ἔγινε	21507
- Τὸ παραμῦθι «Χριστοῦγεννα»	21532
ΣΑΒΒΙΔΗΣ, ΤΑΣΟΣ: «Θαύματα» ἀξίας 5.000 πολύτιμων λίθων (ἐπιστ.)	21212
ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: Ἀπὸ τὴν Ὀμηρικὴ Γλῶσσα προῆλθαν οἱ Σκανδινανικές.	21119
ΣΤΑΘΑΚΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Στὴν Φύσιν καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα κρύβονται ὅλες οἱ ἀλήθειες (ἐπιστ.)	21109
ΣΤΟΛΤΙΔΟΥ, ΜΑΙΡΗ: Ὁ λαὸς ἀρέσκειται νὰ τὸν ἐξαπατοῦν (ἐπιστ.)	21314
ΣΧΙΖΑΣ, ΙΑΖΩΝ: Ἐκκλησία: Μὲ ἀπειλὴ ἀφορισμοῦ ἰδιοποιεῖται τὸ χρῆμα πυρόπληκτων (ἐπιστ.)	21419
Τ.Λ.: Μοντέλλο τοῦ ὑπολογιστῆ τῶν Ἀντικυθέρων σὲ ἔκθεση τῆς Ν. Ὑόρκης	20621
ΤΑΜΒΑΚΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ: «Μεγάλη Ἐκρηξη». Ἡ μεγάλη ἀνοησία.....	20668
ΤΑΡΝΑΡΗΣ, ΝΙΚΟΣ: «Καὶ λέω, γιατί νὰ ψηφίσω στὶς ἐκλογές;» (ἐπιστ.)	21317
ΤΖΕΛΙΟΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: Ὁ σεβασμὸς τῆς ἱστορικῆς ὁρθογραφίας (ἐπιστ.)	20586
- Οἱ «Μωμέγεροι» καὶ οἱ «Mummers» τῆς Φιλαδέλφειας (ἐπιστ.)	20693
ΤΖΟΥΝΓΙΑΝ ΧΙ: Εὐζωνας.....	21409
ΤΣΑΜΑΝΤΑΝΗΣ, ΓΙΩΡΓΙΟΣ: Μετατρέπουν ὁμογενειακὲς κοινότητες σὲ ἐνορίες (ἐπιστ.)	20796
- Τὸ ἱερατεῖο διχάζει τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Αὐστραλίας (ἐπιστ.)	21210
ΤΣΑΜΑΝΤΑΝΗΣ, Σ.: Τὰ ὕβριστικά κείμενα τῆς Ὁρθοδοξίας (ἐπιστ.)	20898
ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ, ΗΛΙΑΣ: Ἡ αἰτιώδης (μὴ συμβατικὴ) σχέση λέξης καὶ πράγματος τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας ..	21149
ΤΣΑΤΣΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ: Ἀπειλὴ κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ γνῶρισμα παρακμῆς ἀποτελεῖ τὸ φαινόμενο τοῦ μαζιτισμοῦ	21043
ΤΣΙΑΧΡΗΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ: Τὸ νομικὸ καθεστῶς ἀνεξιθρησκίας στὴν Ελλάδα	20661
ΤΣΙΠΚΑΣ, ΘΑΝΑΣΗΣ: Ἡ Διανόηση τῆς θανατοποίας (ἐπιστ.)	21418
ΤΣΙΝΑΣ, ΠΑΝΟΣ: Δὲν ὑπάρχει δημιουργὸς τοῦ Κόσμου - Ἡ Ἑλληνικὴ θέση περὶ Σύμπαντος	20507
- Ἡ ταφὴ τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ (ἐπιστ.)	21106
ΦΙΛΙΠΠΟΥ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ: Ἡ παιδεία τῆς Βίβλου καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς Γῆς (ἐπιστ.)	21417
ΦΛΕΚΚΑΣ, ΣΩΤΗΡΙΟΣ: Ἡ ἀρχαία τέχνη τῆς βαλσάμωσης καὶ ὁ... Βησσαρίων	20719
- Ποιοὶ ἔκαναν περιτομὴ στὴν ἀρχαιότητα (ἐπιστ.)	20899
- Ρωμὸς Πατριάρχης ἐφεῖρε τὸ ἅγιο Φῶς	21224
- Ποιμένες Ἰουδαῖοι καὶ «ποιμένες» χριστιανοί	21281
- Ἡ κόλαση τοῦ πάπα Βενέδικτου	21285
ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ: Γνωρίζουν τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ καλλιεργοῦν τὸ ψέμα (ἐπιστ.)	21313
ΧΑΡΧΑΛΑΚΗΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: Ἡ ταῦτιση τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας μὲ τὸν δογματισμὸ (ἐπιστ.)	21315
ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ, ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ: Θεοκρατικὴς ἐμπνευσης ἀθλητικοὶ ἀγῶνες τὴν 28ῃ Ὀκτωβρίου (ἐπιστ.)	20484
ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΩΡΟΥ, Γ.Θ.: Ἡ ἀνάποδη «λογικὴ» Μόργκενστερν - Πῶς καταργεῖται ἡ ἀτομικότητα	20561
- Τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν «μεταρρύθμιση» στὴν Παιδεία	20694
- Ποιὸς θὰ φωτίσει τίς συνειδήσεις τῆς Ρωμοσύνης;	21239
- Ἡ δουλεία τῆς διαφθορᾶς	21331
- Θεοκρατικὴ μεταφυσική: Ἡ δολοφόνος τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου	21379
- Ὁ νέος ἥλιος «Νέμεισις» ἐκδικεῖται τὸν πλανήτη Γῆ. Προσέγγιση τῆς οἰκολογικῆς ἀπειλῆς μὲ τὴν βοή- θεια τῆς Ἀστροφυσικῆς	21422
- Τὰ «πεδιά μάχης» τῶν «στρατιῶν» τοῦ Σύμπαντος. Τί προκαλεῖ τὴν ἐμφάνιση καὶ τὴν καταστροφὴ τῆς ζωῆς	21430
- Ἡ φυσικοχημικὴ ἐρμηνεύει ζωῆς καὶ θανάτου	21581
- Τὸ πάπλωμα τῶν ἱερῶν κανυάδων: Ἐκκλησία, ἕνας γιγάντιος χρηματοοικονομικὸς οργανισμὸς	21603
ΧΕΛΜΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ: Ἀποκρυφθεῖσα πυρκαϊὰ ἀποτελείωσε ἀρχαιολογικὸ χῶρο (ἐπιστ.)	21316
ΧΩΝΙΑΤΗΣ, ΑΚΟΜΙΝΑΤΟΣ: Ὁ φόβος τοῦ θανάτου καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος (ἐπιστ.)	21521
Ω.: Ἀγγλοσαξωνικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ «Νοηματικὴ Γλῶσσα»	21138

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΣΤ' ΤΟΜΟΥ